



## GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS  
UNIVERSITET



LUNDS  
UNIVERSITET



UPPSALA  
UNIVERSITET

\*  
MIN HUSTRUS  
DAGBOK  
\*



Allmänna Sektionen

Litt.  
Sv.

[Sörensen, Sofia L.]

Sörensen, Sofia L.

Qv. 28/786

350

MIN HUSTRUS DAGBOK.

---

MIN HUSTRUS DAGBOK.

UTGIVEN AF

ELIS.

---

MIN. HUSTRUS DAGBOX

ELIS

# MIN HUSTRUS DAGBOK.

UTGIFVEN

AF

ELIS.

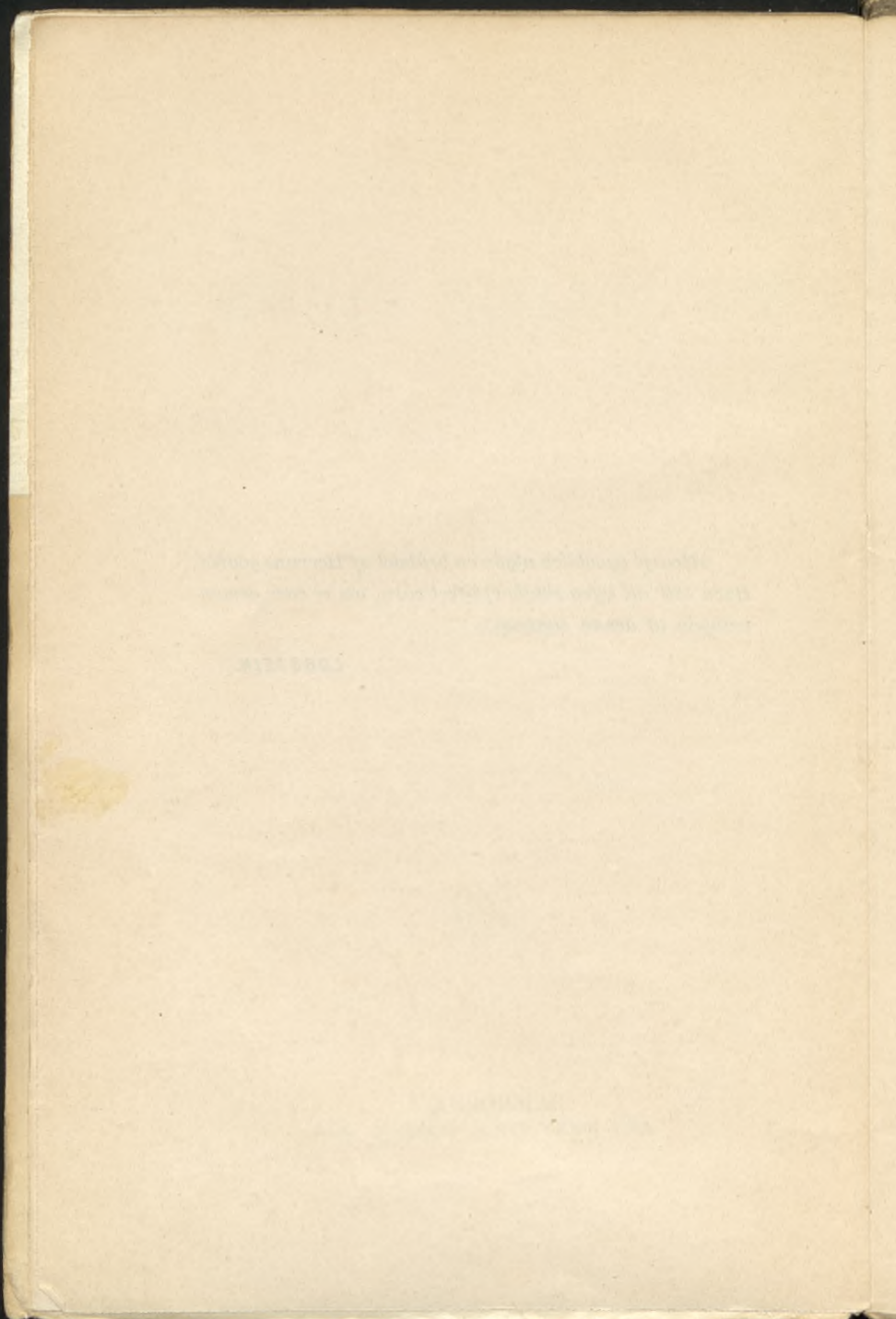
[= Sofia L. Sørensen ]

SVENSKT ORIGINAL.



STOCKHOLM.  
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.





## FÖRETAL.

»*Min hustrus dagbok* — hvad har allmänheten att göra med den?»

Detta var just precis hvad jag själf yttrade till den vän som kom upp med det förslaget, att vi skulle utgifva den. — Af en anledning som ej hör hit hade han fått den till låns, och då han återlämnade den, var det med orden: »Vet du, din hustrus dagbok kunde du gärna gifva ut.»

Tanken, som i första ögonblicket föreföll både min hustru och mig så löjlig, har dock nu blifvit verklighet. Men hvarför? — Den lilla boken innehåller ju endast anteckningar ur ett hvardagslif, ett enkelt hemlif, fritt ifrån alla romantiskt uppskakande tilldragelser, ett lif sådant som tusende lefva, och ifall en hvar af dem skulle gifva ut sin dagbok, blefve det en öfversvämning utan like. — Det är sannt — och dock våga vi försöket. Hvarför? — Jo helt enkelt därför, att människohjärtat är sig likt hos litet hvar, klappar öfverallt på samma sätt af omväxlande fröjd och smärta, hvarför kanske en och annan kunde i dessa enkla anteckningar känna igen egna sorger, sträfvanden och bekymmer samt möjligen fatta mod i någon mörk stund, då han ser hur det ljusnat för



andra, när dessa minst tänkt det, ser hur det svartaste moln dock har sin silfverrand; — hur alltid *någon* stjärna lyser i den djupaste natt; med ett ord: huru som Gud är oss närmast när vi bäst behöfva Honom och Hans hjälp. — Kan min hustrus lifserfarenhet tillhviska åt någon enda denna tröst, detta hopp, så har hennes lilla bok ej blifvit utgifven förgäfvets.

Ett och annat har naturligtvis måst förändras för bibehållande af anonymiteten — och därvidlag först och främst alla namn. — Ett och annat är äfven utstruket eller förkortadt, ej likväl fullt så mycket som jag röstade för, ty min hustru skaffade sig medhåll från vår gemensamma vän, och således måste jag låta, bland annat, kvarstå några panegyriker öfver mig själf, hvori spåras mer af hennes varma öfverseende kärlek till sin man, än som riktigt öfverensstämmer med den ofta ganska skröpliga verkligheten.

»I senare tids litteratur serveras föga af kärlek i äktenskap,» sade vår vän skrattande; »så detta kan ju hafva nyhetens behag; och det vore ändå orättvisare mot din hustru än mot dig själf att stryka det.»

Efter ett sådant utlåtande vågar jag hoppas att våra ärade läsarinnor — n. b. om vi få några! — välvilligt ursäkta, att äfven *det* fick stå kvar, och i detta fall döma mildt

*min hustrus man.*

Stockholm 20 okt. 1859.

Du vackra lilla bok, med ditt näpna lås! Visst fick jag dig af Elis till mina »enskildta anteckningar», men trodde han du skulle användas till att skriva upp recepter, adresser och mer sådant på dina fina blad så misstog han sig: därtill är du alldeles för god. Nej, till min dagbok skall jag taga dig. Jag skref ju dagbok som flicka; hvarför kan jag inte fortsätta som fru? Ty jag är fru, så lustigt det än låter — en lycklig, lycklig liten fru! Det är jämnt sex veckor och tre dagar sedan jag stod brud, men ännu har jag inte riktigt hunnit vänja mig vid min nya värdighet, och då Karin nyss kom in och frågade: »Har frun ringt?» tittade jag mig ofrivilligt omkring efter den fru hon talade om.

Men nu börjar jag inte min dagbok ordentligt alls! Jag skulle väl tala först om min man, ty han är ändå det bästa jag har i världen, och så börjar jag med Karin! det var verkligen inte meningen!

Det bästa jag har i världen — ja, det är inte för mycket sagdt, ehuru, om man ännu förra sommaren skulle hviskat i mitt öra, att någon kunde bli mig kärare än barndomshem, föräldrar och syskon, hade jag ansett det omöjligt. Jag håller bestämdt lika mycket af dem alla ännu, men där har kommit något nytt in i mitt lif, en känsla om hvars djup jag då ingen aning hade.

Min Elis! Om jag blott kunde beskriva honom med hans klara blå ögon, som se så trofast på mig, och den höga pannan, öfver hvilken en lång brun

hårlock alltid faller ned! — Jag roar mig ibland med att stryka undan den där envisa locken, men den faller straxt ned igen, och uppriktigt taladt tror jag knappt, att jag riktigt skulle känna igen min Elis utan den. Ja, det tycks som borde det vara lätt att beskrifva sin egen man, men just hos dem man känner bäst finnes så mycket, som ingen annan märker, något, hvarförutan bilden ej blefve lik, och som man ändå har svårt att sätta ned på papperet. Om jag t. ex. säger att Elis har en regelbundet vacker mun, som dock stundtals får ett mycket bestämdt, ja nästan strängt uttryck, är detta visserligen sannt; men hur skall jag beskrifva den där lilla dragningen på öfverläppen, som han endast har, då han ser på *mig* och som säger mig hur kär jag är honom? Jag är i alla fall glad att han inte har några otäcka mustascher, som skulle skyla det alltsammans. Hvad skall jag mer säga om honom? Att han är ganska lång, mycket längre än jag i alla fall och att, om än han inte bokstafligen ser sina medmänniskor »öfver axeln», detta betyder föga, ty han ser ändå ut som en man i hvarenda tum! Hvari det ligger vet jag inte riktigt, om inte i blicken. Ja, jag tror nästan det är blicken, så klar, öppen och lugn, men ändå så genomträngande, att då han står och ser en människa rakt i ögonen, är det, som såge han tvärt igenom både henne och mycket annat äfven. Jag tycker ofta det är märkvärdigt att vi två skulle träffas, att han skulle skänka hela sitt varma, rika hjerta till »lilla obetydliga jag»; men aldrig kan jag nog tacka Gud som gaf oss två åt hvarandra. O, måtte Han också bevara vår kärlek, lika sann, lika ren och varm som den nu är!

22 okt.

Jag hann ej längre i förgår, ty jag hörde Elis' steg i trappan och jag ville vara till hands att öppna tamburdörren åt honom, en förmån som jag inte unnar Karin och som hon dessutom kanske inte alls

skulle uppskatta. Men nu har jag ett par timmar i fred och ro, sedan jag i går packat upp och ordnat det mesta af mina saker, och nu skall jag tala om för dig, min kära dagbok, hur Elis och jag gjorde bekantskap.

Jag måste då gå halftannat år tillbaka i tiden, ända till ett besök, som Farbror och Faster gjorde hos oss på Furutorp på genomresa till sina vänner, kapten Derings på Framnäs. — De ville hafva mig med, påstodo jag såg blek ut och att ombyte af luft skulle göra mig godt och hade snart öfvertalat mamma. Pappa däremot sade afgjort nej. Men flera gånger under dagens lopp märkte jag att hans blickar hvilade på mig, och då jag på kvällen nalkades honom för att säga godnatt, tog han mig under hakan, såg på mig en stund och sade vänligt: »Hur är det bleknos? Jag tror nästan faster har rätt. Du har inte riktigt återfått dina röda kinder sedan du hade gulsot i våras. Hur mår du, min stumpa?»

»Tack, bra,» var mitt tafatta, halft förlägna svar på den alldeles oväntade frågan — och jag kände hur blodet steg mig till kinderna.

Pappa skrattade:

»Se så där ja; hvar tog blekheten vägen? Nåväl, för denna gång får det gå, efter farbror och faster äro nog vänliga att vilja hafva besvär med dig; men kom ihåg att det inte får bli någon vana.»

Och på så sätt kom jag hemifrån på mitt första och enda besök.

Vi hade varit två dagar på Framnäs, och jag njöt af allting, så som jag tror att endast en ung flicka kan njuta, när hon från hemmet där hon behandlats som ett barn, för första gången finner sig bemött som en fullvuxen dam och smått fjäsad af vänliga människor, hvilka göra allt för att hon skall trifvas godt och hafva riktigt roligt.

Hela förmiddagen hade vi varit ute i det härligaste väder, dels till häst, dels i vagn, så nu voro de flesta trötta och man öfverenskom att roa sig på

bästa sätt inomhus. Fru Dering vände sig till mig och bad mig »musicera», och jag ansåg mig ej kunna neka, ehuru jag skulle gifvit mycket för att få göra det. Att ensam, i skymningen fantisera vid pianot, eller att spela för ett litet auditorium af endast främlingar, äro två himmelsvidt skilda ting. Men som här icke fanns någon rimlig undflykt, tog jag mod till mig, slog upp ett häfte af Mendelssohn och började med några välkända vänner, gaf jag mig ut på djupet. Jag var midt uti en af de bekanta »Lieder ohne Worte», då dörren gick upp, och en hel flock af herrar trädde in i salen. Sedan dess har jag otaliga gånger spelat samma stycke för min herre och man, och alltid med samma nöje, men *då* önskade jag att jag aldrig sett en not däraf. Jag kände hur blodet steg mig åt hufvudet och hur allting dansade rundt för ögonen. Lyckligtvis fortsatte fingrarna af gammal vana, men den som var glad då det var slut, det var jag.

Efteråt berättade kapten Dering hurusom han påträffat en del bekanta vid ångbåtsbryggan (Framnäs ligger nämligen vid kanalen) och öfvertalat dem att följa honom hem. Bland dessa var äfven min Elis: Ingeniör Cyrenius, som han högtidligen presenterades för oss samtliga. Elis hade varit på resor i trakten i och för sitt yrke och lär haft en half tanke att vid återfärden hälsa på vid Framnäs, dit han ofta varit bjuden, utan att det någonsin fallit sig lägligt för honom att komma. Nu stannade han ett par dagar, stannade veckan ut och så en och en half vecka till. En kvarn, som byggdes om och hvarå han föreslog några ändamålsenliga förbättringar skaffade honom en ursäkt för att dröja. Ehuru, under de första par dagarna, ej många ord växlades mellan oss, blefvo vi snart goda vänner. På Framnäs, likasom hemma, hade jag alltid barnen kring mig, och som Elis också tycktes vara barnkär och gärna leka med de små, föll vår bekantskap sig helt naturlig. — Visst förvånade det mig litet, att om jag någon gång hän-

*delsevis* tittade åt det håll där Elis satt, våra blickar alltid möttes, men jag tänkte sedan inte vidare därpå. — En af sällskapet, en gammal fröken Åhmark, försökte visserligen att bry mig för »den hyggelige unge ingenjören», men jag minns alltid med innerlig tillfredsställelse hur fullständigt hon misslyckades; ty, som jag aldrig hade en aning om hvad hon syftade på, lyckades hon inte ens få mig att rodna en enda gång, och det går minsann eljest lätt nog.

Efter ett tre veckors besök skulle vi resa hem igen, och då vi efter många afskedstaganden befunno oss nere vid ångbåtsbryggan, hvem stod väl, till vår ytterliga förvåning, där resklädd om inte Elis! Han sade någonting som vi ej riktigt begrepo, om »oväntad affär — plötslig resa» — med mer sådant, och snart voro vi alla ombord på ångbåten på väg till Stockholm. — Elis har sedan bekänt att han i sista stunden ej kunnat motstå frestelsen att göra färden med oss, isynnerhet som han redan dröjt vid Framnäs nästan längre än hans tid medgaf — och nog har jag för min del kära minnen af den resan. Det regnade så att vi måste krypa ned i salongen, hvilken vi, märkvärdigt nog hade så godt som för oss själfva. Faster, som alltid sofver på resor, fullföljde äfven nu denna oskyldiga vana och nickade så godt som strax öfver sin stickstrumpa, medan farbror och Elis underhöllo konversationen. För min del försökte jag att läsa i en bok jag hade med mig. Efter en stund tog farbror en tidning, men dess innehåll måtte varit lika sömngifvande som fasters stickstrumpa, att döma först efter den absoluta tystnaden och sedan efter de gradvis tilltagande snarkningarne.

Jag fortsatte troget att hålla ögonen i min bok, oaktadt det redan började mörkna. Elis röst kom mig dock plötsligt att spritta till:

»Fröken förstör sina ögon med att sitta och läsa i skymningen,» var den ej så särdeles originella anmärkning han gjorde.

»Ah, det är inte så farligt,» svarade jag, men tillslöt dock boken, hvarefter så småningom samtalet kom i gång.

Jag vet ej om det var skymningen som gaf oss mod, men hur det nu var, kommo vi snart in på allvarliga ämnen, och Elis talade nu mer om sig själf, sitt hem och sitt mål i lifvet än han någonsin gjort förr. Han talade om hur äfven de största framgångar, de mest lyckade resultat dock lämna hjärtat tomt, samt huru ofta just planer, siffror och beräkningar undantränga det högre mål vi alla böra hafva i sikte: — berättade, huru han ofta kände längtan efter något som skulle höja honom öfver det låga, alldagliga, det materiella — hvad namn det nu än månne hafva, detta »något», som skulle hindra hjärtat att krympa samman, att stelna och hårdna vid beröringen med den kalla, själfviska, så kallade världen.

Jag kan ej här upprepa allt han sade; men då jag nu tänker därpå och vet hvad han tror om mig, hvad han väntar af mig — o, huru föga värdig känner jag mig ej att fylla ett sådant kall! Tänk om Elis skulle missträka sig på mig! — Du kärleksrike himmelske Fader, lär mig du att blifva honom en god och trogen liten hustru, så att vi må kunna hjälpa hvarandra framåt — *uppåt!* Och finner han någon gång att jag ej är allt hvad han trodde, måtte han då förlåta mig för min kärleks skull, som dock ville och sökte det rätta!

Men jag återgår till mina reseminnen. Då vi kommo till Stockholm tidigt på morgonen togo vi in på hotell Scandinavie. Farbror och faster skulle stanna ett par dagar i staden, och min båt gick inte heller förrän morgonen därpå, hvaråt jag var mycket glad, då jag ville köpa några små presenter med mig hem. — Vi hade knappt slutat vår frukost när Elis infann sig, för att höra om han »på något sätt kunde vara damerna behjälplig». — Farbror, som afskyr butiker, begärde inte bättre än att få öfverlämna oss till någon annan, men frågade dock plikt-

skyldigast efter den omtalade »affären». Elis svarade att det nödvändigaste var undanstökadt — mycket knapphändigt likväl, har han sedan skrattande erkänt, då jag en dag för ej så länge sedan tog honom i förhör angående detta. De som sökte honom tyckas ha fått nöja sig med det besked att han nästa förmiddag skulle stå till deras tjänst. I alla fall hade vi en mycket lycklig dag. Farbror bjöd Elis kvar till middag, och morgonen därpå, då de följde mig ned till ångbåten, var Elis också där för att säga farväl.

Jag kom hem, och månader forgingo. Jag undrade ibland om jag någonsin skulle träffa honom mer, men sedan jag nämnt honom bland dem vi råkat på Framnäs, talade jag aldrig mer om honom, ehuru, när pappa läste något i tidningarna om en uppfinning som ingenjör Cyrenius gjort, tyckte jag alla måste se på mina heta kinder hur intresserad jag var, och då jag blef ensam sökte jag reda på tidningen för att få läsa om det för mig själf. Äfven skref farbror ett par gånger i berömmande ordalag om honom, men det var allt.

En dag — det var den 12:te februari — sände mamma bud på mig. Då jag kom in i sängkammaren stod pappa där med ett bref i handen; ett annat låg öopfnadt på bordet. Pappa räckte mig detta sednare.

»Läs detta, mitt barn, och svara sedan själf.»

Det var ifrån Elis, blott två sidor, men hvarje rad andades en kärlek så sann, så varm, så manlig, att mitt hjärta började häftigt klappa. Dock kände jag mig så förvirrad; det kom så oväntadt öfver mig, att jag, på min fars frågor, ej fann andra ord till svar än: »Jag vet inte!»

Min mor drog mig till sig och smekte min kind, som då jag var ett litet barn. Jag tror hennes första känsla var den, att hon ej gärna ville afstå sin lilla dotter till en främmande.



»Skola vi bedja pappa svara nej?» hviskade hon till mig.

Då runno mig i minnet de glada dagarna på Framnäs — och ett visst samtal i en halfnörk ångbåtssalong, och jag kände att jag inte kunde säga nej.

»Jag tror inte det vore riktigt rätt gjort gent emot herr Cyrenius, mamma,» svarade jag halfhögt, »men *nu* — ja — jag vet inte hvad jag skulle svara *nu* — jag behöfver få tänka öfver alltsammans först.»

Och så blef det bestämdt att jag skulle skriva till honom (det svåraste bref jag skrifvit i min lif) och begära betänketid. Han skref igen, till pappa, att om två eller tre veckor kunde han göra sig ledig och skulle då själf komma och hämta mitt svar. — Pappa och mamma voro mycket goda mot mig, men de kunde ej hindra att syskonen retades med mig öfver min bristande aptit och öfver en tankspriddhet, som de ej förstodo grunden till. Ofta tyckte jag att svaret måste bli ett nej. Jag kunde aldrig, aldrig motsvara hvad Elis väntade af mig. — Men den 5:te mars hämtade mamma själf mig ned till förmaket, sade ett par kärliga ord — och med en kyss stängde hon dörren om mig. Där stod Elis, och då var ej längre fråga om hvad jag skulle svara. Han måtte läst det i mitt ansikte, ty innan jag visste ordet af var jag i hans famn — och så oändligen lycklig att jag ej kan finna ord därför. — Först sedan fick jag veta att vår förlofningsdag äfven var hans födelsedag.

Fem månader därefter stod vårt bröllop, och vid Elis' täta besök hade alla lärt att hålla så hjärtligt af honom, att jag tror till och med mamma var glad att svaret ej blef nej.

Vi vigdes i den lilla landtkyrkan, som för mig har så många minnen, både från min konfirmation och första nattvardsgång, ända till så långt tillbaka i tiden, som då jag ett litet barn, räknade de små rutorna i fönstren, för att hålla mig vaken under predikan, eller undrade hvad som skulle hända, om det en gång fölle prästen in att försöka vända på

det gamla dammiga tinglasat, som stod på predikstolen.

Vår bröllopsdag var så härligt vacker som en dag i början på september ibland kan vara.

Den lilla kyrkan var af skolbarnen klädd med grönt och blommor, riktigt smakfullt, hörde jag berättas, ty själf såg jag ingenting där, utom *en* som blickade så trofast och kärleksfullt på mig, då han satte ringen på mitt finger, att jag kände som om ett stort lugn fyllde hela mitt hjärta. Och så kom till slut välsignelsen — Herrens välsignelse — öfver oss och det lif vi hand i hand gingo att börja, en välsignelse öfver hela vår framtid, samt till slut löftet om en »evig frid». Se där hvad jag kände att vi togo med oss ur kyrkan den dagen!

Afskedet särskildt det från mamma, tiger jag hälst med. — Den brud som alldeles torrögd lämnar sitt barndomshem, skiljer sig visst ej från så ömma föräldrar som mina, och Elis visste för väl hur kär han var mig för att missförstå mina tårar.

Om vår bröllopsfärd till Dalarne och det härliga Jämtland kunde jag däremot skrifva mycket, så mycket — att jag utelämnar det helt och hållet, för att i stället tala om det besök vi sedan gjorde vid Arildsnäs, den gamla prästgården nere vid västkusten, där Elis växt upp och där hans gamla föräldrar ännu bo.

Ingen behöfde säga mig hvem den gamle kyrkoherden själf var, där han med sin svarta sammetskalott och sitt långa silfverhvita hår stod på trappan för att önska oss välkomna, så i ögonen fallande var likheten mellan Elis och honom. Också blefvo vi snart goda vänner, oaktadt han alltjämt bemötte mig med gammaldags artighet, aldrig kallade mig annat än »fru Margareta», eller »min kära dotter, fru Margareta», och förde mig till bords så sirligt som hade jag varit en prinsessa. Jag kunde sitta hela timmar och lyssna till hans minnen från forna tider, glada och sorgliga om hvartannat, fiskarehistorier, och de mångahanda äfventyr som västkustens härdade be-

folkning årligen genomlever i kampen för tillvaron. Elis' syskon påstodo att de kunde alla fars gamla historier utantill, men för mig var allt nytt, och »far» var nöjd att hafva funnit en så intresserad åhörarinna.

Min egentliga förtjusning var likväl mor. Det var tydligt nog att hon varit mycket vacker i sin ungdom, men i hennes ansikte lästes något bättre än spåren af en förgången skönhet. Ett rent och ädelt hjärta, ett lif af förtröstan på Gud, af pliktrogenhet i stort och smått hade satt sin prägel därpå. Det sades att hon kunde se sträng ut ibland, men det upptäckte jag aldrig, kanske därför att hon alltid såg så vänligt och mildt på mig.

Jag önskar jag kunde måla henne som hon står för min syn, så enkel och flärdfri, med den släta gammaldags klädningen, som aldrig vetat af volanger eller grannlåt, den raka kjolen fastrynkad vid lifvet, den lilla ylleduken i kors öfver bröstet och på det släta grå håret, den enkla hvita mössan, som alltid såg nystruken ut.

Oaktadt hon hade att tillgå tvänne döttrars villiga hjälp, ombestyrde hon själf sitt hus, så i stort som smått och tog mig med sig i köket några gånger, för att lära mig laga ett par af Elis' favoriträtter.

Dagarne flögo fort på Arildsnäs. Elis gick ikring med mig och visade mig skådeplatsen för månget barndomsäfventyr, bäcken där han byggde sina kvarnar, den lilla viken, som varit hans och syskonens båthamn, klippan, där han som liten parfvel satt och metade och mången gång i ifvern läste ett Fader vår, i hopp att han på så vis skulle få någon riktigt stor torsk på kroken. Äfven gjorde han mig bekant med en och annan gubbe eller gumma, som mindes unge herr Elis som pojke, och tyckte att det var »rent för märkvärdigt att han nu var gifta kar'n.»

Flera af syskonen samlades vid Arildsnäs, för att vi skulle få göra bekantskap, och sista middagen höll en af svågrarna ett artigt tal för mig: hurusom

»då de sågo sin blifvande systers fotografi, de funno hennes utscende så obehagligt, att de beklagade Elis som fått sig en sådan hustru, men sedan de nu sett originalet själf, kunde de ej nog lyckönska honom». Jag visste knappt hur jag skulle tacka för så granna ord. — Mitt porträtt var ju dåligt, det hade jag nog sett, men jag hade intet bättre att skicka. Hädan- efter kan jag dock af egen erfarenhet råda fäst- mör att ej till sina nya släktingar skicka allt för fördel- aktiga fotografier eljest kanske surprisen vid person- lig bekantskap ej slår så väl ut, och de gå miste om en vacker artighet.

Och nu äro vi hemma, i vårt eget lilla hem, men det hinner jag ej beskrifva i dag. — Jag har redan suttit här vid mitt skrifbord mycket längre än jag ämnat och blir nätt och jämnt i ordning tills Elis hämtar mig till middagen. Vi gå nämligen ut och äta denna vecka, då vår kokerska ej ännu är anländ.

29 okt.

Det är öfver en vecka sedan jag skref i min dagbok — men jag har ej haft ett ögonblick att offra åt den, hela den här tiden; nätt och jämnt att jag hunnit med mina bref, så fullt upp har jag haft att stöka, för att få allt i ordning i mitt kära, lilla hem.

Jag blef mycket riktigt inte färdig sist innan Elis kom, och ehuru han väntade med ett för honom ovanligt tålmod, har jag lofvat mig själf att det ej skulle hända oftare. Herrar kunna nog låta vänta på sig, men de tycka aldrig om att vänta; det är min lilla erfarenhet.

Jag har nu beskrifvit så mångt och mycket att jag väl också borde beskrifva mitt eget hem. Hem! det ordet klingar alltid ljust, om också, som nu, det endast är frågan om en liten hyrd våning, hvars läge ej ens är det bästa, för den som är van vid frisk luft och fri utsikt — ty vi bo vid Beridarebangatan. Men det är vårt eget lilla hem i alla fall, och sticker

jag ut hufvudet genom fönstret, ser jag en glimt af slottet i ändan på ett gatuperspektiv, som kan taga sig riktigt pittoreskt ut emellanåt, då skuggor och dagrar spela i solskenet på de gamla husväggarne och en skynt af den blå himmelen ofvan öfver, avslutar taffan.

»Vill man riktigt gärna, finner man alltid något att beundra,» var Elis' leende svar, då jag meddelade honom min upptäckt. Han må gärna skratta åt mig om han vill, men häromdagen såg jag i min trånga gata en lika vacker ljuseffekt, som jag ibland sett på Palms italienska taflor, och jag tror där är mindre brist på skönhet i världen, än brist på förmåga att uppskatta den som finnes. — Se där, min kära dagbok, en liten bit filosofi i anledning af en bakgata i Sveriges hufvudstad — och så återvända vi till vår lilla våning. Där ha' vi det verkligen så treffligt, som någon kan önska sig. Från tamburen, som ehuru liten, dock ståtar med ett fönster, kommer man in i matsalen, som har två fönsterlufter och dito dörrar, den ena ledande till serveringsrum, kök och jungfrukammare, den andra till vår lilla nätta salong. På hvar sin sida af salongen ligga sängkammaren och Elis' rum. Detta senare är kanske väl litet, men det gör mindre efter han ändå har ritkontor på annat ställe, och om kvällarne, när han inte läser högt för mig, drager han sitt ritbord fram till mitt favorithörn i salongen och ofta glömmar jag mitt arbete, för att följa hans snabba ritstift, och söka gissa mig till hvad däraf skall blifva.

Med mitt blombord i fönstret, mitt skrifbord och vårt vackra pianino, samt i ena vrån mitt lilla trefliga sybord, ser vår salong ganska inbjudande ut — och därtill hafva vi två vackra taflor: en solnedgång på hafvet, med en hemvändande fiskarskuta i förgrunden, som Elis köpte därför att den väckte så många barndomsminnen — och ett litet fridfullt höstlandskap, där en gulnande björk öfverskyggar en halft förfallen kvarn vid en liten forsande bäck. Någon

mulen dag då jag är ensam och kan tycka att gatan ändå ser bra mörk och smutsig ut, — tittar jag på mina tafior, och lånar sol af dem. — I sängkammaren hänger en gravyr af Sixtinska madonnan, som alltid varit min förtjusning och som jag fick i bröllopspresent. Då jag så har Elis hemma, tycker jag att ingenting felas för att vårt lilla hem skall vara allt hvad någon kan önska. Som jag därjämte alltid har fullt upp att göra, gå timmarne fort. — Jag har därtill två jungfrur att se efter; nästan onödigt mycket för vårt lilla hushåll, men min beskedliga Karin, som följt mig hemifrån, är fullkomligt okunnig i matlagning. Snäll och villig som hon är, visar hon sig likväl ännu ofta litet tafatt och ovan vid hvarjehanda — just som jag själf, för resten! Hon har, bland annat, en passion att samla korkar och ljusbiter, och förvara dem på de mest otroliga ställen, och kan ej få i sitt hufvud att det ej duger att slå sopor i vattenledningen. Äfven förargar hon Elis genom att hvar gång han går ut, i idel välmening komma rusande med hans hatt och käpp, det värsta han vet! (och det oaktadt jag otaliga gånger sagt henne, att bara hans saker äro borstade, hjälper han sig hälst själf). Nå ja, allt det där skall väl bli bättre med tiden. Annat är det med vår nya kokerska. — Är Karin tafatt, så kan minsann hon ta' *fatt* i hvad det än må vara. Hon kom i förgår och är redan nästan mer hemmastadd än jag. Därtill heter hon — Euphrasia! Kan man tänka sig ett sådant namn för en kokerska? Det är visserligen inte hennes fel, men passar henne i alla fall obegripligt väl. Det vore mig omöjligt att någonsin kalla henne för *du*. Hon har något så öfverlägset och beskyddande, att hon rent af förbryllar mig. Men Elis antog henne efter de allra bästa rekommendationer, och hon har utmärkt vackra betyg, — så jag får väl hoppas det bästa, jag med.

1 nov.

I går utkämpade jag min första strid med Euphrasia — och afgick med segern! Vi hade lyckats få levande torsk, det bästa Elis vet, och jag ville få den så lagad, som jag lärt på Arildsnäs. Men då mötte jag envist motstånd! Euphrasia så godt som sade mig att salongen var min plats, likasom köket hennes. Jag försökte med goda skäl öfvertyga henne om att man vid västkusten bäst förstode att laga västkustfisk, men det var som att gjuta olja på elden, och hon svarade mig triumferande att »denna torsk var fiskad i Östersjön och hitkommen med en sillskuta från Vaxholm». Jag försökte sedan att taga henne med godo, föreställde henne att en hvar hade sin smak, och att »ingenjören nog skulle tycka bäst om att få den så lagad, som han varit van vid som barn». Men jag fick henne inte längre än att hon någorlunda nådigt hjälpte mig att rensa fisken, och sedan med en axelryckning åsåg mina åtgöranden,

Vid bordet satt jag med hjärtat i halsgropen undrande huruvida jag lyckats, men kände mig fullt belönad vid att se hur förnöjd Elis blef och teg till och med då han bad Karin hälsa kokerskan att denna gång hade hon riktigt utmärkt sig. Efter middagen talade jag dock om alltsammans för honom, och hvad han då sade — får inte ens du veta min kära dagbok; men lyckligare hustru än jag är, finns i alla fall inte i hela världen och ej håller en snällare, älskvärdare man än Elis.

5 nov.

Jag undrar hvem som egentligen hittat på stärkta skjortkragar. — De utgöra bestämdt ett af de största bekymmer en ung hustru har, och därtill påstår Elis att de äro männens värsta pina. Än äro de för mycket stärkta, än äro de det för litet. I allmänhet tyckas de dock vara för hvassa och inte alls passa

till just den skjorta man har på sig. Så sitter då Elis där och skrufvar och skrufvar, och drager och drager, tills — ritsch, ratsch — knapphålet går sönder! Jag syr ihop knapphålet på bästa sätt, låtande det vara så stort som han har rifvit det, allt i det fåfånga hopp att saken skall vara hjälpt därmed. Men snart nog visar mig erfarenheten att jag be- dragit mig. Ahå! om jag ändå lärt mig att stryka skjortor ordentligt — eller åtminstone skjortkragar! Får jag någonsin en dotter, skall hon då få lära sig det innan hon gifter sig.

Karin är inte heller så skicklig i strykonsten som hon borde vara, fruktar jag. Visserligen läste jag häromdagen i en engelsk bok, att det är »män- nens oförytterliga rättighet hela världen rundt, att gräla öfver sina skjortkragar», och det vore knappt rättvist att påstå att Elis grälar; han bara är litet smått på misshumör däröfver ibland. Men något sätt att hjälpa saken måtte väl finnas. — Ah! jag har en sublim idé! Jag skall få en skicklig skjort- strykerska att gifva Karin och mig lektioner, och sedan, min kära Elis, sedan skola väl klagomålen taga slut.

12 nov.

I morgon ha' vi vår första middagsbjudning; endast fem eller sex af Elis vänner, men — *hvad* jag önskar den väl vore öfver! Det kunde vara ganska roligt, om jag inte vore så rädd att något ginge på tok!

14 nov.

Visste jag det inte! I går var den rysligaste dag jag varit med om! Men det är bäst att börja från början.

Strax efter frukosten, då Elis gått ut, gick jag in i matsalen för att taga fram vår lilla nätta dessert- servis och ordna litet frukt och blommor, så att bordet



skulle se prydligt ut. Till min förskräckelse ser jag Elis bästa, röda vin, som han själf på morgonen tagit upp ur källaren, för att det ej skulle vara för kallt till middagen, stå på skänken med alla korkarne urdragna. Jag skyndade att korka buteljerna igen, och hörde sedan att den enfaldiga Karin, som ej hade minsta aning om att vin kan slå af sig, ansett det vara bra att ha åtminstone så mycket undangjort. Det var numro ett.

Nå! middagen var färdig; allt såg prydligt ut. Vi satte oss till bords. Först hade vi ostron, som ju alla herrar tycka om. Jag förstår mig ej på den läckerheten och betackade mig, men våra gäster läto sig väl smaka. — Bäst som det är, gör Elis en grimas, tar hastigt ett vinglas, och tömmer det i botten. Så vänder han sig till mig:

»De här ostronen äro ju inte friska, hvar har människan kommit öfver dem?»

»De äro tagna hos Lund, jag trodde att han var att lita på,» svarade jag med ansträngning, ty jag kände gråten i halsen.

»Inte har han visat sig så den här gången i alla fall! Bär bort skräpet!» fortsatte han vändande sig tvärt till Karin som i välmening skulle bjuda om. —

Han uttryckte sedan till våra gäster sin ledsnad öfver missödet; de däremot försäkrade artigt att de haft »bättre tur än värden» — ehuru jag såg åtminstone en af dem hastigt lägga tillbaka på tallriken det ostron han var på väg att förtära. Mot soppan och krocketterna var ingen anmärkning att göra, men med det samma steken bars in märkte jag på Elis' ansikte att något var på tok. — Jag kastade en ängslig blick på fatet och förstod hur det var fatt. De två fåglarne sågo erbarmligt små ut för att bjudas kringlåt så många, och Euphrasia hade ändå försäkrat mig att de så säkert skulle räcka till — mer än väl! Självtog jag det minsta lilla ben, utan tillstymmelse till kött, på min tallrik, men var så

upptagen af att se hur det minskades på fatet, att jag ej hörde min granne tilltala mig, förrän Elis gjorde mig uppmärksam derpå. — Det räckte verkligen, nått och jämnt, och med desserten tror jag inte där var något fel, fastän jag inte kunde svälja en bit, då jag kände på mig att Elis var missnöjd, och jag bara hoppades kunna komma från bordet utan att brista i gråt. Till råga på allt gjorde min man i salongen en ursäkt till herrarne för den klena mid-dagen, och uttryckte sin fruktan för att de gått hungriga från bordet, naturligtvis framkallande några välmenta artigheter till svar.

Jag var tacksam då de försvunno i min mans rum för att röka, och jag fick rusa in till mig för att gifva de återhållna snyftningarna luft. Men så kom oron för att mina svullna ögon skulle skvallra för sällskapet; hvarpå följde ett ifrigt badande af mitt upphettade ansikte, och skulle någon då sett mig, turvis viftande mig, speglade mig, och rullande min silfverbägare öfver mina brännande kinder i hopp att därmed svalka dem, så skulle de troligen fått sig ett hjärtligt skratt. Skratta var dock det sista jag tänkte på. Med återvunnet lugn styrde jag kosan till köket. »Euphrasia», började jag högtidligt, »jag sade ju att två fåglar aldrig skulle räcka.»

»Hvad talar frun om, de räckte ju,» var allt det svar jag fick.

»Så nått och jämnt,» fortsatte jag, »att man inte kunde bjuda om, och jag kan säga att ingenjören var mycket missnöjd.»

»Om frun ville räkna på dubbla portioner skulle hon sagt ifrån.»

»Det är inte tal om dubbla portioner,» svarade jag otåligt, »i synnerhet som jag själf blef alldeles utan.»

»Det hade inte frun behöft, för där kom hela två bitar ut i köket igen,» sade Euphrasia triumferande.

»Och ostronen voro dåliga,» tillade jag.

»Ja, dem har jag då inte gjort,» svarade hon näbbigt, vändande mig ryggen.

Mitt »kurage» var slut. Men stannande i den halföppna dörren sade jag med all den bestämdhet jag kunde åstadkomma:

»Emellertid måste Lund hafva bud därom i morgon, och kom i håg att en annan gång ta' till så att det räcker,» — hvarpå jag skyndade mig att stänga köksdörren för att slippa höra svaret.

Om hon annars vore sparsam skulle jag hafva mindre att säga, men hvart allt tager vägen under hennes händer vet jag inte, och nu blir det väl ytter värre!

När herrarne aflägsnat sig kom Elis till mig:

»Sådant får ej inträffa en gång till, Margareta. Bjuda vi folk till oss, måste de få äta sig mätta; och skämd mat undanber jag mig alldeles.»

Men då kunde jag ej behärska mig längre, och jag blygs att säga att jag kastade mitt arbete från mig och utropade:

»Tror du det var roligare för mig än för dig? Du fick då litet middag i alla fall, medan jag inte har ätit en smul mer än två skedblad soppa och en liten krokett sedan i morse — och hvad skall jag göra då Euphrasia inte bryr sig om hvad jag säger?» Och jag brast i gråt.

Elis såg förvånad upp. Han har nog aldrig sett mig så där häftig förr.

»Tål du inte höra ett förnuftigt ord . . .» började han, men afbröt sig tvärt och begynte gå af och an i rummet.

En stund grät jag tyst, men kanske mest af ånger öfver den häftighet jag visat och af oro för att min Elis vore allvarsamt ond på mig.

»Elis, förlåt mig,» snyftade jag till slut, men hann ej längre förrän jag kände min älsklings armar omkring mig.

»Stackars min lilla hustru,» sade han smeksamt. »Hungrig och gråtande efter vårt första kalas, det

går väl ej an. Nu ringer jag och säger till om téet. och då du fått äta dig mätt, skola vi se till om ej jag kan hjälpa dig att få bukt på Euphrasia.»

»Åh! nu behöfs det inte, jag har nog talat vid henne själf,» svarade jag, innerligen lycklig öfver att det första moln på vår ljusa himmel blåst bort igen. Först efter téet, då jag satt hos Elis i soffan, fick jag mod att komma fram med det enda som ännu låg tungt på mitt sinne.

»Elis,» sade jag dröjande, »var vinet godt?»

»Godt, ja visst, det är ett utmärkt vin,» svarade han förvånad, »hvarför frågar du det?»

Och så kröp historien om Karin och korkarne fram. »Hon är då ett nöt,» var allt hvad Elis sade, och sedan var den dagens bekymmer slut. Ofvanpå den hade vi en så lycklig kväll, att *den* uppvägde allt det andra!

27 nov.

Jag har då bestämdt fått den bästa man i världen, och om jag är stolt öfver honom, så har jag goda skäl därtill. Se så där ja! det ville jag hafva sagt — och nu till saken: För ungefär fjorton dagar sedan läste vi en kväll i tidningarna om en ohygglig tilldragelse i ett sågverk: huru några arbetare i närheten af en i gång varande kant- eller cirkelråg, börjat att på lek gnabbas och skuffas, samt hur en af karlarne halkat och fallit öfver den blixtnabbt roterande sågen. Innan kamraterna hunno komma den olycklige till hjälp, hade lifvet redan flytt.

Berättelsen upprörde oss båda, och sedan dess har Elis suttit och ritat alla kvällar och nu har han klart för sig huru en sådan fara hädanefter skall kunna undanrödjas.

Sågen bör nedfällas i kantbänken och endast lyftas därur medelst någon slags ändamålsenlig häfstång, hvar gång ett bräde skall afkapas. Jag nyttjar kanske ej de rätta uttrycken, men själfva saken har

Elis gjort klar för mig. Han vill ej taga patent på denna uppfinning, ej försöka förtjäna något därpå, endast se till att den blir så spridd och allmänt använd som möjligt.

Ofta nog har Elis talat om hur mycket han en gång önskade blifva läkare: han anser det för ett så högt och ädelt kall. Däri ger jag honom nog rätt, men i kväll kunde jag ej annat än säga honom att han, med sin uppfinning gjort fullt ut så mycket för sina medmänniskor, som någonsin en läkare kan göra. De kunna möjligen hindra, i bästa fall bota påkomna skador; men genom Elis' uppfinning blifva hundratal bevarade till lif och lem. Han smålog åt min ifver, men — han kunde inte säga att jag ej hade rätt den gången!

30 nov.

I dag hafva vi haft ett godt skratt åt Elis påhitt.

Jag hörde Karins högljudda utrop, då hon i morse skulle städa hans rum och gick in för att se hvad som var på färde. — Midt på golvet stod en stol, en annan var kullstälpt öfver denna, med de fyra benen i vädret, och på »bakbenen» voro uppträdde ett par stöflar, som tydligen behöfde lagas, medan åter frambenen voro beklädda med ett par byxor. Midt i stolen stod en tom tvålkopp, under stolen ett handfat, och betraktande det hela, stod Karin gapande och handfallen.

»Hvad är det, Karin?» var min ofrivilliga fråga.

»Ja, den som det visste!» var det jämmerliga svaret. Hon kände visst en dunkel oro för att det ej vore riktigt välbestäldt med »ingeniörns» förstånd. Jag uppfattade dock snart meningen med det hela.

»Du har visst glömt borsta byxorna,» sade jag, lösgörande dem från den ovanliga klädhängaren, »och därtill äro de uppspruckna i sömmen och en knapp felas ju äfven. Dem skall jag taga hand om. Stöflarna däremot måste tydligen till skomakaren.»

»Ah! min tid!» utropade Karin, »det sade ju ingenjören till om i förgår, och jag har rakt glömt af det.»

»Och tvättfatet får du göra bättre rent; du vet hur noga ingenjören är om den saken. Tvål felas ju också, men den skall jag lägga dit, bara du springer till skomakaren.»

Karin lät inte säga sig detta två gånger. Hon ilade i väg med en fart hvaraf jag gärna såge en liten del sitta kvar i hennes ben till en annan gång.

Elis var förtjust då jag berättade hvilken effekt hans påhitt gjort. Han har verkligen mycket af tjufpojken kvar i sig.

»Det var utmärkt!» utropade han flera gånger, »en superb idé! Hädanefter skall jag aldrig säga till om något, bara låta sakerna tala för sig själfva!» Och det skulle inte alls förvåna mig om han hölle ord.

8 dec.

I förgår stod jag i salongen och torkade mina växter, då det ringde på tamburdörren. En blick på klockan sade mig dock att det vore väl tidigt för visiter, och jag fortsatte lugnt med min sysselsättning. Men plötsligt hör jag i matsalen först Karins stämma och därefter en annan, högljudd och bra nog gäll: »Behöfs inte, behöfs inte lilla barn. Är frun hemma så hittar jag nog reda på henne» — och innan jag hunnit sansa mig, for dörren upp. Den förbluffade Karin sköts åt sidan, och in i rummet trädde ett fruntimmer — en medelålders, lång, groflemmad och något fetlagd dam, med en så kallad pirat på armen. Ofrivilligt flög min blick till den stora brandgula plymen på hennes svarta hatt: därunder visade sig ett stort blekt ansikte, där den framstående, bra nog skarpa näsan tycktes hafva samlat all rodnaden till sig. Ett par hvassa ljusblå ögon, och ett hår så färglöst att jag i första ögonblicket trodde det vara grått, fulländade uppenbarelsen.

»Så förvånad du ser ut, kära Margret,» utbrast denna föga intagande personlighet, »ty du är naturligtvis Margret? Elis kan väl aldrig ha underlåtit att tala om mig? Jag är faster Beata, eller tant Beata, hur du nu vill kalla mig.»

Det uppgick ett ljus för mig. Elis har verkligen nämnt att han hade en faster med det namnet, enka efter en af hans farbröder, och bosatt någonstades på landet. Jag skyndade därför att taga emot henne så artigt som möjligt, endast uttryckande min förvåning öfver att se henne i staden.

»Litet affärskrängel, kära du,» var svaret. »Sådant sköter man alltid bäst själf, och jag har kommit upp för att rådfråga mig med en skicklig jurist.»

Jag vinkade åt Karin att taga ut mitt stora förkläde, vattenkannan, m. m., och bjöd »tant» taga plats i soffan. Min oro för hvad jag skulle hitta på att underhålla henne med fann jag snart hafva varit onödig: tant Beata (ty faster kunde jag inte kalla henne då jag tänkte på min egen lilla godmodiga faster) tant Beata talade själf och jag hörde på. På all ting hade hon att anmärka, från stenläggningen till »stadsbudens oförsämndhet», från »smutsen på gatorna,» till »den löjligen lyxen som öfverallt möter ögat». Älsklingstemat var dock den stora osäkerheten i städerna:

»Det är en känd sak,» förklarade hon, »att hvad som lämnas i en tambur alltid blir bortstulet. Också tog jag mitt paraply och mina galoscher in i matsalen, oaktadt din piga försökte göra invändningar. Pigor äro sig alltid lika . . .» Och så började ordsvallet ånyo. Jag kastade en förstulen blick på klockan. Elis hade lofvat att följa mig till en tafvelutställning, om jag kunde möta honom på bestämd tid — och tant Beata tycktes ej göra min af att aflägsna sig. Till slut, vid ett litet uppehåll i ordflödet, frågade jag om jag ej fick bjuda henne på någon förfriskning.

»Det behöfs inte, kära barn,» var svaret, »jag stannar och äter middag hos Er.»

»Men vi äta inte ännu på länge,» vågade jag invända. »Elis är sysselsatt så långt ut på dagen, att vi aldrig äta förrän fyra.»

»Nå ja, man får taga seden dit man kommer. Hemma äter jag alltid middag precis kl. 1, på gammaldags ordentligt vis. Men du kan ju bjuda mig på en kopp kaffe då; det fördrifver alltid tiden något.»

Jag insåg att vidare invändningar tjänade till intet, hvarför jag gick ut i köket för att ordna om både kaffe och middag. Då jag kom tillbaka hade tant Beata tagit af sig hatten och fiskat upp ur sin »pirat» en mössa, hvars band lyste, äfven de, i brandgul färg. — Om Elis nu kunde sett oss, han som afskyr kaffe, sittande där midt på blanka förmiddagen, med hvar sin kopp i handen! Ty, fastän jag alltid mår illa af kaffe, ansåg jag mig tvungen att taga åtminstone några droppar. Motsatsen hade tant Beata bestämdt funnit ytterst ogästvänligt. Nu tycktes emellertid hennes ordförråd något minskadt. Emellertid frågade hon hur stor våning vi hade. — »Bara de rum hon sett?» Det, fick hon lof att säga, var just ej förtänksamt af Elis. »Om nu familjen skulle ökas! Hur ginge det då?» — Och dessutom: »Ett extra rum är alltid bra att ha'. Om t. ex. någon vän eller släkting kommer till staden, borde det vara kärt att kunna hysa dem.»

»Var *det* meningen?» sade jag inom mig. Hade ej tanken nu flugit af till de kära på Furutorp, hvarifrån ett besök skulle skänkt mig en sådan glädje, hade jag omöjligt kunnat svara som jag gjorde:

»Ja det kunde nog ofta vara kärt, men nu är det omöjligt, ty Elis som har så mycket papper och ritningar, kan icke undvara sitt rum.»

O, hvad jag var glad då Elis kom hem! Jag kände mig alldeles tom invärtes, så utfrågad hade jag blifvit. Jag hörde hans röst och sprang emot



honom afbrytande hans: »Nå, Margareta du kom aldrig...» med: »Sch! tant Beata är här!»

Och glad var jag att vi inga speglar hafva i vår salong, ty skulle tant uppfångat den min Elis gjorde, hade hon känt sig föga smickrad.

Vi åto vår middag, hvarefter Elis bad mig spela litet för dem — ehuru jag kände på mig att tant Beata hälst sluppit detta afbrott i konversationen. Till slut bjöd han oss på teatern för att förkorta aftonen.

13 dec.

Jag känner mig så glad och så fri som en fågel. Tant Beata är rest. Jag har själf följt henne till ångbåten och sett den gula plymen försvinna från Stockholms horisont. Man skall ha njutit af hennes sällskap en liten tid, för att förstå hur lätt om hjärtat jag nu skall känna mig. Af de åtta dagar hon tillbragte i staden, hade vi henne i 5 (säger fem!) — Och jag som tyckte, att *en* dag med tant Beata nästan var mer än jag kunde stå ut med!

Men *hur* regerade hon icke under dessa fem dagar! Då hon kom tillbaka den tredje dagens morgon, fick jag en hel del förebråelser för att jag föregående dag gått ut utan att invänta henne. Jag erbjöd mig strax att i stället följa henne på hennes mångahanda uträttningar, men nej! »Hon hade gjort dem ensam — nu var hon trött — ville hälst hålla sig inne.» Den tröttheten hindrade henne dock hvarken från att tala, eller gå omkring med mig i alla vinklar och vrår, tills jag var färdig att digna.

Först styrde hon kosan till sängkammaren för att där lägga sin hatt, och då ville mitt olycksöde att garderobsdörren stod på glänt. Det var början.

»Min kära Margret, hur kan du lämna din garderob oläst? Nyckeln glömd i dörren! Värre slarf har jag då aldrig sett!»

Märkande min förvåning vid detta oväntade tilltal fortsatte hon:

»Hur kan du någonsin ha' minsta ordning på dina saker på det sättet? För dina pigor är det visserligen bekvämt; de passa naturligtvis på och använda dina kläder, hvilket ej är att undra på då de ha' en så tanklös matmor.»

Idéen föreföll mig så löjlig att jag brast i skratt.

»Nej, vet tant, Euphrasia kan då inte komma in i någon af mina klädningar: hon är minst dubbelt så tjock som jag; och Karin skulle de inte passa stort bättre. På *henne* kan jag för resten lita som på mig själf.»

»Nå ja,» svarade tant Beata ännu till hälften stött, »ungt folk äro nu alltid så själfkloka: lydde de gammalt folks råd skulle de spara sig många obehag.»

Detta var, som sagdt, början. Sedan följde en grundlig husvisitation. Huru vi undsluppo ett besök på vindskontoret och i källaren förstår jag knappt ännu. Det värsta af allt var vårt besök i kök och jungfrukammare. Hon tycktes alldeles glömma att tjänstfolk hafva både öron och känslor. Endast i jungfrurnas garderob kom hon inte, ty den stängde verkligen Euphrasia midt för hennes näsa, därigenom döljande till och med för tant Beatas skarpa blickar sitt hjärtas älskling, en otäck liten mops, som hon, då hon tog städsel, förbehöll sig af Elis att få behålla. I jungfrukammaren fann tant besynnerligt nog allting godt, men höll det oaktadt ett litet tal om pigor nu för tiden, om stora fordringar och ringa duglighet.

I köket genomgingo vi dock den värsta pärsen. Allting skulle hon hafva reda på: När elden tändes i spisen, och när den släcktes — prisen på ägg och smör och på pricken hur mycket af bägge delarne gick åt i veckan. — Så kom skafferiet, där syltbarkarna genast stucko henne i ögonen.

»Lämnar du dina syltburkar så där vind för våg,» utropade hon, »och låter pigorna husera därmed hur de vilja? Det är för starkt! gör mig den tjänsten att genast bära in dem i din handkammare.»

»Jag skulle inte begära bättre,» svarade jag med en viss skadefröjd, »om jag endast hade någon.»

»Hade någon?» upprepade hon bestört. »Har det nu kommit så långt i Stockholm att man inte ens har en handkammare? Det måste jag tala vid Elis om, ifall du själf inte har bättre vett än att låta sådant *passera*. Det minsta du under tiden kan göra är emellertid att taga nyckeln till ditt skafferi i din egen ficka. Att lämna pigorna allting i händer är ju att rent af uppmuntra dem till oärlighet. Ja, ja, du kan titta på mig så mycket du vill, men jag vet hvad jag säger.»

Jag medgaf i mitt stilla sinne att tant kunde hafva rätt i mycket, bara hon velat säga det då vi varit på tu man hand. Att taga skafferinyckeln från stormakten i köket var mer än jag kunnat göra, äfven om det inte mött så många praktiska svårigheter. Hvad jag dock alltid skall hålla Euphrasia räkning för var att hon teg, medan tant var där, möjligen inseende att hon funnit sin öfverman. Men då köksdörren väl var stängd bakom oss, hörde jag stormen rasa och såg i andanom att vi vid middagen skulle få plikta för vårt intrång på hennes område. Och mycket riktigt: risgrynskakan var öatbar, med risgrynen mer än halfråa.

»Din kokerska tycks inte duga till stort,» anmärkte tant Beata genast. »Jag har en köksa hemma, som jag själf uppfostrat och möjligen kunde 'cedera'. Hon skulle vara ovärderlig för en ung, oerfaren husmor som du.»

»Det tror jag nog,» svarade jag undfallande, »men jag kan inte bli af med Euphrasia nu, om jag aldrig så gärna ville. Hon är stadd till nästa höst.»

»Bevars, bevars, som du vill,» sade tant. Riktande därefter anfallet mot den intet ondt anande

Elis, började hon angripa honom angående den bristande handkammaren!

»Tänk dig bara,» utropade hon ifrigt, »syltburkar, kryddor, allting lämnadt i pigornas våld! Margret har ju inte ens ett ställe där hon kan läsa undan desserten, som naturligtvis genast blir uppäten i köket!»

»Åh,» var det lugna svaret, »risgrynskakan vi hade i middags unnar jag dem gärna.» Men tant förstod ej skämt, hörde ej häller på mina förklaringar, hurusom i skänken fanns ett skåp, där jag hade i eget förvar allt, som kunde stå på ett så pass varmt ställe. Hon fortfor, tills Elis uttråkad gjorde en ursäkt om »en viktig angelägenhet» och aflägsnade sig.

Och detta var bara en dag!

Det blir för långt att beskrifva dem alla. Vi försökte en förmiddag att hyra en öppen släde och bjuda tant på att åka, men hon frös och var missnöjd, så det gjorde vi ej om.

Följa henne i bodar måste jag äfven, men aldrig har jag skämts så mycket i mina dagar, som att se och höra henne klandra allt, pruta på allt, och då den stackars handelsmannen dragit ned halfva sitt lager på disken, till slut gå sin väg utan att köpa det minsta. Att Elis ställde så till att han fick giltiga ursäkter för att aflägsna sig om eftermiddagarna förvånade mig ej alls: — jag önskade blott att jag kunnat följa hans exempel. Ett slag fruktade jag nästan att tant Beata anat oråd, ty hon började en kväll:

»Det var förskräckligt hvad Elis måtte ha' mycket att göra. Är han alltid lika upptagen?»

»Åh nej,» svarade jag dröjande, och sökande hålla mig till sanningen utan att förråda min man, »det är bara ibland det hopar sig.»

»Jojo, man känner till det där, ehuru jag inte skulle trott det om Elis.»

»Men,» inföll jag, »hvar och en måste ju uträtta sitt — han som andra.»

»Äh ja, det kan så vara. Det är mycket bekvämt att hafva göromål att skylla på.» Och hon suckade.

»Hvad menar tant,» sade jag så lugnt som möjligt, under det jag kände hur blodet steg åt kinderna.

»Ingenting, ingenting alls,» var svaret, åtföljdt af en ny suck, hvarpå vi sutto en stund alldeles tysta. Min nål flög med fördubblad fart genom mitt arbete och tant Beatas stickor klirrade emot hvarandra. Så började hon igen:

»Är du verkligen så oskyldig som du gör dig till, min kära Margret?»

»Hvad i all världen menar tant,» utbrast jag, kännande att mitt tålmod började tryta.

»Inte så häftig, lilla barn. Jag menar bara hvad jag ser. Det är intet godt tecken då unga män ej kunna hålla sig hemma om kvällarna. Man kan alltid hitta på någon ursäkt, då man vill ut och roa sig och låta den stackars lilla hustrun sitta ensam i hemmet. Det finns frestelser nog i en stor stad, och unga karlar äro sig alla lika.»

Men då kunde jag ej hålla mig längre. Jag for upp från min stol, stampade i golvet och utropade:

»Hur kan, hur vågar tant tala så om Elis, tala så till *mig* om *min man*! Hvad rättighet har tant att säga eller ens tänka sådana saker? Har han åtagit sig ett arbete, så är det hans plikt att fullgöra det — och Elis sviker aldrig sin plikt, därtill är han för sann, för god, för . . . O min Elis, hur kan man ens *tänka* sådant om dig!» Och jag brast i gråt.

Tant Beata tycktes helt förbluffad och kom till slut fram med ett:

»Så mycket bättre om jag misstagit mig — lugna dig nu Margret, lugna dig nu min vän — det var inte så illa menadt! Se så där — lägg bort ditt arbete. Sätt dig vid pianot i ställe och spela ett litet stycke för mig.»

Hon måtte visst själf finna musik söfvande, efter hon inbillade sig att det skulle inverka lugnade på mig. I alla fall var det bättre än att tala vidare med henne, så att jag slog mig ned vid pianot och började dunka på tangenterna, jag vet knappt hvad, tills Elis kom hem och fann oss så där. Jag försökte att låtsa om ingenting, men han hade anat oråd, och då han återkom efter att hafva följt tant till hotellet på aftonen, lockade han alltsammans ur mig.

»Men jag vill inte att du stannar hemma för hennes skull, otäcka människan,» tillade jag, uppbragt vid blotta tanken på tant Beata. »Det är bara en kväll kvar i alla fall».

Elis smålog och gjorde sitt bästa för att få mig att glömma allt tråkigt. Men aftonen därpå gick han endast ut i tjugo minuter för att röka sin cigarr, och sedan satt han hos oss, berättande anekdoter om sina resor och annat mer, så att tant Beata blef vid så pass briljant humör och följaktligen så pass hygglig, som det var möjligt för henne att vara. Hon upptog äfven mycket väl min artighet att följa henne till ångbåten, då hon reste, ehuru jag måste erkänna att detta skedde egentligen för att med egna ögon försäkra mig om, att hon verkligen lämnade staden. Hon tog ett ömt farväl af mig, bad mig skriva om jag behöfde goda råd eller hon kunde vara mig till nytta, och lofvade skicka mig fullt med recepter på huskurer och favoriträtter. — Men nu är hon borta. Hon sade att det var tio år sedan hon sist var i staden, och *jag* säger: måtte det dröja minst tio år till, innan hon åter besöker den!

16 dec.

I dag har jag haft en stor missräkning. Elis har nämligen sagt mig att vi ej, som jag så säkert litade på, kunna få tillbringa julen på Furutorp. Men det kan nu inte hjälpas, efter som han inte har tid!

17 dec.

Min snälle, gode omtänksamme man! Han kom till mig i dag och, sedan han på sitt kärleksfulla sätt sagt mig, hur ondt det gjorde honom att vålla mig en så stor misräkning som den inställda resan, gaf han mig en hundra riksdalerssedel för mina många fattiga vänner på Furutorp, till hvilka han vet att det skulle glädja mig att skänka något.

Var det inte snällt af honom? Jag har redan tänkt ut, hur jag skall använda min rikedom: en del till Furutorp naturligtvis. Först och främst skall gamla Brita, vår forna sköterska, ha' sig en ny varm klädning till vintern. Så skola ett par fattiga enkor därute tillika med en liten guddotter och ännu ett par andra få sig litet smått och godt till julfröjd. Men en del skall jag använda här: En fattig, sjuk sömmerska skall få litet vin och stärkande föda, och så ett par familjer med sina småtingar — ja, rätt sedt blir det ändå *några*, som få godt af att vi blifva kvar i staden i jul, så att den saken *var* ej så illa.

20 dec.

I dag har jag inte något roligt att skriva ned. Jag har burit mig mycket dumt åt, precis som ett bortskämdt barn, i stället för som den snälla, förståndiga hustru jag så gärna ville vara!

Jag hade undangjort allting. Mina julklappar voro färdiga och afsända: en kalott till far och en liten korg till mors stickstrumpa, och, som jag ämnar själf baka mina småbröd till julen, hvad min än Euphrasia må göra därvid, började jag af luttar förtänksamhet ordna några småsaker till den lilla julgranen jag ämnade ha' i matsalen. Jag satt just och klippte guldstjärnor och skar till vaxstaplar då Elis kom in.

»Hvad håller lilla gumman på med?» frågade han skämtsamt.

»Gör i ordning till vår julgran, herr nyfiken,» var mitt muntra svar.

»Vår julgran,» upprepade Elis förvånad, »hvad i all världen skola vi, gamla förståndiga människor, med julgran?»

»Men Elis,» utropade jag, »inte kunna vi fira jul utan julgran?»

»Åh, det går utmärkt,» försäkrade han skratande; »vi äta lutfisk på kvällen och gå i julottan då juldagsmorgon glimmar.»

»Jag kan inte tåla lutfisk!» utbrast jag.

»Och jag kan inte tåla barrluk i rum,» var min mans alltjämt skämtande svar.

Då — jag vet ej hvad som kom öfver mig, jag blygs att skrifva ned det, men jag vet bara att jag kände mig trött och retlig och som om allting bar emot, hvarför jag utbrast:

»Ingenting får jag, ingenting af hvad jag tycker om! Först får jag inte fara till Furutorp, och nu får jag inte ha' julgran. Jag har aldrig firat någon jul utan julgran» — och jag rusade ur rummet för att dölja mina tårar.

Stackars Elis blef mycket ledsen. Han följde mig in i sängkammaren.

»Min lilla Margareta,» sade han kärleksfullt, i det han med mildt våld tog mina händer från mitt upphettade ansikte, »inte visste jag att julgranen låg dig så varmt om hjärtat. Tror du jag i så fall kunnat hysa minsta tanke på att missunna dig den lilla glädjen? Ordna du med din julgran, min älskling, om det roar dig!»

Men vid blotta ljudet af hans röst hade mitt bättre jag segrat:

»Nej, Elis,» svarade jag ångerfullt, »nu förtjänar jag ingen julgran, och vill ingen hafva. Det är det minsta jag kan göra för att visa dig hur ledsen jag är öfver att ha' burit mig så illa åt. — Bara, bara du inte ångrar att ha valt en så häftig, oförnuftig hustru!»



»Angrar mig?» utbrast min älskling, slutande mig i famnen, »ångra det som gör mitt lifs lycka! Nog visste jag att inte du, mer än andra kunde vara fullkomlig: jag själf är ju så långt från att vara det; men du är ändå min egen lilla kära hustru, och så få vi ha fördrag med hvarandras fel och hjälpa hvarandra att motarbete dem. Och det blir ej svårt då man älskar hvarann så som vi, eller hur?»

Jag tror inte jag blifvit hälften så ledsen på mig själf och mitt dåliga lynne, om inte Elis alltid vore så snäll, så gruffigt snäll mot mig! Ack kunde jag bara blifva allt hvad jag ville! Jag ångrar mig så snart jag sagt ett häftigt ord; men hur *kan* jag visa mig sådan mot Elis, som jag så innerligt älskar? Kanske har jag litat för mycket på egen kraft, ej sökt ljus och hjälp där de allena stå att finna. Och ändå vet Gud, som ser allt, att mitt hjärtas innersta önskan är att vara god — en god hustru och en sann kristen. Och jag tror Han skall hjälpa mig, och jag skall med Hans hjälp vaka öfver mig själf och aldrig göra min Elis ledsen mer. — Men någon julgran blir ej af. Jag har bedt Karin taga bort både guldstjärnor och vaxstaplar, så jag slipper se dem mer.

24 dec. julafton.

O hur mycken sorg och nöd det finnes här i världen! På landet kan det vara svårt nog, men i staden är det tusen gånger värre. Jag har nyss kommit hem från mina fattigbesök och hvad jag sett skall jag aldrig glömma.

Jag tänker nu särskildt på två fattiga familjer som vår tvättgumma bedt för.

På det ena stället hade mannen lungdot och hustrun fallandesjuka. Hvarken de sjäifva eller deras tvänne stackars små barn hade något tilldragande — de voro tvärtom ovanligt fula — men det var rörande att se huru de, midt i sitt elände, älskade

hvarandra. Då mannen talade om hustrun eller hon om mannen flög öfver deras ansikten ett skimmer af kärlek, som förädlade de grofva dragen: det var som om själen, det högre och bättre i människan skene igenom allt deras jordiska elände.

Till den fattiga enkan med sin barnskara var jag nära att inte hitta alls. Hade jag ej sett ett barnansikte nyfiket titta fram genom fönstret på hvad jag trodde vara något slags uthus, skulle jag fått återvända med oförrättadt ärende. Att människor kunna bo i så usla kyffen hade jag aldrig anat. Det så kallade rummet låg flera trappsteg under gårdens yta och med den bristfälliga dörren vettande rakt utåt. I det halfmörka, rökiga, fuktiga kyffet bodde den stackars kvinnan med fem barn. Det ena, en liten blek och aftärd gosse låg till sängs, om man kan gifva namnet säng åt hans eländiga hviloplats. Jag gick fram till honom och lade bredvid honom en ask tennsoldater. Skall jag någonsin glömma hans glädjestrålände ögon, då han såg askens innehåll och blickade frågande på mig med ett: »Å' de mina?» — och vid mitt jakande svar sträckte den lille sin magra hand, som darrade af ifver, emot modern för att visa den tennsoldat han höll däri. — Hvad brydde han sig om mat och ljus och kläder, hvad brydde han sig om att äldsta systemen skickats ut för att köpa bränsle i närmaste vedhandel; ej ens ett äpple som bjöds honom gjorde minsta intryck. Han var den lycklige, den rike egaren af en ask tennsoldater som kostat mig — 37 öre! — Och min tanke flög bort till de öfverlastade julborden i rika hem, till en af mina bröder, som för några år sedan grät en hel jul, därför att han ej fått en båt med urverk, som han hört berättas om, utan med förakt kastade åsido den mängd af gåfvor, som varit mer än nog att lyckliggöra tjogtals fattiga hem. Jag tänkte på mig själf, som kunde vara missnöjd åt småsaker, då jag hade så oändligt mycket — och hvad jag då kände, Gud gifve att jag aldrig må glömma det!

Jag talade vid modern om att flytta till något bättre rum. I en sådan bostad som denna kunde äfven den starkaste »taga döden på sig», hur mycket mer då en sådan liten sjuk stackare. Den tillkallade fattigläkaren hade sagt detsamma, och hon hade varit ute och sett sig om efter rum, funnit ett äfven, som i hennes ögon hade blott ett fel, det att värden ville hafva hyran kvartalsvis och i förskott. Jag hade ännu tillräckligt kvar af min mans julgäfva för att kunna betala det första kvartalet, och hon skulle nu genast taga itu med ditflyttningen.

O hvad min Elis gäfva skänkt mig glädje. Ingenting han kunnat gifva mig själf hade gjort mig hälften så mycken fröjd. Detta blef ändå en god, god jul!

27 dec.

En god jul skref jag sist. Ja, en god och en glad jul med har jag verkligen haft, och alltsammans har jag som vanligt att tacka min Elis för.

Jag var ganska trött vid middagen julaftonen, oaktadt jag hade tagit en droska till min morgonutfärd. — Elis märkte det, och sedan han hört på allt hvad jag hade att berätta, öfvertalade han mig att efter middagen gå in och hvila mig en stund i sängkammaren. Innan jag visste ordet af, somnade jag och vaknade först då Elis tog i dörren en timme senare. Jag skyndade mig helt skamfat att släta mitt hår och gå in i salongen till honom.

»Nu börja *vi* vår julafton,» ropade han gladt och ringde på Karin!

»Tag in det stora paketet som ligger i mitt rum,» sade han till henne, och så hviskade han något jag ej hörde, men hvartill hon nickade med viktig min. Paketet innehöll en ny vinterkappa, en särdeles välkommen present, då min gamla just ej längre var af de vackraste. Innan jag slutat profva och beundra, slogs matsalsdörren upp på vid gafvel, och där,

midt på matsalsbordet stod en den vackraste lilla julgran, behängd med konfekt, och för att säga sanningen är jag mycket svag för konfekt, ehuru jag skäms att använda mina pengar till sådant. Rundt omkring granen lågo på bordet paket till oss alla, däribland en hel sändning från pappa, mamma och syskonen, Karin var öfverlycklig åt min förvåning:

»Känner frun igen guldstjärnorna?» sade hon med ett förnöjdt grin, som skulle föreställa ett illmarigt leende. Ett bomullstyg till henne själf höjde än mer hennes glada sinnesstämning, och till och med Euphrasia såg nådig ut och mottog med välbehag ett sidenförkläde, som fallit på hennes lott.

Jag var så glad att min present till min man äfven gjorde lycka. Elis brukar nämligen klaga att det känns kallt om fötterna på hans ritkontor, hvarför jag sytt en mattbård och låtit sätta björnskinn i midten, och nu påstår han sig ej ha' rättighet att frysa längre.

På juldagsmorgonen gingo vi, såsom vi ämnat, i julottan. Kyrkan var utmärkt vackert upplyst — men sången var nästan det bästa af allt. Dock tycker jag ej att en julotta i staden går upp mot en julotta på landet, där alla samlas i den mörka morgonen, gående eller åkande, en del med facklor, och där bjällrornas klang tyckes stämma in i julsångerna. Och så knuffas människor ej där i kyrkorna som de gjorde här — och är där mindre ljus, blir det ej håller så hett och kvaft. Men jag medger att sången här uppväger mycket; den lilla orgeln i vår landtkyrka och de så föga skolade rösterna låta tunna och fattiga mot hvad man hör här — äfven om orden gå från hjärtat.

Ja, nu är julen gången, men måtte något af julriden och julglädjen dröja kvar ändå, i hem och hjärta — tills åter en jul bringar oss sin hälsning af frid på jorden och människorna en god vilja!

1 januari 1860.

Ett nytt år således, och farväl till det gamla! Du kära gamla år, som skänkt mig så mycken lycka — det känns nästan tungt att skiljas från dig! Hvad skall väl det kommande bringa oss? Så mycket som du gaf — det är inte möjligt! Men hvem vet? kanske äfven det gömmer på någon dyrbar gåfva . . .

Det är en så vacker nyårsdag — ej en molntapp på den klara himlen, och träden öfverdragna med rimpfrost, glittra som voro de öfversållade med diamanter i tusental. Det är som om naturen ville vara med och säga sitt *godt nytt år*, lofva solsken och vackert väder för kommande tider.

Jag vet ej om andra likna mig därvidlag, men jag ser sällan ut på lifvet med så glada, modiga tankar en mulen, regndiger dag, som då den klara blå himlen hvälfver sig öfver våra hufvuden så ren och skön som vore den af skäraste glas, och vi nästan borde kunna se igenom den — upp — upp — in i denna högre och bättre värld som är helighetens och renhetens boning, och hvarifrån de klara solstrålarne tyckas bringa en hälsning från ljusets fader, honom från hvilken all god, all fullkomlig gåfva kommer!

Vi gjorde en så skön promenad, Elis och jag, ända bort till Djurgården. Alla människor voro ute och sprungo på nyårsvisiter, medan jag gick och glädde mig att vi sluppo från allt det där. Elis undan-gjorde tidigt ett par nödvändiga uppvaktningar, och sedan kunde vi i all sköns ro gå i kyrkan och så ut tillsammans och njuta af en fridag, då jag riktigt fick rå om min man.

Det är egentligen helt naturligt att det kommande året står för mig i hoppets ljusa färger: det är ju hand i hand min Elis och jag gå att möta det. O, kunde jag blott tacka Gud rätt för vår kärleks sköna gåfva — och måtte denna kärlek som ju kommer från honom, som är all kärleks källa, höja oss, rena oss, föra oss allt närmare sitt ursprung — så

att hvarje nyår må finna oss några steg närmare målet! —

Jag kom hem något i förväg, då jag var litet trött, och har nu passat på att skriva till mamma, ett tack för de kära nyårsbrefven från Furutorp, och nu . . . ja, nu hör jag min man i trappan: och således slut för i dag!

12 jan.

Vi äro bjudna på bal i öfvermorgon. Jag är visserligen inte mycket dansante af mig, men det kan vara rätt lustigt att ha varit med om en bal i Stockholm. Min brudklädning blir, med några få förändringar, precis hvad jag behöfver, och Elis har lofvat mig ett par friska kamelior till mitt hår, med vilkor att jag kammar det som vanligt, och ej låter någon hårfrisörska »styra till mig», som han kallar det.

15 jan.

Ja, nu har jag varit på den märkvärdiga balen — och skulle någon fråga mig om jag haft roligt så vet jag knappt hvad jag skulle svara. Där var mycket som roade mig att se för en gång, och mycket som jag inte tyckte om alls. Möjligen kom sig detta af att jag, med min skarpa hörsel, uppsnappade ett och annat som ej var ämnadt för mina öron. Mäniskor äro också mången gång bra tanklösa och oförsiktiga med sina anmärkningar; man skulle kunna tro att de inbillade sig vara bland idel döfva.

Jag dansade ej mycket; ovan som jag är vid sådana nöjen, blef jag strax trött. Ett hvarf fick jag dock med Elis, sedan han först högtidligt förfrågat sig huruvida jag ej skulle känna mig generad af att dansa med min egen man, hvilket han ville inbilla mig »stred mot etiketten». Inte för att jag trodde honom. Det vore också för löjligt. Med hvem skulle man hellre vilja dansa än med sin man, om jag får fråga.

Strax vi anländt blef jag, efter att hafva hälsat på värdfolket, visad in i ett rum som redan var öfverfullt med unga damer, och jag får medgifva att jag kände mig helt bortkommen bland så många okända ansikten, bland så mycket ljus och toaletter, så mycket skvaller och prat: »hvad den sagt och hvad den andra svarat; hur *han* gjorde sig artig och hur *hon* bestämdt var svartsjuk; hur den var så tillgjord och den andra så kokett; hur den ena herrn var tråkig, men den andra valsade så gudomligt; hur många danser den ena eller den andra var uppjuden till, och hvad den eller den klädningen var förtjusande söt.» Det var som ett virrvarr för mina öron. Och nog får jag säga, att jag tyckte många buro sig besynnerligt åt. På landet anses då inte passande om en fullvuxen flicka eller ung fru kastar sig baklänges i en soffa, så att man kan se henne högt upp på benet, och jag kan inte inse att det gör mindre därför att man har eleganta blå silkesstrumpor och dito skor. — Och hur damer kunna visa sig med klädningar så djupt urringade som ett par jag såg där, det begriper jag ej. Jag medgifver att jag är »från landet» och ovan vid mycket, så kanske det stöter mig mer än andra, men de, som uppträda så, höra bestämdt ej till de riktigt bildade eller finkänsliga.

Här sitter nu jag och gör anmärkningar, men det är i tysthet för mig själf och behöfver ej såra någon. Andra äro oförsiktigare, det märkte jag i går.

»Hvad är det för en liten människa, som sitter därborta vid fönstret?»

»Åh, det är ingenjör Cyrenii unga fru.»

»Jaså. Ja att *hon* är från landet syns då tydligt.»

»Hvarför det? Hon ser kanske litet blyg ut, men ganska täck och fullt 'comme il faut', både hon och hennes toalett.»

»Ja, men håret, kära du! Komma på en sådan här stor bal med bara en fläta i nacken, som en simpel ladugårdspiga, det är, minst sagdt, opassande.»

»Sch! Inte så högt. Hon kan höra dig.»

Vid ett lägligt tillfälle vände jag mig om för att se hvem som så skarpt kritiserade min stackars hårklädsel. En blick på den talande och jag kände mig tröstad. Hvad jag såg var en gammal mager dam med gul hy och med en »coiffure» — jag måste begagna det utländska ordet — intet svenskt är storartadt nog för att uttrycka hvad jag såg! — Om man undantager de två små hornen i pannan, var allt det tunna grå håret stramt uppstruket och samladt midt uppe på hjässan i en pyramid af bubblor och lockar, med tvänne vajande röda plymer som afslutning. Det gjorde mig nästan ondt om henne oaktadt hennes skarpa tunga. Hon måste inte ega någon nackspegel och ingen aning ha' om hur innerligt löjlig hon såg ut i profil!

Strax därefter blef jag uppjuden till fransäs af en välvillig intetsägande kapten, med stora mustascher och kal hjässa och ögon så ljusa att de sågo urvattnade ut. Han hade visst hjudit upp mig af lutter beskedlighet, därför att han såg mig sitta kvar ensam, och blef bestämdt smått förvånad att finna, att jag kunde hålla ett samtal i gång, fastän jag aldrig sett någon balett och hade föga reda på uppburna skådespelerskor. Då han fört mig tillbaka till min stol vid fönstret, såg jag hur han hejdades i dörren af en ung läspande diplomat, med lorgnett i ena ögat.

»Hvem var den där unga damen du dansade med?»

»En fru Cyrenius.»

»Cyrenius, *connais pas*. Hvad är han? I verken?»

»Nej, han är ingenjör.»

»Ingenjör!» utropade föraktligt den fina diplomaten. »Hur kan sådant slags folk tränga sig in i ett hus som detta? Man får medgifva att societeten blir mer och mer uppblandad.»

Det kokade i mig att höra den oförskämda människan våga tala så om *Elis*, som åtnjuter så stort anseende, *Elis*, hvars namn jag är så stolt att



bära; och på hvilken jag alltid tänker då jag läser Runebergs ord:

»Namnets ära var att det var hans,  
Hans adel föll därpå».

*Elis*, som själf arbetat sig upp till det han är, medan den där fine herrn hade att tacka den titel han tillfälligtvis var född med, för att han var . . . det lilla han var!

»Inte så högt, kära du,» var emellertid min dansörs svar, »Cyrenius lär vara en ovanligt framstående man, studentkamrat och ungdomsvän till vår värd. Hans fru är för resten född Ulfstjärna.»

»Åh verkligen» — stirrande på mig. »Den lilla frun ser ju häller inte illa ut.»

»Jag får, för min del, säga att jag finner det riktigt uppfriskande att prata bort en stund med en så'n liten landtlig oskuld,» fortsatte min dansör. — Jag borde väl hafva känt mig smickrad af detta nådiga omdöme, men var för ögonblicket alltför förargad därtill. —

»Nåja,» var det nedlåtande svaret, du kan ju presentera mig. Det kan ju, som du säger, vara ett ombyte.»

Men om han trodde jag ville dansa med honom, den oförskämda varelsen, så misstog han sig. Jag betackade mig dock så höfligt jag förmådde: jag kunde inte hafva den äran, jag var trött och önskade hvila en stund. Han stirrade på mig genom sin *enkeltjusare*, som om han ej kunde fatta att någon kunde säga nej, då han nedlätit sig att bjuda upp, och återtog till slut sin elegant vårdslösa ställning vid dörrposten.

Men jag fick min hämd. — Jag såg en stund därefter en reslig, gråhårig man, med fina, ädla drag och hvars blå band nogsammt utvisade hans höga rang, skilja sig från en grupp äldre herrar och styra sina steg emot dörren. Diplomaten ansikte lyste, hans lognnett föll ur ögat; han rätade på sig. Hvem utom han kunde väl hafva ådragit sig hans excellens' upp-

märksamhet? Men den ståtliga mannen besvarade hans djupa bugning med endast en flyktig hälsning, gick honom förbi in i andra rummet och rakt till Elis. Med honom samtalande han ifrigt en längre stund, därefter fick äfven jag den äran att presenteras för hans excellens, som vänligt förde mig fram till sin fru. Hade diplomaten stirrat förut, så stirrade han dubbelt nu, då den förnäma grefvinnan gjorde plats för mig bredvid sig i soffan. Men jag glömde både honom och min egen blyghet vid hennes frågor om Furutorp och om mamma, som hon mycket väl känt förr i världen och jag är bara rädd för, att jag pratade för mycket med en så välvillig, godmodig åhörarinna och öfver ett så kärt ämne. Sedan presenterade grefvinnan mig äfven för sina två systerdöttrar, okonstlade, älskvärda flickor, som togo hand om mig och snart öfvertygade mig om att det finns unga damer af den allra finaste världen, som hafva intresse för bättre saker än balkurtis och toaletter.

På det hela hade jag en angenäm afton, men nog trifs jag ändå bättre hemma, då t. ex. min man bjuder till sig ett par vänner och de musicera; en af dem, en ung läkare, har en så ovanligt vacker röst. — Allra bäst är det ändå när vi äro på tu man hand och jag får rå om min Elis helt och hållet. Inga så kallade nöjen uppväga en sådan afton.

30 jan.

Jag har nyss läst igenom hvad jag skref häromdagen, och kommit till den slutsats, att det ej är hälsosamt för mig att gå på bal. Jag blir skarp, om inte rent af bitter och dömmar hårdt om andra — ser i alla fall de löjliga sidorna hos människor, i stället för de goda, som ju i de flesta fall äfven finnas. Där voro på balen många vackra, älskvärda damer, mången glad och okonstlad flicka, många herrar med kunskaper och bildning, det är jag säker på.

Jag hade ju själf, medan vi på aftonen väntade på vår vagn, ett intressant samtal med en baron Stjernsten, stor resenär, amatör af tafflor och konst-saker, och som hade mycket att berätta om sin vistelse än här och än där både i Europa och Orienten — och då Elis kom till utspann sig emellan dem en intressant diskussion, först om skön konst, så om plägseder i olika länder, slutande med hur länge man kan anses berättigad att låta hästar och kusk stå på gatan och frysa medan man själf sköter sina nöjen, — att jag ej på länge haft så roligt.

Angående det sista ämnet, de förfrusna kuskarne och dito hästarne, berättade baron S. flera anekdoter om hur det tillgår i Ryssland. Låter man där köra sig till en middag, till teater eller bal, skickar man aldrig hem åkdonet, utan får det stå på gatan och vänta i många timmar, oaktadt den oftast skarpa kölden; och man skulle i Petersburg finna det rent af löjligt om någon kallade detta orätt eller obarmhärtigt. Och fastän han skrattande påstod att man här i landet vore öfverdrifvet känslösam och att för mycket och för litet skämmer allt — »måste jag ändå medgifva,» tillade han, »att en kusk, strängt taget, borde räknas till vår nästa, och, som sådan, ej utsättas för att mista lif och hälsa — och då jag af erfarenhet märkt att mängden häst varit klokare än dess så kallade herre, skadade det ej att hafva litet förbarmande med dem också.»

Hans hela försvar af en dålig sak var naturligtvis endast skämt. Men bakom den skämtsamma ton han så gärna tycktes vilja slå in på, låg bestämdt en ganska stor portion allvar, rätt mycket djup. Den som med öppet öga och vaket sinne färdats så vida omkring som han, och ej, för att nyttja ett af Elis favorituttryck, endast rest som en kappsäck, kan väl ej gärna blifva annat än en tänkande, upplyst man.

Emellertid inser jag nog, hur både nyttigt och nöjsamt det är att emellanåt träffa personer, som stå utanför ens egen lilla trånga krets, samt höra andra

tankar och andra åskådningssätt än sina närmastes, men ändå tror jag att det så kallade lifvet i stora världen i längden måtte vara tomt och själsdödande — och glad är jag att Elis ej har en ställning, som fordrar vårt deltagande däri.

10 febr.

Från det ena till det andra, från fina världens nöjen till små bekymmer nere i hushållets, ja rent af i kökets värld — hvem får ej ofta nog göra det lilla skuttet, ej blott i en dagboks blad, men i rena verkligheten. Nog har jag gjort den erfarenheten och gör den dagligen. Det är Euphrasia igen, naturligtvis Euphrasia, som jag ej rår på, och hvad värre är, som jag misstror, bestämdt ej utan skäl. Jag *känner* att hon ej är att lita på; inte därför att hon, som kan laga så bra mat som trots någon, i går middags skickade in till bordet fisk, som förpästade hela matsalen; men mången gång är det mig omöjligt att begripa hur så mycket kan gå åt som hon påstår. Härondagen t. ex. hade vi kvar en half skinka, som försvann på ett outransakligt sätt. Naturligtvis blef hon ytterligt förnärad då jag gjorde denna anmärkning. Men sådant händer som oftast. En annan sak är att emellanåt, då jag ämnar mig in i köket, motar hon mig rent af i dörren. Detta inträffar hvar gång hon har besök, och vanligen ser jag då någon som sitter och äter vid köksbordet. Det skulle aldrig falla mig in att neka henne att en och annan gång bjuda en vän på en smörgås och en kopp kaffe, eller ens på något öfverblifvet från vårt bord; men just det att hon handlar som hade hon något att dölja, synes mig alltid misstänkt. Karin anförtrodde mig visserligen att »Euphrasia anser frun hafva ovanligt godt begrepp om hushåll för att vara så ung» — men detta tröstar mig ej det minsta, då jag känner min oförmögenhet att hålla den ordning jag borde. Jag undrar just

om alla unga fruar göra samma tråkiga erfarenhet och ha' så svårt att reda sig i sitt hus som jag!

I dag känner jag mig dessutom dubbelt förargad, ty jag har nyss brutit sönder mitt nya paraply och det har jag ingen annan att tacka för än Euphrasias älskvärda Bella (så heter hennes ögonsten, en liten oförmligt tjock mops.) Då hon fick Elis', i ett obehagadt ögonblick gifna löfte att behålla sin hund var det med det uttryckliga vilkor att hon skulle hålla den i köket: men nu har den tagit sig vanan att på förmiddagarna smyga sig ut i tamburen. Där låg hon nyss då jag kom hem, naturligtvis midt för dörren, och lika naturligt var, att hon ej rörde sig det minsta för att låta mig komma förbi. Jag bara ångrar att jag ej genast gaf henne en puff, men jag tyckte synd om kräket och försökte helt beskedligt med paraplyet att få det att maka på sig. Men dygden får ej alltid sin belöning här i världen. Bellas passiva motståndskraft var mer än paraplyet tålte vid, och käppen sprang midt af. Då var mitt tålmod slut; men vid min hotande åtbörd fann kräket klokast att förpassa sig till sin härskarinna som mottog det med öppna armar, och jag fruktar att min förnyade påminnelse om att »hunden skall hållas i köket», ej har önskad verkan; i alla fall vet jag att den blir af kort varaktighet.

Nåja, sådana små förargelser borde knappt finna plats i en dagbok; men småsaker utgöra dock oftast summan af det dagliga lifvet. Små fröjder, små sorger — ett ovänligt ord kan kasta sin skugga öfver en hel dag, likafullt som en vänlig blick kan tränga, likt en solstråle, rakt in i hjärtat.

Gud ske lof när kärlekens solsken ändå lyser öfver alltsammans. Inför den smälta större bekymmer bort, än som kunna framkallas af en tråkig köksa — eller ett sönderbrutet paraply!

4 mars.

Jag tager min dagbok i kväll, därtör att jag inte har ro att göra något annat. Klockan är öfver tio, och Elis kommer inte hem. Jag har gråtit i afton de bittraste tårar jag fällt sedan jag blef gift — och det är mitt fel alltsammans! Jag känner mig så olycklig som om aldrig solen kunde skina för mig mer och just i morgon är Elis' födelsedag och vår förlofningsdag. Jag hade så gladt mig till den dagen som vi för första gången skulle fira tillsammans, och nu är all min fröjd förstörd. — Elis har gått ifrån mig ond — ond på mig för första gången i vårt lif, och det är dumma, dumma jag, som själf är skuld därtill! Jag var så ifrig att få färdig en resfult, som jag virkat till hans födelsedag, att jag alldeles glömde köpa hem te, ända tills jag skulle lägga på det och bara fann några smulor kvar i tedsosan. Jag skickade förgäfvets Karin ut att skaffa något i näraste kryddbod; där var redan stängt fastän klockan bara var half nio, en riktig otur, ty jag har ofta sett den öppen senare.

Men nu kommer det dummaste: hade jag sagt Elis alltsammans, så tror jag inte, han blifvit ond — i alla fall inte så ond, men jag ville försöka att hålla god min, i hopp att mina tesmulor skulle räcka, åtminstone till en kopp åt honom. Det blef dock bara vattenpjask alltsammans, och han sköt ifrån sig koppen med en åtbörd af otålighet, frågande: »hvad det betydde att bjuda en människa på sådant skvalp.»

Dumma jag försökte att vända det i skämt och sade något om »oförnöjsamhet» och »difficila herrar, som finga hålla till godo med mjölk», eller något dylikt. Men Elis var ej i kväll vid lynne att tåla skämt, och vid min misslyckade kvickhet, sköt han häftigt stolen från bordet med ett: »kan jag ej få en ordentlig kopp te i hemmet, så kan jag väl få den ute.»

Jag skyndade efter honom i tamburen, utropande: »Elis, var ej ond på mig!» Men han hade redan tagit hatt och rock. Jag sprang till och med ned i trappan, men fåfängt; han hörde mig inte, eller ville inte höra mig; och nu har jag vandrat här i rummen fram och tillbaka, förgäfvets lyssnande efter honom. — Jag undrar om han kan vara ond på mig ännu, efter han dröjer så länge. Nog bar jag mig dumt och slarfvigt åt — men han borde väl veta att jag inte menade så illa — och att jag efteråt är så innerligt ledsen då jag gjort honom emot.

Klockan är snart elfva nu. Bara ingenting händt honom. O Gud, min Gud, bevara min älskling, och bevara vår kärlek — jag tror inte jag kan lefva om Elis upphörde att älska mig!

*6 mars.*

Gud ske lof! Det är med gladt, lyckligt och innerligt tacksamt hjärta jag tager min dagbok i dag. — Elis kom ej hem i förgår förrän en kvart på tolf. Jag tvekade ett ögonblick, huruvida jag skulle visa honom mitt förgråtna ansikte, och med detsamma var han hos mig.

»Har du inte lagt dig ännu, Margareta?» började han i frågande ton. »Men för Guds skull, hvad är det åt dig, min älskling, är du sjuk?» tillade han med kärleksfull oro.

Genast var jag i hans armar och dolde vid hans bröst de ånyo, alltför lätt, frambrytande tårarne: »Jag var så ledsen för att jag burit mig så dumt åt — och — och — för att du var ond på mig,» snyftade jag.

»Stackars min lilla Margareta,» utbrast Elis: »är jag med mitt dåliga lynne orsak till att du haft en så sorglig kväll — och det just i afton! Det skulle jag inte trott möjligt i dag för ett år sedan, kan du förlåta mig, min egen lilla hustru?»

»Ack, Elis, felet var ju mitt.»

»Nej, min älskling, din lilla glömska kan ej sammanliknas vid mitt häftighetsutbrott. Men,» tillade han dragande mig ned bredvid sig i soffan, »jag sade dig ju innan du blef min, att jag hade ett svårt och häftigt lynne att kämpa med — och du tog mig ändå.» Jag tryckte mig blott fastare intill honom och han fortsatte: »Det är blott en sak jag ville bedja dig om: När du ser mig i en nervös, uppretad sinnesstämning, så haf tålmod med mig och lämna mig aldeles i fred tills jag återvunnit herravälde öfver mig själf — ty, det kan vara mycket orätt af mig, men då har jag alltid svårt att smälta ett skämt, till och med om det kommer från min egen lilla hustru. Och i dag, ser du, har jag haft särskildt många förargelser. Just i kväll fick jag, genom en arbetares slarf, aldeles förstörd en modell, som jag var mycket angelägen om att få färdig. — Men hvarför skall jag egentligen plåga dig med sådana tråkiga, prosaiska saker?»

»Elis, så får du ej säga. Du vet ju att allt som intresserar och sysselsätter dig äfven har det största intresse för mig. Jag finner det tråkigt nog att ej på minsta vis kunna hjälpa dig — men begripa kan jag ändå alltid, om inte alla detaljer, så i alla fall litet af det stora hela — och, ser du, ju mer du ville säga mig, desto mer kommer jag att lära mig förstå. Kom ihåg,» fortsatte jag, kastande armarne om hans hals, »att det är min rättighet som hustru att dela likafullt dina mörka stunder som de ljusa och glada — att vara dig »ena hjälp» — som det gamla bibelordet lyder. Det var din hustru, du för ett år sedan bad mig blifva, din hustru att dela ljuft och ledt, äfven arbete och bekymmer — ej din leksak för lediga stunder . . .»

Längre kom jag ej. Elis slöt mig till sig, tackande Gud för att jag var hans — och så knäböjde vi tillsammans och läste vår aftonbön, såsom vi gjort hvar kväll sedan vårt bröllop. Och då jag hörde min mans innerliga bön om ljus och ledning, om kraft



att lefva rätt, om nåd och förlåtelse för allt hvad vi dagligen bryta, o! hur innerligt tackade jag då ej Gud som gaf oss åt hvarandra!

Jag tror verkligen att man ej så ofta skulle se olyckliga äktenskap, om man och hustru hvar afton läste tillsammans ett *Fader vår*. Jag tycker hvarje liten misshällighet måste smälta bort, hvarje litet börjande moln försvinna, om man så där hand i hand sökte nåd och hjälp hos Gud.

Vi voro redan i säng, färdiga att släcka ljuset, då en tanke rann mig i hågen:

»Vill du hafva frukost lika tidigt som vanligt i morgon?»

»Ja, hälst det», var svaret, »hvarför frågar du?»

»Jag tänkte bara om vi kunnat dröja så pass att jag hunnit köpa te.»

»Te, jäså, ja. Det ligger verkligen ett halft skålpund te i min rockficka. Jag såg en ännu öppen kryddbod då jag gick ut i afton, och så ansåg jag det vara klokast att förse oss med te till i morgon.»

»Ack Elis! Du gamla älsklingen min, du är då en riktigt hyggelig människa!» utropade jag glad och inom ett ögonblick hade jag tofflor och nattrock på — och, utan att lyssna till min man, skyndade jag ut i tamburen och var nästan lika fort tillbaka igen med det dyrbara paketet.

»Margareta,» sade Elis förebrående, »hvad tjånade det där till, du går och förkyler dig.»

»Åh nej,» svarade jag skrattande i det jag åter kröp i säng, »men jag vet någon, som går ut och går hvar morgon, och som möjligen skulle af misstag taga teet med sig på spatserturen: och då fingo jag ändå inte frukosten färdig i rättan tid.»

Elis födelsedag var så glad och lycklig som jag någonsin tänkt mig. Min resfält var en fullkomlig syrpris — och Elis hade en annan, nästan större, åt mig: en handfull friska liljekonvaljer — och det i början på mars. De stå här bredvid mig och dofta som vore det vår. På aftonen voro några af Elis

vänner hos oss, men middagen åto vi på tu man hand, i minne af vår förlofning.

16 april.

Ack hvad den Euphrasia är tråkig med sin hund, eller rättare, med sina hundar: ty hennes Bella har oupphörligen familj. Hon försäkrar mig högtidligt att »hvarenda valp är bortgifven» — och två dagar därefter kommer jag in i köket och finner på golfvet ett stort mjölkfat, hvarikring fem eller sex små kräk äro samlade, med nosarne i mjölken och de små uppåtsträfvande svansarna darrande af den ifver hvarmed ägaren försöker att tillförsäkra sig brorsdelen af välfägnaden.

Senast i dag möttes mina ögon af denna syn. Visserligen ställde Euphrasia sig tvärt öfver både fat och valpar, lik en höna som vill dölja sina kycklingar för höken; men hon var ej nog snabb och för resten, hur tjock hon än är, räckte hon dock inte fullt till att skyla dem. Allra mest förargar det mig dock att jag blef så flat öfver hennes oväntade manöver, att jag molteg och gick min väg utan att förebrå henne osanningen, som jag finner värre än alla valpar i världen. Min enskilda tro är för resten den, att hon egentligen anser sin Bella vara en inbringande affär.

30 april.

Elis påstod i middags att jag såg blek ut och att jag skulle vara mera ute. Men det är inte så roligt att gå ut ensam bara för att spatsera; därtill har jag mycket att ordna med hemma, isynnerhet mycket att sy. Jag gör mig visserligen ofta nog ärende ut, går äfven en och annan gång på torget, men finner allt för ofta att jag ej kan konsten att pruta, utan får betala mer än min kokerska, och har därtill blott sura miner att förvänta till tack för min möda. Hos

slaktaren hade jag dock god tur häromdagen: ehuru mina kunskaper äro mest teoretiska, framkastade jag i ett lyckligt ögonblick att köttet ej var så vackert och hvitstrimmigt som det borde vara och han, som ej anade hur ytlig min kännedom om saken är, tog genast reda på ett utmärkt stycke och skickade hem det. Men hvad är en seger mot de många nederlagen?

15 maj.

I dag kom min herre och man hem vid riktigt misshumör. Jag kunde dock ej annat än skratta, då han omtalade orsaken. En obekant hade i själfva porten antastat honom med det påståendet att han, Elis, hade hundar till salu, envisades och drog fram, till stöd för sin utsago, en tidningsannons. — Det var naturligtvis Euphrasia, hvilken, såsom jag alltid trott, gör affärer med sina valpar. Elis har nu förklarat att ettdera skall hunden bort eller skall kokerskan det. — Detta senare har jag länge tänkt mig, begär på det hela ej häller bättre än att byta kokerska, men före hösten kan det ej gärna bli, och Euphrasia blef eld och lågor, då jag sade henne att Bella ej fick vara kvar: »Utan sin hjärtevän kunde hon ej lefva. Det söta kräket gjorde ingen för när, och i annonsen hade aldrig uppgifvits vår adress utan när-maste brödbods, och det var där dumheten blifvit begången, med mera, med mera».

Emellertid stå vi för ögonblicket precis på samma punkt som förut.

3 juni.

Det blef bestämdt i går att jag skall resa till Furutorp för att tillbringa min sommar där. — Den enda skuggsidan därvidlag är, att Elis ej kan vara så lång tid på landet, utan får resa fram och åter.

Här i staden är nu redan förskräckligt kvaft. Vi hafva haft en ovanligt varm maj och våra rum

ligga åt solsidan, samt äro dessutom bra nog låga i tak. Ej heller hjälper det att öppna fönstren, ty i stället för frisk luft få vi in, från hyrkuskverket i närheten, den obehagligaste stallukt. Elis har ej märkt stort däraf, enär han haft så mycket att göra, att han tillbringat de flesta eftermiddagar på sitt ritkontor. Men i går var han händelsevis hemma och blef förtviflad öfver temperaturen, påstående att han ej kunde sitta annorstädes än på rottingstolarna i matsalen, där han »fick luft från alla håll» — och att jag på intet vilkor finge stanna öfver sommaren i staden — isynnerhet som han var öfvertygad om att jag redan nu hade feber. Jag bekände då att jag brukade tillbringa mina eftermiddagar i sängkammaren klädd i min tunnaste peignoir såsom varande det svalaste plagg jag ägde, men medgaf att jag likväl ofta kände mig nästan sjuk af värmen. Han satte sig då genast ned och skref till Furutorp om min ditresa. Några dagar begärde jag dock på mig till att ordna ett och annat. Äfven måste jag säga upp Euphrasia — men hur jag skall få mod därtill, begriper jag ej. Elis erbjöd sig att göra det, men det kan ej komma i fråga: Svarar hon honom så som hon *kan* göra ibland, så blir han ond och då få vi ett rysligt spektakel. — Nej, jag måste väl till med det själf. Jag gaf Karin städsel nu till nästa höst, och då Euphrasia ingen får, kan det hända hon anar oråd och säger upp sig själf; eljest . . . Ja bara det väl vore gjordt!

8 juni.

Hurra! det är öfverståndet! Euphrasia har nyss varit här. Hon trädde högtidligen in i rummet och begärde sina betyg. Jag försökte dölja min glädje, svarande allvarligt att jag skulle skriva ut dem, och att jag gissade hon funnit en bättre plats. Denna sista anmärkning låtsade hon ej höra, men fortsatte med eftertryck:

»En sak vill jag dock säga frun: jag låter aldrig öfvertala mig att komma tillbaka i ett hus jag en gång lämnat.»

»Det begriper jag nog,» svarade jag, »lämnar Euphrasia det, så är det väl ej i akt och mening att återvända.»

»Ja,» återtog hon med stigande häftighet, »nog vet jag hvem jag har att tacka för detta. Det finnes människor, som alltid missunna en stackare, och inte gifva sig förrän de få en från sina platser.»

»Hvad i all världen menar Euphrasia?»

»Åh man har både ögon och öron i hufvut och nog hörde jag hur det där stycket, ingenjör'ns faster, bråkade i julas; så inte ä' de, svårt att gissa hvad allt de' här kommer ifrån.»

»Hade jag sagt upp Euphrasia,» svarade jag, med all den värdighet jag kunde lägga i röst och min, »så kunde jag begripa dessa beskyllningar; men då det är *Euphrasia*, som önskar flytta och säger upp sig själf, kan jag ej begripa hvad allt detta skall betyda. För resten, hvad tant Beata beträffar, så styr hon sitt hus, men inte mitt.»

Hon märkte visst nu att hon talat hufvudet af sig, som man säger, och lämnade därför rummet med endast en knyck på nacken, och ett halfhögt, orakelmässigt: »Man vet hvad man vet.»

Så nu har jag den bördan af mina skuldror och återstår blott svårigheten med betyget — en ej så obetydlig svårighet som man kunde tro: jag vill ju inte skada människan, men å andra sidan vill jag ännu mindre gifva ett falskt intyg — med andra ord skriva en osanning. Jag får väl, så godt jag kan, framhålla de goda sidor hon har, hennes skicklighet i olika saker — och utelämna de egenskaper jag ej anser henne hafva. Missstycker hon detta, kan det ej hjälpas.

20 juni.

Nu är jag åter här i det kära barndomshemmet, där hvarje vrå, hvarje träd och buske har sina minnen och tycktes hälsa mig välkommen.

Där vid vägen stod samma sten, invid hvilken vi hvarje höst i årtal uppgjort eld och stekt potatis, som vanligen framdrogs ur askan halfrå eller helbränd och ändå smakade bättre än någon annan. Där den lästa grinden, hvartill vi som oftast glömt nyckeln, och som vi klättrade öfver hellre än att gå omvägen. Samma ansikten, som ute på fälten eller från stugufönstren tillnickade mig sitt farväl förra hösten, nickade nu ett gladt välkommen.

Ja, hur kärt det nya hemmet än blir, i många hänseenden kanske kärare än det gamla, ligger dock alltid öfver barndomshemmet ett särskildt skimmer. Allt där är så roligt att igenfinna. Det gamla gula teskrinet med sin besynnerliga sockerskål. Kanske inte hälften så vackert som det man köper nu för tiden, hälsar man det dock som en gammal vän. Man minns så tydligt huru, då den öppnades, man följde mammas fingrar med frågande blickar och outtaladt hopp om att den minsta lilla smula af dess innehåll skulle komma en till del. — Och så de långa korridorerna, där man regniga dagar tröstade sig öfver en mulen himmel genom att muntert springa i kapp — men där man, då mörkret inbröt, så ogärna dröjde ensam, särskildt under månskenskvällar, då den långa hvita ljusstrimman längs golvet i barnafantasiens föreföll som något halt öfvernaturligt — nästan litet hämskt — och den stora järnbeslagna vindsdörren såg så mörk och hotande ut, som om den varit den hemlighetsfulla ingången till en hel värld af jättar, drakar och troll. Sedan, då vi väl sutto alla tillsammans kring lampan i salongen, skulle visst ingen af oss velat nämna ett ord om de dumma tankar, hvilka nyss fyllde våra hjärnor.

Allt detta rann mig hågen, då jag i går afton stod vid just samma öppna korridoröfönster och såg ut i den ljusa sommarnatten, på den välkända utsikten, det vackra, fridfulla, hvilande landskapet, där nattens djupa tystnad endast afbröts af ett och annat obestämdt litet kvitter, som om någon liten sofvande fågel halföppnat ögonen för att fråga hvad natten var liden. Ja, innerligt lycklig kände jag mig att vara hemma; lyckligast dock då jag slöts i de kära föräldrarnas famn. Kanske mamma fått litet flera silfverstrimor i sitt svarta hår och pappas rynkor blifvit något djupare, eljest kunde jag nästan tänkt mig, att det var i går jag skildes från dem.

Det enda lilla 'men' i min glädje är, att Elis redan rest tillbaka till staden. Jaja, hade han varit här, hade han nog skickat mig till sängs i går, i förnuftig tid och ej låtit mig prata bort och drömma bort halfva natten. Han blir visst borta nu i fjorton dagar, minst. Sedan hoppas han kunna stanna här en tid. Det är första gången vi äro skilda åt och det känns märkvärdigt tomt, ehuru jag är här midt ibland så många kära. Och du, min lilla dagbok, får nog hvila nu. Dagliga bref till min man får intaga din plats. Få se om han håller ord och skrifer lika ofta igen.

18 aug.

Mycket orkar jag nog inte skriva, men något måste det dock bli. Jag är för lycklig att tiga alldeles still, och då är godt att hafva en tyst förtrogen, som ej ens med en min kan förråda, att han finner oss långtrådiga. Jag vet ej om lyckan kan göra en långtrådig, men hvad jag vet är, att jag känner mig så djupt, så innerligt lycklig, att jag knappt kan finna uttryck därför, ty — jag är mor. Det är i dag fem veckor sedan min lille son — min förstfödde — lades i mina armar. — Jag hade haft en hård kamp att genomgå och det lär hafva varit nära att det lilla lif, hvilket skänktes oss, hade köpts med mitt eget.

Men allt, allt var glömdt, då jag första gången hörde mitt barns späda röst, och då han lades i min famn — till mitt bröst, — min lilla vackre mörkögde gosse, o hur innerligt tackade jag ej Gud!

Han har mörka ögon och mörkt långt hår, min lilla pojke; men för resten är han riktigt lik sin pappa: han har precis samma lock ner i pannan han med, och lustigt nog, då han sofver lägger han den ena lilla handen öfver näsan, eller rättare öfver ögonen, alldeles som Elis brukar. Hans pappa, ja, *han* är så lycklig och stolt öfver sin lille son, som någon kan vara, det ser jag nog, ehuru han ibland, för att retas med mig, påstår att alla barn äro lika och ingenting att se på förrän de blifva minst ett halft år gamla. Men efteråt står han där, långa stunder, lutad öfver vagnen, i hvilken vår lilla gosse sofver, och passar om möjligt på då den lille herrn gör sin toalett. Det är bara då han skall försöka hålla honom, som han ännu bär sig litet tafatt åt, ehuru jag märker framsteg äfven häri.

Min Elis, han är om möjligt ömmare mot mig än någonsin, efter all den oro han haft för min skull. Det gjorde mig så ondt om honom: han led på sitt sätt, kanske nästan mer än jag. — O hvad Gud är god, som lät mig stanna hos honom och vårt lilla barn!

24 aug.

I öfvermorgon skall vår lille gosse döpas. Hans blifvande namn har varit ämne för en liffig diskussion: jag ville helst att han skulle uppkallas efter sin pappa, men det ville ej Elis höra talas om, och de öfriga familjenamnen innehafvas redan af så många syskon, kusiner och syskonbarn att, om man ropar på en Fritz, Carl eller Henrik, svara esomoftast fem eller sex röster därpå. Därför ha' vi endast sökt ett vackert namn åt 'liten' — och Eivin skall han nu få heta. Jag är så glad öfver att det är sommar och varmt, så att dopet kan ske i kyrkan. Samma



kyrka där hans mamma stod brud för ett år sedan, där skall mitt barn göras — icke till guds barn, ty det är han nog, alltifrån den stund han kom till oss, ren och skär, från vår himmelske faders skapande hand — men till kristen, till en liten följeslagare af Honom, som är sanningen och lifvet. O! hur vaksam måste jag ej vara öfver mig själf för att blifva värdig mitt kall — att dana en människosjäl — att leda mitt lilla barn till allting sannt, rent och godt; hur bör jag ej vaka på hvart ord, hvar handling, hvarje tanke, att jag ej måtte ofrivilligt grumla denna lilla rena barnasjäl, guds gåfva, guds dyra lån till mig.

Hvilken underlig känsla det ändå är att vara mor. Då jag fick komma ut, för första gången efter mitt tillfrisknande, tyckte jag allt såg så olika ut: himlen, jorden, allting låg för mig som i ett nytt ljus; alla barn jag mötte såg jag som med nya ögon — och då vi åkte förbi skolan och jag på lekplanen därutanför såg den muntra, stojande skaran, kunde jag knappt återhålla de ord, som stego till mina läppar: »O barn, barn, kunden I ana hvad I kostat edra mödrar, så skullen I aldrig ha' hjärta att göra dem sorg.» — Och jag gick in i mig själf. Ja, först sedan jag blifvit mor, anar jag något af den kärlek jag är skyldig mina egna föräldrar. Jag tyckte att jag älskade dem förr; men, ack, hvad är den kärlek ett barn ger, mot den som bor i en faders eller moders hjärta! — Jag försökte säga något däraf åt min egen mor. Hon tryckte mig i sin famn och sade ömt:

»Mitt barn, du har aldrig gjort oss annat än glädje. Gud gifve att du en gång må kunna säga detsamma om din egen lilla ängel.»

Min egen mamma, i hennes varma, osjälfviska kärleks ljus ser hon det lilla goda hos sina barn — och glömmet fel!

5 sept.

Vår bröllopsdag — Elis är här för att tillbringa den med oss och sedan föra oss hem. Oss — detta lilla ord på tre bokstäfver, som dock säger så mycket. — Min lille präktige pojke! Alla säga att han är ovanligt försigkommen och det präktigaste barn de sett. Jag har visserligen ofta hört sägas detsamma om än den ena än den andra babyn, och kanske ibland dragit på munnen åt mödrars blinda beundran; men jag kan ej annat än tro att liten Eivin verkligen förtjänar detta omdöme, ty till och med doktorn påstår att, i hela sin praktik, har han endast sett ett barn, som kunde jämföras med min lille son. Försigkommen är han, det är säkert. Han var knappt mer än åtta dagar gammal, då han redan drog på munnen och följde sin pappas klocka med ögonen. Jag vet det så mycket säkrare, som jag då ännu låg till sängs. Och i dag på morgonen klämde han sönder sin första skallra — en tunn skallra visserligen, endast en blåsa tillverkad af någon slags guttapercha, men ändå är det vackert då man ej fyllt två månader. Han har också redan börjat leka. I förrgår satt han i nära tio minuter och lekte med nötter; men då blef han med ens så trött, att det lilla hufvudet slank på sned och han började gråta. — Mamma ville knappt tro det, när jag berättade henne det. Och märkvärdiga ögon har han — så vackra, så allvarliga att, vore han ej så liten, skulle man kalla dem själfulla. — Flera hafva sagt mig, att han är för vacker och för tidigt utvecklad för att lefva. Mamma blef helt ond, då hon hörde det:

»Hur kunna människor vara nog tanklösa att komma med sådant dumt prat till en ung moder!» utbrast hon.

Men det gör mig ingenting. Gud har gifvit mig mitt lilla barn, och Han kan bevara det åt mig, om han vill: hvarför skulle ej världen få behålla något

af hvad skönt och godt är. Den kan minsann nog behöfva det!

1 nov.

Vi hafva nu varit i staden en längre tid — hemma — men ej i den lilla våningen på Beridarebansgatan. Jag visste att vi skulle flytta till hösten: Elis ville hafva ritkontor i samma hus, och, fastän jag hittills haft gossen hos mig om nätterna, medgaf jag, att det nog vore godt om där funnes en barnkammare. Men då jag frågade vidare därom, fick jag alltid till svar att man ej skulle förhastasig — att det var godt om rum och god tid, med mer dylikt; och jag blef ej litet förvånad, då droskan, hvori vi skulle köra hem från ångbåten, vek af till söder i stället för till norr. Ej ens då ville Elis gifva någon förklaring: han bara såg skälmaktig ut och skrattade åt min undran och mina frågor. — Till slut stannade vi framför ett litet gammaldags trevåningshus, skildt från gatan genom en trädbevuxen gårdsplan och en låg mur, som, då porten är stängd, fullkomligt döljer för de förbigående vårt lilla paradis — ty det namnet förtjänar verkligen vårt nya hem.

Läget är så härligt vackert, i början på söder, med utsigt både öfver Saltsjön och Mälaren, så att vi hafva solnedgången, som man aldrig kan se sig mätt på — och soluppgången med om man är vaken. På andra sidan om huset hafva vi därtill en ej så obetydlig trädgård, med en del stora skuggiga lindar och gamla höga syrébuskar, som nästan nå upp till fönstren i första våningen: ett par fruktträd bjödo på några päron och plommon, som ej voro att förakta; men det vackraste i trädgården var ett gammalt knotigt paradisäppelträd, öfversålladt med en frukt, som jag aldrig sett förr, närmast liknande stora svällande körsbär; mer vackra dock än goda, ehuru de duga till sylt. — Huset själf liknar invändigt en gammal herregård på landet, med stor stentörstuga och kök på nedra botten, undansättningsrum och

långa korridorer. — En trappa upp ha' vi matsal, ett större förmak och ett trefligt litet kabinett, en solig sängkammare och dito barnkammare, samt till och med ett litet toalettrum åt Elis. Två trappor upp har han tagit sitt ritkontor och dessutom finnas ett par omöblerade rum, som med tiden kunna blifva vare sig gästrum eller annat. — Jag tänkte på tant Beata! — Hur förtjust jag än var, ansåg jag mig dock böra fråga om det ej vore oförståndigt att hyra ett så stort hus för en så liten familj. — Elis småskratade — drog mig i örsnibben — och kom till slut fram med sanningen: han hade köpt det, kommit öfver det för så godt pris, efter hvad han påstod, att hans affärer fullt tilläto honom denna utgift. »Och hvad storleken beträffar,» tillade han skämtande, »så får du se till att så småningom möblera det färdigt och — fylla det!»

Eivin har dock inte ännu tagit sin barnkammare riktigt i besittning. Jag har honom kvar i sängkammaren om nätterna än så länge; han sofver så godt och är så tyst och snäll, att han ej kan störa pappa, och om dagarna är han mest med mig. Vi få väl snart taga en sköterska åt honom ändå, ty Elis tycker att jag är för mycket bunden, och Karin har svårt att hinna med mer än hon gör, nu då vi hafva så mycket större hus.

20 nov.

Ja, nu har saken afgjorts af sig själf. Karin har sjuknat. Hon har vatten i lungsäcken och har förts till sjukhuset, enär doktorn ansåg att hon där skulle få bättre vård, ehuru jag helst behållit henne hemma — Eivin har fått sin sköterska, en snäll, pålitlig gumma, som doktorn kände till, och som tycks vara ren och snygg, i allt fall hvad barnet beträffar. Jag har visserligen märkt att hon har en och annan liten ovana, som t. ex. att torka af bordet med ärmen om hon spillt något; men eljest håller hon sig, äfven

själf, ganska ordentlig, med sina kattunskoftor och hvita mössor. Hon pratar med gossen hela dagen, så att om han lär sig att tala tidigt, blir det nog hennes förtjänst. Badar honom gör jag dock ännu själf alla dagar; och har honom äfven tillräckligt, för att ingen skall taga mammans plats i hans hjärta.

Doktorn påstod visserligen att jag såg blek och mager ut, och hotade mig med att jag skulle få upphöra amma. Jag hoppas, han icke märkte att det var för att svälja tårarna, som jag vände mig bort. Hur som helst nöjde han sig med att, nu så länge, föreskrifva järn, kina, porter och jag vet inte hvad, som jag med beskedlighet tager alltsammans.

Min lille gosse — hur kunde jag lämna dig ifrån mig till en främmande? Är jag inte svartsjuk eljest, skulle jag bestämdt bli det på den, som nu blefve dig nödvändigare än din mamma!

27 nov.

Doktorn har varit här och nådigt förklarar att jag ser friskare ut och endast behöfver fortsätta med den föreskrifna dieten. »Således,» tillade han skämtande, »slippa vi väl tårar i dag.» — Det vill säga att han såg det ändå. — Nåja! han kan skratta åt mig om det roar honom, men i botten af sitt hjärta ger han mig bestämdt rätt, ty jag hörde honom sedan omtala för Elis (utan dock att nämna några namn) om en ung mor, som afgjordt nekade att amma sitt eget barn. »Hon stod ej att öfvertala,» fortsatte han, »och jag blef verkligen så förargad, att jag uppsade min praktik där i huset, sedan jag först sagt henne, att det var både synd och skam att undandraga sig, hvad omständigheterna härvidlag gjorde till en tydlig plikt.»

Jag, för min del, kan omöjligt begripa hur en mor, endast för sin bekvämlighets eller så kallade nöjens skull, kan vilja uppoffra den ljufva rättighet, som är den bästa lönen för utståndna mödor, kan vilja

se sitt barn vända sig ifrån henne till en främmande, kan vilja gå miste om den sällhet att få dess första leende, att blifva den första det känner igen. Låt vara att det blott är hvad mamma brukade kalla »skafferikärlek» — hon blir dock den han från första stunden mest älskar, som vid sitt bröst kan få honom att glömma lifvets första små sorger. — Kan inte hon, som varit hans första tillflykt, hoppas att allt fortfarande kunna förblifva det? Måne han ej med modersmjölken kan ha' insupit vanan att bringa både sina fröjder och sina sorger förtroendefullt till henne? — I alla fall är det barn, som lefver af mitt lif, i mångdubbelt måtto mitt eget, och för den som pröfvat allt hvad detta innebär, kan någon större uppoffring knappt tänkas, än den att vara tvungen afsäga sig denna, den första och ljufvaste af alla modersplikter.

10 dec.

Stackars Karin är ännu kvar på lasarettet, ehuru väl hon tycks vara bättre. Men hon bör bli riktigt frisk, innan hon får återtaga sina göromål eller anstränga sig på minsta vis. Vi reda oss emellertid så godt vi kunna. Vår nya kokerska, Anna Lisa, är en beskedlig, villig och arbetsam människa, så rörlig som hon gärna kan vara med sin något otympiga kropp, parad med de, jämförelsevis, kortaste armar och minsta hufvud jag sett. — Därtill hafva vi extra hjälp; en enka, som lefver på städning, madam Damberg, en skinntorr personlighet, som, oaktadt sitt tvätydiga namn, gör sitt bästa för att hålla oss fria från dam. Hennes gammalmodiga hårklädsel roar mig alltid. Den består nämligen af tre hårnålar, en bak och en vid hvarje öra, och kring hvarje nål en liten hårdvirad test af ljust hår, bildande en slags rund rosett. Hufvudet kunde ju emellertid gärna se ut hur som helst utanpå, om där bara funnits något inuti; men utom en god vilja, tror jag inte det innehåller det minsta. — Därtill har hon en panisk för-

skräckelse för Elis, hvilket gör att hon aldrig begriper ett ord af hvad han säger, men sedan rusar in till mig för att fråga: »hvad ingeniör'n kunde vilja», eller »hvad han sade där ute i trappan,» något som oftast ej är så lätt för mig att utfundera.

Jag gör dock mitt bästa för att se om Elis saker, och spara honom så många små husliga obehag som möjligt: sådant plågar alltid männen långt mer än det gör oss fruntimmer.

15 mars 1861.

Liten Eivin sofver middag här inne hos mig och jag skall taga tillfället i akt att skriva något i min dagbok, som nu legat oöppnad länge nog — både jul, nyår och Elis födelsedag hafva kommit och gått sedan jag sist rörde den.

Vi hade naturligtvis en julgran åt vår lille gosse: till och med Elis ifrade därför lika så mycket som jag, och hade glömt »att han ej tyckte om barrlukt i rum». Eivin öppnade först stora ögon, men sedan sträckte han de knubbiga armarne mot ljusen, med små korta glädjeskri: det var som hade han förstått att julen är barnens fest. Förstod ej *han* det, kände *vi* det dock till fullo! Mina fattiga fingo sitt julbesök de också. Jag har redan både gamla och nya bekanskapen i den vägen: här är godt om fattiga på söder.

Karin kom hem från sjukhuset till julen, återställd, men ännu litet klen, så jag fick försöka spara henne på allt vis, dels genom att en tid behålla madam Damberg, dels genom att själf åtaga mig så mycket som möjligt: också har jag varit så sysselsatt, att jag knappt begripit hvart dagar och veckor tagit vägen. Sedan Elis har sitt ritkontor i huset, sitter jag äfven ofta hos honom, helt stolt då jag en eller annan gång har kunnat vara honom till litet hjälp, och alltid välkommen i alla fall.

Så har jag gossen, och ingen kan tro hur mycken tid en sådan liten en upptar. Gossen, som vi oftast kalla honom, liksom vore han den enda lille gosse i världen — för oss kännes det nästan så ibland. — Liten Eivin, han utvecklar sig på allt sätt och det är en källa till outtömligt intresse att följa de dagliga framstegen. De små tänderna, som lysa likt små hvita pärlor då han skrattar, de korta klädnin-garna han började med på sin pappas födelsedag och de första små röda skinnskorna, som han själf betrak-tar med största intresse och anser som en förtjusande leksak. — Så hvarje nytt ord han lär sig, särskildt detta »nej,» som alltid kommer fram med så stort eftertryck, och de tusende småsaker, som andra intet intresse finna i, men som för hvarje far och mor alltid äro lika oemotståndliga.

Särdeles förtjusta äro också far och son i hvar-andra, och i mina ögon finnes ingen vackrare syn än min lille gosse, sittande på sin pappas starka arm, den ena lilla knubbiga handen hållande ett säkert tag om pappas polisong, under det de spatsera upp och ned i rummet, Elis sjungande högljudt på en improviserad melodi:

Far min han var en bagare, han, han,  
I Södertelje den allra präktigaste man, man.  
Där far min bodde, hvar bonde glodde  
På kringlan, på kringlan!

hvilket poetiska alster han uppsnappat ur sköterskans, Annas, stora visförråd. Ett litet kvitter från vagnen säger mig nu att min lille pys är vaken, och där ligger han, mycket riktigt med de mörka ögonen följande hvarenda en af mina rörelser. — Farväl med penna och papper. Det skall göra oss godt bägge två att rasa litet nu, min lilla älskling och jag.

30 maj.

Vi hafva vår och vackert och varmt igen, också njuta vi i fulla drag af vår trädgård. Med *vi* menas



här egentligen gossen och jag. Han är ute en stor del af dagen i sin vagn, ty gå kan han ej än, ehuru han står och håller sig i stolarna. Kryper gör han för resten ej heller annat än baklänges, men han trillar sig längs golvet som en liten boll: märkvärdigt fort går det och roligt ser det ut. I går fann han på mattan en nyckel; sedan han betraktat den noga på alla sidor, trillade han af till byrån för att försöka sticka den i nyckelhålet. Ja, förståndig är han, det är säkert; men så frisk som förr tycks han ej vara. Han har nästan upphört att sofva om nätterna, och det kan ej vara naturligt. Kanske har han ondt för tänder. Men jag kan ej ligga stilla, då jag hör honom kvida i barnkammaren, och när Elis sofver smyger jag mig dit och sitter ibland i flera timmar hos honom. — Gamla Anna tycker ej riktigt om det.

»Jag försäkrar frun, att jag gör allt som kan göras,» säger hon vanligen misslynt.

»Det vet jag nog, kära Anna,» brukar jag svara, »men jag kunde inte sofva själf och därför kom jag in. Gå nu och lägg sig en stund och försök att hvila litet, medan jag är inne.»

Hur det nu är, blir han vanligen lugnare i mina armar och somnar ofta nog till slut. — Jag hoppas att, då han nu kan vara mer ute, rosorna skola återvända till hans små kinder och äfven nattsömmnen blifva bättre.

En trädgård, så här midt i staden, är verkligen en riktig skatt, och vår trädgård är, det tror jag bestämdt, bättre belägen än de flesta; ty, utom den härliga utsikten, hafva vi så friska fläktar från sjön att här måste vara hälsosamt. Det är en riktigt dräktig gammaldags trädgård, och ibland då jag sitter päruete och leker med gossen, och Elis öppnar fönstret och nickar ned till oss — o, då känner jag mig så rik, så lycklig, som hade jag ingenting i världen mer att önska, om blott Gud bevarar dessa två åt mig.

16 juli.

Gud ske lof att vi äntligen upptäckt orsaken till vår lille gosses sjuklighet, ohälsa, eller hvad jag skall kalla det, då man egentligen ej kunnat påpeka någon särskild sjukdom, endast denna förskräckliga sömnlöshet och brist på aptit, som ju måste taga på krafterna.

Det skyldes på tänder, det skyldes på den förändrade dieten, till och med sofmedel grepos till, men ingenting hjälpte. Vi funno det mycket tråkigt, smått oroligt ibland, och så försökte vi trösta oss med att det nog skulle gå öfver, bara det haft sin tid. Men en dag, för ungefär halfannan vecka sedan, kom jag hem på förmiddagen varm och upphettad efter att hafva uträttat en del ärenden för mammas räkning, och gick rakt till trädgården där min lille gosse var. Jag hade knappt sett honom på en åtta dagars tid, i och för afvänjningens skull, och om det var därför jag såg det tydligare, eller om han verkligen var blekare än vanligt vet jag ej. Men som han satt där på sin sköterskas arm, låg där, oaktadt de ännu runda kinderna, ett sådant uttryck af lidande i det lilla kära ansiktet, något så beslöjadt öfver de förr så klara ögonen, något så matt, till och med öfver det leende hvarmed han hälsade mig, och då jag tog honom i min famn, och han lutade med ett uttryck af trötthet sitt lilla hufvud mot mitt, kändes hans egen lilla kind så kall midt i sommarvärmen, att det gick som en dödsfylta tvärt igenom mig; en onämnbar ångest sammanpressade mitt hjärta och då Elis i detsamma kom ned till oss, kunde jag ej för honom dölja den oro och fruktan, som fått makt med mig. Vi skickade bud på läkaren, och efter en noggrann undersökning kom han till den öfvertygelse att Eivins tillstånd tydde på arsenikförgiftning. Allt undersöktes, tapeter, leksaker, möbelyg, bolstervar, matta — och i denna sednare, hvars färger dock tycktes så föga lysande, fanns giftet — i sådan mängd att, som svaret

ljöd, några alnar kunde vara nog att skada hvem som helst, hur mycket mer då ett spädt barn.

Att Eivin genast flyttades ur barnkammaren var klart; mattan förstördes och rummet genomgår en extra rengöring. Doktorn anser ombyte af luft den bästa medicin i sådana fall och vi resa nu till Furu-torp. — Elis följer oss dit, men får sedan återvända till staden på några veckor.

O hur innerligt tackar jag ej Gud, som afvändt faran från vårt lilla barn. Tänk om vi upptäckt detta för sent!

Jag kan ej begripa huru människor kunna vara så samvetslösa, att, för usel vinnings skull, sätta andras lif på spel, sprida sorg och elände vida omkring. Doktorn talade om så många förfärliga följder han sett af arsenikförgiftning, att jag ryser vid blotta tanken därpå. — Jag undrar huruvida de, som tillverka arsenikhaltiga varor, aldrig tänkt på hvad följderna kunna vara. Hade de klart för sig hur mycken olycka de därmed orsaka, tror jag ingen skulle hafva mod att taga det på sitt samvete. Men ack, tanklöshet gör kanske mer ondt i världen än till och med elakhet. — I alla fall borde lagen träda emellan och förbjuda den förskräckliga arsenikens användande.

-----

*Oktober 1861.*

Jag for bort så rik och kommer hem så fattig, så utsägligen fattig — en barnlös moder! Då min stackars Elis är hemma söker jag dölja min egen smärta för att ej öka hans. Han sörjer sin lille gosse nog ändå. Men sedan, då jag är ensam, har jag ingen kraft, intet mod kvar — inte ens det att bedja, om inte mitt hjärtas uttryckta ångest, ett halfkväfdt: Min Gud! kan finna väg upp till honom, från hvilken all hjälp kommer. Jag törs knappt kasta en blick åt barnkammardörren, stängd och läst som den är. Därinne är mörkt, med nedfällda gardiner — hvarför skulle solen lysa in i en graf?

Hans vagn står där, hans enda bädd till det sista — men intet kärt litet ansikte ler emot mig mer från den tomma hufvudgården: på den hvilat blott nu en liten sjömanshatt med blå band. Ack, jag minns så tydligt då han fick den lilla hatten, hur väl den klädde honom.

O, min lille gosse! hur är det möjligt, o, hur är det möjligt att jag aldrig mer, aldrig, så länge jag lefver, skall se ditt lilla ljufva anlete — att om än jag blir gammal och grå jag aldrig mer skall känna dina små armar kring min hals, aldrig höra ditt lilla glada skratt? — Och ändå synes det mig ibland, som vore det i går jag såg dig i pappas fann därute på den stora flata stenen vid den skogbevuxna stranden, mot hvilken de långa svallvågorna från ångbåten slog upp med ett doft ljud, som en halfkväfd suck, under det solstrålarna lekte och glittrade så gladt på ytan. Dina små kinder hade till och med redan fått litet färg i den friska luften — och hemma på Furutorp, under den där lyckliga, korta, första veckan, tyckte jag mig se för hvar dag, hur hälsans rosor mer och mer började spira på din kind. Men så kom den där ödesdigra fredagen, då sköterskan förde dig hem, sjuk, i häftiga kräkningar. Hur blek du var, där du låg i din lilla vagn! — Det var början.

Läkaren kom, en ung, oerfaren, välvillig människa, som vikarierade för vår gode gamle doktor. *Han* såg ingen fara, intet att oroa sig för: han såg ingen fara ännu tio dagar senare, samma dag min lille gosse dog. Fastän dödskampen redan börjat, hörde jag honom säga till min far:

»Barnet är sjukt, det är sannt; men någon fara för lifvet är det inte, ehuru modern oroar sig märker jag.»

Och döden hade redan satt sin prägel på mitt barns anlete! — Jag såg den, jag — Elis, tror jag, med. — Ty Elis var där: jag skref efter honom då gossen sjuknade och han kom strax. Lugnad en

stund af doktors försäkringar, insåg han dock snart hur berättigad min oro var. Vi försökte få ut en skicklig barnläkare, men misslyckades; två af dem voro bortresta, en tredje kunde ej göra sig ledig den veckan — men skref recepter och förhållningsorder, som kanske varit till nytta om de kommit förr, nu visade de oss blott att äfven han insåg faran. En mening i brefvet står ristad som med eldskrift i mitt minne: »Håll händer och fötter varma *i tid*». Det var dödsdomen öfver mitt hopp, detta hopp till hvilket vi klänga oss fast med förtviflans kraft ända till det sista, äfven då vi känna, veta att intet hopp finnes.

O, dessa långa ångestens timmar, då jag vandrade upp och ned i rummet med mitt döende barn i famn — det enda sätt på hvilket han tycktes få litet ro. Och ändå voro dessa långa timmar alltför korta för mitt hjärta: jag visste att de voro de sista, att nästa dags sol skulle finna mig barnlös!

De ville jag skulle hvila mig; men om jag satte mig ned ett ögonblick, sågo de bruna ögonen så bedjande på mig, under det de bleka läpparne hviskade: »gå, gå», så jag reste mig strax igen — och gick — och gick. Elis försökte taga honom en stund, Mamma med; men han var lugnast hos mig, och de kunde ej neka mig denna sista glädje: jag finge tids nog hvila! de knöto blott en schal om oss två — mitt barn och mig — för att stödja mina armar; och så kom aftonen så småningom. Min lille gosse slumrade in och lades i sin vagn och vi sutto där bredvid honom. — Just som den nedgående solen kastade sina sista strålar in i rummet öppnade han ögonen och sade högt och tydligt: »Pappa, mamma». Det var hans farväl åt hvad jorden hade kärast för honom. Hans ögon slöto sig — en suck — och det blef tyst — en tystnad så djup, så helig att till och med i mitt hjärta blef det stilla lugnt — och, knäböjande invid mitt döda barn, fann jag kraft att säga med Job: »Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrans namn».

Elis reste mig upp. De andra gräto rundt omkring, vi två kunde ej gråta. Vi hade sett evighetens portar sluta sig om vårt barn och vi vågade ej klaga, ej missunna honom hans sköna ro. — Var det endast att slaget bedöfvat oss, eller hade en stråle från de eviga boningar trängt ned till oss i vår smärta, med litet af sin kraft och tröst? — Jag vet det ej; men ack, om Gud i nåd ville sända en stråle af ljus och tröst *nu* — där jag stapplar framåt på min mörka stråt.

Vi bäddade hans sista bädd med hans egen lilla broderade örngåtskudde. Han låg där halflädd, som när han brukade sofva middag; den lilla bara armen hade ej förlorat sin rundning, den knubbiga handen höll en törnrosknopp, och ned öfver pannan föll den långa lock jag kysst så mången gång. Han var sig så lik; såg kanske blott litet äldre ut. — Skall jag någonsin glömma den bittra smärta, med hvilken Elis och jag hand i hand lämnade rummet, där vi tryckt den sista kyssen på vår älsklings panna och, huru vi där innanför sutto och lyssnade till de dofvade hammarslagen, som sade oss att det lilla engalika anletet för alltid doldes för våra blickar. Vi höljde den lilla kistan med halfutsprungna rosor. Det var rörande att se hur hvar och en, som hade en rosenbuske vid sin stuga, sköflade den på dess knoppar för att bringa mig dem. De fattiga säga ej mycket, men visa ibland mer finkänsligt deltagande, än någon kan ana under den sträfva ytan.

Det var ej långt till kyrkogården, men vi åkte dock dit; Elis och jag i samma vagn, som för ett par veckor sedan hämtat oss vid ångbåten. Då voro vi tre: vår lille Eivin satt på våra knän, munter och glad och förtjust i att »få köja». Ack nu voro vi tre därinne också, men den tredje var den lilla kista våra darrande händer stödde!

I kyrkan talades om uppståndelse och lif; bland orgelns toner urskilde jag ord om den »som är en bättre far, än någon uppå jorden,» men mitt hjärta

var kallt och känslolöst, det hela syntes mig som en mara, ur hvilken jag dock till slut *måste* vakna. Men, då den lilla kistan bars ut igen till den stilla kyrkogården, bröt en solstråle genom molnen. Dess sken föll rakt på silfverplåten vid fötterna och lyste upp orden: »Låter barnen komma till mig och förmener dem icke». Och orden fingo en lefvande mening för mig. Jag kunde ej förmäna mitt eget barn sin säkra tillflykt i den store barnavännens famn; jag vågade det ej — han hörde ju himmelriket till.

Elis dröjde några dagar hos mig, sedan måste han resa; ej till staden, jag kunde ej låtit honom återvända ensam till det tomma hemmet; men han hade en brobyggnad som nödvändigt påkallade hans närvaro, och allting skall gå sin gilla gång här i världen, de dagliga sysselsättningarna måste återtagas, de dagliga plikterna fullgöras, äfven om svidande hjärtan vilja brista under bördan. Solen lyser lika gladt, lika klart öfver jorden, om det än är natt i ett eller annat förkrossadt sinne.

Jag stannade kvar på Furutorp så länge. Jag hade ett nytt band där nu i den lilla grafven på kyrkogården, en kär sysselsättning i att försköna den på allt vis och förvandla den till en liten blomstrandeträdgård. Den ligger så vackert i skuggan af den ålderstigna kyrkan, där jag stått brud och mitt barn burits till dopet: stora, höga, vördnadsvärda träd skydda den för den heta middagssolen, och nedanför kyrkomuren sorlar en liten bäck och delar med sig af sin-svalka. Det glädde mig att mitt barns sista bädd var så fridfullt vacker.

Då Elis återkom för att lämna mig, var jag nöjd att resa. Sorgen har om möjligt dragit oss än närmare till hvarann — och till Furutorp hade då min bror och svägerska kommit med sin lilla friska, muntra barnskara. De ville vara deltagande; de trodde sig vara det; men o, de voro grymma ibland utan att ana det, grymma i sin egen öfversvallande rikedom och lycka.

Jag minnes en dag, det hade regnat, det var vått i skogen, och mamma öfvertalade mig att åka ut med de andra. Jag hade valt min plats på den ena kuskbocken för att, så mycket som möjligt få vara i fred med mina tankar. Några af barnen skulle få åka med och, bäst det var, lyfte min bror sin yngste lille gosse upp i mitt knä. Jag höll på att säga nej — men teg. Han menade det nog vänligt och jag höll barnet säkert, men då jag såg de små knubbiga händerna gripa efter tömändan och tänkte på två andra barnahänder, som kort förut gjort det-samma och nu lågo vissna och kalla i jordens sköte, kunde jag skrikit högt i min bittra smärta. — Nej, det var bättre att komma hem, fastän där var öde och tomt, fastän jag måste lämna den kära lilla grafven: jag visste nog att den likafullt blefve väl vårdad... men ändå!

Vi voro äfven ett par veckor på Arildsnäs, och mor tröttnade aldrig att höra mig berätta om den lille sonson hon aldrig fick se. — Hafvet och vågor-nas skvalp voro mina vänner där, liksom skogen hade varit det därhemma, de härliga solnedgångarna i hafvet tycktes mig ett svagt återsken från mitt barns eviga hem, och så hade jag Elis vid min sida.

Nu är äfven detta ett minne blott. Jag måste återgå till hvardagslifvet med dess alldagliga plikter, men ibland tycks det mig omöjligt. Allt har mist sitt intresse: mitt piano står stängdt, till mina gamla sysselsättningar finner jag hvarken håg eller kraft. Jag hoppades att ur minnet kunna teckna den kära lilla bild, som står så klart för mig; men ej håller det ville lyckas. Jag har intet annat porträtt af honom än ett fotografi, taget då han endast var tre månader gammal. O, hvad jag bittert ångrat att jag ej gick upp med honom till någon fotograf, innan vi reste till Furutorp; men han var så klen då, och det var så hett här i staden. Hvad som mest påminner mig om honom, är Kristusbarnet på min gravyr af Sixtinska madonnan, oaktadt barnet där är ljuslätt,



och jag saknar den långa locken i pannan. O min Eivin, mitt lilla barn! jag kan ej vänja mig vid tanken att jag aldrig, aldrig mer skall se den klara blicken, det ljufva leendet! I de långa nätterna då Elis tror jag sofver, ligger jag tyst och tänker; ibland då ångesten tager öfverhand, trycker jag kudden mot mitt bröst, hårdt, så hårdt jag kan, för att inte känna hur tomt, hur ödsligt det är därinne — och ändå, o min Gud, så vet Du att min vilja är ej att klaga, att jag *vet* att hvad Du gör är bäst, äfven när jag inte kan känna det. Gif du mig kraft, ljus och hjälp, ty jag står modlös i striden!

19 dec.

Vi skola resa öfver julen till Furutorp. Jag hade helst stannat hemma i år, ty julljus, julgranar och muntert glam passa ej för sorgsna hjärtan; men Elis önskar det, mest dock för min skull, det anar jag — och den lilla grafven i den stilla kyrkogården har en stor dragningskraft den också. Därför ville jag ej heller sätta mig däremot.

Jag har fått ögonen öppna för hur själfvisk min sorg har gjort mig, hur orätt jag haft att åsidosätta hemlifvets plikter, att glömma det dagliga lifvets fordringar för att lefva blott i minnet af hvad som varit. Jag har glömt, då jag blott kastat modlösa blickar på en framtid, ur hvilken det syntes mig som om allt hopp, all glädje flytt, jag har glömt att Gud nog för hvar dag skulle gifva den kraft jag just för dagen behöfde, ack, bättre än det dagliga brödet till och med; daglig hjälp till den dagens plikter, daglig kraft till den dagens börda. O, kunde man blott låta bli att tänka ibland!

Men nej, jag vill ej tänka; hellre följa apostelns råd: »tröstlikt gå fram till nådastolen för att få barmhärtighet, och finna nåd, på den tid oss hjälp behöfves»; nåd att i dag känna hur en faders hand ändå i kärlek håller vår hand och leder oss, äfven på den

branta skrofliga stigen — kraft att i dag göra min plikt, hur obetydlig den än må synas, min plikt om det än blott är värden om hus och hem.

Dessa tankar vaknade klart till lif för några dagar sedan, då jag hörde Elis inne i sitt rum, dragande ut den ena byrålådan efter den andra, till slut utbrista med otålighet:

»Det här går nästan för långt. Den där Karin är då ohjälplig; jag har ju inte så mycket som en hel skjorta att sätta på mig!»

Min stackars Elis har visat mig ett sådant öfver-seende och tålmod, att mitt samvete anklagade mig dubbelt. Jag skyndade in till honom.

»Elis», sade jag, »felet är mitt. Det är jag, som en gång för alla åtagit mig att tillse dina saker. Förlåt din lilla hustru äfven för denna gång; inom ett ögonblick skall knappen vara isydd, ifall du vill vänta, och sedan,» tillade jag med så stadig röst jag kunde, ehuru jag kände att min läpp började darra, »sedan lofvar jag dig att det skall bli bättre. Du har haft mer tålmod med mig än jag förtjänat. . . »

Här afbröt mig min älskling med en af sina varma kyssar, och då han tryckte mig till sitt hjärta, kände jag hur syndig min klagan dock i botten varit, hur otacksam jag visat mig emot Gud som, om han tagit mycket, dock lämnat mig så mycket kvar, min mans kärlek här, och minnet af vårt barn — vårt ännu däruppe.

6 maj 1862.

Hvad tiden går! Hur ofta uttalar man ej dessa ord utan att tänka på allt hvad de innebära, ej blott af varnande påminnelse, af manande kraft, men äfven af hopp och tröst.

Det är nu fyra fem månader sedan jag skref de sista raderna i min dagbok, och våren är åter här. — Jag var ute med Elis på en lång promenad

åt Nackanäs. Där var solsken och fågelkvitter, och vårdoft i luften.

Och min tanke flög af till den låga kullen i den stilla kyrkogården, som jag sist såg så ren och skär under sitt hvita snötäcke. Nu är den dold af vårens blomsterprakt, gömd, ja — men aldrig glömd, så länge mitt hjärta slår — aldrig glömd, fastän Gud i nåd, då jag minst anade det, sändt den hjälp, den tröst jag bad om. — Min barnkammare står tom ännu, men solen lyser dit in igen, medan jag går där och reder till och ordnar för en liten väntad gäst.

Ofta har jag känt mig modlös, kraftlös, hopplös; ty det går nog lätt att gifva löften och göra goda föresatser då hjärtat klappar varmt, då vi inse och ångra vår otro och otacksamhet; men när, vid andra tider, allt kännes gråkallt och fruset både inom och utom oss, då böner tyckes oss vara endast ord, tomma ord, som icke kunna tränga genom den tunga sorgedimma hvilken omgifver oss, då är det ej så lätt att hålla dessa löften, som vi så modigt uttalade, och visste vi ej i sådana ögonblick att där finnes en, som bär våra bördor, som håller vår hand och står vid vår sida, äfven när våra skumma blickar ej kunna urskilja Honom, så skulle vi, än oftare än vi göra, gifva allting tappt.

Och ändå har jag funnit att, vilja vi emottaga hjälpen, så möter den oss från alla håll — inte blott i bibelns blad, eller naturens stora bok, men ofta där vi minst anar den.

Jag minnes hur jag till exempel, en dag för någon tid sedan, tog upp Andersens sagor. »En moder» och »Barnet i grafven» voro redan för mig gamla vänner, men där jag satt och bläddrade i boken, råkade jag på en annan, sagan om tre bröder, som utgångna från samma hem, lefde sitt lif i vidt skiljda kretsar: en förbisedd och glömd, de andra aktade och uppburne, ja, den ene till och med beundrad och afundad. Men vid himmelrikets port gäller ej människors dom. En själfuppoffrande handling, en kärleks-

full tanke, till och med några tegelstenar skänkta af medlidande, fingo plats i barmhärtighetens vågskål, och dörren öppnades för två af bröderna. Den tredje stod kvar utanför. I det kalla själfviska hjärtat, fullt af egenkärlek, af förakt för andra, kunde ej en ödmjuk tanke dväljas; från läppar som hänlett åt allt, kunde ej framstannas en bön om nåd. Och porten är slutet tills åtminstone en ångrens tår fallit i nådens vågskål. Porten är stängd — men därinnanför sitter modern och väntar ännu på sin förstfödde. — Och jag släppte boken och tackade Gud i mina tårar, tackade Honom för att aldrig jag skulle behöfva vänta *min* förstfödde fåfångt; för att vår lille son i evig fröjd väntar oss och en gång skall mottaga oss i fadershemmet däruppe.

12 sept.

På Furutorp igen, Furutorp med sina rika minnen af många slag. Den 2 augusti föddes vår lille Ivar. Den 5 var årsdagen af vår lille Eivins bortgång. Elis fick gå ensam till kyrkogården och lägga våra blommor vid det lilla korsets fot — och, som han sade mig, blandades tacksamhetens tårar för det vi fått med sorgens och saknadens för det vi förlorat.

Ja, ingen kan trösta som ett litet barn. Jag som för ett år sedan vände bort min tårade blick, då ett leende barnansikte lyftes mot mig, jag känner nu hur mitt hjärta fylles af tröst och hopp, då jag vaggar min lille son på mina armar.

Han döptes på vår bröllopsdag, och ännu ett minne lades till de många, som kyrkan vid mitt barn-domshem gömmer åt mig. — Flere trodde vi skulle uppkalla honom efter hans lille bror; men det ville vi ej. Vår Eivins plats får ej fyllas af någon. Den är hans i all tid — hans, tills vi råka honom en gång däruppe.

Tiden sopar igen de flesta spår — alla, kunde man nästan säga — men, åtminstone i föräldrars hjärtan lever barnet än, så länge dessa hjärtan kunna älska,

glädjas och lida. Det är som finge man en liten del i himlen, då ens älskling dväljes där. Tanken hittar vägen dubbelt lätt dit, där en del af ens eget väsende dväljes; detta lilla barn, som var kött af vårt kött — kanske ande af vår ande.

Och nu, o Gud, har du gifvit oss en liten varelse till att fostra för ditt rike — och äfven för honom har jag blott en bön, den att, hvad lifvet än må tillskynda honom, han alltid måtte kunna veta och känna, att det är din milda fadershand som leder honom. — Känner han Gud nära, kan han aldrig blifva olycklig, äfven om hans små fötter också måste såras af lifvets törne. Nu anar han dem ej, min stackars lille älskling, och så länge vi kunna, din pappa och jag, skola vi skydda dig därför, barnet mitt, vaka öfver dig som jag nu vid din vagga.

20 sept.

Elis har rest bort på ett par veckor och lämnat mig ensam på Furutorp med vår lille gosse.

Vi skrifva dagligen till hvarandra, ehuru alla kring oss undra, *hvad* vi kunna hafva att skrifva om.

Jag finner aldrig ämnena tryta. Hvad vi göra, tänka, läsa, ett roligt infall vid bordet, något vi sett eller hört omtalas, ett litet framsteg som Ivar gjort, ett litet minne från forna år — allt går bra att skrifva om, då man skrifver dagligen. Mycket värre är att hitta på hvad som kan vara värdt att omtala i bref, som afsändes en och annan gång om året; och om Elis emellanåt ej hinner med mer än en half sida till svar, är den ej mindre kärkommen för det, och kan innehålla tillräckligt för att göra mig glad för hela dagen.

Det är för resten ganska skönt att få hvila sig så här, att hafva hvarken hushållsbekymmer eller annat smått tråk att tänka på; intet annat än att blifva frisk och stark för sig och de sina.

Vi hafva ett bekymmer likväl just nu: min bror Fritz har nämligen ej varit riktigt kry på längre tid. Mamma tror att han förkyld sig på en andungsjakt i somras, ehuru han själf påstår att han hostat längre än så.

Dr Brun vill att han skall rådfråga en specialist i Stockholm. Jag undrar om han inte själf vet hvad som är åt Fritz, eller om han inte vill säga det. Ibland fruktar jag det senare.

24 sept.

Vi hafva på senare tiden haft många besök af grannarna och i dag hafva vi gjort bekantskap med en ny grannfru. Hon har nyligen slagit sig ned här i trakten — med sin man. — Uttrycksättet är på intet vis oegentligt, enär hon tydligen är den styrande och ställande i allt, åtminstone i allt som rör — »det som passar sig för folk i *vår* ställning, min vän».

Hennes man, oaktadt adligt namn och friherrlig titel, ser ut som en beskedlig bonde, med sina tafatta fasoner, sitt godmodiga, rödbrusiga ansikte, och sina ringar i öronen.

De äro på långt håll släkt med oss, så mamma har litet reda på deras historia, och pappa har, som jag kunde förstå, flere gånger räckt dem en hjälpsam hand, då de hittills lefvat i ytterligt knappa omständigheter. Nu hafva de fått ett större arf, och friherrinnan, som troligen mest lidit af deras betryckta ställning, tycks också hafva svårast att bära sin nya lycka. Hennes uppträdande var på det hela ganska komiskt. Hennes naturliga godmodighet och välvilja skulle gjort henne till en snäll gumma, om den ej parats med en viss smickrande inställsamhet — troligen ett minne från tider af betryck — och som kom henne att berömma allt och alla utan urskiljning: såsom då hon prisade min yngsta systems »vackra blå ögon» — nota bene att de äro nötbruna liksom

mina — eller då hon fann lille Ivar »det söta barnet» så likt sin pappa — som hon aldrig sett. Bäst det var, ihågkommande sin förändrade ställning, slog hon öfver till en nedlåtande, beskyddande ton, görande ganska närgångna jämförelser mellan allt hvad hon såg och hennes eget nya ståtliga hem. Till exempel vid middagsbordet, där vi sutto litet trångt, började hon beskrifva *sin* matsals storartade dimensioner och beräkna huru stort antal gäster bekvämt kunde rymmas i den; så tvärt afbrytande en vidlyftig berättelse om Börsåkers märkvärdiga spisar och märkvärdigare lås, vände hon sig till min mor med:

»Hvilken deliciös fisk, kära Maria! — Ja, hemma på Börsåker fingo vi i förgår en gädda som vägde — ja, jag törs ej säga hur många pund. Jag är så rädd för att öfverdrifva, men jag har aldrig sett så stor fisk som på Börsåker.» — Fågel? — Ja ingenstädes fanns så rikligt med fågel — så fet, så vacker, så — så delikat, som på Börsåker. — Drufvor? — »Ni ha ju riktigt vackra drufvor! — Men om du tillåter, lilla Maria, skall jag skicka dig litet drufvor från Börsåker. Det är en alldeles aparte espèce, enorma klasar och bären så stora och en den finaste arom — m. m., m. m. i oändlighet.

För franska språket hade hon en särskild förkärlek och ansåg inte riktigt »komillfå» att endast tala sitt modersmål. Som hennes kännedom om franskan dock var föga grundlig, måste hon nöja sig med att, på ett ofta komiskt misslyekadt sätt, inblanda rådbråkade franska ord i sin »konversation» — talande om trädens »saliv» och kvällens »rafrachisseur», om hur »demelerad societet» man fann på landet, med mera dylikt. Ibland vågade hon sig djärfi in i en fransk mening, men kom då vanligen af sig midt uti; som då hon på eftermiddagen i salongen, vändande sig till sin man, utropade:

»Oh! Pierre, regarde donc . . . genom fönstret.»

Den stackars Pehr, som just då, i ett soffhörn och i skydd af en tidning, försökte att obemärkt taga

sig en middagslur, spratt till och svarade yrvaken och på måfå:

»Ja, min lilla vän, när du vill.»

Att det ryckte i den uppslupna ungdomens skrattmuskler var ganska förlåtligt, och ett och annat olycksbådande fnissande hördes från andra rummet, dit en del tagit sin tillflykt. Men märkte vår friherrinna något, låtsade hon ej därom, och då de snart därefter begåfvo sig af i sin stora fyrsitsiga kalesch, var det med välvilliga inbjudningar till hela sällskapet att någon dag äta middag på Börsåker — när helst lusten fölle på dem, vi skulle komma mangrannt, vi skulle ändå aldeles försvinna i den stora matsalen, det försäkrade hon oss.

Det behöfdes verkligen för att mildra speglosorna, som en del af ungdomen på aftonen hängaf sig åt, att mamma omtalade något om vår friherrinnas föregående lif — om hennes outtröttliga sträfvan att draga sig fram utan skulder, dels genom eget arbete och sparsamhet, dels genom att förskaffa sig alla möjliga små biförtjänster — och särskildt om hur hon lyckats rädda mannen från dryckenskapslasten, för hvilken han höll på att duka under.

Ja ja, sådant är kanske oftare fallet än man anar. Hvar människa har nog två sidor, och fastän vi merendels fästa oss vid den yttre, enär felen, det löjliga hos folk, vanligen ligga i öppen dager, så är det godt att blifva påmint om den andra sidan också, om att det hos de flesta finnes något att beundra och älska, blott man söker reda därpå, något ädelt och sannt som kan gifva genklang, blott man vidrör den rätta strängen.

Då min far kom in tystnade förresten speglosor och hårda omdömen som af sig själf. Där ligger något hos honom, jag vet ej hvad, som gör att man inte kan tala ondt om folk inför honom. Jag tror man blygs att låta honom ana det man ens kan vara road af tanklöst skvaller. Han är så genomsann och



ärlig själf, att han visst inte tål den minsta anstrykning af osanning, tillgjordhet eller smicker.

Min egen kära pappa! Ofta tänker jag på hur ädel och upphöjd dens karaktär måste vara, hvars blotta närvaro så lockar fram det ädlaste och bästa hos andra.

28 sept.

I förgår återkom Fritz från staden — med sin dom, höll jag på att skriva — och nog var det med djup bestörtning vi hörde att doktorerna ansågo honom hafva början till — lungсот! Han är så ung ännu, knappt 23 år. Vi försökte att just däri se det bästa hoppet för honom, äfvensom i den omständighet att lungсот hittills aldrig funnits i släkten. Det är ändå nästan ofattligt att några vanvårdade förkylningar kunna hafva så förskräckliga följder!

Emellertid tycktes läkaren anse att en lång sjöresa och vistelsen i ett mildare klimat kunde verka välgörande och möjligen åstadkomma ett fullständigt tillfrisknande. Australien föreslogs, och naturligtvis beslöts genast att Fritz skulle resa och stanna därute minst ett år. Där är ingen tid att förlora, då vi ju strax ha oktober här; också skrefs redan i går till England för att begära alla nödvändiga upplysningar om lägenheter ditöfver, med mer dylikt.

Det gör mig nästan mest ondt om pappa och mamma. Fritz själf är ung och rik på hopp, som ungdomen plägar vara. Att resa, se nya land, folkslag, seder, ter sig så lockande för honom att han nästan glömmer den sorgliga orsaken, eller anser den som ett öfvergående ondt. Stackars mamma däremot målar för sig själf dystra bilder af sin gosse, ensam, sjuk, döende kanske, så långt ifrån hemmet och henne. Hon döljer sin oro så godt hon kan både för honom själf och för pappa, men just därför tror jag den plågar henne dubbelt och är det henne en lättnad att få utgjuta sig för mig. Jag söker intala henne mod och hopp, men då jag tänker på vår glade,

muntre Fritz, som skall lämna oss så där, blir jag själf nästan för sorgsen därtill.

Jag ser på min egen lille son, som slumrar så tryggt i min famn, och anar hvad mamma måste känna.

4 okt.

I dag hade vi ett besök, som riktigt bragt mig i misshumör: fru Anderzohn har varit här; aldeles som om hon inte kunde begripa att vi ej hafva tid för besökande just nu, då vi hafva så mycket att göra med Fritz utstyrsel.

Fru Anderzohn hör på sätt och vis till våra grannar, då hon under flera somrar hyrt en villa i närheten — och nu kom hon — för att uttrycka sitt hjärtliga deltagande, sade hon själf; för att stilla sin nyfikenhet, tänkte jag. Det kokade inom mig, då jag hörde henne på sitt skenheliga sätt predika för mamma att: »det är brist på tro på den käre Guden att oroa sig på detta vis» — allt under det hon dukade upp den ena sorgliga historien efter den andra om alla sjuklingar, som rest till främmande land för att aldrig återkomma.

Det är kanske sannt, att vår tro är svag och bristfällig — i pröfningens stund känner man bäst hur svag! Men de som i själfgod förblindelse dömma andra och fördömma dem, äro ofta de som själfva minst skulle bestå proftet, ifall slaget drabbat dem!

Jag medger att hennes så kallade deltagande var mig mera motbjudande än de flestes skulle varit. Hon är en sådan äkta skvallersyster: en af dessa för hvilka deras bästa väns ofärd endast blefve ett intressant samtalsämne, hvarje olyckshändelse en riktig godbit. Hon tycks finna en verklig njutning i att måla allt så mörkt, så svart, så hopplöst som möjligt; hvarje ljusglimt, hvarje litet försonande drag utplånas omsorgsfullt i hennes berättelser. Och allting tager hon reda på. Hon står där och frågar och frågar, och jag vet så väl att de svar hon till

slut får på dessa närgångna frågor sedan vandra ut i världen, så förändrade medelst tillägg, förklaringar och förmodanden att de blifva fullkomligt oigenkänliga. Och hela tiden klappar hon en så vänligt på kinden eller axeln, trycker ens händer, suckar och sätter på sig den mest menlösa fromma min i världen. Usch! jag blir elak då jag tänker därpå!

Ack! hade jag bara Elis här! Det längtar jag alltid dubbelt efter, då något går mig emot. Jag tror inte människor komma sig för att vara så obehagliga inför honom, eller också gör det mig då mindre!

12 okt.

Fritz har rest. Mätte han nu blott hinna fram innan *Lord Maine* afgår. Det blir dock visst bara nätt och jämnt om det lyckas, men han skulle försöka, ty *Lord Maine* lär vara den bäst inredda ångbåt, som går på linien till Australien, och hafva en så utmärkt kapten.

Afskedet blef ej så svårt som jag fruktade. Där var en sådan brådska för att få allt i ordning att man knappt hann tänka, och nu hafva vi för ögonblicket endast en oro, den att han ej skulle hinna fram i tid. Det blir kanske värre sedan; det fruktar jag åtminstone. Själf flyttar jag till staden i nästa vecka. Elis har varit bra snäll, som lämnat mig så länge här, i hopp att det skulle kännas mindre tomt för de kära föräldrarna; men nu kommer min äldste bror Henrik samt min syster och svåger hit, och då kan det ej gärna komma i fråga att min stackars Elis längre skall gå ensam hemma.

2 nov.

Och Fritz som ändå kom för sent! Blott en enda dag skrifver mamma, stackars mamma som känner sig så orolig för sin gosse! Göteborgsangaren hade blifvit försenad af mist och nu får han gå där,

min stackars bror, och vänta i fyra veckor på nästa lägenhet. Det är tråkigt och oroande på alla vis. Nästa båt lär vara en gammal skral farkost, obekvä, och sämre på allt sätt: men det som är af vida större vikt, är att ett uppehåll så sent på året i Englands dimmor och fuktiga höstluft ej kan vara annat än högst skadligt för en bröstpatient. Och att tänka att det var så litet som förorsakade alltsammans. Ja, vi veta ju att Gud gör allt till det bästa, men nog är det svårt att fatta det ibland!

10 jan. 1863.

Hvilka tanklösa ord jag skref sist! Jag läste dem med blygsel, då jag nu öppnade min dagbok under inflytandet af det djupa intryck, som en notis i dagens tidningar gjort på oss.

*Lord Maine*, den ångbåt vi så innerligt önskade att Fritz skulle resa med, har aldrig nått sin bestämelseort, skall aldrig nå den! Efter en tids oro och fruktan för dess öde har man äntligen fått en fasansfull visshet. En ångare på väg till Amerika uppfiskade ur en liten farkost, som redlös dref ikring på Atlanten, några få matrosar och en passagerare, troligtvis de enda räddade af hela Lord Maines besättning. Genom dem har man fått reda på det olyckliga fartygets öde: hurusom, under en svår storm, fartyget fattat eld — huru kaptenen hjältemodigt sökte upprätthålla ordningen till det sista och lät manna räddningsbåtarna, i hvilka kvinnor och barn först nedfördes — men huru, under den vilda förskräckelsen, hans befallningar illa åtlyddes och till slut huru, då en fallande spira dödat honom själf, all ordning upphörde, en rusning till båtarne uppstod och flere af dessa kantrade genast, utan att det för de öfverlevande fanns minsta möjlighet att rädda de arma, som slukades af vågorna.

Sedan kom en lång beskrifning öfver alla de kval, som de nu räddade uthärdat — huru de sett

den ene efter den andre af kamraterna duka under för sina lidanden, hvaraf dock först den out-  
härldigaste och huru, då den lilla båten upptäcktes af ångaren *Valparaiso*, de arme skeppsbrutna befunnos halft medvetlösas, och blott fem af dem kunde återkallas till lifvet. — Det var en hemsk, skakande berättelse; dubbelt hemsk syntes den oss väl vid tanken att Fritz kunnat vara en af de arma offren, att blott en tillfällighet, som vi så högljudt beklagat, räddade honom därifrån.

Som för ett ogudaktigt hån ryggas man tillbaka för tanken att Gud ville frälsa vår bror mer än dessa andra hvilka, äfven de, hade föräldrar och syskon, hustrur och barn, som nu äro försänkta i bitter sorg.

Det är bättre att få komma ihåg att den fader, som ej låter en sparf falla till jorden opåaktadt, har varit hos dessa, hans skapade barn, under dessa fasans timmar — att Han mäter åt en hvar sin lifslängd, och tager ingen från denna värld förrän hans stund är kommen — den stund som, vare sig vi fatte det eller ej, är den enda rätta stunden för hvar och en af oss.

Gud ske lof att vår frälsare lärde oss detta, lärde oss tro på den kärlek, som inte vill att någon skall gå förlorad, äfven om det skulle se så ut ibland för våra kortsynta blickar. — En allsmäktig faderskärlek! ligger ej däri nyckeln till gåtan af det mänskliga lidandet? — En oändlig kärlek — så vis och allseende att den ej bindes af tid och rum, utan sträckande sig bortom detta korta lifvet, förer oss tryggt och säkert — genom lidande och smärta om så fordras — till målet, fadershemmet.

Emellertid känner jag att jag i dag fått en läxa, som, det hoppas jag ödmjukt, jag aldrig skall glömma. — Då i lifvets skiften Guds vägar synas mig gåtlika, då vid felslagna förhoppningar misstron hviskar sitt *hvarför*, skall minnet af det svar jag i dag fått på just ett sådant *hvarför* tysta ned hvarje tvifvel på att Guds vägar äro de enda rätta — detta outtalade

tvifvel, som, kanske oftare än vi ana, döljer sig i hjärtats djup. Svaret på detta *hvarför* gifves ej alltid i denna världen, men då det gifves, är det sådant att vi blygas inför oss själfva — och kanske, om vi hölle ögonen öppna, gäfves det oftare än vi tro!

2 febr.

Ivar är sex månader gammal i dag, och firade han dagen med att lämna ett litet märke efter sin första tand i mitt pekfinger, som företagit sig en forskningsresa i hans lilla mun. Surprisen var desto större som han ej visat tecken till oro eller störd nattsömn och fastän Elis låtsade göra narr af mig, hälsar han, med lika stor glädje som jag, hvarje litet framsteg hans son gör.

Då man jämför honom med sin lille bror, är han dock ej särdeles försigkommen; men det var ej endast i våra ögon som vår lille Eivin var något ovanligt. Det bekymrade mig föga när människor sade mig att han var för vacker och för klok för att lefva; ty vår stackars jord, där så mycket ondt och eländigt finnes kan väl också behöfva en liten stråle af det sköna, ädla och rena — och får det nog också mången gång af Guds kärlek och vishet; men nu kan jag ej neka till att jag känner mig nästan lugnad af, att ur liten Ivars bruna ögon endast den vanliga barnsliga oskuldsblicken möter min, och ej detta förunderliga djup som låg i min förstföddes blick. Jag känner mig dubbelt rik med ett barn i himlen och ett på jorden. Min Eivin däruppe är mig som en underpant, en ständig påminnelse om att vårt rätta hem väntar oss där. Men jorden vore öde och tom och kall, om ej två små barnaarmar famnade mig härnere. — Ej ens en makes varma kärlek kunde ersätta dem för den som en gång varit moder!

Okt. 1863.

Vi hafva tillbragt en stor del af sommaren på Arildsnäs i år, då Elis, som hade att göra nere vid västkusten, kunde allt emellanåt afse en vecka eller par för att hälsa på oss.

Jag njöt i fulla drag af de sköna hafsbaden och hela lifvet på västkusten, där jag äfven skaffade mig mer än en vän bland fiskarebefolkningen.

Min kanske intressantaste bekantskap var en 70-årig gumma, som lever ensam ute på ett skär i en liten stuga, hvilken hennes man byggt upp för omkring femtio år sedan, för att däri taga emot sin brud. Nu har han legat i öfver trettio år i sin våta, kalla graf; de två döttrar hon ännu har i lifvet tjäna sitt bröd ute i den vida världen, och kommer blott efter långa mellantider på ett kort besök. Ibland vintertiden kan en hel vecka förgå utan att någon vågar sig ut till skäret; men fåfängt har man försökt öfvertala gumman att lämna sin trånga, låga koja. Den grofva gråstensmuren står orubbad af vinterns stormar, och i det lilla fönstret åt hafvet ställer gumman ännu hvar afton ett ljus; kan det svaga skeket ej mer hälsa välkommen den för hvilken det en gång var ämnadt, har det dock kanske lyst mer än en fiskarbåt in på rätta stråten i mörka natten.

På bordet vid fönstret ligga på en snövit duk gummans gamla bibel och postilla, samt den stora psalmboken med glasögonen till bokmärke. En balsamin, som hon troget vårdar och ett par stora snäckor, hennes man bragt hem från sin »långresa», äro det lilla rummets enda prydnad, men allt är fint och rent därinne, oaktadt gummans låga förstuga bebos af hennes enda sällskap och enda inkomstkälla, ett halft dussin höns. Jag får dock medgifva att jag, framför dessas omedelbara grannskap, föredrog den friska luften och helst satt och språkade med gumman utanför den soliga hvitmenade väggen. Den ena gafveln är nämligen bländande hvit — ommålad allt

emellanåt af grannarna till gummans stora fröjd, ehuru jag fruktar att där ligger en viss själfviskhet till grund för fiskarebefolkningens tjänstaktighet härvidlag, den där hvita gafveln utåt hafvet måtte vara ett ypperligt sjömärke.

Då jag satt där hos gamla Elka och hörde henne tala om sina minnen från århundradets början, kände jag mig mången gång som vore jag barn igen och förflyttad midt i den sagovärld, jag så gärna i barndomen drömde om; och ytterst rörande var denna trohet till sin ungdomskärlek, denna tåliga förbidan på att hennes stund en gång skulle komma, och hon återförenas med dem som gått förut — en man och fyra raska söner som alla hvila i samma våta graf. Ofta stego då i mina tankar Kristi ord: »Jag tackar dig, herre, att du hafver detta dolt för de kloke och förnumstige och uppenbarat det för de fåkunniga». — Ja, däri låg nog hela hemligheten. Gumman hade, oaktadt sina rynkor och sitt hvita hår, bevarat barnahjärtat — och sådana höra himmelriket till.

Jag skulle kunna ha' mycket mer att skriva om min sommar men, blef det ej gjordt förut, blir det väl ej heller af nu.

Att Ivar var allas favorit och på god väg att bli bortskämd mellan farfar, farmor och fastrar är ej stort att undra på. Lyckligtvis skadar det mindre vid ett års ålder än vid fem eller tio, och den lille parfveln är klok nog att genast se hvem han måste lyda. Han har just börjat gå nu; förut sprang han bokstafligen på fyra fötter, i stället för att krypa som andra barn. Han såg mycket rolig ut bakifrån och hans pappa gjorde en utmärkt liten skiss af honom i den positionen, med sin lilla skottska dräkt och runda svarta nacke. Jag kände mig helt afundsjuk då han gaf den åt sin syster och ej åt mig.



1 jan. 1864.

Det nya året går ej in med särdeles ljusa förhoppningar. Man hör blott talas om krig och krigsrykten, och de gälla så godt som oss själfva; ty äfven utan att vara utpräglad »skandinav», måste man känna att danskarna äro oss närbesläktade — en slags halfsyskon allra minst. Förresten vore man när eller fjärran, kunde man väl ej annat än finna det skamligt om tvänne så mäktiga riken som Preussen och Österrike verkligen skulle enas om att krossa det lilla Danmark. Ja, det vore rent af en skamfläck på hela Europa om det kunde tåla något dylikt. Men naturligtvis komma England och Frankrike ej att tillåta det, åtminstone ej England, hvars tronarvinge ju är förmäld med en dansk prinsessa.

Blir det allmänt krig så komma väl vi svenskar också med. Det sägs kung Karl bestämdt lofvat Danmark hjälp; men ensamma kunna vi ju ingenting göra. Få vi krig, går Elis med som frivillig. Ingeniörer behöfvas väl alltid. Jag törs ej tänka därpå, men ej heller hålla honom tillbaka. Anser han det rätt, så vågar jag ej hindra honom. Jag känner ibland som skulle jag i hans ställe göra detsamma. Men — hu! hvilken ohygglig sak krig dock är! Hur många hem, hur många hjärtan skall det ej förhärja! Att se hvad man älskar högst på jorden gå ut till faror, till lidanden af många slag och själf sitta overksam hemma och endast tänka och tänka, det är förfärligt. Gud hjälpe en hvar, hvars öde det blir. Hade man ej Honom att hoppas på, att fly till; kunde man ej för Honom utgjuta sin sorg, sin oro, sitt hjärtas ångest, så skulle man förkrossas däraf. Dock, hvilket förfärligt ansvar måste drabba dem som, för själfvisk ärelystnad, för lumpen vinnings skull, lössläpper krigets fador öfver jorden!

10 febr.

Dannevirke har fallit! Dannevirke, som man så säkert trott skulle hämma fiendens framryckande!

Den föll natten till den femte, sedan det lyckats prussarne att under skydd af mörkret och snöstormen kringgå de tappre försvararnes vänstra flygel.

Nu *måste* väl ändå England och Frankrike göra något — infria sina försäkringar och löften — eljest faller en del af skammen och nesnan på dem!

6 juli.

Vi ha sommar igen och den långa vintern är öfver. Den kommer dock att i alla tider kvarstå i historien som en skamfläck för dem, som lugnt kunnat åse det förtviflade hjältemod, med hvilket det lilla Danmark, tum för tum, försvarat sin själfständighet mot öfvermakten. — Kanske dock, äfven för det, ljusare tider skola randas. Eller tror jag det bara, därför att jag själf med nytt lifsmod, med hjärtat klappande af glad tacksamhet, åter börjar blicka framåt: — ty äfven för mig har vintern varit tung och lång, där jag legat, för det mesta bunden vid min soffa. Nu får jag stundom sitta uppe igen — eller också ligger jag, nöjd och glad, ty vid min sida ligger då min lilla dotter, min fyra veckor gamla Ingrid.

Hon börjar redan bli en liten människa, påstår hennes pappa, och de kloka bruna ögonen titta sig omkring i världen som om hon ville göra bekantskap med allt och alla.

Lille Ivar är ytterst förtjust i henne; i alla fall sedan hans första förvåning något lagt sig, ty jag fruktar nästan att han till att börja med ansåg den lilla nykomna systemen rent af för ett slags märkvärdigt djur.

Ack ja, man ser lifvet med andra ögon, då hälsa och krafter återvända, och hur innerligt mitt deltagande för Danmark än varit, kan jag ej annat än känna mig tacksam för att jag fick behålla min Elis hos mig, där jag låg som en oduglig, modstulen stackare.

Det arma Danmark — det kämpade en jättekamp, men förgäfvets. Man trodde en stund att Düppel skulle hämma fiendens framfart, och först den 18 april stormades de sista skansarna. Många svenskar deltog som frivillige i det tappra försvaret, och hur varm medkänslan för våra kämpande bröder på andra sidan sundet var här i hufvudstaden, bevisas bäst af de gatuoroligheter som utbröto, då det blef visst att svenskarna ej skulle draga till Danmarks bistånd.

Som jag just då var sängliggande, hörde jag allt detta blott berättas, och tröstade mig för resten fullkomligt öfver att vi voro för obetydliga medlemmar af samhället och för aflägsset boende från stadens fina och förnäma medelpunkt, för att någon sten skulle från gatan förirra sig in genom våra barn- eller sängkammarfönster. Det kan vara en god sak emellanåt att höra till de ringa i världen.

2 aug.

Lifvet, som för några få veckor sedan log så ljusst emot mig, synes mig nu åter lik en tung och tryckande börda — ty min Elis är sjuk. På fjorton dagar har jag knappt lämnat hans bädd. Nu sofver han en stund. Jag har nyss skrivit min vanliga bulletin till hans och mina föräldrar — och, Gud ske lof, i dag var där tillstymmelse till bättring. Doktorn har visserligen sagt att där aldrig förefunnits någon egentlig fara, men i dag är dock första dagen, som han verkligen sett nöjd ut, och en släng af maginflammation, hur lindrig den än må vara, är ej att leka med. — Svåra plågor följa väl alltid med en sådan sjukdom — men o, hvad det är svårt att se dem lida som man håller af — det är tusen gånger värre än att lida själf! Jag försöker dock visa mig modig och glad för att hålla Elis mod uppe, men det är ej så lätt, då han själf är ytterligt nervös. Är jag tvungen att lämna honom några ögonblick,

finner jag honom alltid vid min återkomst så klen och så modstulen, att jag mången gång har svårt att ej själf gifva vika, när hans feberheta händer trycka mina och han hviskar med darrande läppar:

»Jag visste det ju — en lycka som vår var för rik, för stor för denna fattiga jord — och jag är nöjd att gå, då Gud kallar mig — men ack, min stackars lilla Margareta! — Jag hade gärna stannat ännu en tid hos dig och barnen — stackars, stackars min lilla hustru!» — och tårar af kroppslig svaghet och inre smärta rulla långsamt ned för hans magra kinder — ty han har blifvit så förfärligt mager på dessa par veckor. — — —

19 aug.

Jag blef tvärt afbruten sist, ty Elis vaknade och behöfde mig — och nu — nu finner jag ej ord för allt hvad jag ville skriva ned — framför allt ej ord för min tacksamhet mot den käre himmelske fadern, som återgifvit mig min älskling; ty, först sedan faran var öfver, har doktorn velat erkänna för mig hur stor den var.

Och nu har jag måst se min man resa utan mig till Karlsbad. Hade det ej varit så långt lidet på året borde han dröjt därmed något, ty han var ännu bra klen — och fastän min snälle svåger Robert reste med, och han troligen förstår att sköta honom långt bättre än jag, eftersom han just studerar till läkare, så var det bra svårt att ej själf få följa honom; men jag kunde ej så tvärt lämna lillan och vågade ej håller medtaga henne i strid emot doktors bestämda förbud.

Jag har nog dessa dagar insett att han hade rätt, ty hon har varit riktigt skral, stackars liten — visserligen endast örsprång — men hon gallskrek ett helt dygn innan doktorn upptäckte hvad det var — på det egendomliga sätt hvarpå hon kastade hufvudet bakut. Jag var då nästan öfver mig gifven af

trötthet och oro. Stackars småttingar! det synes hårdt att de så tidigt skola lära känna lidande och smärta, och hårdt kännes det att se dem plågas och stå så fullkomligt maktlös att hjälpa eller lindra, därför att de ej ens med ett tecken kunna gifva tillkänna hvar det onda sitter.

Bara Ingrid nu blir riktigt återställd resa vi till Furutorp. Det skall nog göra småttingarna godt och för mig med blir det skönt att få hvila ut litet och kärt att vara hos de älskade föräldrarna.

Att underrättelser från Elis på så sätt bli ett par da'r längre på väg, är den enda skuggsidan härvidlag. Dock, något litet *men* smyger sig ju in i nästan allt här på jorden, och jag har väl lefvat dessa veckor i sådan oro och ängslan — det har sett så mörkt ut i bland för mina ögon, att jag nog har svårt att riktigt skaka af mig svärmodet.

Jag tycker dock ej, att jag behöfde fruktan för att minsta min Elis för att lära känna allt hvad han var för mig.

20 juni 1865.

Nästan i ett helt år har nu min lilla bok legat orörd. Nåja, jag skrifver ju blott för mitt eget nöje och är icke pliktig att hålla reda på hvarken världshändelser eller politik. Hvad som mest griper in i mitt lif, blir dock det som rör sig i hemmets lilla värld — äfven om hjärtat skulle klappa fortare en och annan gång vid hvad som tilldrager sig utanför ens egen trånga krets. Där finnes väl alltid någon vrå i hjärtat, där det ädla, det goda, som tänkes och göres, finner genklang — eller något inom oss, som reser sig emot allt som är lågt och uselt — emot förtryck och orättvisa. Jag tänker nu närmast på det lilla Danmarks öde, och huru de store och mäktige tyckas anse sig ega rättighet att bryta gifna ord och löften — och därför att de äro mäktiga, tiga andra därtill. Bismarck hör nu till dessa mäktiga,

hvilkas vilja är deras enda lag och oaktadt Prager-freden behåller han helt lugnt Sleswig lika fullt som Holstein. En skriande orättvisa är det i alla fall mot den dansktalande befolkningen, och mycken förbittring väcker det här, om jag får dömma af hur ofta det är samtalsämne man och man emellan. — En del hoppas ännu på framtiden, men det är visst endast och allenast de som äro begåfvade med ett särdeles sangviniskt temperament. Dock detta hör numera, egentligen till historien, och det är ej någon världshistoria jag här skrifer ned. Hvad bry de store och mäktige herrar, som spela sina höga spel om land och riken, hvad bry de sig om små obetydliga, okända människors omdömen — de, som äro vana att köra sin segervagn öfver så många krossade hjärtan, öfver spillrorna af så mångt lyckligt hem. Mitt lilla hem står dock än så lyckligt, så oberördt af världshändelserna eller af andra störande inflytelser, att jag ej nog kan tacka Gud därför — tacka Honom dubbelt, då jag ser min Elis frisk och sund här vid min sida. —

Han återkom från sin badresa i höstas så betydligt bättre, att min svåger hade all heder af honom. Lyckligtvis hade vi äfven en ovanligt vacker höst, en riktig eftersommar, med så milda härliga dagar att man kunde vistas ute hur mycket som helst; men vintern har varit kinkig emellanåt; också är det bestämdt, att han i sommar skall taga sig riktigt ledigt för att hvila upp och stärka sig. Vi skola resa i Norge, då läkaren tillråder fjäll-luft. Barnen få under tiden vara på Furutorp: kanske blifva de smått bortskämda hos morfar och mormor, men lugnt blir det att veta dem där.

Kära små, Gud bevare dem åt oss! Ivar börjar bli ett riktigt sällskap — och mångt moln har han jollrat bort från sin pappas panna och sin mammas sinne. Hvad jag beklagar de hem där inga barn finnas: i ett barnlöst äktenskap, ehuru lyckligt det

för öfrigt må vara, blir dock alltid något halft — ty den ljufligaste af jordiska fröjder blir dock främmande därför.

20 aug.

Här äro vi åter i Kristiania, denna gång på väg hem. Jag börjar räkna dagarna, hemlängtan, det märker jag tydligt, vaknar först riktigt till lifs då man vänder näsan åt hemmet till. Det oaktadt måste vi dröja här minst en vecka, fastän här kännes kvafv och hett i staden efter de friska fläktarna på högfjällen; men där är ingen hjälp för saken, då Elis måste träffa åtskilliga här bosatta personer — också sitter jag mest ensam på hotellet, och i brist på sysselsättning kom jag att tänka på min lilla bok. Den har visserligen varit med hela tiden, i ett hörn af kappsäcken, men på resor är ej stor tid öfrig till skrifning och besvarandet af bref har varit ungefär allt hvad jag hunnit med.

En resebeskrifning är för öfrigt ingen småsak att företaga sig, och vill jag ej heller inlåta mig därpå; storartade naturskildringar öfvergå min lilla förmåga, och försöka att konkurrera med en väl skrifven resehandbok är bortkastad tid och möda.

Återstår att följa deras föredöme som med ängslig noggrannhet notera hvarje dags små tilldragelser; till exempel något i denna stil:

Afreste klockan sju på morgonen efter en någorlunda ordentlig frukost, bestående af laxöring och ägg; dåligt kaffe, men hjälpligt te. Intogo middag bestående af laxöring och ägg samt sur mjölk och fladbröd, på slaget klockan två. Anlände till vårt natthärberge, där vi lyekades, på enträgen framställning därom, få rena lakan. Aftonvard äfven laxöring och ägg. Vädret vackert. Naturen öfver all beskrifning härlig. Beundrade två stora vattenfall vid vägen. Fingo länge vänta på hästar vid stationen: klagade i skjutsboken, och så vidare.

Jag har nämligen märkt att i de allra flesta resebeskrifningar intaga måltider och matsedlar ett framstående rum: och jag kan ej neka till att, då vi i fjorton dagar oafbrutet serverats till frukost, middag och kväll, laxöring — eller som det här kallas, örret — och ägg, ehuru dessa i sig själf bilda en oklanderlig måltid, hälsade vi dock med glad öfverraskning en dag den underättelse att en ren blifvit skjuten i trakten och kött således stode att få — och aldrig heller har en biffstek smakat oss bättre.

Nåja, allt detta är, som sagdt, af stort intresse för ögonblicket, men blir litet enförmigt då det upprepas, i en eller annan form, på hvarje blad af en resebeskrifning. En del små episoder från vår sommar kan det dock vara roligt att sedan ihågkomma och dessa vill jag försöka skriva ned, medan jag ännu har dem i färskt minne. Hölle jag en ordentlig dagbok öfver resan, borde jag nu gå tillbaka till vårt afsked från småttingarna, men det hoppar jag lika så gärna öfver — och hoppar då med detsamma rakt in i Norge — rätt in i den första järnvägsvagn jag någonsin suttit i, och befinner mig således resa på banan mellan Kristiania och Eidsvold. Hvilket märkvärdigt ting äfven för dem som ej hafva det minsta fackliga intresse för saken — en sådan järnväg dock är! Hvilken egendomlig känsla att så där susa fram — jag hade så när sagt genom luften — men i alla fall fram, öfver alla hinder, bara fram, kortaste vägen, öfver floder och dalar, ja till och med under jorden, genom bergen i dessa så kallade tunnlar, som väl utgöra en af ingenjörvetenskapens största segrar. Man fann det märkvärdigt nog att ångan kunde sätta fartyg i rörelse, men nu spänner man den ju framför sina åkdon och låter naturkrafterna tjänstgöra som andra skjutshästar!

Det kommer väl en tid, då man finner äfven detta helt naturligt — sådan är ju vanans makt — men för min del tror jag knappt jag skall glömma, hvilket intryck min första järnvägsfärd gjorde på mig.



Som vi skulle ligga i Eidsvold öfver natten, passade vi på att gå ned till Vormen på aftonen för att beskåda timmerflottningen.

Där på stranden sammanträffade vi med en man, som i nitton år varit timmerskiljare här vid Mjösens utlopp och hållit den stora bron »ren» för den timmermassa, som oupphörligen tornar upp emot densamma. — Det var eget att höra honom tala om sin lifsgärning: för honom tycktes »Vorma» blifvit en personlighet, nästan en vän.

På Elis fråga huruvida han ej ofta råkat i lifsfara under sitt vådliga spatserande från den ena flytande timmerstocken till den andra, svarade han med ett godmodigt smålöje:

»Vi känna hvarandra godt, Vorma och jag — och nog har jag fått mig våta fötter ibland och en och annan våt tröja med, men hvad betyder det?»

»Men,» inföll Elis, »under mörka nätter, då ni är därute ensam, kan ni ju ingen hjälp få, om det gäller, och kunde rent af försvinna utan att någon visste, hvart ni tagit vägen.»

»Åh!» kom det lugna svaret, »då vet di', att Vorma har mej . . . och plats tillräckligt ä' de' då hos henne med,» tillade han efter en stund halfhögt — som hade det varit fråga om den enklaste, mest alldagliga sak i världen.

Där låg något rörande i mannens okonstlade, trygga sätt. »Vorma» hade tagit år af hans lifsgärning, hans bästa krafter hade offrats på den: det syntes honom helt naturligt, om den till slut finge hans lif med.

Morgonen därpå gjorde vi en liten afstickare till Eidsvolds bruk.

Då jag stod i den så kallade rikssalen och såg porträtten af de män som, midt i nödens stund, haft mod att stiga fram och förklara sitt folk fritt, samt utarbета sina lagar, under det att till och med det dagliga brödet tröt dem, och de voro glada att kunna taga hafren från hästarna för att koka sig gröt däraf

— så flög min tanke ofrivilligt till vår bekantskap af föregående afton — mannen vid Vorma. — Samma lugna orubbliga plikttrohet låg i hans karakter som i dessas, ehuru den ene verkade i det lilla, det undångömda — de andra stodo fram och kämpade öppet för sin sak, sitt land, sin frihet, och skapade ett verk, som i alla tider skall stå som den största, den skönaste minnesvård någon kan önska sig — ett återupprättadt fosterland!

Ju mer jag sett af norrmännen, dess mer har jag fått det intryck att de äro handlingens män, ej fallna för många ord; men med en återhållen, en sparad kraft, som hos oss kanske allt för ofta går upp i munväder. — Det kommer väl delvis af den allvarliga, karga naturen, som omgifver dem; af kampen för tillvaron, som ej allenast gifver spänstighet åt kroppens senor, utan äfven utvecklar hos litet hvar ett vaket öga och en ihärdig vilja: — en stor gåfva; men som alla stora gåfvor farlig om den vändes till ondt i stället för till godt, om viljekraften blir styfsint hårdnackenhets — och känslan af själförlitande kraft, som kan uträtta så mycket här i världen, öfvergår till hänsynslöst öfvermod.

Jag medger att vi en och annan gång påmindes på ett ganska obehagligt sätt härom: såsom då vi, till exempel vid ett skifte i Valders, på en höffig anhöllan om hästar fingo det tvära svaret: »Här fås inga hästar». — Alla förfrågningar om orsaken härtill möttes till en början kort och godt med ett: »Här fås inga hästar», uttalad i myndig, högdragen ton.

Till slut brast ovädret löst.

En talrik skara åhörare och åskådare hade nyfiket samlat sig kring oss, och inför dessa utför bonden i bittra anklagelser mot oss och mot alla främlingar, »som körde ihjäl folks hästar i backarna, och ingen försyn hade för någon eller något, utan ville spela herrar hvart de kommo».

Elis svarade märkvärdigt fogligt tyckte jag, som känner till min herre och mans föga tåligen lynne: medgifvande att hästarna voro öfveransträngda, men åberopande vår lille skydsguts vittnesmål om att vi ej voro skuld därtill, då vi stigit ur i alla backar och således verkligen gått mer än vi åkt, detta sista håll, enär vi hörde att det var de arma djurens tredje skjuts den dagen, och de tydligen knappt orkade mer.

Ja, det måste ju pojken intyga, ehuru han ej visste *hur* han skulle våga göra så gent emot vår stränge vedersakare, som tycktes hafva ingifvit honom en hälsosam fruktan. »Den siste bakken var ju svar», tillade han i hopp att blidka denne. Nu togo några af de kringstående bönderna vårt parti, föresläende att vi skulle lämna namn och adress, i händelse veterinärläkaren följande dag skulle finna något fel på hästarna, eller någon ersättning kunde ifrågakomma; samtidigt lugnande oss med att »få de hvilas öfver natten äro de färdiga att gå i morgon igen», och »var det ingen under om kräken voro trötta på kvällen, då de fingo göra mer än dubbelt dagsverke».

Huruvida Elis' hot att skriva och klaga hos amtmannen gjorde något därtill, vet jag ej; men efter två timmars väntan lämnade vi verkligen Frydenlund — ej i karriol denna gång — men i en något skakig kärra, skjutsbonden sittande bakom oss på vår kappsäck, till föga fromma för denna.

Då vi väl kommit utom hörhåll och Elis, med ett och annat »oförskämda människor», gifvit luft åt sina egna upprörda känslor, begynnade vår körsven att språka, vändande sig särskildt till min man, som han ansåg säkrast att blidka — troligen med öga till möjliga drickspengar:

»Du ska' inte bry dej om hva' han Nils sa'. Han har bli't så grumme rik, å har vari' på stortinge' me', sir du; å nu skulle han te' å visa att han va' kar' te' att göra horsens han ville. Å de' va' regalt bara för de' va' så grumt me' folk där, ve' gåla hanses, i dag, för de' va' udstilling på kriter, sir du. Å inte sänder han bud på fuldmäktig, å inte på viktri-

när håller — åh nej da, inte va' de' likt inte — han vet fuller väl att de' ingen fara ä' me' kriterra, bara di får sofva å äta. — Å han, Ola, som har nästa skysshälle, han sa' åt mej som så: Hälsa där hemma, sa' han, att de' inte blir bråk me' hästra å åkdon, sa' han, å att di får 'et hurtigt, så di kommer fram dit di ska' i aften, sa' han: för si han syntes som vi andre att han Nils opförte sej galt, syntes han. Men han Nils ä' så grumme rik, sir du — ja men ä' han så — å då syns di som så, att di inte vill säja emot 'en, sir du».

Hvem kunde väl motstå ett sådant vältalighetsflöde? Vi måste böja oss inför det sorgliga faktum att guldets makt sträcker sig till världens aflägsnaste vrår, och att ej ens de eviga snöfjällen kunna sätta skrankor därför. Huruvida detta är att skratta eller att gråta åt, kan ju bli frågan om; men vi kommo öfverens om att, för denna gång se saken från sin komiska sida.

Tilläggas bör kanske att vår körsven, som ståtade med det vackra namnet Halvor, *fick* sina drickspengar.

\* \* \*

Romsdalen — kan jag riktigt tiga med den? Beskrifva dess storartade natur vill jag ej ens försöka; men sent glömmar jag det intryck dessa fjäll gjorde på mig, där de stå, hvar och en som ett individ från det stolta Romsdalshorn, på hvars hjässa ingen mänsklig fot hittills lyckats trampa\* — till kungen och drottningen hvaraf särskildt kungens uttaggade topp, med tillhjälp af litet fantasi, påminner om en krona — till Vengetinderna, på hvars ojämna yta snöfläckarna verkligen rita en slags liknelse af fjädrar och vingpennor — till Trolltinderne, kanske de märkvärdigaste af alla — närmast liknande piporna i en jätteorgel. — En hvar af dem har också sin egen saga, som lefver i folkets minne.

\* Några år senare lyckades dock först en engelsman så en norrman att bestiga Romsdalshorn.

På en af dessa eljest obestigna fjälltoppar — om på Romsdalshorn eller någon af de andra var dock olika meningar — skall sagornas hjälte kung Olaf Tryggveson, öfvervinnande alla naturhinder, hafva klättrat upp och lämnat sin sköld på den högsta spetsen, hvarefter han, återkommen till de sina, frågat om någon af hans män vågade hämta den ned. En kämpe erbjöd sig; men kung Olaf, som bäst visste hvilka nästan oöfverstigligena hinder han skulle möta på sin väg, följde efter och fann den arme halfdöd af ansträngning och fasa, ännu långt ifrån målet; hämtade därpå själf ned sin sköld, och bar så både den och den utmattade riddaren på sina skuldror ned för berget.

Knappast mer underbar ter sig sagan om Trolltinderne: ett brudfölje af jättar på väg till brudgummens hem, när — för första gång i dessa trakter — ljöd, öfver berg och dal, en kyrkklockas vigda ljud. De heliga tonerna förstenade det hedniska otyget, som stå där de stodo till domedag — och tydligt kan man ännu särskilja brud och brudgum från deras följje.

Från Romsdalen gjorde vi en liten afstickare till Trondhem för att bese den gamla domkyrkan, det mest storartade Skandinavien har att bjuda på i den vägen. Jag reste dit, delad mellan längtan att en gång få se detta mycket omtalade mästerverk och fruktan för att den ej skulle motsvara mina förväntningar och de storartade beskrifningar vi hört. Men då vi trädde inom kyrkans portal voro alla sådana tankar som bortblåsta. — Hvad det var, som gjorde ett så oförgätligt intryck på mig, kan jag knappt säga. Jag är allt för okunnig hvad arkitektur beträffar för att beundra och njuta efter vetenskapliga regler, men där behöfdes inga omfattande kunskaper för att inse, att endast en ren och ädel stil kan åstadkomma ett så harmonisk helt. Kring mig diskuterades om rundbågar och spetsbågar, om götisk stil eller ren normandisk, jag hörde orden, men lät dem susa mitt öra förbi: jag både kände och såg, dem för utan, att vi här stodo inför ett storverk, hvori människor en

gång sträfvat att gifva det bästa de buro inom sig till Hans ära, som är alla goda gåfvors gifvare.

Så kallades jag bort att se och beundra — och beundra gjorde jag af alla krafter. Den storartade mångfalden i harmonien slog mig särskildt med häpnad, där till exempel bland hundra kapitåler knappast tvenne voro lika, och dock de alla förenade gjorde intryck af ett stort helt. — Det var som om arkitekten blott gifvit planen och en hvar sedan tagit sin lilla del och gjort sitt bästa, sträfvande ej för snöd vinnings skull, ej för ära eller beröm, utan blott att bringa sin skärf, uttrycket af sin tro, sin kärlek, sin tacksamhet till guds hus — till guds ära.

Ingen inskrift, ej en bokstaf bevarade till eftervärlden konstnärens namn, men det tycktes mig som hade han lagt ner litet af sin själ i dessa konstrika löfverk, i dessa änglahufvuden, munkbilder eller drakfigurer, som mötte blicken hvart helst man såg — och jag undrade om orsaken hvarför man nu för tiden nöjde sig med att restaurera det gamla, hvarför en sådan domkyrka knappt kan tänkas byggd i vårt århundrade, ej vore att söka däri att man i ångans tidehvarf, så mycket vänjt sig vid att arbeta med maskiner, att man ej har tid att arbeta med hjärtat — att man glömt konsten att kunna vänta tills fröet hunnit växa, tanken mogna — att man nu så ofta vill skörda, nästan innan man slutat, och glömmar att naturens lagar äro evigt de samma — att nu, som i apostlen Jakobs dagar: »åkermannen, tåligt bidande så länge han får ett aftonregn och ett morgonregn», har något att lära en hvar.

Jag försökte att säga något af allt detta till Elis, och han instämde med mig — trodde att sådana tankar och minnen voro en bättre behållning af vårt besök i den gamla domkyrkan, än den grundliga kännedom af årtal och byggnadsperioder, som ett par af våra medbesökande — resande engelsmän — så noga studerade sig till; men att jag ej borde glömma att hvar tid har sitt sätt att verka för Guds ära; att slafveriets afskaffande, det praktiska erkän-

andet af människosläktets allmänna broderskap, hvarje handling af rättvisa mot vår nästa, som gjorde till verklighet i det dagliga lifvet, i det allmänna begreppet, kristendomens eviga sanningar, vore ett odödligare, ett sannare verk till guds ära, än tempel af marmor och granit. Lefvande stenar i Guds tempel — Kristi anda boende i oss — o att det vore så, att orden vore verklighet och lif om oss — i oss!

Jag ämnade blott göra några korta anteckningar om vår resa och dock vänder jag blad på blad i min lilla bok och har ännu ej sagt ett ord om våra reskamrater, intet om Sognefjords och Hardangers storartade natur, om de skära snöfjällen och de tusende fårebäckarne, som leta sig ner därifrån till fjordens lugna yta, upplösande sig ibland i fallet uti lätta dimmor, som af befolkningen fått den betecknande benämningen brudeslör, eller brudslöjor — och hvarelse solstrålarna bryta sig i regnbågens alla färger; — ej ett ord om Frithiofs hemvist och kung Beles hög, ehuru jag satt uppe en natt ända till klockan tre för att beskåda dem i månens sken, i det vi ångade förbi. Nåja, jag får väl lämna det därhän, och blott teckna ned något om de mer eller mindre intressanta bekantskaper vi gjorde ombord.

En svensk familj, far, mor och liten dotter hade vi till ressällskap en stor del af vägen, snälla, hyggliga människor, hvilka jag ingenting skulle hafva enot att göra närmare bekantskap med. Eljest voro de fleste engelska. En amerikanska gift med en ung arkitekt — som egentligen reste för att beskåda alla kyrkor i Europa och endast tog litet natur med på köpet — utgjorde min särskilda förtjusning. Hon var en fullkomlig kontrast till allt som berättas om »vulgära amerikanare» af båda könen, ej blott ovanligt vacker, — ja, rent af en fullkomlig skönhet, men så älsklig, så finkänslig, så bildad, att jag var riktigt glad att hafva lärt känna henne. Hon hade något, jag vet ej hvad, som påminde om mamma. Jag kan tänka mig att min mor haft ungefär samma utseende i sin ungdom — samma »ynde», som de säga här i

Norge. Hon hade sitt enda barn, en liten två-årig son, hos sina svärföräldrar i Amerika; och naturligtvis visade vi hvarandra ömsesidigt våra småttingars fotografier, och talade om dem och deras små fullkomligheter.

En annan reskamrat, som roade oss först, men som vi allt för snart tröttnade på, kan jag ej heller underlåta att omtala. En lång skinntorr engelsman var han — ehuru utan de karakteristiska polisongerna eller traditionella rutiga kläderna — dock en figur som ovanligt väl lämpade sig för karrikatur, med sin långa, hängande näsa, sina fötter platta och stora som båtar och sin gängliga kropp, med de smala axlarna och den långa halsen, samt på huvudet den egendomligaste mössa jag sett, dessutom alltid klädd i *tre* rockar, hvaraf den öfversta var den kortaste. De fullproppade utstående fickorna i hans trenne öfverplagg tjänstgjorde som allmänt förvaringsrum och gifvo honom ett visst utseende af att vara klädd i krinolin; men de besparade honom bestämdt en extra kappsäck, så rikhaltigt och omväxlande var deras innehåll.

»Ett outslitligt plagg, mitt herrskap,» inledde han sin första konversation med oss, i det han pekade på den gamla mössan, som tydligen utgjorde hans stolthet. »Ett plagg väl värdt sitt pris, ehuru dyrt den var. Har haft den i trettio år och är så godt som ny — köpte den i Spanien och nyttjar den alltid på resor — lätt, bekväm, varm, kan stoppas i fickan och far ej sämre för det — skulle kanske ej kläda hvem som helst, men är för mig nästan oundgänglig.»

Hela sitt lifs historia var den besynnerliga gubben för resten färdig att berätta, särskildt sina många resor och resplaner in i minsta detalj: hur han »hade tänkt göra en norsk resa nu i flere år; endast skjutit upp för att få sina systerdöttrar med sig; äfven för att vänta på utgifvandet af någon pålitlig resehandbok»; hade rest nu utan systerdöttrar och utan resehandbok, men förklarade ej orsaken härtill; nöjde sig i stället med att, på pärmen till sin annotations-



bok rita en mängd sicksacklinier, som han visade mig, och som hade en utpräglad likhet med liten Ivars försök i brefskrifning.

»Det är för mina systerdöttrar,» förklarade han. »Jag ritar af konturerna på bergen, endast konturerna. Här har jag Romsdalsfjällen, här Dovre, där Jotunheim, här bergen vid Gudvangen och Sognefjord. Nu kan jag visa dem alla Norges största fjäll vid min hemkomst.»

Ju mer jag såg af vår reskamrat, ju tydligare begrep jag *hvarför* han ej fick sina systerdöttrar med sig. — Resehandbok redde han sig förutan genom att låna sina medpassagerares.

Hans förmåga att se märkvärdigheter öfverallt var äfven särdeles utvecklade. Vi foro till exempel förbi ett sjömärke:

»Åh, hvad kan det vara? så intressant! — Ett sjömärke, säger Ni? — Det är omöjligt — det är tydligen ruiner. Det måste vara ruinerna af något afgudatempel. Till hvem tror Ni väl det varit helgadt? till Odin eller Balder? — Kunde jag få låna Er resehandbok. Besynnerligt . . . här står ej ett ord nämnt om dessa ruiner. En oerhörd uraktlåtenhet» — och fram kommo penna och annotationsbok:

»Sågo ruiner af ett gammalt afgudatempel. Ovisst om Odins eller Balders. Märkvärdigt nog ej omnämndt i engelska resehandböcker. — Obs! Bör göra Murrays utgifvare uppmärksam härpå.»

Ett af våra lustigaste äfventyr, hvari naturligtvis vår engelsman spelade sin roll, råkade vi ut för, då vi samt och synnerliga bestämde oss för att taga en genväg öfver land, i tanke att undslippa möjlig sjösjuka vid kringgående af Stadt, och skulle vi möta ångbåten påföljande dag vid ett af dess många »stoppesteder». — Vi hade dessutom hört lofprisad den vackra öfvergången öfver fjällen, som en god chaussee för resten gör lätt och bekväm. Vi voro dock så talrika, att anskaffandet af hästar åt hela sällskapet blef ett allvarligt bekymmer, då flertalet af dessa voro på bete »någonstans åt skogen till» eller »uppfö

fjället», och så många timmar åttingo innan de fångades, att skymningen redan inträdt innan vi kommo oss af, och vi således sågo litet eller intet af den storartade naturen. Vi höllo dock på bästa vis kuraget uppe under de långa väntans timmar: vår svenske reskamrat var särskildt en gladlynt herre, full med upptåg — och som bland annat, uppträdde som »resande engelsman» och tilltalade alla »infödingar» vi mötte på en bruten blandning af engelska och norska. Det ville sig dock ej bättre, än att en af dem han vände sig till, en halfvuxen pojken hörde till ångbåtens besättning, hvilket vi snart till vår stora munterhet upptäckte på hans ytterst förbryllade och halft förskräckta min, som tycktes säga: »Månne den där blifvit tokig sedan i morse».

Ej förrän midnatt kommo vi fram till vårt natt-härbärke, och hade då ganska svårt att få någon vaken och själfva få komma under tak. Porten öppnades dock till slut af en sömnig oordentlig »pige»; men det var också allt. Vi frågade efter frun — hon var död, efter herrn — han sof och fick ej störas, och pigan tordes på egen hand ingenting gifva oss, och hvad värre var, ville ingenting göra.

Där stodo vi nu vackert. En hvar började se till, hur han skulle kunna bidra till det allmänna bästa. Svafvelstickor hade litet hvar; ett par af oss hade äfven ljusbitar, som stukos in i några i köket upptäckta tomma buteljer, enär ljusstakar tycktes vara en okänd lyx. Te, chocolad, bröd, konserver letades fram ur olika resväskor och matsäckskorgar och vår engelsman drog upp, ur en af sina många fickor, en lång tunga, som han triumferande lade till det öfriga. Jag får dock sanningsenligt tillägga att nästan ingen hade mod att gripa sig an med den, oaktadt vi verkligen voro hungriga: en tunga, som tillbragt veckotal i sin ägares ficka, inger respekt. Våra svenska medresande hade en snäll och hjälpsam kammarjungfru som, då annan hjälp ej stod att få, började göra upp eld i köket, koka upp vatten och

så vidare. Bäst det var fick vår engelsman öga på henne, och troende att hon hörde till husets folk, nalkades han henne med parlören i hand och började: »Är . . . hon . . . gast-gif-far-gard?» — »Ja», sade den beskedliga människan, som antog att han ville veta om detta *var* gästgifvargården. Hvarpå han började med ifriga åtbörder gräla på henne, hennes försumlighet, hennes dåliga ställ. Fåfångt försökte vi afbryta honom, med den förklaring att hon ju var våra medresandes jungfru, och påminnelse om att hon var i vårt följe från ångbåten. Det var omöjligt få honom att taga reson. — Jag har tydligt frågat henne: »är hon *gästgif-far-gard*», envisades han; »hon svarade ja och således är hon *gästgif-far-gard*». — Lyckligtvis förstod hon ej ett ord af hans rotvälska, och nöjde sig med att höja på axlarna med ett lugnt: »engelsman ä' tokig!»

Till slut, när hungern var någorlunda stillad, sökte vi att på bästa vis fördela de få sängplatser, som funnos att välja på. Elis och jag som lade oss på en hård smal tagelsoffa eller bänk i den så kallade dagligstuen, tror jag ändå hade det bäst, om de beskrifningar på osnygga sängkläder, dam och smuts, som gjordes oss följande morgon, ej voro alltför överdrifna.

Som ett komiskt efterspel kan tilläggas att nästa morgon infann sig värden, slätrakad och fin, och nedskref till hvar och en af sällskapet en rundligt tilltagen räkning på aftonvard, nattlogis och frukost. Denna senare hade vi verkligan fått, sådan den var. Mot resten protesterades visserligen; men på det hela tror jag vår älsklige värd fick sin vilja fram och sin räkning betald af de flesta!

3 sept. 1865.

Hemma igen hos de kära små.

Vår norska resa är nu blott ett minne, men ett vackert och oförgätligt sådant. Mycket rolig har den

varit och tycks hafva gjort Elis godt på många sätt; men det bästa var ändå hemkomsten.

Ivar var förtjust att återse oss; däremot tycktes lillan osäker de par första timmarna, om hon kände igen oss eller ej. Sedan ville hon dock ej lämna mig ett ögonblick. Ingen annan än mamma fick kläda af henne, mata henne, stoppa ned henne i hennes lilla bädd på kvällen, eller på minsta vis hjälpa henne. Efter några dagar lagnade hon sig dock och den första förtjusningen lade sig, men vi hafva ännu, pappa och jag, den första platsen i hennes lilla hjärta, lika obestriddt som innan vi lämnade henne.

4 okt.

I förgår förorsakade liten Ivar oss en sådan skrämself att jag knappast öfvervunnit den än.

Den lille slarfven har blifvit så intresserad i pappas historier från resan, att han på sista tiden ej pratat om annat än resor. Alla hans lekar hafva gått ut på samma sak. Med en schal knuten om lifvet, en gammal bärkorg utan grepe till hatt, och ett eller annat bylte under armen, har han dagligen tagit högtidliga afsked af oss »ty nu skulle han resa långt bort». En och annan gång har han gått så långt som köket eller gården, och vi hafva nickat och skrattat åt honom utan att ana oråd. I förgår hade jag bref att skrifva och sände honom därför ned i trädgården till Karin och Lillan. När jag sedan skulle gå till posten ropade jag honom, ty att få gå ärende med mamma brukade vara ett af hans största nöjen. Jag hade inga ord för min förskräckelse vid Karins lugna:

»Ivar? honom har jag ej sett sedan frukosten, jag trodde han var kvar hos frun.»

Jag visste att han ej fanns i huset, därtill hade jag suttit för ostörd. Vi började dock genomsöka hvarje upptänklig vrå. — Elis, som skyndat ut vid våra rop och märkte att porten till gatan stod på

glänt, tog vägen dit, i den öfvertygelse att pojken ej skulle ensam vågat sig långt hemifrån. I tre dödligt långa timmar sökte vi förgäfvets. Till slut, efter att hafva lämnat hans signalement på polisvaktkontoret, vände vi hemåt i det svaga hopp att möjligen finna honom återkommen — och där, några steg från vår port, mötte vi en äldre gråhårig herre, som höll vår lille förlorade gosse vid handen!

Den välvillige mannen hade undrat öfver att se en så liten parfvel spatsera på gatan så komiskt utstyrd som Ivar var, med en röd toppmössa — som vi hemfört åt honom från Norge — på det lilla hufvudet, en stor bomullshalsduk, som han tydligen tagit från någon af jungfrurna, knuten om sig, så att ena snibben hängde långt ned för ryggen och under armen en upp och nedvänd pall, som tycktes fullpackad med likt och olik — hans kappsäck, som han sedan upplyste om.

»Jag följde den lille en stund, innan jag tilltalade honom», fortsatte Ivars vänlige följeslagare, »undrande hvart han ämnade sig; men då jag märkte att han, i stället för att gå in i någon af de närmaste husen, styrde kosan ned åt slussen, anade jag oråd och slog mig i samspråk med den lille mannen. — »Jag skall ut och resa», svarade han helt käckt på mina frågor. — »Men du är ju alldeles ensam», inföll jag. — »Ja», var svaret, »pappa reser ofta ensam». — »Nå, vet din pappa och mamma af att du reser bort?» — »Ja bevars», svarade han tvärsäkert, »det har jag sagt dem många gånger». — »Du tog väl i alla fall afsked af dem innan du gick», fortsatte jag — »Nej, det glömde jag, för mamma skref bref och pappa var inte där.» — »Nå, vet du hvar du bor?» — »Ja, jag bor i ett stort hus med en trädgård och en gård och tre äppelträd.» — »Kan du hitta dit igen?» — Han skakade på hufvudet. — »Har du inte tänkt alls på din stackars mamma eller hur hon kommer att gråta då hon finner att hennes lille gosse gått ifrån henne?» Han böjde ned

hufvudet, stackars liten parfvel och hans läpp började darra. — »Vill du inte gå hem till din mamma igen?» — Ett nästan ohörbart: »Jo», var svaret. »Nå, kanske jag kan hjälpa dig, om du säger mig hvad din pappa heter; vet du det? — Han heter ingenjörn och jag heter Ivar», var det föga upplysande svaret. »Du heter väl något mer än Ivar». — »Det förstås, jag heter Ivar Cyenius». Ehuru namnet ej var fullt tydligt uttaladt hade vår lille Ivars vänlige ledsagare gissat sig till det. Han förde vår lille pojke upp till sin dotter, medan han själf tog reda på vår adress, och anande vår oro, hade han strax därpå skyndat att återföra det förlorade lammet hem.

Allt detta hörde vi mera omständligen berättas i dag då vi voro uppe, Elis och jag med liten Ivar, för att tacka herr Segersten och hans älskliga dotter för deras godhet mot vår lille gosse; ty jag är rädd för, att vi i första stundens lycka glömde allt för vår lilla återfunna skatt, och äfven sedan fruktar jag att vi illa uttryckte vår varma tacksamhet.

Hur vi den aftonen, knäböjande vid vårt barns bädd tackade Gud som återgifvit honom åt oss, kan jag ej här skriva ned. Hur varm och innerlig än Elis bön var, tror jag att Han som skådar hjärtans tankar läste mer i våra tacksamma tårar, än hvad vår svaga röst kunde tolka; ty det är bestämdt svårare att finna ord för innerlig glädje och tacksamhet än för djup sorg. I nödens, i lidandets stund uppstiger halft omedvetet ett ångestrop, ett böneskri till Den från hvilken all hjälp kommer — och då hjälpen kommit, hur fattigt blir då ej det tack som framstammas, hur föga uttrycker det ej de känslor, som fylla hjärtat. Men Han, som ser i det fördolda, Han ser och vet hvad vi ej finna ord för. — O! kunde vi blott tacka Honom genom starkare tro, sannare förtröstan till Hans kärlek; då hade ej dessa ögonblick af ängslan och oro genomgåttis förgäfvets.

Är ej hvarje af lifvets händelser, äfven de som synas oss de obetydligaste, en rad i den läxa vi

hafva att lära här nere — och, om hvarje rad, såsom den förekommer, lärdes troget och ödmjukt, kanske den nästan ginge lättare, kanske ej så många tårar behöfde fällas däröfver: en villigt lärd läxa blir väl alltid mindre svår — mindre bitter! Ja, kanske mängen omläxa då kunde sparas oss af den kärleksfulle allvise Fadren!

10 okt.

Jag har varit uppe igen hos fröken Segersten för att fullfölja den bekantskap som lille Ivar inledt.

Jag har sällan sett någon, som genast utöfvar en större dragningskraft på dem, som komma i beröring med henne, än denna unga flicka. Hennes ljufva leende ansikte kom mig att tänka på en solstråle — men ack, det måste vara en fången solstråle, om där är någon sanning i min liknelse, ty hon låg där, stackars barn, och har legat så redan i många år, bunden vid sin soffa när hon kan lämna sängen. Hon har visst obotlig höftsjuka, och jag undrar om hon inte har någon skada åt ryggraden dessutom. Sjukdomen lär hafva utvecklat sig så småningom — följderna af ett fall efter hvad det tycks. I början låg hon några veckor i stöten, fick så försöka att gå ikring med tillhjälp af krycka eller till och med blott med käpp, och vid hvarje förbättring vaknade hoppet ånyo, men blott för att åter slockna. Det lär vara flere år sedan hennes mor dog, och alltsedan dess har hon från sin soffa styrt huset, på samma gång hon varit både sin fars tröst och en mor för sin sex år yngre syster Eva, en liten trettonårig yrhätta, som kom hem från skolan strax innan jag gick.

Hon har visst svåra plågor ibland, och hennes ansikte bär allt spår däraf; men ändå är hon så glad och lifsfrisk. Hennes skratt klingade så hjärtinnerligen godt, då hon började tala om Ivars första besök och beskref hans packning: ty han hade helt

stolt vändt upp och ned på sin palls innehåll för att visa »så mycket saker han hade med sig». Hans sköterskas väst, en dockmadrass, några onämnbara yllepersedlar, som tydligen tillhörde hans lilla syster, en liten schal och ett par gamla tofflor, samt två sockerbitar och en skorpa, däri bestod den egendomliga utrustning, hvarmed han tänkte gifva sig ut i världen. »Jag hade en sockerbit och en skorpa till, men jag gaf dem åt en apa som satt på ett positiv: jag hade ingenting annat att ge henne», hade han troskyldigt förklarad.

Jag skrattade, men kände som om min strupe hopsnörts. Stackars mitt lilla barn! hur lätt kunde ej en olycka drabbat honom; hur lätt kunde han ej fallit i händerna på någon samvetslös människa och ej blott varit förlorad för oss, utan äfven växt upp i nöd och elände — blifvit förstörd till kropp och själ. En ängel vakade säkert öfver honom — en af dessa barnens änglar, hvarom vår frälsare talar, hvilka i himmelen se alltid vår faders ansikte som är i himmelen!

20 nov.

Luften är full af politik. Det är det nya representationsförslaget, som är på dagordningen. Talas två människor vid på gatan är det om representationsförslaget. Äro två vänner osams, åter — representationsförslaget. Prata två fruar i samma soffå är det ej husliga bestyr, de sista nyheterna ur modevärlden, eller ens »de kära barnen», som äro på tapeten, utan deras egna eller deras mäns åsikter om — representationsförslaget.

Det serveras till både middag och kvällsvard; det är kryddan till alla anrättningar och allt för ofta tvistefröet inom familjer hittills innerligt förenade. Dess öde skall nu i dagarna afgöras, och faller det, väntar man sig allmänt oroligheter i hufvudstaden.

Jag har hört så mycket, både för och emot, att jag är alldeles hufvudyr: träffar man tillsammans med



riksdagsmän af olika åsikter, skulle man kunna tro, om man lyssnade till deras bittra utgjutelser, att i motsatta partiet funnos hvarken heder eller fosterlandskärlek. Det är riktigt skönt att veta Elis utanför det hela: ehuru äfven han ej kan låta bli att gifva sig in i diskussioner emellanåt. Äfven han påstår att nya tider fordra nya skick, och att, så upphetsade sinnena nu äro, skulle det blott väcka ond blod om man uppsköte med det afgörande steget, äfven ifall det varit önskligt att en del förberedande åtgärder vidtagits dessförinnan. Jag har hört det samma af några äldre, sansade riksdagsmän, som ämna votera för representationsförslaget, ehuru de säga att mycket blir kvar att sedan med svårighet ordna, hvilket lättare kunnat göras förut, om man gifvit sig tid därtill, samt sinnena varit lugna nog för att kunna sysselsätta sig därmed.

En af dem, en gammal bekant till min far, har en nioårig son, som ibland kommer hit för att hälsa på barnen och mig och leka i trädgården. Han anförtrorde mig i går, hur glad han var att bo tre trappor upp: »ty», tillade han, »om de kasta stenar på huset, är där ingen som kan kasta så högt utom Wallstad, och han kastar inga stenar där jag bor, det är jag aldeles säker på». — Wallstad är nämligen en skolkamrat, några år äldre än min lille vän Herman och en slags halfgud i hans ögon.

10 dec.

Häromdagen skref jag bara politik, så att nu kan jag hafva lust att skriva om litet annat, isynnerhet som representationsförslaget gick igenom och massorna, samlade utanför Riddarhuset, iföljd däraf nöjde sig med att hurra för dem, hvilka röstat för, och hvissla ut en och annan, hvilka de vetat vara emot förslaget, och Wallstads vänskap för lille Herman således ej håller behöft sättas på alltför hårda prof.

Något ädelt och stort låg det i alla fall i adelns bortskänkande af sina ärfda rättigheter, och jag vet att jag ej är den enda som tänker så. Den första bitterheten, man och man emellan, går väl också snart nog öfver, ehuru vi i går voro på en middag där två svågrar af motsatta åsikter ej ville se på, än mindre tala vid hvarandra. Det gifves väl få saker, som så lätt väcka split i familjer som den olycksaliga politiken, och därför öfverger jag också den och återvänder till mitt kära, lilla hem.

Där har man också sina små bekymmer, små ovädersmoln på den eljest klara himlen. Det är barnen som där oftast göra solsken eller mulen dag. Särskildt börjar lille Ivar att emellanåt ej vara så lätt att handskas med. Han har en starkt utpräglad egenvilja och ofta nog okynne för sig, som då han en dag i förra veckan tog sig till att klippa lilla Ingrids hår. — Min första känsla var dock en af uppriktig tacksamhet öfver att han ej stuekit ut sin lilla systers ögon eller på annat vis skadat henne med den stora sax han fått fatt i. Men som hon, så liten som hon är, blindt lyder honom i allt, hade hon äfven suttit stilla som ett lam, medan de »lekte hårfrisör», ty, naturligtvis var det ett besök med pappa hos hårfrisören, vi hade att tacka för detta påhitt.

Stackars lilla Ingrid! man kunde både gråta och skratta då man såg hennes lilla hufvud, kring hvilket det guldkimrande håret just började locka sig, och där nu endast en och annan test hängde kvar medan resten var naggadt kort. Elis blef riktigt ond, då han fick se hur hans »lilla tös» var tilltygad och hotade Ivar med riset om han toge sig sådant ofog före.

Lille hvern satte visserligen på sig sin oskyldigaste min, påstående »att mamma själf hade sagt på morgonen att lillans hår nog finge klippas, för de va' så trassligt att man inte kunde kamma ut det». — Återigen en liten varning för att skämta framför barn, de taga allting på ramaste allvar. Emellertid

tror jag att hans lilla samvete tillhviskat honom hur dålig hans ursäkt var, redan innan han blifvit förtäpassad i säng tidigt på eftermiddagen för att ej komma åt att göra flera dumheter den dagen, som hans pappa sade honom. Härmed var dock saken ej slut, ty hvar gång vänner och bekanta fråga hvad i all världen vi gjort åt lillan, blir där ett skratt åt den lille hårfrisören och många tårar har den benämningen redan kostat honom.

I dag har varit en särskildt svår dag för min stackars lille pojke och kanske för hans pappa och mamma med: han har nämligen haft sin första allvarliga dust med sin far. Det hela rörde sig — som så ofta är fallet med både stora och små — om en obetydlighet: Ivar hade på förmiddagen ej velat hälsa på en af husets vänner som skämtsamt tilltalat honom som »lille hårfrisören». Detta var nu att vidröra en så öm sträng, att det nog till stor del var för att dölja de frambrutande tårarna, stackars liten, som han så envist vände oss ryggen. På eftermiddagen ville emellertid hans pappa få honom att inse hur dumt sådant uppförande var; men lille herrn blef allt mer och mer trilsken, och det slutades med att pappa gjorde processen kort och satte in sin son i en garderob, med tillsägelse att knacka på dörren när han ville vara snäll gosse och säga pappa det.

Jag är mycket emot att skrämma barn med mörkret, då det bestämdt är ett af de ting, som kunna hafva allvarsammare följder än man anar: också var Ivars förvisningsort försedt med ett litet fönster till skänken, hvarigenom vi således oförmärkt kunde hålla öga på honom om vi så ville. Jag hade satt mig, såsom väl hvarje mamma skulle gjort, så att jag skulle kunna uppfånga äfven det svagaste ljud — den minsta antydning om att vår lille gosse var snäll igen; men jag väntade förgäves, och hvar gång jag kastade en blick genom rutan såg jag honom sitta lika lugn, för att ej säga lika trotsig på samma låda där han först tog plats, svängande med benen

och emellanåt knaprande på en skorpa, som han måste hafva upptäckt i sin ficka.

Jag kanske visade mig vara en mycket svag mamma; men jag måste bekänna att, då halfannan timme gått utan att han gifvit tecken till lif, kunde jag ej hålla ut längre. Han hade glidit ned från sin låda och jag tror nästan att han sof med hufvudet hvilande mot den lilla armen. Jag öppnade sakta på dörren och hviskade: »Ivar, min lille Ivar. Stackars min lille gosse.» Sömnen måtte ej hafva varit djup, ty han såg upp, tvekade ett ögonblick, men sprang så fram och slog armarna om mig.

»Stackars min gosse, som har ett så envist litet sinne,» fortsatte jag, i det jag tog honom i famn. »Gud hjälpe dig i striden därmed, stackars liten, den blir nog tung och svår ibland.»

Han teg blott och tryckte sig fastare intill mig, men tvekade dock ännu litet smått då jag föreslog honom att gå in till pappa och säga, att han nu ville vara lydig och snäll. Det var blott hand i hand med mig han kunde bestämma sig därför. Men en gång uppe i pappas knä var motståndskraften bruten och allt godt igen.

Stackars min lille gosse: lär han sig ej nu att böja sin egenvilja, kan den i lifvet spela honom svåra spratt — vålla honom mången sorg, mången tung kamp. — Allt detta fyllde mina ögon med tårar, då jag, knäböjande på aftonen vid hans lilla bädd, knäppte ihop hans små händer och lärde honom bedja: »Gode Gud hjälp Ivar att inte vara envig, utan en snäll och lydig gosse, som gör Dig glad och pappa och mamma glada!» — Men kanske Elis hade rätt då han tröstade sig med att den, som *har* vilja, är bättre rustad till strid mot frestelsen än den, som *lättböjl*ig och viljelös, ej äger minsta motståndskraft: blott vi, med guds hjälp, kunna lära vår lille gosse att styra sitt sinne, behärska sig själf och låta egenviljan vika för fasthet, utveckla sig till vilja! Ivar är ju liten ännu, det är sannt: ej stort öfver tre år, stackars liten

parfvel; men sannt är också att trädet böjes lättast när det är ungt — längre fram kan det bli hardt när omöjligt.

Jag känner tydligen för hvar dag hvilket stort ansvar det är att hafva dessa små barnasjälur lämnade i vår vård att leda, att utbilda, att ansa hvar och en enligt dess egna inneboende anlag. Hur lätt kan ej tanklöshet — eller missgrepp — framkalla ödesdigra följder, som inga tårar, inga böner sedan kunna helt utplåna. — Inför dessa klara barnaögon kännes det ofta nog som borde man slå ned sina egna; ty, mer än alla lärur verkar dock exemplet. O! en moder borde vara fullkomlig för att rätt uppföstra sina små. Af innerligaste hjärta beder jag: Gud, gif ljus och kraft och hjälp!

26 dec.

En jul, så glad som barn allena kunna göra denna stora fest. Ivar var förtjust åt hvarje paket han fick öppna, vare sig det var till honom eller till någon annan, och lilla Ingrid, då julgranen väl var släckt, tycktes äfven uppfatta den stora vikten af att skyndsamt rifva sönder alla de papper hon kom öfver.

»Hon förstår inte bättre,» vände Ivar sig till mig, med ett öfverlägset leende; »hon tror att hon öppnar paket hon med, ser mamma.» — Och skall man döma af de små glädjeskri hvarmed hon ledsagade sin verksamhet, njöt hon däraf i fullt mått.

För Ivar var dock, tror jag, vårt mottagande af hans julklappar aftonens glanspunkt, öfverstrålande till och med hans förtjusning öfver den lilla häst och kärra, som tycktes vara hans käraste leksak. Han skulle försöka låta oss gissa »hvem de' va' från» — men hans rodnande kinder och strålande ögon skulle förrådt den lille gifvaren, äfven om ej gifvans art gjort det förut. Den lilla flätade ljusstaksmattan af kulört papper, som han, med min tillhjälp förfärdigat

åt sin pappa, var ändå ej hans stolthet i lika hög grad som den present han köpt till mig: hans första handel med egna medel och naturligtvis hans eget val. Den bestod af en dockkopp, hvarpå stod prentadt med förgyllda bokstäfver »Åt snälla barn».

»Är den inte nätt mamma? Är den inte vacker? Jag har köpt den själf för den slant jag fick af morfar, och herrn i boden sade att det var den vackraste han hade.»

Jag uttryckte all den tillfredsställelse och beundran hvaraf jag var mäktig och, på det hela, var det ej så litet, ty i gåfvan såg jag uteslutande min lille sons önskan att göra mig glädje genom att skänka mig »det vackraste han kunnat finna». Och jag antager att *hvarje moder* skulle förstå mig.

3 mars 1866.

Vi hafva fått så glada nyheter i dag, att jag måste meddela dem till dig, min lilla dagbok: min käre bror Fritz är i Europa igen, fullkomligt återställd, tyckes det, efter tre års vistelse i Australien. Han har dock blifvit tillrådd att stanna i södern tills vi här hemma få vår och vackert väder, hvilket det just ej ser mycket ut till i dag, då, efter en gråkall morgon, vi nu på middagen hafva fullkomlig snöyra och just som jag satt och läste i Fritz' bref om blommande orangelundar och violer och kamelior i mängd, kom Elis in, halft förvandlad til snögubbe, för att visa sig för barnen!

Hur innerligt lyckliga måtte ej de kära föräldrarna vara vid tanken på att återse Fritz efter denna långa, långa skilsmessa. — Nu blir det ingen lång väntan — och ändå . . .

Jag känner mig stundtals så missmodig som om jag ej kunde riktigt glädja mig åt något, som om jag ej vågade hoppas på något. Hvem vet hvad några korta veckor kunna bringa med sig; hvem vet om ej en eller annan plats står tom då. — Är det

en förkänsla jag har — eller blott en sjuklig inbillning — att kanske, innan ett par månader hunnit förflyta, jag ej mer finnes bland de mina och mitt rum känner mig icke mer? Jag vet att det står i Guds hand; jag vet att Han gör allt till det bästa — och ändå — o, jag kan ej lämna min stackars Elis! mina kära små, skola de så snart blifva moderlösa? Nej, jag vill ej dö!

Men ack, hur mången har ej, med en ångestfull blick på allt de älskade här nere, i sitt hjärta sagt detsamma och dock, när stunden kommit, tyst och undergifvit fått böja sig under skördemannens lie.

Det är väl knappt mer än sex veckor sedan jag mötte fru Ulf — en kusin till min svägerska. Glad och frisk, var hon ute och gick med en del af sin talrika barnskara och i förgår begrofvos både hon och det lilla barn som kostat henne lifvet — En sak synes mig dock nästan omöjlig att fatta: det att hon lär hafva varit så nöjd att dö, så lugnt tagit afsked af alla, utan minsta tecken till sorg, eller smärta öfver skilsmessan — blott som om hon rest bort på några få dagar. — Kommer sådant af kroppslig svaghet — en följd af så stor mattighet och bristande lifskraft att man ej orkar kämpa mer — eller känner man i en sådan stund Gud så nära, att man tryggt och lugnt lämnar *allt* i Hans hand?

Jag har aldrig kunnat tala vid Elis om mitt missmod och mina mörka funderingar: jag har blott i all stillhet ordnat mina saker och skrivit några ord, som han nog finner *om* jag går ifrån honom. — Gud hjälpe oss alla!

20 mars.

Det är ändå svårt att känna sig så eländig och så orkeslös som jag gör; en börda för mig själf och för andra. Jag sträfvar att vara vänlig, glad och hjälpsam, och innan jag vet ord däraf, har jag visat mig otålig eller häftig — såsom i dag, då Ivar

rusade in och väckte lillan från sin middagssömn, just som jag tänkte passa på och själf få hvila mig en stund; ty ibland känner jag mig verkligen så trött i ryggen att jag knappt kan återhålla tårarna; jag sofver nämligen numer aldrig stort om nätterna.

Stackars lille Ivar stod där helt bestört öfver att bli så föga vänligt mottagen, och mitt samvete slog mig strax. Jag drog min lille gosse till min sida och sade: »Du skall försöka att tänka dig litet för, barnet mitt, och komma sakta i dörren, då du vet att lilla syster sofver. Nu har du väckt henne och stackars mamma, som var så trött, kan inte få hvila sig alls».

»Jag visste inte att lillan sof», svarade han, seende på mig med stora trovärdiga ögon, »och jag visste inte att mamma var trött och jag ville ge dej den här,» och han öppnade den lilla näfven, i hvilken låg en halft krossad crocus blomma. Jag tog den stackars blomman, den första jag sett i år, och satte den i vatten, kysste och tackade honom och sände honom ut igen. — Men ögonblicket därefter öppnades dörren åter med ett långdraget knarrande ljud, framkalladt genom den ytterliga försiktighet hvarmed den sköts upp, och Ivars lilla trinda ansikte tittade in.

»Mamma», hviskade han, »om du är trött, så skall jag stanna inne och se efter lillan i barnkammaren, tills Karin kommer hem.»

Jag tror min käre lille gosses själfupppoffrande anbud gjort mig lika godt, som om jag kunnat begagna mig däraf; för honom att stanna inne då solen skiner är en så stor motgång, att jag fullt kunde uppskatta offrets storlek.

Ensam igen och lillan åter insomnad, började jag gå till rätta med mig själf. — Hur kan jag lära mina barn själfbeherrskning om jag ej själf är i besittning däraf? För att kunna uppföstra dem måste jag börja med min egen uppföstran och o, hur mycket felas ej däri! Jag vet så väl att exemplet är det



enda som verkar i längden, att det talar kraftigare än alla läror, alla förmaningar; jag har drömt så mycket om hvad jag, som mor, vill och bör vara — och så är ett litet illamående tillräckligt att kullkasta alla mina goda föresatser! Och då jag tänkte på Anna Segersten, ej blott så rörande tålig och undergifven, men bärande sitt kors med så gladt mod, att man är frestad glömma hur tungt det ofta måste trycka — då blygs jag dubbelt.

Jag tror jag skall gå upp till Anna på en stund. Det gör mig alltid godt att hafva varit där: styrker mig och hjälper mig att lämna framtidsbekymmer åsido, och mig själf och de mina i Guds hand.

25 mars.

»Anna Lisa! *hva'* tänker du på som slår så där i dörrarna då lillan sofver! *Hva'* i all världen vill de säga att fara fram på de' viset? Jag ska' tala om de' för mamma jag, så får du se *hva'* hon säger.»

Det var Ivars stämman jag hörde, högljudd och befallande, och jag stannade bestört. Ack! det var delvis mina egna förhastade ord till honom häromdagen, som jag nu hörde upprepade i en ton, som föga anstod en liten gosse — om den ens anstår någon. Hur sannt är det ej att barnasinnet är likt det hvita pappersblad, på hvilket vi, föräldrar, kunna återfinna hvad vi själfva ditskrifvit. — Jag hoppas att jag fick min lille gosse att inse, det han tilltalat den stackars Anna Lisa på ett ohöfligt, opassande sätt, och jag hoppas äfven att det som skett skall vara mig en påminnelse om att mera ödmjukt vaka öfver hvarje tanke, ord och handling, så att jag ej med blygsel skall behöfva säga till mina barn: gören såsom jag lärer och icke såsom I sen mig göra.

30 maj.

Vår lilla Verna är fem veckor i dag. En liten blåögd vårblomma kom hon till oss med de första ljumma vårfläktarna: deraf det kanske litet väl poetiska namn hon fått. Huru vi kommo att välja det vet jag ej rätt; men det är nu hennes sedan i förgår, ehuru Elis påstår sig ej ännu kunna fatta att han verkligen har en liten flicka med dylikt namn.

Här går jag nu kring, mellan min man och mina tre små, med återvunnen hälsa och många gånger om dagen, under det jag sysslar med mina olika bestyr, stiga den gamla psalmens ord från mitt tack-samma hjärta:

»Gud, min Gud, som ville än  
Mig åt barn och make frälsa,  
Gläd mig med din nåd igen,  
Gläd mig ock med själens hälsa,  
Styrk mig, led mig hvarje dag  
Utan dig hvad vore jag!»

26 juni.

Det är nu bestämdt att . . .

27 juni.

Det är nu bestämdt att vi skola tillbringa sommaren på Arildsnäs — tänkte jag skriva i går, då jag tvärt blef afbruten däraf att dörren slogs upp, och, innan jag hann vända mig om, hade en stor skäggig karl mig i famnen och kysste mig helt ogeneradt. — Jag medger att jag blef smått rädd, och han måtte hafva märkt det, ty han brast i skratt:

»Minsann tror jag inte att du tar mig för en inbrottstjuf, Margareta.»

»Fritz!» utropade jag och slog armarna om hans hals, är det du? Hvad du blifvit skäggig och brun — och stor och stark sedan — och hvad du ser frisk ut! skrek jag i min förtjusning. Jag tror vi pratade, skrattade och gråto på samma gång, åtminstone gjorde jag det. Fritz stannade till middagen;

men kunde ej motstå frestelsen att göra smått spektakel af mig och min förskräckta min, då han öfverraskade mig med så föga ceremoni.

»Medgif att du tog mig för en tjuf,» envisades han.

»Tjufvar bruka inte kyssa människor, di bara stjul saker,» inföll med bestämdhet min unge son, där han satt tyst och bortglömd i en vrå och ej kunde taga ögonen från den nya morbrodern, som kommit så långväga ifrån.

»Jaså, tror du det, din lille parfvel. Har du inte hört talas om hjärtetjufvar då?» fortsatte morbror Fritz med orubbadt allvar.

»Sådana finnes icke,» försäkrade Ivar.

»Finnes icke, fråga bara mamma,» var det gycklande svaret.

»Förbrylla inte min pojkes hjärna,» sade jag skrottande; »hjärtetjufvar ingå lyckligtvis inte ännu i hans begrepp.» Och så gled samtalet öfver till ämnen af större intresse, flygande som en skottspole från vänner och bekanta här hemma till förhållanden i Australien, hvilken världsdel tycks rent af ha förtrollat Fritz, så att det ej skulle förvåna mig om han snart återvände dit. För närvarande är han emellertid hemma hos föräldrarna. Hade det ej varit uppgjort i förväg att vi skulle vara på Arildsnäs i år, skulle jag gärna velat göra honom sällskap till Furutorp. Dock är jag nöjd som det är, isynnerhet som Elis till min stora glädje kommer att tillbringa största delen af sommaren med oss därnere. Han har nämligen gjort sig ledig för att egna hela sin tid till ett nytt patent, som han arbetar på, och tycker sig därborta, utanför den allmänna stråkvägen kunna räkna på litet lugn och ro.

*1 juli.*

Vi resa härifrån i slutet på veckan och barnen drömma ej om annat. Det är riktigt lustigt höra dem göra upp planer; det vill säga att det är Ivar

som gör planer och lilla Ingrid hör på och svarar troget sitt »ja» till det ständigt återkommande: »Blir inte *de'* roligt? hvarmed Ivar flitigt späcker sitt tal. Själf är hon för upptagen af moderliga omsorger för att hafva tid till prat, där hon sitter och pysslar om sin docka — »lilla tytter» som hon kallat henne, allt sedan hon själf fått sig en liten lefvande syster.

Ivars lilla tunga, däremot, är aldrig stilla och hans frågor äro lika egendomliga, som hans förmåga att göra dem är outtömlig. Han började till exempel i går med: »Får jag bada i hafvet, mamma». — Svar: »Ah ja, det får du nog.» — »Och Ingrid med?» — »Ja, kanske om det är varmt.» — »Och lillan också?» — »Nej, hon är för liten.» — »Hvarför är hon för liten, hon badar ju alla da'r.» — »Ja, men det är varma bad i ett badkar.» — »Men om det blir varmt i hafvet, som mamma sade?» — »Det kan inte bli så varmt som i badkaret, min gosse: du har ju sett att vi blanda hett vatten i lilla systems bad.» — »Man kan ju blanda hett vatten i hafvet också.» — »Det skulle ingenting tjäna till, barnet mitt; hafvet är för stort.» — »Hur stort är hafvet då?» — Ja, vet du, Ivar, det kan du inte begripa förrän du får se det. Det sträcker sig hundra och ändå hundra och ändå många hundra mil bort.» — Är det mycket större än trädgården då?» — »Nu frågar du dumt, min gosse: då du ser ut åt hamnen ser du ju hur mycket större till och med den är än vår lilla trädgård, och ändå kan du inte se så mycket som en fjärdedels mil en gång.» — »Hvarför är hafvet så stort då?» — »Ja, vet du, nu får du vänta med hafvet tills du kommer till Arildsnäs och får se det, så skall jag försöka förklara för dig hvad jag kan.» — »Hur mycket kan mamma då?»

»Nej,» sade Elis, som kom in i detsamma, »den där måste vi skicka till ett fråginstitut. — Marsch! in i barnkammaren nu och börja packa — och lämna stackars mamma i fred en stund. Nu är det pappa, som har litet att tala vid mamma om. Det är oänd-

ligt hvilket tålmod en mamma har,» tillade han skrattande, i det han böjde sig ned och kysste mig.

Ja, visst behöfver en mor vara utrustad med tålmod, hon som andra — men »god vilja drar halfva lasset» — och kärleken kan göra bättre tjänst än den goda viljan till och med. Hvad nu frågor beträffar, tror jag att alla barn är sig lika, och det är nog en vis anordning detta barnets behof att fråga om allting: där är ju så oändligt mycket ett barn skall lära! Alla dessa begrepp, alla dessa fakta, hvilka för oss äldre äro så välkända saker, att vi knappast ägna dem en tanke, äro för barnet något alldeles nytt. Visst fråga de ibland för att bespara sig själva besväret att tänka — en sak som isynnerhet är fallet med något äldre barn — men första grunden till denna frågvishet är dock en vetgirighet, som man har allt skäl att vända till nytta; ehuru en mors kunskapsförråd borde vara särdeles vidsträckt för att kunna finna svar på allt. Man vet ju på sätt och vis hvarför röken stiger och stenen faller, hvad moln och dimma bestå af och hvarför elden ger ljus och värme; men hur skall man göra detta klart för barnet som, ej nöjd med att känna att vattnet väter det, vill veta hvarför vätskor äro våta och hvarför den kokande mjölken brände det nyss. — Jag tager fatt på mina gamla skolböcker och börjar studera på nytt, särskildt naturvetenskap, för att ej stå bet inför lille Ivars kloka ögon — allt med Tegnér's ord: »Det du ej klart kan säga vet du ej» — ringande för mina öron.

11 juli.

Här äro vi nu lyckligt och väl på Arildsnäs, där de kära föräldrarna ordnat allt för oss på bästa vis.

Som vi endast varit här i tre dagar, hafva barnen ej ännu haft tillfälle att göra intimare bekantskap med hafvet, och de nöjen det har att bjuda på. De finna dock allting här förtjusande från det hemväfda rödrutiga öfverdraget på stolar och soffor, hvilket

»farmor själf har sagt duger att tvätta, så att det inte gör det minsta om man klättrar upp med fötterna därpå,» ända till den gammaldags trädgården med alla sina fruktträd, sina stora jordgubbsland och många bärbuskar, den där »förtjusande» trädgården, där törnrosor och riddarsporrar, solrosor och liljor, timjan och nejlikor på långa smala rabatter bilda som en ram kring morots och hvitkålssängar, ja, till och med kring potatisland, och där man får hjälpa farmor att plocka ömsom persilja och ömsom de nu mognade smultronen.

Far och mor äro öfverlyckliga att hafva oss här och göra sitt bästa för att skämma bort barnen. Första dagen af vår härvaro, då Elis och jag återvände från en liten spatsertur, funno vi farfar nedhukad bredvid en stor vattenbalja, som han låtit lyfta in i matsalen, och hvori han och Ivar provvade en barkbåt. Vid vårt ofrivilliga utrop: »Nej, kära far, det här går väl ändå ej an!» vinkade den gamle godmodigt med handen:

»Nå, nå, inte ett ord. Det är jag som roar mig, och jag skall själf bära ut vattnet igen, son Elis, så du har ingenting att säga!» Och oaktadt alla invändningar och böner, envisades han att bära ut baljan.

Ivar är naturligtvis förtjust i farfar, men Ingrid är litet rädd för den svarta kalott, som han, en gång på skämt, satt på hennes lilla hufvud. Hon springer däremot efter farmor öfverallt, i både kök, visthus och mjölkbod, och i går då det regnade, fann jag henne sittande, helt öfverlycklig, med en »trulsa» större än hon själf. Farmor hade nämligen fabricerat åt henne en slags trasdocka af en sängpöl, insvept i en sjal och med en af farmors egna renstrukna nattmössor påknuten för att utmärka hufvudet!

Verna blir nästan åsidosatt för de äldre syskonen, tycker hennes mamma, men lilla blåöga, som hennes pappa kallar henne, tager det lugnt. Hon har inga så djupsinniga funderingar ännu, eljes kunde hon

trösta sig med att hennes tur nog kommer, bara hon får några månader till på sin lilla nacke. Söt är hon, men en riktig liten orosfågeln, sofver aldrig tryggt, hvarken natt eller dag och är en fullkomlig kontrast mot sina syskon, som jag ofta ej hörde af, från elfva på kvällen till både sex och sju på morgonen. Med henne däremot får jag sitta uppe, natt efter natt, af fruktan att hon skall störa Elis, och när han helt gladt, på morgonen vänder sig till mig med ett: »Gud ske lof för god och ostörd nattro, gumman min» — medger jag att jag ibland tänker med en liten suck: »Den som kunde säga så med!»

I morse, särskildt, kände jag mig så trött och olustig, att denna morgonhälsning riktigt gjorde mig misslynt, och jag blygs att tänka hur kort och föga vänligt mitt svar var. Stackars Elis, som ingen aning haft om mina dåliga nätter, kunde ej begripa hvad som kom åt mig. Ack när skall jag lära mig att lägga band på mig själf? Jag vill ju ändå så ogärna lämna ifrån mig lillan, äfven om det skulle smaka godt att sofva ut riktigt en natt. Men det kanske också blir bättre här på landet, där hon kan vara ute i fria luften hela dagarna — och för resten är det väl alla mödrars lott att pröfva på sådant ibland!

2 aug.

Vi ha firat Ivars födelsedag med en allmän utfärd. Unge herrn tycks hafva tur med vackert väder och vi seglade ut till ett skär, där kaffe kokades och matsäckskorgarnas innehåll tömdes med begärlighet. Vädret var så härligt att vi vågade oss på att medtaga lilla Verna — eljes hade ej heller hennes mamma kunnat med lugn vara ute i så många timmar.

Barnen äro för resten ofta nog på sjön, åtminstone Ivar, som emellanåt får följa med pappa på fiske och häromdagen lyckades att själf fånga en liten oförständig silfverkolja, som förirrat sig till hans ref.

Han hade blifvit så öfverlycklig, berättade Elis, att han kysst den stackars fisken på mun och öfverhopat den med de ömmaste smeknamn. Hvad som särdeles förvånar honom är vår båtkarls kändedom om allt hvad som rör sig i hafvet, synnerligast om sjöbottens beskaffenhet och senast i dag inföll han plötsligen med:

»Hur kan Alex veta om det är sandbotten eller lerbotten? har han varit nere och sett efter?»

Jag är glad att Elis här har mer tid att sysselsätta sig med barnen, det gör både honom och dem godt, isynnerhet, tror jag, att det är en sann välsignelse för framtiden ju närmare banden tillknytas mellan far och son. Elis tar honom nu alltid med sig till badet och är helt stolt öfver den oförskräckthet hvarmed den lille parfveln, på hans tillsägelse, handlöst kastar sig från bryggan i sjön, ehuru det hela väl blott bevisar hans fullkomliga tillit till sin far.

Skriftens ord — *»utan I blifven såsom barn»* — runno mig ofrivilligt i hågen då Elis omtalade detta. Hur mången sorg, hur mycken oro och bekymmer kunde vi ej bespara oss om vi, gent emot vår fader i himmelen, lärde oss barnets fullkomliga tro och lit!

Lilla Ingrid badar med mig och är ganska dugtig för sina två år hon med, äfven om hon ibland kramar mig onödigt hårdt om halsen. — Stackars liten unge, hon fick, just i kväll, sin första inblick i alltings förgänglighet. Hon släppte nämligen i golfvet en liten brun lerkruka, som hon fått af farmor och som varit en af hennes käraste leksaker; och då hon böjde sig ned för att taga upp den och fann den förvandlad till en hop oformliga bitar, kastade hon så häpna, förskräckta blickar ömsom på mig, på sina små tomma händer och på spillrorna af sin skatt att jag visst aldrig glömmet det lilla ynkliga ansikte hon satte upp.

»Allting är förgängligt under solen», sade Predikaren, och får du lefva, liten en, får du snart nog erfara att orden äro lika sanna om mycket af det



som skimrar så lockande fagert för ungdomens öga och om en stor del af det man senare i lifvet jägtar efter och äflas om såsom det bästa världen har att bjuda på, som det en gång var om barnets leksak. Blott ett står oförgängligt — kärleken, i dess högsta och bästa bemärkelse! — Ej den vrånghild däraf som allt för ofta lånar dess namn — men den rena, sanna kärleken: kärleken till Gud och till vår nästa, till hvar och en af våra kämpande, stapplande, lidande bröder och ej minst till dem Han gifvit oss på jorden, Han som är all kärleks källa. Den kärleken, härstammande från Gud, är evig som sitt ursprung!

20 okt.

Vi hafva nu en längre tid varit hemma, men hafva fört med oss till staden sköna, goda minnen af vår sommar vid hafvet och, på barnens kinder, röda rosor, hvilka ännu, till min glädje hållit sig oförändrade.

Där gjordes upp många planer för att en kommande sommar åter skulle finna oss på Arildsnäs och jag kan ej neka till att jag ej skulle begära bättre, om jag blott kan räkna på mina sedvanliga två à tre veckor på Furutorp.

I år fann jag dock mamma bra klen. Hennes hälsa har varit vacklande i så lång tid att hvarje litet symptom, tydande på försämring väcker vår oro. Gud bevara henne åt oss! jag tycker världen skulle kännas kall och tom om detta ömma modershjärta skulle upphöra att klappa; och hvad min stackars far skulle göra utan henne kan jag ej begripa, ty äfven på sin soffa, där hon ligger långa tider, är hon husets medelpunkt, ursprunget till allt som göres af nyttigt och godt. O, kunde jag blott vandra i hennes fotspår, som hon sprida glädje och välsignelse kring mig, vara värdig min egen goda, älskliga, vackra mamma!

1 nov.

Jag var i går vittne till en huslig interiör, en liten tragi-komisk scen, som det kliar mig i fingrarna att skriva ned. Vi voro nämligen på middag hos, — men, nej, jag skall ej sätta ut några namn: det var ett ungt par hvars bekantskap vi gjort hos Segerstens där vi, senast i förra veckan, drucko té med dem och några andra vänner.

Herr X, som jag ju kan kalla honom, är en man, som ifrar för alla storartade samhällsreformer och särskildt för kvinnoemancipationen i alla möjliga riktningar, talar vidt och bredt om den låga ståndpunkt kvinnan intager i samhället, ja, äfven om det sorgligt låga utvecklingsstadiet på hvilket hon öfver hufvud taget står. Han har, som man kunde vänta det af en man med hans åsikter, gift sig med en »lärdd i stubb», hvilken troligen kunnat taga studentexamen och kanske andra examina med, om sådant varit brukligt; men som, lärdd eller olärdd, i alla fall tycks vara en präktig flicka, med nog hufvud för att inse hur många af de praktiska kunskaper, hvilka behöfvas för en husmor, ännu äro för henne främmande och därför äfven är glad och tacksam, då tillfälle gifves henne att inhämta goda råd från dem, hon tror äga någon erfarenhet i det husliga.

Hennes matematiska kunskaper hindra henne ej från att mången gång finna det svårt att få sin hushållsboks *debit* och *kredit* att gå ihop, och hennes misslyckade försök i hushållning, tyckas hafva kostat henne fullt ut lika många tårar, som någonsin stackars okunniga, olärda jags lärospån gjorde det.

Vi sutto och talade om hushållet, det medger jag, då herr X nalkades oss med ett spefullt leende:

»Man behöfver knappt fråga hvad ämne intresserar damerna så mycket. Det är ju en känd sak att unga fruar gifvet diskutera sina pigor, eller sina barn om de hafva några: det är ju samtalsämnen som aldrig tryta. Jag har den kvickaste af ert kön

som auktoritet, mina damer. I hafven väl läst Tekonseljen och behöfven ej bli stötta om jag säger:

Hvar min ett oliket köksgrepp röjer  
Och hvarje ord ett skafferi!

och jag märker att till och med Caroline blifvit smittad.»

Hans stackars lilla fru såg helt förlägen och skyldig ut; ty, gent emot mannen, tycks hon alldeles förlora den förmåga, hon eljes besitter, att finna snabba och fyndiga svar. Men jag tog äfven fru Lenngren till hjälp med ett:

»Den kvickaste af vårt kön har dock varnat oss för att

Med läsning öda tiden bort,  
Vårt kön så litet det behöfver;

tilläggande:

Men skall du läsa, gör det kort  
Att säsen ej må fräsa öfver.»

Och härmed var diskussionen i full gång. Vi damer drogo fram till vårt försvar allehanda bevis på att de mest begåfvade och framstående kvinnor i alla tidevarf äfven voro de dugligaste af husmödrar, samt påstodo att så länge herrarna voro så färdiga att klaga och visa missnöje om »säsen kokat öfver», eller något annat af de många små kugghjul, hvarpå det husliga lifvets lugna gång beror, råkat i olag, får man ej undra på, om särskildt unga fruar, i känsla af sin oerfarenhet ofta låta tankarna dvälja vid möjligheten att undvika alla dessa små obehag och på så sätt slippa däraf följande sura miner.

Jag märkte att Caroline kastade en snabb blick på sin man och rodnade igen. Han tycktes dock ej ana att något ord fällts hvilket på minsta vis träffade honom. Han svängde blott skickligt samtalet in på ett nytt gebit, började tala om uppfostran nu för tiden och försökte reta oss till försvar genom att förlöjliga svaga mödrars beundran för sina »ofta fula och obehagliga ungar». För min del ville jag dock ej diskutera barnuppfostran med en sådan spefogel som

han, och framdrog därför blott skämtsamt en kvick fransmans ord: »Gud har gifvit föräldrar den oefftergiffliga befallningen att beundra sina barn, på det hvarenda en af oss, åtminstone en gång i vår lifstid, måtte få litet beundran på sin lott». Men mina tankar behöll jag för mig själf och gjorde det så mycket lättare som kvällsvarden just skulle serveras och samtalet således afbröts.

Får han själf barn en gång, kanske han kommer att ana, han med, att kallet att uppfostra ett kommande släkte när det rätt uppfattas, är högt nog och skönt nog för att tillfredsställa den ädlaste ärelystnad. Han kanske kommer att sanna, han med, att huruvida han lyckas väl uppfostra sina barn eller ej, så komma de säkert att uppfostra honom, äfven om det skulle ske honom ovetande: ja, att den bästa uppfostran troligen är den som barnen gifva föräldrarna, ifall dessa äro värda föräldranamnet.

Emellertid skildes vi åt den dagen, och i går voro vi på middag hos unga herrskapet X själfva.

Den stackars lilla frun tycktes vara ytterst nervös öfver sin middagsbjudning, lika nervös som jag en gång var det, där hon satt halft frånvarande vid bordet, med ängsliga blickar än fästa på mannen, än följande jungfruns hvarje rörelse. Riktigt väl aflopp det ej heller, då soppan var så salt att man knappt kunde äta den, rödvinet halfkockt och den kompott vi skulle hafva till dessert af misstag serverats till köttet, så att den sura körsbärssaladen i dess ställe bjöds ikring med kakorna, tills herr X själf, med en viss skärpa, helt högt frågade sin fru hvad det betydde, på samma gång kastande på den stackars jungfrun en så vredgad blick att hon alldeles förlorade koncepterna och stjalpte en hel del af de föraktade körsbären öfver min klädning. Jag torkade bort fläckarna så oförmärkt jag kunde för att ej öka misstämningen, och det hela hade lätt nog blåst öfver, om herrn i huset haft själfbehärskning nog att vända saken i skämt. Men han visade alltför tydligt sitt misshumör

och då, efter middagen, hans stackars lilla hustru försökte närma sig honom, svängde han helt tvärt på klacken, så att hon fick skynda till fönstret och låtsas syssla med rullgardinen för att oförmärkt kunna svälja sina tårar. Kort efter följde hon honom dock ur rummet; men där behöfdes knappt den halföppna dörren eller så goda öron som mina för att höra den äkta mannens vredgade ord om odugligt kvinfolk, som hänga näsan öfver en bok halfva dagen och ändå ej förstå att uträtta ens så mycket som det största sjäp, så att en man inte kunde bjuda till sig några vänner, utan att utsätta sig och dem för det största obehag, m. m. m. Att stackars Caroline var länge borta och att hon sedan på aftonen så mycket som möjligt höll sig i den mörkaste delen af rummet, förvånade mig icke det minsta efter en sådan dufning. Vi försökte låtsas som ingenting varit på färde, men nog tänkte jag, och kanske flere med mig, på herr X vackra tal öfver kvinlig värdighet och den ståndpunkt kvinnan bör intaga i samhället, samt på hur föga själfkänedom där ändå finnes här i världen! Jag undrar just om äfven jag någon gång, mig själf ovetande, kan vara så där inkonsekvent och om andra kunna påpeka en lika stor kontrast mellan mina ord och mina handlingar?

Jag gick upp i dag till stackars lilla fru X, i akt och mening att muntra henne litet med historien om *min* första misslyckade middagsbjudning, med alla sina bekymmer och sina skända ostron, och jag fann henne liggande på soffan med svår hufvudvärk — och, bredvid henne — en kokbok, som hennes man just skänkt henne, »med en kyss», som hon, stackars liten, tillade med ett förnöjdt leende, ty, ehuru af ett häftigt lynne, som det ser ut till, och ej så litet tyrannisk i sitt hus, håller han dock i botten af sin lilla hustru, äfven om hans kärlek till henne är bra själfvisk, gent emot hennes beundrande hängifvenhet för honom.

3 jan. 1867.

Elis är rest, hufvudstupa, till Arildsnäs: hans gamle far har fått slag. Måtte han blott komma fram i tid, ty det är föga troligt att stackars far kan öfverleva en så svår attack. Han har nämligen haft två slaganfall förr, ehuru mycket lindrigt, men då sade läkaren likväl att tredje gången nog skulle blifva den sista.

Stackars, käre, gamle far! Bara jag visste att Elis hann fram! Det är dock en verklig välsignelse att man nu har jernvägar, förr kunde det taga nära en vecka att komma till Arildsnäs, om ej båtarna passade in och nu går det på ett par dagar.

Stackars mor också! hon räknar väl timmarna till Elis ankomst. Han är ju den äldste sonen och har alltid varit de gamles stöd.

10 jan.

Några rader från Elis för att säga att allt är slut. Han kom dock i tid att se vår käre gamle far ännu en gång, och lofva taga hand om mor.

Jag undrar om hon vill komma till oss, om hon kan trivas i en stad, hon, som så växt fast vid landlifvet. Jag har redan börjat fundera på hur vi skola kunna ställa det trefligast för henne. Det soliga hörnrummet, med sitt stora fönster åt trädgården och hamnen, blir nog det bekvämaste och på allt sätt bästa åt henne. Det är riktigt skönt att vi bo så vackert och hafva en sådan utsikt. Hon skulle bestämdt vantrifvits i en trång gata, ehuru hon nu, stackare, nog bryr sig föga om hur hon får det.

Barnen glädja sig så åt hoppet att få hit farmor, att de knappt kunna fatta att farfar är borta. De tycka för resten att »om han är hos Gud, bör man väl inte gråta för det, där är nog vackrare än på Arildsnäs». — Ingrid undrar dock mycket »om han kommer att nyttja sin svarta kalott i himlen».

Elis skrifer att han ej kan komma hem på en eller par veckor ännu, då där är mycket att ordna, papper att genomse, o. s. v. Dessutom behöfver mor honom. Jag får väl bref snart igen, ty ännu vet jag så godt som ingenting och känner ibland som vore alltsammans en dröm.

15 jan.

Ja, Elis kom i tid — i tid att se sin gamle far, i tid att tillsluta hans öga till den eviga hvilan, i tid att mottaga hans välsignelse och afgifva det löfte utan hvilket den stackars gamle ej tycktes kunna dö — men äfven i tid att taga på sina skuldror en börda, som kanske kommer att tryeka min stackars älskling hårdt nog.

Men, jag borde blygas öfver min outtalade tanke och det gör jag — och jag tackar Gud — och vill tacka Honom att min Elis kom i tid — och så lämna framtiden i Hans hand och själf, af alla krafter göra hvad på mig beror för att lätta min' gode, ädle mans plikt. Så hjälpe mig Gud!

Jag har haft ett långt bref från Elis och vet nu allt. Det var ej ålderdomssvagheter, ej sjukdom i vanlig mening, som bröt stackars fars krafter, det slag, som blef hans död, kom af andras trolöshet och bedrägeri, drabbade honom både så oväntadt och så hårdt, att han ej kunde resa sig mer. Det är en lång historia, men jag vill lika fullt skriva ned något däraf.

Att far aldrig skulle lämna stort efter sig af jordiskt gods, då han en gång ginge bort, kunde hvem som helst begripa. En landtprests lön är i allmänhet ej så riklig att den kan förslå till stort mer än den dagliga nödtorften, isynnerhet då man, likt far och likt så många andra, har skulder från den dyra studietiden att afbetala efter hand, och då den talrika barnaskaran växer upp och skall uppfostras äfven den. — Är man därtill själasörjare i en fattig församling, där hvarje vinters stormar kräfver

sina offer, där sorg och nöd äro välkända gäster då går hvarje besparad penning fortare än den kommer.

Till och med mor, den deltagande, varmhjärtade mor, skakade ibland på hufvudet då far kom hem, dag efter dag, med tom portmonnä. Men hvar gång kom svaret i liknande ordalag.

»Kära du, hvad skulle jag göra? Stigs Anders Persson i Viken har förlorat både båt och fiskredskap, och kom med knapp nöd undan med lifvet. Det tionde barnet är bara 14 dagar gammalt och hustrun ligger ännu sjuk. Tänk på alla dessa små hungrande munnar, två mer än vi haft, gumman min; — och Adel på Näset har lofvat att emellanåt låna Anders sin båt, itall denne bara kunde skaffa not; eller också kunde de hjälpas åt med fisket och dela fångsten, ty Adel har båt, men det är klennt med noten.» Eller också:

»Jag kommer från Olaus Jonssons stuga. Jakten Ellida kom in nu på middagen — men Olaus var inte med: han och två till, gingo öfverbord under stormen i förgår, och jag fick bud efter mig, ty ingen ville säga det åt hustrun. — Jag talade till henne, stackare, om ett evigt återseende, om Honom, som är uppståndelsen och lifvet — som bar våra bördor och grät öfver våra sorger; om Honom som är de faderlöses fader och enkors hjälpare och försvar; men hon satt där som vore hon förvandlad till sten, som om hon hvarken hörde eller såg — och inte en tår fällde hon, förrän en af de minsta barnen rök henne i kjolen med ett: »Mor, jag ä' hungrig, få vi inte middag i dag.» Då svarade hon, med en hård och onaturlig röst: »Jag har ingenting, barn; hvem kan tänka på mat nu? vi få alla svälta ihjäl ändå.» Men då de förskräckta barnen brusto i gråt, gjorde hon till slut så med: »Stackars mina små — far kommer aldrig mer till er — och mor har inte en skilling. Jag väntade honom så visst hem med en liten sparpenning nu, som han varit borta så länge — och hur kan jag begära att Grannas-Lisa skall låna mig något, som det förut var tal om? hvad skall jag låna nu,



då jag inte kommer att kunna betala?» — kom det fram, afbrutet af snyftningar. Jag stack en slant i hand på äldsta flickan och bad henne springa till Grannas-Lisa och få sig litet till mat, till sig och mor och syskon, och så sade jag endast åt den stackars enkan; »Barn, tvifla inte på Gud, han kommer alltid med hjälpen då nöden är störst — och så lade jag några fattiga riksdaler bredvid henne på bordet. De skulle kanske säga henne, tydligare än jag kunnat det, att Han som föder korpens ungar då de skrika till honom efter mat, ej skulle låta de oskyldiga barnen förgås af hunger och elände. Gjorde jag inte rätt, gumman min?»

Och den kloka husmodern, som nog ibland följde med bekymrade blickar sitt eget snabbt försvinnande förråd, nickade stum i det hon lämnade rummet, och då ungefär en kvarts timme förlupit tittade far som af en händelse ut genom fönstret och smålog förnöjd; ty, på väg till Olaus stuga, såg han två skepnader: sin egen gumma i bahytt och stora ytterskor och jungfrun efter henne med en korg på armen: litet kaffe och ljus, korf och gryn, kanske därtill ett par varma strumpor åt någon af barnen och ett svart förkläde åt enkan.

Jag har sett och hört allt detta själf och, hvad jag ej personligen varit med om, har Elis målat för mig i så lefvande bilder, att jag tycker mig kunna se det när jag vill: se hur fiskarena gifva sig af på vinterfiske, båttag efter båttag, raska, ståtliga karlar: söner, som hafva en åldrig mor att försörja, familjefäder med hustrur och, allt för ofta, en talrik barnaflock. Och vinterfisket betalar sig bra. Det är kallt, förstås, ett bistert arbete då det våta däckets öfverdrages med en hal isskorpa, då, innan noten är vittjad eller mer än till hälften inbärgad, det fordras nästan jättekrafter för att handtera den snabbt stelnande massan, — då vågskvalpet mot farkostens sidor så småningom bekläder den med en frans af istappar

och svett dropparna, som rinna ned för de väderbitna anletena, frysa liksom andedräkten i hår och skägg.

Men bara fångsten är god gör det ingenting. Vinterfisket och ejderjakten äro de tvänne bästa inkomstkällorna där på kusten, ehuru den senare ej är tillgänglig för alla; där fordras mer än en gammal bössa: där fordras säkert öga och säker hand för att träffa målet.

Fisket däremot, det står alla till buds och ingen skulle drömma om att rygga tillbaka för dess vådor eller besvärligheter. — En och annan gammal moder eller ung brud sammanknäpper händerna i ångestfull oro vid tanken därpå; men de flesta taga det lugnt: de hafva vänjt sig därvid — de veta att det måste så vara, och hvad tjänar det då till att sörja däröfver? De lita för resten på sin Adel eller Jonas, sin Per eller Ferdinand — men kanske mest ändå på den Gud, vid hvars röst det blir stilla och lugnt.

Och männen välja sin dag med största omsorg. De äro kloka väderspämän och läsa esomoftast himlens tecken med säkrare öga än de lärdaste meteorologer. Men, skall man ut på långfiske, då tjänar den säkra blicken föga till — då händer det allt för ofta att hafvet, hvilket då man gaf sig af, låg där lik en blank, blå spegel, knappt krusad af en eller annan liten våg, som utvisade nätt och jämnt så mycket vind att seglet kunde fyllas, får ett annat utseende innan veckan är ute. — Blygrått som den tunga blygrå himmelen, börjar det koka och fräsa; vågen växer och växer, och till slut slår bränningen skyhögt mot strandens klippor, med en vild kraft, hvarom den, som endast sett hafvet under sommardag ej kan göra sig en idé!

Då samlas mödrar och hustrur på stranden; gamla fiskare, som öfverlevvat tusen faror och sett döden i ögat mer än en gång, skaka bekymrade på hufvudet, där de stå vid utkiken; och bland dessa, kvinnor och gubbar och barn samlade på klipporna vid Arildsnäs eller vid mynningen till den lilla skyddade båtham-

nen, sågs då alltid — sågs ännu för några veckor sedan — en gammal man, en prest med långa hvita lockar, som talade om mod och hopp och tro på Gud.

Han hade blifvit som ett lif och en själ med sin hjörd den trogne själasörjaren, som i femtio år delat ljuft och ledt med dem — och allt som lockarna grånade på hans hjässa, växte klarare och klarare, tanken om hvad han önskade få göra för dem. Skydda dem för hafvets vådor, för farorna i deras mödosamma kall, kunde han ej; men lindra nöden hos dem som stodo igen, hjälplösa och hopplösa — alla dessa enkor och faderlösa, hvars tårar han sökt aftorka och gifva åt den arme, som stred för sitt lif ute på det upprörda hafvet och i dödsångstens stund, kanske med förtviflan frågade sig själf om den Gud, som ej hörde hans nödrop, utan slet honom från de sina, skulle förbarma sig öfver dem eller låta dem hungra ihjäl — gifva åt den arme, säger jag, denna sista tröst, att åtminstone veta, det den värsta nöden skulle besparas dem.

Se där hvad han föresatte sig att göra till sin lifsgärning. Han stod där med två tomma händer och tänkte ändå — »med Guds hjälp,» som han sade, ödmjukt böjande sitt hufvud — bilda en pensionskassa, en nödhjälpsfond, med uppgift att ej så mycket pensionera enkorna, som gifva dem den första hjälpen till anskaffande af väfstol, symaskin eller hvad helst kunde uttänkas som en nödforftig förvärfskälla, samt äfven räntefritt låna ut nödvändiga medel till att ersätta förlorade fiskredskap — hvilket lån sedan så småningom kunde afbetalas i mån af hvar och ens förtjänst.

Just som han mest grubblade på allt detta, fick far helt oväntadt ett mindre arf. Efter att hafva köpt en liten lifränta till mor och aflagt något för opåräknade utgifter, hade han ett tusen kronor öfver. Dessa bildade grundplåten till hans nödhjälpskassa. Sedan arbetade han outtröttligt på att öka denna: han hade öfvertalat fiskarena att själfva i goda fängst-år, insätta en mindre procent af sin vinst; och han,

som aldrig begärt något för egen del, lärde att tigga för sina stackars nödlidande vänner. Hans sparkassa växte långsamt men säkert, tills hans enda rike sockenbo — en gammal enstöring, som alltid tyckts lägga döförat till vid hvarje bultande på hans hjärtas dörr, eller åtminstone på den, som ledde till hans kassakista — i sitt testamente lämnade tjugotusen kronor till »nödhjälpsfonden» »som en gård af sin aktning för en man, hvilken lefde som han lärde, vandrande i den mästares fotspår, som gick ikring och gjorde godt». Och nu stod far där, med ett kapital af trettio tusen kronor och den ljufva känsla att hafva nått sitt mål.

Pengarne voro placerade säkert, ehuru till låg ränta. Då kom där en gammal bekant, en herr Riis, son till en af hans gamla vänner — på hvars fagra tal han trodde — lofvade hög ränta och utomordentliga säkerheter, goda namn som stackars gamle far aldrig kunde misstänka. Han bländades af dessa ljusa framtidsutsikter, som skulle mångdubbla hans kraft att hjälpa. Pengarne flyttades från länets sparbänk för att insättas hos en, hvars blotta namn var guld värdt — — och kort därefter kom det ödesdigra brefvet om hur hans gamle väns son bedragit honom, var på väg till Amerika med en del af kassan, hans principal hade skjutit sig, det hus han representerat var fallit och säkerheterna så godt som värdelösa.

Detta åskslag från klar himmel var det, som bröt stackars fars lifskraft, i detsamma den ödelade hans lifsgärning. Dock tycktes det som om han ej kunde dö med den ångestfulla tanken att de många, som välsignat hans namn, nu kanske skulle förbanna det. Detta var hvad Elis trodde sig kunna uppfånga bland de brutna ljud den stackars förlamade tungan sökte framstamma och detta var äfven den börda han tog på sina axlar. Hvad han äger skall gå att ersätta den förlorade summan och brister ett hjärta af glädje, tror jag fars brast så, då han dog välsignande sin son!

Och då jag tänker på allt detta måste jag glädja mig åt att min Elis är så ädel, så god. En sådan handling och en sådan välsignelse äro värda mer än allt hvad penningar heter — värda tusen gånger mer äfven för våra barn; det är det skönaste arf de kunna få, ty det är ej på jordiskt gods den sanna lyckan beror, det vet jag för väl: och blir där ett eller annat vi nu en tid får undvara så går det nog, bara vi äro vid glad mod, och söka kraften och hjälpen där den finnes. Jag tror att jag alltid skall känna fars döende välsignelse stå som en skyddsmur mellan oss och allt ondt!

20 jan.

Ett nytt sorgebudskap! Dock kanske gör jag orätt i att kalla det så: ett förlossningsbudskap, snarare, för den kära, kära mor!

En häftig lunginflammation har ryckt bort henne efter tre dagars sjukdom och nu bäddas hennes sista bädd invid den makes sida, med hvilken hon i fyratiofem år delat ljuft och ledt.

Det måtte vara den lyckligaste lott någon kan önska sig här på jorden att, sedan man hand i hand vandrat lifvets väg, man äfven efter slutadt dagsarbete, sida vid sida får lägga sig ned till den eviga hvilan. Näst efter att få lefva tillsammans bör det vara, o! så godt, att få dö tillsammans, om ej man lämnar efter sig oförsörjda barn, stackars små föräldralösa varelser, hvars värld blir mörk och kall då ingen faders, ingen moders fann längre omsluter dem. Men då ungarna äro utflugna ur boet, då blott de gamle gå kvar — o, hur nåderik och god är ej då den himmelske fadren, när Han tager båda de trötta vandrarna till sig, och ej låter den ena gå de sista stapplande stegen ensam i det öde hemmet!

1 febr.

Jag har fått mina två små pratmakare i säng och lilla Verna sofver också på mitt knä — där jag

sitter och väntar deras pappa hem i kväll. — Jag har ej hjärta att lägga ifrån mig den lilla ungen — hon sover så tryggt och godt där hon ligger; men jag får medgifva att man kunde sitta bekvämare för att skriva än jag nu gör. Som emellertid min dagbok ej är ämnad för andra ögon än mina, gör det mindre om handstilen ej blir fullt mönster-gill, och både baby och dagbok göra hvad de kunna att förkorta väntans timmar.

Jag satt i eftermiddag och läste ett bref från Elis, under det barnen lekte på golfvet, då Ivar plötsligt afbröt mig med:

»Var farmor ledsen att gå till Gud, mamma?»

»Nej, barnet mitt, farmor var mycket glad, mycket tacksam att få gå.»

»Hvarför gråter mamma då?» fortsatte han. »Om farmor var glad att gå till Gud, så är jag glad att hon fick gå.»

»Ingrid glad me», inföll den lilla, läggande det lockiga hufvudet mot mitt knä.

»Ja,» svarade jag, kännande att deras barnatro kom mig på skam; »Mamma är också glad för farmors skull; hon bara gråter ändå ibland när hon tänker på hur tomt det blir för stackars pappa att inte få se *sin* pappa eller mamma mer här på jorden.»

Ivar stod tankfull; så utbröt han tvärt, som om han fått en ljus idé:

»Mamma! nu vet jag hvarför Gud ville ta' farmor me' så snart. Då farfar kom till himlen sa' han bestämdt: 'Go'a Gud jag kan inte reda mej utan mor' — för, mins inte mamma på Arildsnäs hur han brukade ropa så snart han kom hem: 'Hvar ä' mor?'»

»Nej, afbröt Ingrid; Fajfaj sa' »hvaj hällej moj hus?»

»Tänk att hon minns det, hon som är så liten, mamma! Ja, jag kommer ihåg precis hur han stack hufvu't ut ur salsdörren och ropade inåt köket: 'Låt pigan ställa med det där nu och kom hit, jag behöfver dej.' Och ibland sa' farmor: Jag kommer

strax; du får vänta litet'. Och så, minns mamma den middagen då där var socker i saltkaret i ställe för salt hur farmor sa: 'Ja så där går det om inte jag är med öfverallt'» — och Ivar brast i skratt vid minnet af de miner vi alla gjort vid den upptäckten.

»Ingjidd tyckeј baja om sockeј inte om salt,» inföll den lilla, med en liten bestämd min; hvarvid Ivars, munterhet blef aldeles hejdlös, så att han rullade rundt golfvat skrikande och skrattande i det han ropade:

»Ah, din lilla dumbom, inte tycker du om socker på kött heller!» Och därpå följde ett stöј och ett ras så att man aldrig kunnat tro, det samma barn nyss stodo här bredvid mig, så allvarsamma som om de, med klara, forskande barnögon velat, bortom tidens töcken, kasta en blick in i evigheten och tyda dess gåtor.

Men hvad ser jag? Klockan är strax nio, och jag skall ned till stationen och taga emot Elis, så att då han nu kommer hem, nedtryckt och sorgsen efter allt hvad han genomgått, han åtminstone måtte få ett kärligt »välkommen åter», när han sätter foten i mark.

Således, blott en kyss på alla de små slutna barnögonen och ned med liten Verna i sin egen bädd — och så fort i väg!

4 mars.

Jag är missmodig i dag, riktigt missmodig och vill ej låta någon ana det — ej de små, som tids nog få sina bördor att bära — ej Elis, för hvilken jag ville visa mig stark och full af glädtigt mod för att om möjligt lätta hans bekymmer — och därför går jag till dig, min lilla bok, viss att du med ditt säkra lås, skall bevara mina förtroenden och tiga därmed bättre än någon förtrogen, jag eljes kunnat välja.

Det är ju möjligt att, under långa sömnlösa nätter, saker och ting te sig i mörkare färg än de

verkligen hafva; men nog fruktar jag att vi gå svåra tider till mötes, och det kännes ibland som om dessa så nyligen utbetalade trettiotusen kronor, nu kunde hafva varit vår egen räddning. Elis förebrår sig nästan stundtals, att han gjorde barnen och mig orätt, då han gaf sin gamle far det där löftet: »det var ju ej hans fars skuld han där betalade; det var en uslings, som borde bära sin egen börda, bära den förbannelse, som enkors och faderlösas tårar skulle nedkallat öfver honom.»

Han ville knappt höra mina ord om att, hvad än andra gjort, hade han, för sin del, handlat ädelt och rätt, att jag var stolt öfver min man, att Gud nog skulle betala det mångdubbelt igen.

»Barn, barn,» utbrast han otåligt; »tror du då att Gud väger med människovikt och betalar med Svea rikets mynt! För resten kunde jag i den stunden, ej göra annat än hvad jag gjorde — och vore det att göra om igen, så handlade jag precis på samma vis, det vet jag. Hvilken ersättning har jag att fordra af den allsmäktige, därför att jag gjort min plikt? Ty det var min plikt: jag kände det tydligt då; och dessa pengar skulle ej bragt mig på knäna, om inte det vore så godt om skurkar i världen. Inte kunde jag beräkna att den här Londonfirman nu också skulle gå öfver ända; att fartyget med våra rails skulle förlisa och att assuradörerna äro sådana kanaler att de neka betala ut assuranzen och ej vilja erkänna sina egna agenters åtgöranden. — Det är så mycket som har hopat sig, att jag ej vet, hur jag skall kunna uppfylla mina egna kontrakt. — Hade jag inte till på köpet bref i dag om att mitt patent för den nya häfverten var kringgått i Tyskland och således värdelöst! Där är så mycket svart, så mycket uselt i världen! — Sitt inte där och moltig, Margareta! Kan du inte säga ett ord till en stackare? Försök åtminstone att styfva upp mig litet — hvad skall man taga sig till i en sådan stund om man ej får hjälp, ens af sin hustru!»



Min stackars Elis! mitt hjärta var så fullt att jag knappt kunna finna ord — men outtalade böner om ljus och hjälp stego till den himmelske fader, som aldrig vänder sig från sina barn i nöden.

»Elis,» sade jag slutligen, har du aldrig tänkt på att Gud ibland kan sända bönhörelsen på det sätt vi minst vänta oss? Du vet! »Hans vägar äro icke våra vägar» — och min älskling, vill Han att vi skola blifva fattiga, så har Han nog sin mening därmed — och vet du hvad jag tror: att det just är på så vis Han hörer våra böner för våra kära små!

Minnes du ej hur ofta vi talat om svårigheten att uppfostra barn, isynnerhet gossar, i förmögna hem; hur ofta vi anmärkt: att många af de dugligaste män vi känna varit fattiga pojkar, som måst utveckla hela sin viljekraft för att kämpa sig fram genom svårigheterna. Du borde veta det af egen erfarenhet, min Elis. Blir vår Ivar lik dig, så är jag nöjd, och finner det väl värdt ett och annat penningebekymmer för både honom och oss. Tänk bara på den stackars fru Trane och hennes två lefvande söner, som voro så snälla pojkar i skolan, men som, sedan de fingo i händer det där olycksaliga arvet, blifvit ena riktiga oduglingar — den yngste i synnerhet, som kom i så dåligt sällskap och låtit förleda sig till värre och värre galenskaper. Ser du, *det* kallar jag för sorg! — Om vi däremot göra några förluster, få vi ej taga det så djupt, utan tacka Gud att du har hufvud och hälsa i behåll: vore du sjuk och oförmögen att arbeta, kunde du ju hafva skäl till bekymmer; men nu —»

»Du har nog rätt min välsignade lilla hustru, men där blir ändå mycket som kommer att kännas tungt att bära, får du se. Detta hus, först och främst, måste vi försöka sälja.»

»Nå, så sälja vi det, och finna oss någon annan vrå att älska hvarandra och vara lyckliga i, vi och barnen — och då du får se att du har en duglig liten hustru, får du hålla af henne ändå, äfven om ibland kappa och hatt ej blifva på nyaste modet.»

Innan jag hann tala till slut var jag i Elis famn och kände som om en sådan stund vore väl värd allt hvad rikedom heter.

Och nu har jag skrivit bort mitt missmod och har ej tid att sitta här längre för i dag!

20 maj.

Jag har inte haft ett ögonblick att bestå min dagbok på snart tre månader; men också hafva stora omgestaltningar egt rum under den tiden. Vi hafva nämligen lämnat det kära gamla hemmet och bo nu i en liten våning på Hornsgatan, där vi nog skulle ha det ganska bra, om däri bara funnes något passande rum till ritsal åt Elis. Jag har så vant mig vid att alltid hafva honom till hands, att nu, då han är borta halfva dagarna och längre med ibland, saknar jag honom dubbelt.

Det är dock ofta en god sak att hafva så fullt upp att göra, att man ej har tid att tänka; hade ej detta varit fallet med mig, så hade nog skilsmässan från gamla tomten blifvit än svårare. En stor tröst är det dock att gamla vänner bo där nu. — Herr Segersten köpte det gamla huset, så snart han hörde det var till salu. För Anna är det allt man kan önska: sol och fri utsikt — och den lilla trädgården är ju ovärderlig för henne, stackare, som aldrig kan komma på landet.

Vi äro ej heller alldeles utestängda därifrån och jag kan få skicka dit barnen när helst jag vill, ehuru för dem, liksom för mig, blir glädjen att återkomma dit litet uppblandad. Stackars Ivar hade i dag en häftig gråtattack, då Eva Segersten roat sig med att småretas med honom. Hon plockade några af de blommor, som barnen särskildt varit förbjudna att röra och ryckte därvid af oförsiktighet upp ett tulpanstånd. Ivar, som gärna vill mästra andra, började strax med:

Det får du inte göra; det har mamma förbjudit.»

*Min hustrus dagbok.*

»Hvad bryr jag mig om det,» hade Eva svarat skrattande; »nu är det jag som råar om det och inte du eller din mamma, lille herr näsvis, och nu kan jag göra med hela trädgården hvad jag vill.» Och, i ett anfall af uppsluppenhet och retlust, drog den själfsvåldiga yrhättan upp en handfull perlhyacinter.

Stackars Ivars sorg och förbittring kände inga gränser; han rusade på Eva och med utropen: »Du! du! Stygga! elaka! otäcka! jag skall aldrig mer tycka om dig!» började han bulta på henne med sina små näfvar, under det tårarna haglade ned för hans kinder.

Eva, som i botten är en snäll flicka, ångrade strax sina ord, då hon såg hur djupt hennes tanklösa skämt gripit den lille, och hon lyckades, efter en stund att lugna honom och återknyta vänskapsbandet och jag skulle ingenting hört om hvad som tilldragit sig, ifall min lille uppriktige pojke ej bekänt alltsammans, då jag kom för att hämta honom — och när Eva såg hur skamfull han var öfver sitt utbrott, var hon för ädelmodig att ej omtala den del hon haft däri.

Ja, min stackars lille gosse, nog komma de förändringar som skett att gifva sig tillkänna, emellanåt kanske bittrare än så; men med Guds hjälp skall det inte skada hvarken dig eller mig — ehuru man nog ej själf anar hur mycken högfärd som bor inom en, förrän man blir satt på prof.

30 maj.

Nej! det är inte roligt att vara fattig! Det är endast i romaner det ser poetiskt ut; i det vanliga lifvet ter det sig helt annorlunda.

I böcker, där går allt som på rullar: hjältinnan frimodig och stark, ingifver alla andra mod också; räcker till öfverallt, utvecklar förr ej anade talanger, finner nya förvärfskällor, hvilka, under öfver alla under! inbringa rikliga medel; och ändå hinner hon med att själf gifva sina barn en utmärkt uppfostran, och sköta hvarje liten detalj i sitt hus och — att tillaga de smakligaste rätter af ingenting!

Ja, det är romanen — och verkligheten är: en liten oförståndig husmoder, som aldrig kan få hushållskassan att räcka till som den borde, hur gärna hon än ville; då hon märkt att den djupa rynkan i hennes mans panna blir litet djupare om allt ej går sin gilla gång, eller om hon allt för ofta ber om pengar. Verkligheten är att, hur gärna hon än ville spara honom detta, genom att på något sätt skaffa sig en liten biförtjänst, binner hon nätt och jämnt med att laga allt, sköta om hushållet och hålla barnen rena och snygga, och allt för ofta blir hon otålig som, till exempel då hennes lille son kommer och visar en stor refva i blusen eller att knät är ute på strumpan, som hon föregående dag hållet på att maska ihop i öfver en timme, istället för att tacka Gud att det ej var den lilla knäskålen eller hufvudet som tog skada, då han ramlade från stegen, på hvilken han naturligtvis passat på att klättra upp, medan man vände honom ryggen.

Verkligheten är som i dag, då — sedan jag diskat af koppar och fat efter frukosten och tillsagt Karin att, medan hon skötte om sin tvätt i köket, hafva ett öga på Verna, som alltid mycket tidigt vaken, tager sig en grundlig middagslur redan före klockan tio — ehuru det redan var väl sent, jag gick att göra mina uppköp på torget och tog Ivar och Ingrid med mig. Nöjd med att hafva fått en, som jag tyckte, präktig oxstek, för betydligt billigare pris än jag väntat mig, lyckliggjorde jag barnen med att köpa dem hvar sin dansk karamell hos bakelsegumman här i hörnet och skyndade hem för att hjälpa Karin, som ej kan hinna med stort annat, när hon har tvätt.

Nu förändras scenen. Vi sitta vid middagsbordet, samt och synnerliga; till och med Verna, fastbunden i sin höga stol, leker med en sked bredvid sin pappa.

Jag märker snart att min olyckliga stek är så seg, att jag blott med möda får något däraf åt barnen

och förvånas ej när Elis skjuter ifrån sig tallriken, med ett halft otåligt:

»Hvad skall det här vara för djur?»

Lyckligtvis äro barnen där, barnen som aldrig äro svarslösa.

»Det är visst räf det här,» infaller Ivar med djupaste allvar.

»Jag tjoj de' ä' kjokodil,» förklarar däremot Ingrid, hvilken, sedan hon af onkel Fritz fått en liten väska af krokodilskinn, hyser det största intresse för dessa föga tilltalande amfibier — och den hotande misstämningen upplöser sig i muntert skratt, hvarvid en stor ugnspannkaka gör sitt till, att ställa allt till rätta igen; och jag funderar ut att jag nog kan göra en någorlunda hyggelig hachis af min misslyckade stek och att, när det återstående köttet passerat genom köttkvarnen kan det kanske bli en smaklig måltid af det med.

Ja, af skadan blir man vis, och bortskämd som jag varit med att hafva en skicklig kokerska i alla dessa år, finnes där så många små nödvändiga kunskaper, jag ej, såsom jag bort lagt mig till, men som nu vore goda att hafva för att slippa köpa erfarenheten för dyrt. Min beskedliga Anna Lisa hade vi ej råd att behålla, och Karin är just ej ett större ljus än jag i matlagningsväg, ehuru vi göra dagliga framsteg, båda två. Hon är ovärderlig i alla fall i mångt och mycket, och — ehuru man känner skilnaden i att hafva *en* tjänare i stället för *två* och *tre*, att behöfva se på hvar enda öre, i stället för att hafva rundligt tilltagna hushållspenningar — borde jag ej klaga: allting beror på den ståndpunkt hvarifrån man ser det, och jag får ej glömma att mången skulle anse sig rik, med hvad jag suckar öfver som fattigdom.

15 juni.

I dag har jag en onödig utgift på mitt samvete: det är verkligen ej lätt att tänka sig för i allting

och låta förståndet tala i stället för hjärtat. Denna gång har jag dock redan lyckats att, på mitt enskilda konto inbespara vida mer än de fem kronor min vackra oleander kostat. Jag hade nämligen af Elis fått pengar till en ny sommarhatt, men nu har jag sytt om den gamla och vändt sidenet därpå, och fick nyss en komplimang för den nätta hatt jag skaffat mig — af en bekant, som ville veta hvar jag köpt den. Det kallar jag för en triumf!

Nu att återvända till oleandern, som pryder så bra sin plats i vår lilla salong. — Det var ej därför att både Elis och jag hade en förkärlek för dessa rikblommande, tacksamma växter, som jag köpte denna.

Men denna oleander har sin särskilda historia, och det är därför jag tagit fram dig, min lilla dagbok, i akt och mening att omtala den för dig.

Strax efter frukosten kom Karin och bad mig gå ut i köket, där någon frågade efter mig; och där stod min bakelsegumma med den stora blomkrukan bredvid sig. Jag gick fram till henne:

»Goddag, kära madam, är det något som står på?»

»Det är inte så utan, att jag har just som ett ärende till nådig frun,» svarade gumman nigande. »Men nådig frun är alltid så gemen, och håller sig inte för god till att ge' en stackare ett vänligt ord eller en nick ibland, och därför tog jag mej dristigheten att komma hit med min blomma, och fråga om inte frun skulle vilja köpa den af mej, så gjorde hon mej regalt hvad man kallar en tjänst.»

»Ja, det beror väl först och främst på hvad madam vill hafva för den.»

»Ja, si en femma ville jag allt bra gärna ha', till minstenes ä' de' de' jag behöfver; men ä' de för mycket så får nådig frun säja själf hva' hon vill ge'. Men ett bra träd ä' de', skam till säjandes, för jag har dragit opp 'et själf; och riktigt snällt ä' de' till att blomma me'.»

»Är det inte skada att göra sig af med det då, kära madam, när hon haft det så länge. Hur är det? går det inte bra med handeln, efter hon behöfver sälja sitt vackra träd?»

»Åh, handeln ä' inte att klaga på, fast det går litet smått; men de här slantarna skulle jag justament ha' till något spedicielt, som di brukade säja ner åt landet där jag ä' barnfödd; och trädet ä' nog vackert som frun själf ser, men det börjar bli för stort för mitt lilla rum, och då tänkte jag som så, att jag kunde sälja det och lägga om min fästmans graf för di pengarna och få ny torf på den.»

»Fästman!» upprepade jag ofrivilligt; jag trodde madam var gift: där sitter ju ringen på fingret.»

»Ja, den satte min fästman dit för tjuge år se'n; ä' de' ä' tjuge år nu me', se'n han blef död. Men en riktig karlakarl va' han, ska frun tro,» fortsatte den pratsamma gumman, »ä' hade han rest som styrman på Indien i två år, ä' bärgad karl va han me'; ä' så tyckte han nog som så, att han ville ha någon som kunde se om smulorna hans, ä' som vi va' gamla bekanta friade han till mej. Han tyckte väl de' va' bättre att ta' sej en förständig människa till hustru, än någon tanklös jänta, som kunnat komma i både di ena ä' di andra vidlyftigheterna medan han vore borta på långtur, ä' så var jag litet yngre den tiden jag me'» — tillade hon med ett fryntligt småleende.

»Och så var det kanske gammal kärlek från madams sida med i spelet?» frågade jag halft skämtande.

»Åh ja, nog tyckte jag bra om honom förstås; fastän man väl inte har så mycken tid att tänka på kärleken då man släpar ä' sliter dagen i ända. Men man kan också tröttna på att släpa för andra — ä' det känns just som godt på gamla da'r att ha sitt eget. — Så gjorde vi då opp 'et; men samma dag de' lyste första gången förkyldde han sej; så fick han 'flamation', i både bröst och mage, ä' den sönda'n de' lyste för tredje gången blef han död. Ja ja, de' ä'

tjugo år se'n dess nu,» tillade gumman i det hon strök med afvigsidan af handen öfver ögonen; »men de' känns just som lite' underligt då man tänker på'et ändå.»

Jag sade några deltagande ord, och gumman fortsatte:

»Men si, en hederlig begrafning, de' fick han då, med både hyrvagn, å' egen graf, å' konfekt, å' stora kringlor, som det brukades den tiden; för han hade allt sparat ihop litet pengar, å de' va' då ingen som hade närmare rätt till dom än han själf. — Men nu har grafven sjunkit ihop, såg jag, då jag var dit i söndags; för jag går dit ut till kyrkogården en liten sväng så na söndagar som vädret ä' vackert, sir frun. Di måtte ha' varit sta' och gräft opp en graf strax bredvid, efter den hade kunnat sjunka in så där; men så sa' di att den bara behöfdes läggas om litet så blef den bra, sa' di, å de' ä' de' jag ska' ha pengar till nu, sir nådig frun.»

Och så köpte jag oleandern, och gick in att om-tala för Elis gummans lilla roman.

Det kan väl hända att hennes trofasthet mot sin fästmans minne ej blifvit satt på för hårda prof; — det tänkte jag visserligen ofrivilligt, då jag såg hennes mikroskopiska näsa, och det koppärriga ansiktet, ur hvilket ögonen lyste fram som två små trinda, svarta pärlor — och väl hade de »gjort opp'et,» som hon själf sade, därför att »han behöfde någon att se om smulorna» och hon längtade »efter att få sitt eget», men ändå — låg för mig något rörande i dessa söndagsbesök under tjugo somrars lopp vid en graf!

1 juli.

Tänk — Fritz som är förlofvad! och det med en sjuttonåring till på köpet, en liten fröken Ingelsparre och nu skall han slå sig till ro i gamla Sverige, bygga och bo i eget hem. Jag kan knappt tänka mig Fritz som familjefar. Emellertid skola vi nu till



Furutorp och göra hans fästmöes bekantskap. Det blir skönt för barnen att komma ur staden; jag inbillar mig ibland att lilla Verna ser blek ut, fastän hon är munter och full af sprittande lif.

Vi resa om åtta dagar och till dess har jag för mycket att göra för att tänka på dig, min kära dagbok. Hvad jag nu har att berätta dig spar jag därför tills jag kommer i ro på landet.

5 aug.

Hvad det är skönt att få vara litet lat ibland, att slippa tänka på något, utan låta dagarna komma och gå som de vilja.

Elis kunde visserligen ej stanna mer än en vecka hos oss; men jag har goda bref från honom; det tycks göra honom godt att resa i kring — han håller nämligen på med jernvägsmätningar — och han är vid god hälsa och godt mod.

Karin har jag lämnat i staden. Hon fick göra ett åtta dagars besök hos sina föräldrar, hon med, och nu styr hon och ställer, tvättar och gör rent från golf till tak och från morgon till kväll — och detta njuter hon af att få göra i ostörd ro; så olika äro människor anlagda.

För egen del, som sagdt, latas jag bara. Mamma har förklarat att jag kommit till henne för att hvilat upp mig, jag får ej ens laga barnens kläder, och vår gamla barnjungfru sköter om mina ungar. Då jag således ej fick göra något annat, har jag slagit mig på att förtjäna pengar: mamma hade lofvat bestyra om ett och annat i och för Elnas utstyrsel och jag bedt henne om att, i all hemlighet, låta mig brodera brudlakanen; jag vet att jag kan göra det fort och väl och den brodös, som sydde min systers, tog tvåhundra kronor därför. Lakanen syr jag på, då jag är på mitt rum med barnen, eller sitter inne hos mamma. I salongen syr jag på brudnäsduken, min tillämnade bröllopspresent, som ej kommer att

kosta mig många öre, då jag själf hade litet, utmärkt vackert linnekammarduk och i mammas gömmor funnit en bit gammal alençonspets, som hon låtit mig få, och som kommer att betydligt förhöja glansen af min gåfva. Ja, då man är fattig får man vara påhittig, det kommer jag mer och mer underfund med!

Det är för resten ett riktigt nöje att göra något för min söta, lilla svägerska, lilla Elna, som hon alltid får heta; jag vet inte rätt hvarför det faller sig så naturligt att kalla henne så; möjligen därför att hon är som ett förtjusande barn, älsklig och söt i ordets bästa bemärkelse. Kanske hon varit litet bortkelad, då hon tidigt lämnades moderlös och därtill var det enda, hennes far hade kvar af fem barn; men i så fall har hon ej tagit skada däraf, ty hennes första tanke tycks alltid vara för andra. Hafvande själf knappt en aning om hvad sorg ville säga, kan hon ej tåla att se ett sorgset ansikte utan att försöka ditlocka ett småleende. Kära, lilla syster måtte Gud bevara dig för svåra sorger, de skulle krossa ditt spåda känsliga väsende!

Barnen äro förtjusta i moster Elna och Ivar är nästan svartsjuk på Fritz, sedan denne förklarar att han ensam rår om den kära mostern. Alla skratta däråt — utom jag som, med en viss oro ser hur lätt häftiga känslor få makt med honom, stackars min gosse — och tänker att den tid måste komma, då han ej har någon mamma att fly till, för att i hennes famn gråta bort alla de bittra känslor, som uppstå i det lilla hjärtat. O, kunde jag blott lära honom finna den bästa vännen, den, som står närmare än en broder, då skulle jag vara lugn och trygg för honom, då hade han alltid en säker tillflyktsort, där han kunde strida sin strid med visshet om seger.

Kära små! Gifva barnen oss mycken glädje, så nog gifva de oss äfven mången stund af ängslan och oro. Där visar sig redan en så tydlig skillnad i karakter hos mina tre småttingar att jag inser huru

omöjligt det vore att behandla alla lika. Till och med Verna så liten hon är, börjar blifva en liten personlighet: varmhjärtad och häftig är hon ett riktigt litet aprilväder, där solsken och regn växla om med otrolig hastighet; ofta hör man det muntra skrattet, medan kinden ännu är våt af tårar och samma lilla hand, som klöstes nyss, smeker och klappar för att man skall »bli glad igen».

Ingrid däremot, är en liten stillsam varelse: redan moderlig i sitt sätt emot alla som är mindre än hon, tager hon alltid Verna i försvar, och liksom en liten höna hvars kycklingar man vill röra, om någon »ä' stygg mot Verna». Men i motsats till Ivar är hon eljes vek till sinnes; skrämmd af ett hårdt ord, skyggar hon tillbaka därför, och en allvarlig blick är i allmänhet allt hvad som behöfs med henne. — Hon har dock sina mindre vackra drag hon med; jag har nämligen märkt hos henne en viss själfviskhet, som yppar sig i bristande gifmildhet: dela med sig vill hon inte gärna, och det är en riktig pröfning för henne om någon annan rör hennes saker eller vill leka med dem. Vi hade en liten scen häromdagen, som likväl tycks hafva gjort ett djupt intryck på min lilla flicka. Barnen hade nämligen varit ute och fiskat i ån och kommo tillbaka, helt stolta, med tre fingerslånga aborrar hvar. Dessa stektes högtidligt till frukosten och Ivar skyndade genast att bjuda alla smaka på sin andel af fångsten. Ingrid däremot rörde sig ej från det lilla bordet i ändan af matsalen, där barnen hade sin plats.

»Skall du inte bjuda på dina fiskar med?» frågade Ivar då han återvändt till sin plats med den enda fisk han hade kvar.

»Nej, jag ska' ha' mina själf; di ä' så små,» hörde jag den lilla späda rösten svara med bestämdhet. »Bara mamma ska' få smaka,» tillade hon i det hon klättrade ned från stolen och styrde kosan till mig, kramande sin fisktallrik hårdt mellan de små knubbiga händerna.

Det kostade på mig att vända bort huvudet från den lilla tilldragande bilden, i det jag svarade så kallt jag kunde:

»Nej tack, ät dina fiskar själf. Mamma vill ingenting ha' af en liten snål flicka.»

De stora bruna ögonen stirrade en stund förvånade på mig, som för att se om det verkligen kunde vara mitt allvar; så vände hon långsamt tillbaka till sin plats och jag hörde en återhållen snyftning, men jag ville ej låtsas därom för att ej ointetgöra den läxa jag försökte lära henne. En liten tröst fick hon ändå, i det att Ivar med tacksamhet mottog hennes ena fisk. — Sedan talades vi närmare vid om saken — min stackars lilla tös med armarna om min hals — och jag börjar redan spåra frukterna häraf i hennes små ansträngningar att låna ut en leksak eller samvetsgrannt dela med sig af de sockerpullor hon får af mormor, under det hennes ögon söka mina som för att fråga: »Jag är ju inte snål nu, mamma?»

23 sept.

Vi hafva snart varit en månad i staden igen och ehuru barnen till att börja med saknade landet, blef det ändå för mig långsamt efter min man, hur godt jag än hade det i barndomshemmet.

Min käre, modige Elis! Han arbetar nu med förnyad kraft och hoppfullhet. Visst kommer ännu en och annan mörk stund på, men Gud ske lof, de sömnlösa nätterna hafva upphört. Jag märker mer och mer hurusom det egentligen är på afstånd hinder te sig oöfvervinneliga, hurusom fruktan för en smärta ofta är värre än smärtan själf — ja, att mången gång hvad vi benämna olycka, ej ens gör skäl för namnet — en pröfning, en svår motgång, ja väl, men ingenting mer än så — att med ett ord, Gud aldrig på någon lägger tyngre börda än vi kunna bära, blott vi med barnslig förtröstan taga den som kommande från Hans hand.

29 sept.

I dag har jag gjort bekantskap med en syster till Elis, som jag förr aldrig sammanträffat med, enär hon hittills varit bosatt på landet. Nu flyttar dock Martha Ekenhjälm till Stockholm, med sin familj, det vill säga de komma att tillbringa vintrarna här. Hennes man har nämligen blifvit riksdagsman i första kammaren, således för nio år, hvilket var så mycket mer oväntadt som han föll igenom i fjor; men vid ett kompletteringsval, eller hvad det nu kallas, efter en riksdagsman som afsagt sig förtroendet, lär han nu fått de flesta rösterna.

Säkert är att Martha, för sin del är förtjust och, höll jag på att säga, lika viktig som vore det *hon* som blifvit hedrad med valmännens förtroende. — Detta är kanske inte riktigt snällt sagt af mig, men jag får erkänna att jag blef litet förargad på henne för det öfverlägsna, smått beskyddande sätt hvarpå hon behandlade Elis. Godt hufvud tycks hon dock hafva och vet hon om det, är det nog mindre underligt, då det sedan hennes första barndom varit ett erkändt faktum i familjen, efter hvad jag kunnat förstå af syskonen.

Hon har hittills varit bosatt i Östergötland, där hennes man har sin egentliga egendom, ehuru han kallas brukspatron till följd af den lilla andel han äger i ett bruk i Värmland. Mycket verksam måste hon hafva varit; att dömma om allt hon varit med om och satt i gång både på deras landtegendom och i Linköping. Nu gläder hon sig åt att få en vidsträcktare verkningskrets; men jag tänkte inom mig, att det är lättare vara ett skinande ljus i ett läns än i ett lands hufvudstad.

Emellertid söker hon nu en våning som ej blott kan rymma hennes talrika barnskara — åtta stycken af alla åldrar — men som äfven lämpar sig för gifvande af större middagar — för mottagningar — till en samlingsplats både för politiska kottier och

för hvad vi äga af storheter på konstens, litteraturens och vetenskapens områden. Att hafva ett sådant önskningsmål i sikte kunde kännas frestande för litet hvar — men går det ihop med de åtta barnen?

5 febr. 1868.

Fritz och Elnas bröllopsdag. Jag kunde ej vara närvarande, då bröllopet firas hos hennes far på landet; men Elis har rest dit.

Gud välsigne de kära syskonen med många lyckliga år. Hand i hand bli sorgen half och glädjen dubbel, det vet jag af egen ljuf erfarenhet. Gud gifve att de, hand i hand, må sträfva framåt också emot det mål vi alla hafva i sikte!

4 mars.

Jag måste medgifva det, min svägerska Martha är en ovanlig kvinna. Hvad hon föresatt sig, det drifver hon igenom med sin energiska vilja. Hon orkar med allt och finner tid till allt — till och med till sina barn, höll jag på att säga, ehuru hon nog själf skulle anse detta »till och med» som den största orättvisa, ty hon brukar gifva dem minst ett par timmar af sin innehållsrika dag.

Uppe half sju är hon alltid inne hos sin äldste son Gerhard, medan han äter sin tidiga frukost före skolan; sedan läser hon, skrifver eller går igenom sina räkenskaper till klockan åtta, hvarefter hon har barnen hos sig en timme. Frukosten är klockan nio, och sedan är där alltid folk att tala med, saker att uträtta, ett spring och ett bråk som på ett kontor; och ändå finner hon tid till att gifva en och annan extra religionstimme — som hon själf kallar det — åt den sextonåriga Mina, som skall konfirmeras i vår, samt öfvervaka de andras studier. Hon föredrager nämligen undervisningen i hemmet, äfven för gossar, åtminstone tills dessa fyllt fjorton år. Det hör till

hennes principer. Också håller hon både informator och guvernant för sina barn — en massa privatlektioner oberäknade — och ofta nog är hon inne hos dem någon stund på förmiddagen, för att åhöra undervisningen. I hvarje vecka har hon afsett två aftnar till sina mottagningar (litterära eller politiska) och gifver minst en middag af en eller annan färg. Jag tror ej många skulle göra henne det efter.

Jag märker att jag ofrivilligt skrivit »Martha» och »hon», utan att ens nämna hennes man. Men Klas är så stillsam och tystlåten och gör så litet väsen af sig att man ibland rent af glömmor honom. Jag tror dock att han på sitt sätt, är en både duglig och arbetsam man; en rättskaffens man är han förvisso; men kommer han någonsin att intaga en framstående plats i samhället, får han nog sin hustru att tacka därför. Jag undrar just huruvida han, ens i riksdagen får votera enligt egen öfvertygelse: hans fru har så bestämda åsikter i mångt och mycket. Men lycklig och nöjd tycks han vara med sakernas ställning och beundrar sin Martha ofantligt. Suckar han någon gång öfver någon liten, smått tyrannisk regel, är det honom själf alldeles ovetande, som då han, en rå och kall oktoberafton i höstas, fann oss, Elis och mig sittande vid brasan och utropade:

»Nej, se en brasa! så treffigt att se eld igen.»

På Elis fråga: »Men I elden väl, ni med? Vi ha' ju haft riktig vinterkyla,» svarade han undfallande:

»Nej Martha vill aldrig höra talas om någon eldning förr än i november.»

»Inte ens då vi, som nu, hafva snö i oktober?» inföll jag skämtande.

»Nej, hon tycker att man bara skämmer bort sig,» var vår godmodige svågers svar, i det han, med välbehag sträckte ut sig i en ländstol framför vår brasa. — Men mången gång sedan dess, då jag hört Martha högljudt ogilla »hustrur som hålla sina

män under toffeln», ha' mina tankar ofrivilligt flugit tillbaka till svåger Klas framför vår eldbrasa.

6 april.

Vi hafva ätit middag hos Ekenhjelm's i dag, och nästan för hvar gång jag är där, tänker jag med ny förvåning på huru det är möjligt, att Martha kan vara sina föräldrars dotter. — Där är en så oerhörd skillnad mellan allt hvad jag minnes om dessa två kärleksfulla, trosvarma, enkla gamla och Martha, med alla de djupsinniga teologiska diskussioner hon så gärna inlåter sig på, med hvem helst hon får fatt i. Hon är en otadlig människa — en god kristen med, därom är jag öfvertygad — men hennes tro är så lärd, så noga uppbyggd på en, i mina ögon, så omständig teologisk grundval, att den nästan skulle kväfva hvarje känsla inom mig, och oaktadt allt detta säger hon, bäst som det är, så besynnerliga saker. Som nu i dag:

Vi kommo, jag vet ej rätt hur, in i ett samtal om bönen Fader vår — troligen till följd af en predikan vi hörde i går, söndag, och som gjort mig helt varm om hjärtat. Elis, som tyst gått upp och ned på golvet, stannade plötsligen och sade med en halfkväfd suck:

»Fader vår är ofta en svår bön att bedja!»

»Nåja, man behöfver i alla fall ej bedja den alla da'r,» anmärkte helt lugnt Martha, från det soffhörn där hon tagit plats med sin stora virkning.

»Då begår man visst ett svårt misstag,» började jag, men kom ej längre, ty — jag vet ej hvarför, men säkert är att jag alltid känner mig som en liten skolflicka inför min myndiga svägerska, och då mitt hjärta är riktigt öfverfullt, är det mig ibland som stockade sig orden i halsen; men Elis och jag växlade en blick och jag kände att han förstod mig.

Ja, jag är öfvertygad därom; den som kommit så långt att han finner Fader vår stundtals svår att



bedja, den har börjat få en aning om dess djupa mening, och just därför bör han nyttja den bönen dagligen — ja, än oftare — på det att den ande, som genomtränger vår Herres bön, mer och mer må genomtränga äfven oss, genomtränga hela vår varelse, tills den för oss blir en lefvande verklighet. Att rygga tillbaka för att bedja Herrans bön, därför att man anar något af dess mening, vore ju att försöka släcka det ljus Gud tändt för oss och göra mörkret dubbelt mörkt!

Se där något af hvad jag skulle velat säga, om jag bara kunde lägga mina ord litet bättre och inte vore en sådan blyg stackare.

*8 april.*

Hur ofta dömma vi ej andra orättvist! Själfve gripna af någon nyss uttalad sanning, som vi, under ögonblickets intryck varmt omfatta, undra vi att en annan kan stå, till utseendet likgiltig och kall, och ana ej att denna yttre likgiltighet kan dölja en inre strid; att denna ande, som vi missförstå, kanske fattat samma sanning från en högre ståndpunkt än vi; inser att om han skall erkänna den, måste den ingripa i hans lif, möjligen framkalla en eller annan handling, som hans samvete bjuder honom, men som fordrar en sådan seger öfver vår själfviska natur, att den först efter en hård kamp kan vinnas. — Vi ana ej hur svår den dolda kampen varit, men en dag se vi dess frukter och kunna med bitter förödmjukelse fråga oss själfva: månne jag, som vågat dömma, skulle haft kraft och mod till detta?

Dessa outtalade tankar genomkorsade min hjärna då Elis i går öppnade sitt hjärta för mig. — Jag hade de sista dagarna undrat inom mig öfver hans tystlåtenhet. Särskildt hade det gjort mig ondt att just den predikan öfver Herrans bön — eller egentligen öfver orden »Förlåt oss våra skulder» — som så innerligt tilltalat mig, tycktes hafva gjort ett all-

deles motsatt intryck på min man. Flere gånger, under själfva predikan hade jag sett honom göra en rörelse — som jag trodde — af otålighet och sedan hade jag ej kunnat få honom att yttra ett ord däröfver. Nu förstår jag alltsammans. — Just samma morgon hade Elis haft bref från gamla fru Riis, mor till den som, främst af alla, är skuld till de motgångar som drabbat oss, till denne herr Riis som bedrog far och efter mänskliga begrepp var orsaken till hans död.

Martha, som alltid har en hel del skyddslingar åt hvilka hon försöker anskaffa platser eller på annat sätt hjälpa, hade flere gånger talat vid Elis om en ung Hamar, som hon visserligen ej kände personligen, men som åtskilliga bekanta bedt henne intressera sig för. Han var ämnad till ingenjör, men fader och moderlös och utan annat stöd i lifvet än en ålderstigen mormoder — som själf nätt och jämnt kunde draga sig fram på en knapphändig pension. Det var honom nu omöjligt att vidare fortsätta sina studier, och därför sökte han någon anställning där han på den praktiska vägen, blefve i tillfälle att utbilda sina rika anlag. Han hade beskrifvits såsom en ovanligt pålitlig, begåfvad och arbetsam ung man, den enda glädje och tröst hans åldriga mormoder ännu ägde i denna värld, där hon pröfvat på bittra sorger af många slag — den tyngsta dock då hennes ende son, efter att hafva begått åtskilliga ohederliga handlingar, rymt ur landet, för flere år tillbaka, utan att hon någonsin hört af honom sedan.

Elis har verkligen rättighet att anställa hvem han vill vid den nu i gång varande järnvägsbyggnaden och hade en obesatt plats; men innan han antog en oerfaren och honom fullkomligen obekant yngling, begärde han naturligtvis åtskilliga upplysningar, intyg af lärare o. s. v. — Dessa kommo nu, allesammans med goda vitsord, och med dem följde ett verkligen rörande bref från den gamla, sjuka mormodern, som föga anade att den, hvars människokärlek hon anro-

pade var en af dem hos hvilka hennes namn skulle väcka bittra minnen af misstro till andras heder, af sorger och smärtsamma förluster.

Denna upptäckt gjorde ett så djupt intryck på min man att han ej yttrade ett ord därom, ens till mig, i två hela dagar. Jag märkte att han hade något på sinnet och oroade mig däröfver, men jag förstår ändå ej hur *jag* kunde hafva ens en tillstymmelse till tanke att något hos min Elis ej var som sig borde; att hans egen lilla hustru, som älskar honom så innerligt och känner honom så i botten, kunde gent emot honom hysa ens en omedveten känsla, som liknade ett orättvist bedömande. Elis anade visst ej att där låg en outtalad afbön i de varma kyssar och tårade ögon, hvarmed jag nyss mottog hans berättelse, min ädle gode man!

Han sade mig att han nu bestämdt sig, och hur mycket det än, i viss måtto, kostat på honom, hade han skrivit till fru Riis, att han antog hennes dotter-son. Jag såg brevet — ett sådant bref som min Elis *kan* skrifva, och jag vet att, äfven om han själf kommer att följa den unge mannen med vaksamt öga, och noga pröfva honom innan han gifver honom någon anställning, där möjlighet till allvarligare missbruk kan förefinnas, — skall ingen annan någonsin hafva aning härom. Och nu tror jag ej min Elis längre finner det svårt att bedja: *Förlåt oss våra skulder såsom vi förlåte* — och någon högre lön kan ingen hoppas, än att dag för dag känna Gud närmare; än att bit för bit se hvarje skiljemur falla, som synden reser mellan vår kärleksfulle himmelske Fader och Hans svaga, stapplande barn!

20 april.

Just som jag i förmiddags satt och gaf Ivar sin lilla dagliga lektion, under det de andra två lekte bredvid oss på golfvet, kom Elis in med ett bref i handen — helt oväntadt, då det var midt i hans vanliga kontorstid. »Nå, hvem vill vara med nu, så

resa vi.» — »Hvart?» ropade barnen med en mun. — »Ja, hvart tron I?» — »Till mormor?» föreslog Ingrid. — »Till Australien?» frågade Ivar, som ännu ej glömt morbror Fritz historier om att i Australien rida barnen till skolan, hvar och en på sin lilla ponny och som anser detta vara höjden af mänsklig lycka.

»Nej,» var svar svaret; »ej till mormor, ej ens till Australien. Ehuru jag ämnar emigrera, är det inte dit.»

»Emigrera!» var mitt ofrivilliga utrop, ehuru jag lugnades litet af det återhållna löje, som spelade kring Elis läppar.

»Ja, just emigrera. Skrämmet det dig gumman min? Hvad säger du; skall jag emigrera ensam eller följer du med?»

»Elis,» sade jag räckande honom handen:» du vet att jag följer dig öfver hela världen, bara jag får barnen med mig; men du får medgifva att detta kommer så oförberedt, att jag ej vet hvad jag skall tro.»

»Jaja, barnungarna skola naturligtvis med, annars finge jag väl inte mamma med mig heller,» svarade min man, lyftande upp lilla Verna för att kyssa henne; »och nog skulle pappa sakna sitt lilla blåöga. Och hvad skulle jag taga mig till utan lilla mutter att språka med om aftnarna, och Ivar att hämta min tidning före frukosten,» fortsatte han farande med handen öfver de små lockiga hufvuden, som lyftes mot honom. »Men, se så där, ut med eder till Karin, så jag får tala med mamma i fred och ro.»

Den lilla skaran rusade på dörren, ifriga att omtala för Karin att »pappa skulle fara till ett land, som hette Egrimera, och de skulle alla resa med, och få hvar sin häst att rida på, och Karin skulle få låna den ena och rida med;» och just som Elis stängde dörren, hörde jag Karins protester om att »ingenting i världen» skulle få henne på en häst »och barnen skulle inte prata sådana dumheter om

land, som inte finns och resor och tocke där som inte de begrepo, och nästan skrämma vettet ur gammalt folk.»

»Har jag också skrämt vettet ur dig, gumman min?» frågade Elis, i det han skrattande vände sig till mig.

»Inte riktigt,» svarade jag leende, »ty jag såg på ditt ansikte att det inte var så farligt; men nog vore det roligt att få litet närmare besked om hvad du menade.»

Till svar räckte Elis mig det bref han höll i handen — ett, såvidt jag kunde förstå, särdeles fördelaktigt anbud på några större hamnarbeten vid \*\*\*stad.\*

»Det är fråga om minst ett års vistelse därnere,» anmärkte min man; och som du ser måste jag resa ju förr dess heldre för att få mest möjligt undangjort före vinterstormarna börja. Hur snart kan du bli färdig?»

»Det är då så likt karlarna! De tro att man i en handvändning kan resa från hus och hem. Skrif du ditned och antag anbudet, om du anser det fördelaktigt och vill åtaga dig saken, och jag loftar att från min sida skola inga hinder möta. Sedan kunna vi i lugn och ro talas vid om ändamålsenligaste sätt att ordna allt. Litet tid får du ändå gifva mig att smälta din stora nyhet och tänka mig för!»

Nu är visst brefvet skrifvit, och vårt öde således afgjordt. Inte kan jag påstå att jag gläder mig åt att lämna alla de mina häruppe, alla kära vänner jag här har, för att flytta dit bort bland idel främmande; men det förstås — Elis och barnen! de äro ändock de, som utgöra hemmets värld, och dem har jag ju med mig — så jag är ej så mycket att beklaga heller. — Bara inte mamma vore så klen, och jag inte komme så långt bort ifrån henne och Anna Segersten; men ett år eller par gå ju snart, och bäst

\* Namnet har jag ansett rättast utesluta, då min lilla hustru längre fram tillåter sig en och annan smått närgången anmärkning öfver en del förhållanden i ofvanbemälda stad.

»Elis».

af allt — fjärran eller när, äro vi alla i den Faders hand, som i kärlek och vishet utstakat hvar och ens väg, och vakar öfver en hvar af sina barn.

15 maj.

Nu är allt klart: det vill säga att Elis har rest ned i förväg till \*\*\* stad för att tillse ett och annat äfvensom anskaffa en lämplig bostad åt oss. — Denna senare säger han sig nu hafva funnit, och som den brukar hyras ut till badgäster, behöfva vi ej föra mycket med oss — endast våra »husgudar», som herr Segersten på skämt kallar de hvarjehanda småsaker hvilka gifva ett *hem* ett så olika utseende från en »möblerad våning till uthyrning», såsom vi nu annonsera vår egen, stackars lilla våning.

Martha, som alltid känner alla, har redan funnit åt oss en hyresgäst för juni och halfva juli — en fru af hennes bekanta från landet, hvars lilla dotter skall hit för att genomgå en *kur* i gymnastik. — Vi hoppas dessutom på en riksdagsman som varit och sett på rummen och troligen tager alltsammans öfver nästa vinter. På så sätt få vi i alla fall hyran betäckt; desto lyckligare för oss som vi hafva kvar ett år på vårt kontrakt.

Ja, det är så mycket af både stort och smått att tänka på, att jag ej vet hur minnet skall räcka till. Jag törs ej räkna på handelsbodarna i en småstad, utan styr ut oss på bästa sätt för längre tid; och det är nog godt att hafva fullt upp att göra, ty rummen börjar se öde ut, där jag går här ensam. Barnen äro på Furutorp, hos mormor; hafva varit där i närmare fjorton dagar, och nu skall jag snart dit och hämta dem. Sedan kommer hvad jag knappt törs tänka på — alla afskeden. — »Ett eller par år gå snart,» säger Martha, då hon tror mig modfälld. — Ja, nog gå de; men hur mycket kunna de ej taga med sig, hur snart kan ej allt förändras. — Dock, jag vet detta är feigt, är orätt. Ej en sparf

faller till jorden utan vår Faders vilja — i ett och allt är också Hans vilja den bästa!

*Furutorp 25 maj.*

Ja, nu är jag här i barndomshemmet, på afskedsbesök. — Småttingarna öfverlyckliga att åter hafva mig hos sig, vilja föra mig öfverallt, visa mig allt hvad för dem är så fullt af nyhetens behag — och så skall jag berätta.

De tröttna aldrig på att höra om den tid »då mamma var liten», hvar vi brukade leka kurragömma, hvar mamas egen trädgård fanns, eller hur det gick till då moster föll i dammen. — Den halft förfallna lekstugan är åter i bruk, och upp och ned för den stora trappan och den långa korridoren hör jag de små barnafötternas tramp. De stanna vid min dörr och tre små ansikten titta in.

»Skrifver du till pappa?» frågar omtänksamt liten Ingrid, under det att Ivar går rakt på, fram till bordet, där jag sitter med pennan i handen, stampande och klampande af alla krafter.

»Hörde mamma oss?» utropade han ifrigt. »Hörde mamma hur treffigt det låter därute? Jag går så hårdt jag kan och det låter så lustigt och så treffigt efter. Hvad är det som låter så där högt därute, då vi springa och skratta och sjunga?»

»Det är ekot, mitt barn.»

»Ekot, hvad är det?»

»Hvad det är, min gosse? Jo, det är minnet af alla små barnafötter, som trampat upp och ned för den gamla trappan för länge, länge sedan; af alla små glada barnröster, som en gång ropat och skrattat och sjungit där.»

Svaret halkade ofrivilligt öfver mina läppar, och Ivar såg på mig med stora, allvarliga ögon, som förstode han det alltsammans. Jag blef själf förvånad öfver att lille mäster Frågvis tycktes så nöjd med min föga vetenskapliga förklaring. Kanske låg orsa-

ken däri att, för barnets rika fantasi, är inbillningens, drömmens värld ofta mera verklig än verkligheten — och då han sprang bort till nya lekar, gick min tanke tillbaka, långt tillbaka i tiden; då fötter, som nu stappla fram med lefnadströtta steg, dansade kring i sprittande lif; då röster, som tystnat för alltid härnere, genljödo i muntert glam under de gamla hvalfvenen. — Jag tänkte, hurusom de nu muntra, lätta fjäten en gång skulle, äfven de, bli släpande och tröga, — dröjande, tyngda af livets smärta, af dess sorger och bekymmer — och jag böjde mitt hufvud och bad till Gud; bad att, ehuru dessa kära, små fötter måste söras af livets törne, och glömma att dansa fram så lätt och gladt, Han i nåd måtte bevara dem från alla afvägar; att aldrig synd och skuld måtte göra gången osäker, stegen stapplande och tröga; tyngda af pröfningar och sorger, om så är Guds goda, visa vilje — blott aldrig af samvetsagg och syndaskuld!

\*\*\* stad 15 aug.

Vi hafva nu varit här ett par tre månader utan att jag ändå riktigt vet huruvida jag kommer att trifvas här eller ej: vi äro midt i brinnande badsäsong, och då äro alla sådana här ställen sig mer eller mindre lika. Den egentliga stadsbefolkningen syns ganska litet till; en stor del af stadens notabiliteter hyra ut sina rum och resa annorstädes; till och med fru borgmästarinnan är på besök hos en gift dotter.

Man roar sig för resten tappert; men ehuru jag, bland badgästerna återfunnit några bekanta, har jag laga förfall och kan hålla mig undan. Jag ser ändå mer än tillräckligt af det slags lif för att få afsmak därför. Man kommer hit för att bli frisk, heter det, och ett och annat blekt och infallet ansikte bär syn för sägen; men då man ser badsällskapet i eleganta toaletter spatsera i brunnsparken eller dansa i brunns-



salongen, påminner det hela föga om en kurort för hälsosökande. — Här är naturligtvis allt i stil: badhus med stora glasverandor, fin restauration, societetsalong och brunnsparc, denna senare dock egentligen ställd på framtiden, ty inte finner man mycken skugga ännu under de, mer eller mindre nyplanterade, af blåsten utpinade träden.

Bristen på skugga är verkligen det värsta här. Vi bo ändå jämförelsevis bra, då vi hafva en liten trädgård som består sig både syrenberså, törnros- och krusbärsbuskar och, till och med, ett jordgubbländ i miniatyr, barnens förtjusning. — Men de heta, ojämna gatstenarna utgöra min förtviflan, då min lilla barnskara skall hem till middagen, trött och olustig, och de alla vilja hålla mamma i handen. Ej ens de så kallade borgmästarstenarna, som jag annars tröstar mig till, äro då till någon hjälp, enär alla de små trötta tassarna omöjligt kunna få rum därpå på en gång.

Naturligtvis finnes här en *Direktion för nytta och nöje*: ehuru hvad nyttan beträffar det allt är skralt bestäldt med den, om ej därmed skall förstås den bazar, som hölls häromdagen *till förmån för medellösa badgästers kassa* och som inbragte 311 kronor 11 öre, men nog kostade deltagarna den dubbla summan. De täta soireerna, där ungdomen dansar bort de rosor de hafva kvar i stället för att, som ämnadt varit, skaffa sig nya, kunna omöjligen ingå under rubriken »nytta». — Man bara tänke sig hvad jag hörde häromdagen, då jag följt Elis ned till hamnen kl. 8 på morgonen.

En ångbåt skulle just afgå. En äldre herre, med foten redan på landgången, fick sikte på sin unga svägerska, som stod på stranden viftande sitt afsked till några väninnor, och vände sig om med ett: »Elisabeth, Elisabeth; du är just en vacker en, du. Hvad tror du din mamma skulle säga om sådant, hon, som skickat dig till oss för din hälsas skull.» — Elisabeth, en liten täck uppnäsa med krusig lugg,

bara skrattade och påstod att »det ingenting gjorde alls; hon mätte lika bra för det och skulle för resten gå och sofva litet nu i stället».

På kringståendes nyfikna frågor »hvad Elisabeth gjort?» upplystes att, efter soarén kvällen förut, en del ungdom kommit öfverens om att gifva sig ut på sjön för att beskåda soluppgången. De lyckades skaffa sig en båt och återkommo ej från sin nattliga lustfärd förr än klockan half sex, då de vid restaurationen bultade upp folk, ställde till ett kafferep i den arla morgonstunden och följdes sedan mangrannt ned till hamnen igen för att taga afsked af några väninnor. Således en genomvakad natt, hvilket väl inte vore så farligt heller om det vore den enda; men minst fem af veckans sju aftnar är där någon tillställning, dans, fyrverkeri, eller annan ursäkt för att ej komma i säng i laga tid.

30 aug.

Nu reser den ena efter den andra af badsällskapet, mer eller mindre nöjda med sin *säsong*. Endast en förlofning har eklaterats, oaktadt det varit godt om kurtiser. Här fanns bland andra en vacker änka, som alltid hade två eller tre uppvaktande kavaljerer vid sin sida, men ändå reste härifrån som änka.

Ja, att beskrifva badsällskapet tror jag ej jag skall besvära mig med. Där funnos det vanliga antalet eleganta löjtnanter och extraordinarier, som söka sig en följeslagerska genom lifvet, helst någon så välförsedd med denna jordens goda att man sedan lugnt kan se framtiden till mötes. Där funnos flickor både med och utan penningar, hvilka visst också gärna ville lyckliggöra någon med hand och hjärta, endast de kunde finna sitt ideal; men badsäsongens drottning var afgjort den enda dottern till en rik grosshandlare från Norrland — hvarken ful eller vacker, ehuru hon satte i skuggan mången söt och behaglig flicka, hvars pappa »just ingenting ägde att tala om».

Där funnos gamla damer, som sutto hela dagen på badhusets veranda och mönstrade en och hvar. Bland dessa var en fru Bäfver, som jag inte kunde tåla. Hon ansågs för mycket gudfruktig; suckade alltid djupt öfver all den flärd hon såg; hade alltid sin bestämde plats vid morgonbönen i brunnsalongen — men aldrig ett godt ord för någon frånvarande, churu hon sökte knyta vänskapsband med allt hvad titlar var. En finsk grefvinna, varmhjärtad, men just icke begåfvad med så stor omdömesförmåga, hakade hon sig särskildt fast vid, och smickrade på ett för mig vämjeligt sätt. Jag satt t. ex. en dag med mitt arbete på badhusets veranda, medan barnen lekte nedanförl i sanden. Fru Bäfver satt ett stycke ifrån och talade om allt och alla. Den vackra änkan hade hon särskildt mycket att anmärka på.

»Hon borde då åtminstone lägga af sorgen efter sin första man förrän hon försöker fiska sig en andra,» hörde jag henne säga med sin sötsura min.

»Hon har också begynt lätta på sorgen de sista dagarna,» anmärkte en annan.

»Ja, hon använder randiga, svart och hvita toaletter så att hon syns öfver halfva staden» var svaret. »Nej, ingen skall få mig att tro att hon någonsin varit en ärbar hustru — men det är bäst att tiga med hvad man vet.»

»Ah, kära fru Bäfver,» inföll strax en tredje, »känner fru Bäfver till henne? Hvad var salig herr Stark i tiden?»

»Det är bättre att tiga, då man inte vet något godt att säga om folk. Jag tycker inte om att upprepa skandalhistorier.»

»Då borde min nådiga inte heller häntyda på sådana, isynnerhet då de ej finnas till, annat än i inbillningen,» sade ett gammalt justitieråd, som suttit och läst tidningarna i ett hörn, i det han, med en lätt bugning för sällskapet, reste sig och gick.

Skvallersystrarna tego en hel minut, tills fru Bäfver, med en svag rodnad på de vissna kinderna

och en djup suck öfver världens ondska, skakade på hufvudet och sade:

»Ja, de karlarna, de bli sig alltid lika: Se de ett vackert ansikte, strax förgapa de sig däri — sak samma om de själfva stå på grafvens brädd. Men,» inföll hon, i det hennes ännu skarpa blick upptäckte den finska grefvinnan stadd på väg till verandan, »hvarför blott språka om det onda i världen, då där finnes så mycket godt och ädelt. — Tänk på grefvinnan Adelspjut: finnes väl någon älskligare människa än hon — och så tålig! Hon lider ett martyrskap, vet ni, mina vänner, ett riktigt martyrskap med något som göres åt hennes knä och som lär kallas för *massar* eller *massage*. Och hon bär detta kors med en undergifvenhet!! — Ack ja,» suckade hon änyo, »hon är verkligen ett lefvande mönster af alla kristliga dygder. Där ligger någonting så rörande vackert i de själfulla ögonen . . . .»

»Hvem är det som förtjänar sådana vackra loford, om jag får fråga?» afbröts fru Bäfvers tal af en röst med omisskännelig finsk brytning.

»Åh, min söta grefvinna! hvarifrån kommer ni?» utropade fru Bäfver med låtsad förvirring. »Jag hoppas ni inte lyssnat — äfven om *ni* kan göra det med trygghet. Ni blir aldrig af de lyssnare, som få höra annat än godt om sig själfva.»

»Min goda fru Bäfver, var det om mig ni talade, så får jag säga, att ni har aldeles för god tanke om mig.»

»Nej, min söta grefvinna, jag vet hvad jag vet, och finnes där en ängel på jorden . . .»

Grefvinnan gjorde en afböjande rörelse med handen.

»Ja, jag skall tiga, då ni är här. Ni är så blygsam, att till och med hjärtats språk är mer än ni tål att höra. Men då ni är borta, kan ni inte hindra mig från att uttala mina innersta tankar» — och hon blickade på grefvinnan med fuktiga ögon, i det hon kastade en lätt slängkyss till den beundrade.

Jag fann det hela för äckligt till att blanda mig däri, och satt tyst i min vrå tills grefvinnan Adelspjut vände sig till mig med en fråga:

»Min snälla fru Cyrenius, känner ni något till den svartklädda familj, som alldeles nyss gick här förbi. De äro visst grannar till herrskapet.»

»Det är en häradshöfding Forsén,» svarade jag. »De hafva förlorat två barn i skarlakansfeber vid midsommartiden.»

»Stackars människor,» utropade grefvinnan, »ej under att de se så bedröfvade ut.»

»Alltid lika full af deltagande,» anmärkte fru Bäfver med det mildaste leende. »Det är nog en hård pröfning, men det gör mig mest ondt ändå, när jag ser så föga undergifvenhet under Herrans hand. De sörja ju, *'som de där intet hopp hafva'*.»

»Hvarför skola vi tro det,» sade den välvilliga grefvinnan; »vi känna dem ju inte.»

»Det vare långt ifrån mig att dömma någon,» svarade fru Bäfver; »men man kan ju ej undgå att se huru hopplösa och nedslagna de stackars människorna äro. De tyckas hafva smakat föga af *Herrans ljufthet*, eller minnas Hans saliga löfte om, att den hand som slår, äfven helar *dem*, som söka ljus och tröst hos Honom.»

»Jag, för min del,» inföll gamla fröken Ask, »kan ej annat än tycka att där ligger en god portion högfärd i sådant folks beteende, som draga sig så där helt och hållet undan från andras deltagande och umgänge. Jag vet ej om de någonsin komma i morgonbönen; men de hafva hållit sig för goda att besöka en enda soaré.»

»Ej ens skickat den stackars dottern dit, fast hon redan är stora flickan,» tillade en annan.

»Men de hafva ju så djup sorg,» inföll grefvinnan.

»Visserligen, min söta grefvinna; men efter ett par månader, borde de kunna lätta på sorgen, om de toge den rätt,» afbröt henne fru Bäfver; »och jag får verkligen ge' fröken Ask rätt däri, att efter

två, tre månaders förlopp ser det nästan ut som en slags högfärd att hålla sig så där för sig själf, som om ingen vore god nog åt dem».

Det hade kokat i mig så länge, att jag nu ej kunde tiga, huru ogärna jag än önskade blanda mig i dessa damers samtal.

»Förlåt mig,» afbröt jag dem, i det jag kände hur blodet steg mig åt kinderna. »Har någon af er, mina damer, någonsin mistat ett barn?»

»Nej, Gud vare lof,» blef det andäktiga svaret.

»Då kan ingen af eder heller ana, hvad en sådan sorg är. Äfven den, som med undergifvet sinne vill återlämna det dyra lånet till Honom, som gaf och tog, får då ett hjärtesår, som hvarje ovarsam beröring kommer att blöda på nytt, och är tacksam att få vara allena med Honom, som bar våra sorger och lade på sig vår sveda.»

»Har fru Cyrenius kanske själf mist något barn?» frågade grefvinnan i deltagande ton.

»Ja, fru grefvinna,» svarade jag, tryckande den hand, som den varmhjärtade kvinnan vänligt framräckte, och oförmögen att säga något mer, gick jag ned till mina små, lämnande sällskapet fritt att bedöma mig och mina ord, som de behagade.

---

Ja, jag är glad att slippa se fru Bäfver mer; det är ej goda känslor hon väcker i mitt bröst. — Jag är dock ej säker på att den vrede är oberättigad, som man känner emot personer, hvars religion är en täckmantel för så mycken elakhet; som kläda sig i skenhelighet, för att ostraffadt få baktala och förtala; och smyga eget gift i andras sinnen. Göra ej sådana dubbel skada, då de tyckas gifva dem rätt, som smäda all religion och påstå, att så kallade gudfruktiga människor äro de allra värsta. — Dock, istället för att dömma andra, borde vi ej, en och hvar, blicka in i egna hjärtan, och se till om ej vi någon gång fördömma hos andra, hvad vi finna ursäktligt hos oss själfva; se till om vårt eget lif bär vittne för vår

tro; så, att vi må kunna förtjäna det vitsord, jag en gång hörde någon gifva Anna Segersten därhemma:

»Min fröken, jag kan ej ingå på allt, jag här hört framdragas som bevis för kristendomens sanning; men jag böjer mig inför det lefvande bevis, som ert tålamod och hela ert lif synes mig vara om dess kraft — för sådana som äro lyckliga nog att *kunna* tro!

13 sept.

Vår lilla stad företer nu ett utseende, bra olikt det, den hade för några veckor sedan. Går man åt brunssalongen eller badhuset till, ser allt dödt ut, med förspikade verandor och tillbommade fönsterluckor. Till och med restaurationen är stängd och restauratrisen rest. — Mig gör det ju föga, glad som jag är, att få vara i fred och ro. Inga besök i staden har jag heller gjort, och just inga nya bekantskaper. Det får bli till senare; i vinter — om Gud så vill.

Det enda jag saknar från den förflutna badsäsongen är morgonbönen. Jag kunde visserligen ej bevista den hvar dag; men ofta nog gjorde jag mig ledig, och tog till och med ibland Ivar med mig: han är alltid nöjd, när han får göra mamma sällskap, och här var det hela så enkelt och kort att, om han äfven ej begrep stort, blef han dock ej alltför trött att hålla sig stilla.

Det var en helt ung prest, som brukade hålla morgonbönen och, finge man ofta höra sådana hjärtevarma ord från predikstolen, så tror jag ej man skulle behöfva klaga öfver, att kyrkorna så ofta stå tomma, som här, till exempel, är fallet numer. Den stackars gubbe, som här är själasörjare, tycks själf hafva för litet lif i sig för att kunna delgifva något som helst åt andra; och vore det ej för den öfriga gudstjänsten, hvars enkla skönhet ej helt och hållet kan förtagas ens af hans släpande stämman, så tror jag vi alltid skulle föredraga att läsa predikan hemma. Vacker psalmsång hafva vi åtminstone; orgeln är ny och

orgelnisten begåfvad, och där ligger ändå alltid något själsupplyftande i den gemensamma andakten.

För att återkomma till morgonbönerna och pastor Kuhl, önskar jag blott, att jag kunde skriva mig till minnes några af hans tal, men därtill saknar jag förmåga.

Jag tror att, hvad som slog så djupt an på de flesta, var hans sätt att göra kristendomen till en lefvande verklighet, som måste praktiskt ingripa i vårt dagliga lifs minsta plikter; surdegen, som så genomsyrar hela degen, att intet blir för obetydligt att göras för Guds skull.

*»Den där trogen är i det minsta, han är ock trogen i det mer är, och den i det minsta orätt är, han är ock orätt i det mer är* — var den grundtanke, som genomgick nästan alla hans bibelförklaringar. Han visade hur detta kunde tillämpas på hvar och en af våra tankar, ord och handlingar; huru sällan man är riktigt noga med sig själf, och hur ofta, om man gäfvde akt på hvad man gärna kallar »små ursäktliga, mänskliga svagheter», man skulle finna att de hafva sin rot någon vår skötesynd.

Den ene är bekväm af sig och låter så småningom sina dagliga plikter sköta sig själfva; låter tillfällen till att göra godt, gå sig ur händer, utan att minnas apostelns ord *»Den där kan göra godt och gör det icke, honom är det synd»*, — De kanske öfverhopa barn och tjänstfolk med förmaningar; sucka öfver att dessa senare äro odugliga, lata eller opålitliga; eller begripa ej hvarför just *de* skola hafva så olydiga, genstridiga barn, då de känna mången annan, så oändligen mycket bättre lottad i detta hänseende. Men orsaken söka de ej där, den först och främst borde sökas, hos sig själfva! — Det är själfviskheten i sina tusende former, som är roten och upphovet till så mycket ondt; den, som en kristen framför allt bör bekämpa, om han skall kunna förblifva en kristen. — Så länge det egna »jaget» har första rummet, hvad rum finnes väl öfrigt för Gud? Först då, kan man hungra och törsta efter rättfärdigheten;



när »jaget» viker plats, och man känner hur öde och tomt det, liksom allt i världen, lämnar hjärtat.

Och återigen; om den ena klagar öfver, eller ursäktar sig med, att han är så glömsk och tanklös, hvad kommer det sig af? Är det ej därför att andras behof, känslor, intressen, i botten synas honom obetydliga, jämförda med hans egna; och genast är ursäkten till hands. »Jag är så riktigt ledsen — det var aldrig min mening att såra den eller den — jag sade det, eller gjorde det, bara af tanklöshet!» — Hur mången »bägare kallt vatten» kunde vi ej hafva räckt i Hans namn, som sade »det skall ej lämnas olönt» — men vi gjorde det inte, bara för att vi ej kommo att »tänka därpå» — för att vi äro så »olyckligt tanklösa».

Hafven I ej alla ibland, fortsatte han, sett en eller annan medlem af en familj — kanske en halfvuxen dotter — vid hvars inträde i rummet alla anleten ljusna. Hon söker reda på faderns tidning; lägger kudden till rätta bakom sjuklingens rygg; plockar upp maskorna, som den halfblinda mormodern släppt i sin stickstrumpa, hon tager lillan från den trötta modern och visar henne och syskonen en bilderbok, eller berättar hon en rolig saga, under det hon lagar en trasig docka eller syr ihop skolgossens skrifbok — allt idel småsaker — ja, men hvaraf är vårt dagliga lif sammansatt, om ej af småsaker? Hvarför har hon, mer än en annan, öga för allt detta? Hvarför är det till henne en hvar vänder sig; då det är fråga om att få en liten hjälp? Hvarför — om ej därför att hon går i Mästarens fotspår; har lärt att den ljuffigaste glädjen är att själf sprida glädje? Hvarför, om ej därför, att hon är, hvad vi alla som kallas kristna, borde vara — osjälvisk.

Till de små plikterna räknade pastor Kuhl äfven små vänligheter, små höflighetsbetygelser, som kanske af många anses utan vikt, och hvilkas frånvaro dock ofta kan såra andra så djupt. Hur, mången gång, ett välvilligt ord, en vänlig nick, framlockar ett motsvarande

leende på ett trumpet ansikte, kommer som en liten ljusglimt, hvilken förjagar ett moln af missmod; det kan en hvar af egen erfarenhet förvissa sig om, blott de vilja pröfva på.

Han talade om »små osanningar»; sådana som, i det dagliga lifvet, anses så betydelselösa att man ej gör sig minsta samvete däraf; knappt fäster sig därvid att de dock äro osanningar. Och likväl, förtjänar den moder, som framför sin lilla dotter befäller tjänsteflickan att svara en besökande att hon är utgången, förtjänar ej hon att, af sitt barns mun, få det svar jag en gång hörde en liten flicka gifva modern, hvilken förebrådde henne en osanning: »Är det bara stora människor då, som ha lof att narras, för nog gjorde mamma det i går; det hörde jag.»

»Om tungan, som är en klen lem och kommer stora ting åstad, liksom en liten eld, hvilken kan upptända en stor skog;» om tadelsjukan, som så gärna söker reda på nästans fel och synar dem genom kärlekslöshetens förstoringsglas, talade han naturligtvis äfven; talade om hur ofta just sådana, som själfva anse sig vara tadellösa kristna gifva vika därför, och hur ofta prat-sjuka, urartande till baktalande, blifvit till en »bitter rot», som vuxit upp och gör hinder — förgiftande hjärtat. *Af samma mun gå pris och bannor; det bör ej mina bröder, så vara. Icke gifver en källa af ett hål både bäskt och sött vatten,* tillade han med aposteln Jakobs ord.

Ofrivilligt stod fru Bäfver för min syn. Men så uppsteg i mitt minne så månet i tanklöshet fäldt omdöme, ofta kanske lika orättvist som kärlekslöst, och jag tyckte mig höra en röst hviska i mitt hjärta: »Den där tror han står, han se till att han icke faller», och jag kände med djup blygsel huru långt ifrån ren och fläckfri jag själf var, äfven i detta fall; huru väl jag, istället för att döma andra, behöfde döma mig själf, bedja och vaka, om äfven till mig en gång den hälsning skulle ljuda: »I en ringa ting har du varit trogen — gaek in i din Herras glädje!»

20 okt.

Fyrväplingen är, säger en gammal saga, en paradisetts växt: den dödlige som finner den, finner lyckan.

Nåväl, en sådan hafva vi nu, en dyrbar liten fyrväpling! Då jag i går, för första gången på en månad, gick in i min barnkammare och såg de fyra små bäddarna där, de fyra små barnhufvudena på sina kuddar — o, hur rik och lycklig, hur innerligt tacksam kände jag mig ej!

I morgon skall liten »Kom sist» döpas. Han är då en månad gammal, på dagen; men vi ville dröja, tills jag någorlunda återfått mina krafter.

Af barnen var Verna den mest förvånade, kanske äfven den mest förtjusta åt att hafva fått en liten ny bror. Mycket nyfikna äro de alla, hvad han skall heta. Halfdan tror jag det blir, om inte Elis ändrar sig en gång till i sista stunden — Halfdan Emmanuel. — Det senare namnet är för godt för hvardagsbruk, men jag skall en gång försöka få honom att fatta dess sköna betydelse: »Gud med oss». — Gud med honom, min lille son, från det första han öppnat sina undrande ögon på den yttre världen; Gud med honom under lifvets strider, frestelser, pröfningar; Gud med honom, vändande mörkret i ljus!

Det är ofta i en småstad, som vore man förflyttad minst ett halft sekel tillbaka i tiden! Följande historia är ett godt bevis därpå:

Jag var illa sjuk ett par dagar och läkaren påstod att största stillhet vore af nöden; men vårt rum låg åt gatan, och nästa morgon började höstmarknaden! Kunde jag flyttas? Detta visade sig dock omöjligt, och Elis gick upp till borgmästaren för att begära tillstånd att strö ut halm eller bark utanför huset, enär vår värd förklarade att det ej låte sig göra ett sådant tillstånd förutan. Borgmästaren var mycket ledsen, men kunde ej, på eget bevåg, gifva någon dylik tillåtelse. Herrar rådmän måste

först höras och kunde ej sammankallas förr än nästkommande förmiddag.

»Men för Guds skull, herr borgmästare,» utropade min man, »här gäller det kanske min hustrus lif. Redan mellan tu och tre på natten komma bönderna körande till torgs, och till och med på en vanlig torgdag är då ett sådant larm, att en frisk människa nätt och jämt kan stå ut därmed. Herr borgmästarn får ej neka min bön.»

Den godhjärtade mannen snöt sig för att dölja sin rörelse, harklade och hostade litet och frågade till slut, som hade han fått en god idé:

»Kan hon inte flyttas i något annat rum?»

»Omöjligt,» var Elis' sorgsna svar. »Alla våra rum ligga för resten åt gatan.»

Borgmästarn hostade ånyo, ref sig i håret och sade slutligen:

»Att strö vare sig halm eller bark på gatan går inte an. I alla fall kan jag inte ensam göra ett dylikt medgifvande, då något sådant alldeles saknar prejudikat i vår stad: men jag skall göra hvad jag kan för er, herr ingenjör: jag skall låta afspärra hela gatan. Det har blifvit gjort förr vid ett och annat tillfälle, såsom vid gatuomläggningar och dylikt.»

»Herr borgmästare,» utropade Elis, »jag vet ej hur jag skall tacka er! Men möter ej på det hela detta vida större svårigheter? De flesta landtbör köra ju just den vägen till torget.»

»De få köra en omväg och det blir alltihop,» var svaret; »och för afspärning af gata hafva vi prejudikat; det andra däremot vore en nyhet, något aldrig förr sett i vår stad och kunde med fog gifva skäl till anmärkning.»

Och därvid blef det. Gatan var afspärrad i nära en vecka — så länge höstmarknaden varade — och tills jag var på bättringen. Jag borde vara den sista att skratta åt en åtgärd, vidtagen af godhet mot min man och mig; men jag medger att, i första stunden föreföll mig alltsammans ytterst komiskt. Jag erkänner

det med en viss blygsel, och då jag träffar vår beskedlige borgmästare skall jag ej underlåta att uppriktigt tacka honom för hans, mot oss, bevisade välvilja. Inte kan han rå för att han delar de något tränga och egendomliga åsikter, som äro gällande i hela hans omgivning.

26 dec.

Det kännes eget att fira julen så långt från gamla orter och gamla vänner. Det är som om, på dylika fest- och högtidsdagar, man mer än eljes kände behof af att hafva de sina i sin närhet, och likväl där Elis och vår lilla barnaflock finnes, blir ju alltid för mig hemmet i ordets bästa bemärkelse. Kära små, föga ana de, huru mycken rikedom och glädje deras blotta närvaro gjuter i vårt lif!

För dem har julen varit allt hvad de kunde drömma sig bäst, deras enda bekymmer var det, att Halfdan ej förstod sig på de paket, som de omsorgsfullt lackat och adresserat till honom.

*Mina* bästa julklappar voro alla de kära brefven hemifrån; idel goda nyheter tycktes det: mamma har varit ovanligt kry och, ehuru jag fruktar att Anna Segersten aldrig kan bli bättre i denna värld, äro hennes bref dock så fulla af förtröstan och glädtigt mod, att man af dem känner sig helt uppfriskad.

14 jan. 1869.

I morgon är en märklig dag för liten Ivar. Jag skall nämligen då gå med honom till en här bosatt miss Smith och anordna regelbunden skolgång för min äldste son. Det låter ju storartadt. Också anser han sig visst hafva vuxit åtskilliga tum, sedan detta blef bestämdt.

Han fyllde visserligen blott 6 år i somras, så ännu är ingen tid förliden, isynnerhet som han redan både läser rent och skrifver och räknar litet; men det är en regelbunden sysselsättning, någon timme på dagen,

som vi egentligen önska åt honom, ty han, som andra barn, hittar mången gång på okynne, blir envis och trilsken, och kommer i delo med Karin eller syskonen endast därför att, såsom han själf säger: »Jag har ingenting att göra». — Olyckligtvis har jag själf ej så mycken tid att sysselsätta mig med honom som jag skulle önska, och till och med våra små lektioner bli allt för ofta afbrutna. — Då vi därför fingo höra att miss Smith höll en slags småbarnskola, där hon samlar några småttingar vid hans ålder ett par timmar dagligen, beslöto vi att skicka honom dit, åtminstone på försök.

15 jan.

Jag återkommer nu från mitt besök hos miss Smith, mycket nöjd med hvad jag sett. Läsningen omväxlar så med sånger, lekar och nyttiga sysselsättningar för de små fingrarna, att det ej förvånade mig att se barnen så förtjusta i både skola och lärarinna. Till på köpet få de där ett godt tillfälle att helt omärkligt lära sig engelska, enär miss Smith, en del af tiden, talar det språket med dem. Hon är nämligen själf så godt som engelska, det vill säga hennes far var engelsman, och hon lär nu i många år ha uppehållit både sin mor och sig själf med lektioner i musik och främmande språk, af hvilka hon med ledighet talar flere.

Hur ett så pass kunnigt fruntimmer som hon, kommit att bosätta sig i en småstad, där man skulle tro att hon hade ringa tillfälle till förtjänst, vet jag ej; men som hon tycks hafva elever af alla åldrar, från unga officerare, som ligga här på kommendering, och unga damer som vilja lära sig tala flytande vare sig franska eller engelska, eller briljera med någon hos henne inlärd, svårare sonat, ända till små parflar, som min; har hon, märkvärdigt nog, sina dagar fullt upptagna.

Hon har visst aldrig varit någon skönhet, ens i unga år, men på mig gjorde hon dock, från första

gång jag träffade henne, ett godt och sympatiskt intryck. — Jag har visserligen hört olika omdömen om henne och besynnerliga rykten om hennes förflutna; men hon har en allt för öppen, *god* blick för att jag skulle kunna sätta stor tro därtill. Det säges också att hon tyranniserar sin gamla mor, stänger in gumman, och låter henne, som är mycket road af att se folk, aldrig taga emot visiter annat än då hon själf är hemma, och att detta allt skulle vara af fruktan för att gumman skulle prata bredvid munnen. Men med förlof att säga, har jag redan så pass mycken erfarenhet af småstadsskvaller att jag ej fäster mig stort därvid; ej mer än vid det så kallade »excentriska» och »halft opassande» i hennes beteende då hon någon gång tager en spatsertur med någon liten underlöjtnant, ung nog för att vara hennes son, och som troligen begagnar detta tillfälle för att få sig en extra språklektion; eller möjligen musicerar en eller annan kväll med en annan ungdom, som spelar ganska bra violoncell, och som är öfverlycklig när han får fatt i någon som kan ackompanjera, hvilket miss Smith lär göra utmärkt. — För resten erkänna äfven onda tungor att hon är en ovanligt skicklig lärarinna och har en särskild gåfva att göra sig afhållen af barnen och intressera dem, och det blir väl ändå hufvudsaken härvidlag.

6 febr.

Jag var på middag i går hos borgmästarns. Jag säger *jag* och ej *vi*, ty Elis är allt emellanåt bortbjuden vare sig hit eller dit, men jag skyller på liten Halfdan och slipper större kalas.

Här ha alla människor så noga reda den ena på den andra, reda på ens dagliga sysselsättningar, ens ord och tankar och på mycket dessutom, som man aldrig hvarken gjort eller tänkt, att den, som ej följt med allt detta, känner sig lika bortkommen som befunne han sig plötsligt bland ett främmande folkslag, talande ett okänt tungomål. — Tystlåtenhet det märker man

snart, anses här för att höra till en människas mindre goda egenskaper, och tror jag verkligen att de rykten, som här gå om en eller annan, såsom t. ex. om miss Smith, till stor del uppkommit däraf att våra goda skvillersystrar mötts af en oöfvervinnelig tillbakadragenhet, som förefallit dem misstänkt. Jag vet ej hurvida jag af naturen är tystlåten, men nog känns det som finge jag lås för munnen, då jag råkar ut för vissa närgångna frågor; också är jag ej fullt säker på, att man riktigt vet hvar man har mig. Elis, med sitt lifliga sätt, sin lätthet att uttrycka sig och att intressera sina åhörare, samt sin medfödda artighet, är dock en så stor favorit öfverallt, att han kanske räddar familjens kredit.

Gårdagens middag var en helt anspråkslös tillställning — utan ceremoni — ett större godt än den anar som ej sett hur oändligt noga man i en småstad är om rangskillnad, och huru stött till exempel spanmålshandlar O:s fru — hvars man är vice konsul — skulle bli, om hon ej finge gå före jernkramhandlar B:s fru, som står åtskilliga grader öfver henne i bildning, men hvars man ingen titel har; då däremot »en vice konsul, min bästa fru Cyrenius, hör till *demoplattin*», som fru vicekonsulinnan med ett medlidsamt småleende upplyste mig om häromdagen. — I går gick allting till precis som i hvardagslag — ehuru ej alldeles som det hvardagslag hvarvid jag är van. Vi inbjödos till matsalen, där åtskillig bastant välfägnad stod uppdukad på ena ändan af bordet, under det den oundvikliga bränvinsflaskan med sina satelliter — en här af glas på höga fötter — och en hel del smörgåsmat upptog den andra ändan. — En hvar fick sedan förse sig — ej precis som han tyckte, enär värdinnan ansåg som sin plikt att truga litet af hvarjehanda på sina gäster — men ingen tänkte på att slå sig ned och göra sig det bekvämt. Endast ett par af oss damer satte oss vid fönstret; de öfriga stodo med sina tallrikar och åto litet här och hvar, i något hörn eller midt på golvet, hur det föll sig.



och att skära upp sin portion stek var ett konststycke, som jag ej fullt begriper hur de fleste utförde.

Efter middagen lämnades vi damer allena, och det allmänna samtalsämnet blef strax den stora årliga supé borgmästarinnan skulle hafva med det snaraste, hvarvid vår värdinna anförtrorde oss sina bekymmer angående matsedeln. Hon önskade något litet ovanligt och ej precis hvad öfverstinnan haft på sitt julkalas.

»Kära Malla,» tillade hon, vändande sig till en af damerna; »du som var hos din kusin friherrinnan Alpenhjälm i somras, har du ingenting att föreslå, intet godt råd att gifva?»

»Ja, jag vet knappt hvad jag skall säga,» svarade Malla, skakande på de ungdomliga lockarna. »Min kusin Celestine lefver visserligen storartadt i staden, men då hon »retirerar» sig på landet går det ganska tarfligt till, och tror jag knappt att vår käre borgmästare skulle låta sig nöja med det, baron får hålla till godo med som daglig kost. Men jag var verkligen en dag på besök hos deras grannar, konsul Sterners. Fru Sterner är en ytterst älskvärd dam, och för ett verkligen fint hus. Hon bjöd mig att komma och hälsa på när jag ville, ehuru det ej blef af mer än den ena gången.»

»Och då var där stor middag?» frågade borgmästarinnan intresserad.

»Ja, om du så vill. Vi hade åtta rätter mat: soppa och fisk och stek ett par gånger om, och höns i gelé: men hvad jag tänker på, var en slags små söta korgar, utan grepe, men vackert refflade och gjorda af någon slags mördeg, samt fyllda med finskuren kalf och champignoner, eller hvad det kunde vara; och det vore bestämdt något riktigt fint och litet ovanligt med, om du kunde få något sådant.»

»Men har du någon aning om, hur de där korgarna gjordes, kära Malla,» sporde borgmästarinnan i orolig ton.

Malla skakade på hufvudet.

»Ja, då har jag ej stor glädje af det rådet,» suckade vår värdinna.

»Det måtte vara croustader fröken Malla menar,» inföll jag, som hittills suttit tyst i min vrå. »Jag äger händelsevis ett croustadejärn och skulle med glädje stå till tjänst» — hvarpå vi kommo in i en köksvetenskaplig diskussion, och jag har lofvat att gå dit före kalaset och lära bort min konst.

Jag har skäl att tro: att mina aktier hos fru borgmästarinnan stigit betydligt till följd af denna lyckliga omständighet; åtminstone hörde vi ända ut i tamburen — där Elis och jag pälsade på oss, för att gå hem något tidigare än det öfriga sällskapet — en del anmärkningar, som tycktes röra mig.

»Hon är verkligen en ganska bildad, liten människa, ehuru mycket blyg af sig; men toge man henne riktigt om hand, så kunde man bestämdt göra något af henne.»

Min herre och man var mycket road åt den lycka, mina insikter i den högre kokkonsten syntes ägnade att göra, och påstod skrattande, att det måtte stå skrifvit i stjärnorna, att jag här i staden skulle införa nyheter, som hittills »saknat prejudikat».

7 april.

Jag har fått bref hemifrån och är så glad, så glad, att jag dansat om i rummet med liten Halfdan, till mina små flickors stora förvåning. Mamma skrifer nämligen att pappa varit skral en tid — hvilket just ej i sig själf är ett glädjeämne — men, som allt har sin goda sida, har han blifvit anbefalld sjöluft och sjöbad . . . och nu kommer han hit i sommar! Han är redan i det närmaste återställd från sin reumatiska attack, så att ingen oro behöfver blanda sig i min glädje.

Tänk att se pappa, min egen pappa igen ej, blott på ett kort besök, utan hvarenda dag i flere veckor — det är nästan för godt för att vara sant!

Visserligen äro vi allt för trångbodda till att själfva kunna hysa honom; men vi skola se till att skaffa honom rum i närheten och så kan han intaga sina måltider hos oss. Den kära, kära pappa! Tänk att få höra om mamma och om allesamman därhemma, allt möjligt, som man endast så knapphändigt får reda på genom bref! Först nu, då jag vet jag skall få se någon därifrån, känner jag hur jag riktigt *hungrat* efter alla de kära ansiktena! Jag längtar att få hem Elis för att meddela honom den glada nyheten och . . . Där hör jag Ivar som kommer, rusande upp för trappan som vanligt. Han minns morfar tydligare än systrarna . . . men där är han . . .

Ja, där var han — ifrig att visa mig en liten ljusstaksmatta han flätat till mig — så ifrig, stackars liten parfvel, att han ej såg upp, utan slog ikull öfver Ingrid's pall, dragande med sig bordduken och — bläckhornet! öfver vår snygga divansmatta och min klädning.

Jag har tvättat och gnidit så att fläcken i det närmaste gått ur mattan, som jag naturligtvis först tänkte på, men min stackars klädning, som jag nyss vändt och som jag var så stolt öfver; den ser ut så jag kunde sätta mig att gråta deråt! — Jag kan inte skaffa mig en annan för tillfället; barnen slita så obegripligt med skodon, att jag häromdagen åter var tvungen begära pengar af Elis till hvar sitt par kängor åt dem; så nu måste jag reda mig bäst jag kan. Jag får väl till att sprätta sönder klädningen igen och flytta och vända den fläckiga våden under tunkten eller på något sätt, så den inte syns; men ack, att detta skulle hända just nu, då jag hade så brådtom ändå! Det kan ju på det hela tyckas vara en mycket liten olycka, och förr i världen skulle jag väl tyckt så med och utan vidare lyckliggjort någon fattig med den fläckade kjolen; — men då plånboken är så tunn som min nu för tiden brukar vara, så är det ingen småsak längre. Min stackars lille pojke är så bedröfvad öfver hvad han gjort, att jag inte har hjärta

att säga honom ett enda ondt ord, och jag själf gör nog klokast i att nu stänga min dagbok och taga itu med något af det myckna jag har att göra, ty jag känner det dumma missmodet komma öfver mig igen. Jag börjar se svårigheter där jag förr såg bara glädje, börjar undra om ens pappas kära besök kan bli hvad jag tänkt mig — om ej det till och med, har sina skuggsidor; om till exempel vi hafva råd att hålla sådan daglig kost att han kan bli tillfredställd; om han ej kommer att tycka att vi blifvit mer småstadsaktiga än han trott, att vi ofrivilligt fått en trång tankekrets, på samma gång som trängre vilkor än han anat; om han inte med ett ord, skall finna oss allt för förändrade.

Inte barnen — de äro så älskliga små varelser som någon kan önska se; inte heller Elis — han är nog den samme som förr; hans ifriga verksamhet och stora begåfning hålla honom nog uppe; men mig, hvars dagliga bemödanden gå ut på, att hålla alla snygga och hela, att stoppa ett öfverdrag, ett par byxor eller en duk, så att ingen skall ana hålet, eller att tänka ut hur vi, för billigaste pris, kunna få en någorlunda god måltid; som nästan aldrig hinna öppna en bok, och kanske ofta ej ens får sitta i fred en stund på aftonen, då min man erbjuder sig att läsa högt för mig — utan pröfvar hans tålmod genom att springa ifrån, än till det ena, än till det andra; till Halfdan som vaknat, eller Ivar som hostar eller mjölkbudet som vill tala med mig!

Men nej, detta är dumt. Jag sitter och förspiller min knappa tid med onödiga klagovisor, hvilka göra mig hvarken bättre eller mera duglig till mitt dagliga värf — ty, smått som allt detta kan synas, är det dock i sådant som min plikt för ögonblicket består, och en väl uppfylld plikt förer alltid sin välsignelse med sig. Intet är för obetydligt att göras för Guds skull. Kan jag hålla den tanken för ögonen, behöfva ej hjärta och sinne förkrympas af omsorger för det dagliga brödet, och i mina egna små

skall jag kanske finna den bästa hjälpen därvidlag. I sträfvan att leda dem framåt och uppåt, kan äfven jag, med Guds hjälp, taga något litet steg på den vägen, växa något till i den fördolda människan — i ödmjuk tro och förtröstan till den himmelske fader, som i smått som stort, styr våra öden.

29 maj.

Miss Smith har plötsligen insjuknat, ganska allvarsamt tyckes det. Har jag en stund ledig måste jag bort och se till hur hon har det. Den stackars gamla modern är visst alltför redlös för att duga till sjuksköterska, så vi få väl litet hvar hjälpa till så långt vi förmå.

7 juni.

Det blef ej länge den hjälpen behöfdes. En i början vanvårdad förkylning tillsammans med mångårig öfveransträngning, var mer än en så svag konstitution som hennes, kunde motstå. Hon var utarbetad, eller för att nyttja ett gängse franskt ordspråk: »hon hade bränt ljuset i båda ändar», aldrig unnat sig ro eller hvila: lektioner utom hus och sjukvård i hemmet; efter ett ansträngande dagsarbete allt för ofta, enligt hvad vi nu upptäckt, vakat nätter igenom hos modern. Detta allt hade kunnat bryta en starkare hälsa än hennes troligtvis någonsin varit. Den arma modern är alldeles tillintetgjord genom dotterns död, och hvem kan väl undra därpå.

12 juni.

Den stackars miss Smiths kvarlevor hafva nu burits till deras sista hvilorum. Hvarför jag nyttjar ordet »stackars» vet jag dock knappast. *Hon* är ej att beklaga som, efter slutadt dagsarbete, fått gå in i sin Herres hvila.

Hur ädelt och själfupppoffrande det dagsarbetet varit, har man först nu upptäckt, och jag tror de flesta hafva djupt gripits af tanken att de, så länge hon lefde, förorättat henne i sitt inre. Man hör blott lof-ord öfver hvad hon varit och hvad hon gjort, och ehuru »domen öfver död man» nu för tiden brukar vara mild och öfverseende — tycks det verkligen som om blott en sen rättvisa, denna gång gjorde sig gällande.

Modern lär hafva en liten lifränta — tillräcklig dock för att hon med sparsamhet skall kunna lefva därpå — så att det ej egentligen var för deras lifsuppehälle dottern trälät. Men där har äfven varit en son, ett sorgebarn, som nu är i Amerika, där han lär hafva gift sig, ehuru sorgligt nog, det fortfarande ej tycks vara stort bevändt med honom, då han lugnt kunnat låta sin syster bära hans börda, så som hon fått göra det. Han lämnade nämligen efter sig i gamla världen skulder, som nästan kunnat hänföras under det kriminella området. Det är dessas afbetalning systemen åtagit sig — och, som om den tanken tagit allt hvad hon ägde af lif och krafter, lades hon på sjuksängen samma dag hon gjort den sista inbetalningen och kunde skriva till brodern att nu stod deras ärfda namn åter fläckfritt.

Jag säger med flit deras ärfda namn — ty en gammal här bosatt assessor, som dock borde haft bättre vett, drog smått på munnen åt tanken, att man skulle vara så mån om ett så vanligt, så föga aristokratiskt namn. Men jag får äfven tillägga att hans ironiska anmärkning mottogs med en storm af ovilja. Det namn en fader med heder burit blir alltid för barnen ett dyrbart namn, hur vanligt — ja simpelt — det än må låta för främmande öron.

Dock detta är ej allt. Den gamla moderns krafter hade brutits genom sorger och motgångar och hennes själsförmögenheter slappats till den grad att hon stundom kan anses nästan sinnesförvirrad. Det är detta sorgliga förhållande som miss Smiths dotterliga

kärlek så ängsligt skylde för främmande, nyfikna blickar. Att hon lyckades så väl, kom dels af det stora och lugnande inflytande hennes blotta närvaro utöfvade på modern, dels däraf att de, när de flyttade hit, medhade en trotjenarinna, åt hvilken hon lugnt kunde anförtro den gamla, då hon själf var ute och gaf lektioner.

Stackars gumma, hon kan ej riktigt fatta att dottern är tagen ifrån henne, Hon talar om sin önskan att komma ut till kyrkogården, för att hälsa på henne, och strax efteråt vill hon veta hvad klockan är, och undrar »hvad Bridget kan hafva för lektioner som taga så lång tid». — Så nickar hon litet smått med hufvudet och säger: »Kom hit skall jag hviska något till er. Jag gissar hvar min Bridget är, och dröjer ni en stund, så skall ni få förklaring på alltsammans. Hon är förlofvad, ser ni — min snälla flicka! — Men hon vill ej lämna sin gamla mor — och sedan, då hennes stackars bror råkade i olycka, ni vet, ja, då blef det tal om, att de skulle skiljas. Men jag visste nog att det var bara prat. Min Bridget är en alltför präktig flicka för att han någonsin på allvar kunde vilja afsäga sig henne — och nu ska ni få se att han kommit tillbaka, och att allt blir bra!» Och hon småler förnöjd, medan jag med möda kan återhålla mina tårar vid denna nya inblick i detta ädla, själförgätande hjärta, som så stilla burit den mångdubbla bördan andras fel kastat på henne, och för hvilken det först »blef bra» där, hvarest ingen sorg, ingen synd kan intränga.

*1 juli.*

Jag går till gamla fru Smith nästan regelbundet hvarannan dag. Ida Andrén, öfverstinnan Andréns dotter och jag, tura om att läsa en halftimme för gumman i hennes engelska bönbok eller i bibeln, de enda böcker hon bryr sig om: det är som om endast de välkända orden hade förmågan att, för några ögonblick, fästa hennes irrande, halft orediga tankar.

Då jag satt hos henne dagen efter begrafningen sade hon plötsligt:

»Bridget har alltid tyckt om er. Ni kan få läsa för mig en stund medan vi vänta på henne. Vi ha ingenting läst i dag, hon gick ut så tidigt. Ni kan läsa 30:de psalmen; den tycker Bridget så mycket om, och jag ville gärna tacka Gud, att min flicka får det så bra nu.» — Och då jag hörde den darande stämman upprepa efter mig: »Om aftonen varar gråten, men om morgonen glädjen»; och strax därpå: »Du har förvandlat min klagan i fröjd, Du hafver afklädt mig min säck och omgjordat mig med glädje» — tänkte jag hur sanna de orden härvidlag voro, ehuru i en oändligt högre mening än de hade i den gamla moderns orediga inbillning.

14 juli.

I dag kom pappa, så alldeles sig lik att jag lät alla griller fara, och var bara obeskrifligt lycklig!

Han bringade med sig så många kärleksfulla hälsningar, att det kändes som en frisk fläkt från barndomshemmet. Mycket smått och godt hade han äfven med från mamma — goda saker som packades upp midt i salongen af små jfriga händer, för »morfår hade ju sagt att det var till barnbarnen från mormor»! — Åt mig hade han med sig nästan det bästa af allt: den käre, gode fadern hade gifvit sig det besvär att medföra en liten bukett plockad på min Eivins graf. Den är alldeles frisk ännu, så väl har han skött om de små blommorna i hettan. Och att jag skulle få den just idag, min gosses födelsedag: Han skulle fyllt nio år i dag, varit stora pojken således — och nu äro några halfvissna blommor det enda . . . Men, nej, så får jag ej säga, ty det är inte sant. Jag har något bättre! Minnet af min lille älskling, vår förstfödde, väntande oss däruppe. Han har ju bara rest ifrån oss på en liten tid; flyttat



hem litet i förväg. Att hafva ett barn hos Gud, brukar Elis säga, det är att hafva en brygga slagen mellan tid och evighet — ett fotfäste på den himmelska stranden.

*1 aug.*

Ivar är ytterst lycklig åt morfars härvaro, som han har att tacka för nästan dagliga fisk- eller segelturer, ty äfven när hans pappa eller jag ej hafva tid, får han mången gång följa med ensam.

Han har nog funnit tiden lång, sedan hans regelbundna skolgång så tvärt afbröts, och saknar sin snälla lärarinna mer än han velat medgifva. Han är redan pojke nog, stackars liten parfvel, för att tycka att det inte passar för en karl att visa sina känslor. Också då jag omtalade miss Smiths död, tycktes det göra föga intryck på honom: men kort därefter var han försvunnen, och var så länge borta, att jag började bli orolig, innan jag till slut fann honom liggande pladask på magen under min säng, dit han krupit för att dölja sina tårar.

Många barn hafva denna själens blygsamhet, om jag kan använda ett sådant uttryck, och tror jag, man gör orätt, om man för mycket vill tränga sig på dem, och tvinga dem att lägga i dagen allt det de bära inom sig, af outhärliga tankar och känslor; gör man det med ovarsam hand, kan man lätt oskära deras lilla hjärtas helgedom, stryka stoffet från fjärlens vingar.

Han är dock en egen sammansättning min lille son. Om några dagar fyller han 7 år; men han har ej dröjt till dess, för att visa en utpräglad vilja, om man får gifva hans envishet ett så vackert namn. »Han är ej för god att ta's med,» brukar Karin säga; men talar man till hans lilla varma, känsliga hjärta, så kan man lätt nog få honom hvart man vill. — Det bästa draget i hans karakter är likväl hans pålitlighet, och har jag hans ord, så är jag lika trygg,

som hade jag honom under ögonen. — Jag brukar t. ex. låta honom följa morfar ned till hamnen, äfven de dagar han ej får göra sällskap på sjön. Han har då sin bestämda plats på en gammal tunna invid tullhusväggen; där klättrar han upp för att, från sin trygga plats beskåda, vare sig morfars afsegling eller någon ångbåts afgang, och jag kan nästan på minuten beräkna, när jag får se det lilla lurfviga hufvudet sticka fram ofvanför staketet, som han alltid klättrar öfver då han är ute på egen hand, ty att komma in genom en öppen grind vore naturligtvis alltför prosaiskt.

Morfars egentliga favorit är dock lilla Verna. Hon är ju också vid den näpnaste åldern, och å sin sida särdeles förtjust i sin morfar, för hvilken hon formligen koketterar. Något älskligare kan man heller inte se, än då hon, med det lilla hufvudet på sned och de klara blå ögonen fästa på morfar, hviskar med sin mest inställsamma röst: »Gå inte fjån mäj, mo'fa,» — och morfar som, sedan han druckit sitt kaffe och rökt sin pipa, längtar efter sin vanliga eftermiddagssegeltur, stannar i dörren, klappar det lilla ljuslockiga hufvudet och svarar: »Jo, nu skall morfar ut på hafvet och dra' frisk luft.» Då låter det så bedjande: »kom sna't igen till Väna, mo'fa'» — att morfar ser helt smiekrad ut, och småler med ett: »I morgon är jag här igen, min lilla stumpa.»

»I mojon,» nickar liten Verna förnöjd, »snart ä de i mojon.» Denna lilla scen upprepar sig i ungefär samma ordalag hvar eftermiddag, som en afslutning på den dagliga leken med den käre morfadern. Den reslige gråhåriga mannen och barnet med sitt lilla rosiga anlete bilda en så vacker tafra, att Elis och jag ofta stanna och se därpå. Min lilla Verna är ett vackert barn; men hvad som egentligen är så intagande hos henne, är den »ynde» — för att låna ett uttryck från våra grannar på andra sidan sundet — som hvilat öfver hvarje hennes rörelse. En del barn besitta detta onämnbara behag i högre mått än

andra, och jag skulle tro att få äga den mer än min lilla tös. Det är väl därmed hon fångslat sin morfar; ty om jag ibland kallar henne bort, fruktande att hon skall trötta honom med sin efterhängsenhet, är han ej nöjd, förrän han lyckats locka henne till sig igen.

Det är tur att Ingrid ej är afundsjuk; men hon har ej tid därtill. Hon anser sig hafva alltför många plikter hvilande på sig. Hon ser efter Halfdan åt mamma, hjälper att bära fram sockerskålen till eftermiddagskaffet, med mera husliga bestyr af lika vikt, som hon för intet i världen ville åsidosätta och genom hvilka hon anser sig förtjäna det smeknamn — »mammans lilla hjälpreda» — som hennes pappa gifvit henne.

*Stockholm 4 jan. 1870.*

Det är hela 5 månader sedan jag sist skref något i min dagbok, och föga tänkte jag, när jag då knäppte igen det lilla låset, att jag nästa gång skulle öppna det här i Stockholm, i det kära gamla hemmet, och att hela vårt småstadslif så snart vore — ett minne blott! Ett godt minne är det också, på det hela taget, Gud ske lof; äfven om den enda jag egentligen med en viss saknad skildes från, var gamla fru Smith. Hon själf har dock nog redan glömt mig; hon blef ju allt mer och mer slapp för hvar dag; och jag vet att den stackars gumman är väl vårdad af vänliga händer. Det är ljussidan af ett småstadslif, att alla där tycka sig höra ihop, som voro de förenade med släktskaps band och bildade en enda stor familj. Ibland kan det vara svårt att komma inom dennas skrankor, och mången gång kunna välviljan och intresset falla en besvärliga, och kännas närgångna för dem, som hafva sin egen lilla krets att lefva för; men då det gäller, står man där mindre ensöm och öfvergifven än i ett större samhälle, där hvar och en går sin egen väg, och allt

för ofta ej finner tid för andra intressen än sina egna.

Där tycktes lifvet till en viss grad stå stilla i sin jämna enformighet, Här däremot är så mycket förändradt, att jag ibland har svårt att fatta det. Vår gamle vän, herr Segersten, är död, och det var på hans bön vi återvändt till det gamla hemmet, för att låta hans döttrar äfven finna ett hem hos oss där. På annat sätt skulle det ej heller gått för sig. Ehuru det ljusnat något för Elis och hans arbete i \*\*\* stad, nu i det närmaste fullbordadt, varit ganska inbringande, så kunde vi ej hafva bebott detta stora hus — än mindre löst ut det — om ej flickorna Segersten betalade en så rundlig summa för sin inackordering. Utlösningen är dock ännu ställd på framtiden, ehuru villkoren äro så ädelmodigt uppsatta, att vi ej kunde neka att villfara vår gamle väns sista önskan.

Det var kärt att återse Anna, och jag vet ingen, jag hellre skulle vilja hafva som medlem af familjen; men å andra sidan finner jag henne mycket förändrad, så mycket sämre än då vi skildes åt, att det skär en i hjärtat att se hennes plågor. Att faderns död skulle gripa henne djupt, var naturligt, och det tycks, som om en del af det glädtiga mod hvarmed hon bar allt sitt lidande, skulle gått förloradt med honom. Hennes ljufva ansikte är lika mildt och tåligt som fordom, men bär ibland en prägel af vemod, som aldrig syntes där förr. Jag har hört af läkare att, då ryggmärgen är angripen, detta kan med tiden sträcka sig till hjärnan, och jag tänker ofta nog med tungt hjärta på framtiden. Ett ofrivilligt: hvarföre skall Gud så pröfva just henne, som med en sådan undergifvenhet, en så rörande förtröstan på Guds faderliga vishet och godhet, burit sitt tunga kors — vill då stiga till mina läppar. Detta är väl en af de många gåtor för hvilka endast evigheten har svar.

Eva däremot är alldeles samma muntra, barnsliga, yra varelse som förr; man har svårt ibland att fatta, hur hon kan så vara, ty hon är i botten en

varmhjärtad flicka under den tanklösa ytan, och oakadt de galna upptåg hon så ofta ställer till. Jag ser att hon plågar Elis därmed; men hvad skall jag göra? Anna kan knappt sysselsätta sig med systemen nu mer, och jag har ingen makt öfver henne. Hon vill åtminstone ej tillerkänna mig någon, och månget tanklöst streck hittar hon bestämdt på, endast för att visa att ingen kan hindra henne från att göra hvad hon vill. Hon har dock lyckligtvis fattat en nästan besvärlig vänskap för mig — besvärlig därför att den är så fordrande, och dock sällan går långt nog, att hon för min skull åsidosätter egna önskningsar. Likväl har detta händt någon gång, och jag hoppas att det så småningom kan bli regeln i stället för undantaget. Mot barnen är hon dock mycket snäll, och visar sig i allmänhet mest till sin fördel med dem, men då Martha någon gång är närvarande, så är hon alltid som värst.

Hvad Martha själf beträffar har hon till största delen lyckats utföra sitt program: hon har fått ett stort umgänge, är ganska inflytelserik i sin något egendomligt sammansatta krets, och skyr ingen möda för att blifva det; mycket vänlig och hjälpsam, men med ett behof af att få sin vilja erkänd såsom lag, hvarhelst hon uppträder. Färdig att göra hvad som helst för dem, hvilka vilja följa hennes råd, kan hon ej fatta en sådan natur som Evas, som stegrar sig lik en yster fölunge vid hvarje ovarsam beröring, och ej kan tåla hvad hon anser som en oberättigad inblandning i hennes angelägenheter. — Nåja, allting har sina skuggsidor, och inte tror jag, att jag får det mer bekymmerfritt häruppe i den närmaste framtiden, än jag hade det i \*\*\*stad, ehuru det troligen blir bekymmer af ett annat slag.

Jag var i fyra dagar hos mamma på Furutorp; längre tordes jag ej vara ifrån; men det gjorde mig ändå godt att få se mamma igen, och det kära barn-domshemmet med alla sina minnen, och den lilla grafkullen, då ännu prydd med några sena höst-

blommor. Det var sagdt att jag inte skulle medtaga barnen på ett så kort besök, men då mormor ville få göra liten Halfdans bekantskap, skref morfar att *han* bjöd Verna, och således kommo de två minsta till Furutorp, oaktadt Ivar allt ansåg detta litet orättvist. Han tröstade sig dock med sin skola, ty han har fått börja en riktig gosskola nu, något hvar-öfver han naturligtvis känner sig ytterst stolt. För resten tog moster Elna hand om både Ivar och Ingrid, och hade dem dagligen hos sig under min bortvaro.

Friz och Elna äro nämligen i staden öfver vintern. Herr Igelsparre har blifvit riksdagsman och ville ej höra talas om att vara skild från sin enda dotter i så många månader. De unga voro mycket nöjda med att tillbringa en vinter i hufvudstaden; och för mig är det äfven bra roligt. Elna och jag hafva återknutit det forna vänskapsbandet: jag finner henne lika älsklig som någonsin och hon förklarar sin lifslånga önskan, egandet af en syster, nu vara tillfredsställd. Då jag i går påminde henne, att hon nu mer har en hel rad med systrar, således mångdubbelt hvad hon ville ha, så skrattade hon blott och svarade: »Ju fler, ju bättre; men ser du, hvad jag mest önskat hafva, har ändå varit en tvillingsyster, en riktigt oskiljaktlig tvillingsyster, och någon sådan har jag ändå inte, om ej du vill vara det.» — Tanken föreföll mig så komisk att jag brast i skratt; men märkande att Elna såg så pass stött ut, som det låg i hennes soliga natur att vara, försökte jag återvinna mitt allvar. »Du får ursäkta mig,» började jag; »men hur vill du jag skall passa till tvillingsyster, åt en sådan liten rosenknopp, som du? Se blott själf på skilnaden, din lilla toka,» fortsatte jag, pekande på de grå striporna i mitt mörka hår, och så på hennes guldglänsande lockar. Men hon slöt min mun med en kyss, påstående att jag såg lika ung ut som hon, att det var förtal att våga säga, att jag hade ett enda grått hårstrå, och för resten blefve hon visst snart alldeles gråhårig själf; med mer sådant, som möjligen

ser pjollrigt ut då det skrives ned, men som låter så olika, då det uttalas med smekande tonfall och åtbörder af en älsklig liten älfva, sådan som min söta, lilla syster. Få dagar i veckan förflyta utan att hon tittar upp till oss, med en ny bok åt mig, en blomma åt Anna, eller några äpplen åt barnen, eller också för att få goda råd i hushållsangelägenheter af »min erfarna stora syster,» som jag då får heta.

Hon kommer som en solstråle, och Elis ansikte lyser alltid upp då han får se henne, ehuru det mest är de dagar som Fritz rest ut till landet, för att se om sitt landtbruk eller i andra angelägenheter, som hon består oss litet längre besök. Och jag får bekänna, med all vördnad för Marthas många utmärkta egenskaper, att jag är glad åt att det är min yngsta svägerska, som bor endast två gator ifrån oss.

20 jan.

Den där tanklösa lilla Eva ställde till en riktig uppståndelse här i går. Gud ske lof att det hela aflopp såsom det gjorde, och Eva själf har väl fått sig en förskräckelse, som hon ej så snart glömmar, vill jag hoppas. Hur man vid hennes ålder kan vara så obetänksam, begriper jag ej; hon är dock sjutton år fyllda!

För att roa barnen hade hon nämligen förfärdigat en liten ballong af silkespapper, och så hittar hon på att släppa upp den i sitt rum, doppar en svamp i sprit, och tänder eld därpå! Den drogs af luftdraget mot fönstergardinen, som flammade upp i ett ögonblick. Häpen öfver hvad hon gjort, försökte hon själf släcka alltsammans genom att draga ned gardinen; men under tiden fattar elden i Ingrid's lilla förkläde — hur skola vi aldrig få veta. — Vid barnens gallskri rusa Elis och jag in, i tid till att se Eva kasta bordduken kring barnet, och kväfva lågan genom att rulla henne på golvet. — Elis hade snart gardinerna nere, och vår stackars lilla tös hade sluppit med

förskräckelsen. Jag kunde knappt tro, att hon var alldeles oskadd, tack vare Evas rådighet, och då vi hade henne att tacka för vår lilla flickas räddning, kunde vi ju ej göra henne vidare förebråelser än dem, hon gjorde sig själf. Den läxan glömmet hon nog aldrig, stackars lilla Eva! Hon brände sin ena hand något; endast helt obetydligt likväl, men hon går med den i band i dag, och ser litet blek ut.

Stackars Anna fick sig en sömnlös natt och en attack af sina närvsmärtor, till följd af förskräckelsen — där hon låg på sin soffä hjälplös, hörande de vilda skriken och såg eldskenet, utan att kunna få veta olyckans omfång. — Riktigt godt tror jag ingen sof, och Ingrid var så uppskakad, att jag måste taga henne till mig på natten för att få henne något lugnare. Nu i afton höll Ivar på att skrämna oss igen medelst förtviflade nödrop. Han trodde gardinen skulle taga eld, därför att Karin ställt lampan på byrån, tre, fyra alnar därifrån. Att de aldrig skola komma att leka med elden, bör jag vara trygg för, och den är minsann ej en sak att leka med heller. Jag vågar ej ens tänka på hvad som kunnat hända — och kan ej tacka Gud, som jag ville!

*10 febr.*

Elna skickar bud att Fritz är dålig, kom hem förkyld från landet i går. Jag skall gå upp en stund och höra hur det står till, ehuru jag hoppas att det endast är ett öfvergående illamående: jag vet hur lättskrämmd Elna är, då det är fråga om Fritz.

*11 febr.*

Fritz förkylning tycks utbilda sig till lungkatarr. Alltid tråkigt då det kommer något åt hans lungor, ehuru han, sedan vistandet i Australien, ej tycks hafva klenare bröst än andra.

Elis är bortrest. Bara han nu ej också går och förkyler sig; det är minsann lätt gjordt vid denna årstid.



14 febr.

Fritz, bror Fritz är död! Bittida i morse väcktes jag af sorgebudet, och ehuru jag tillbringat hela dagen med den stackars Elna, har jag ännu svårt att fatta att det är sant. Han tycktes vara så mycket bättre i går afton, att slaget kom alldeles oförberedt.

Då jag gick ifrån dem på kvällen hoppades de på en god natt, och Fritz sade just åt sin hustru, att hon lugnt kunde gå till sängs. — »Läs blott för mig min favoritsalm, du vet! 'Af hjärtat hafver jag dig kär' — sedan skall jag försöka sofva, jag känner mig så trött, så att det skall nog gå bra.»

Elna bad dock så vackert att åtminstone få ligga inne på soffan, att hon till slut fick sin vilja fram. Sedan visste hon ingenting förrän inemot klockan fyra på morgonen, då Fritz ropat på henne:

»Elna, min lilla Elna! Jag känner mig så besynnerlig — låt mig få hålla din hand — och läs ett Fader vår med mig — jag kan ej riktigt få fatt i orden.»

Det stackars barnet, förskräckt och uppskakadt, lydde dock omedvetet, och Fritz läste efter henne, med halfhög röst, ända till orden: »Fräls oss...» En suck, ett rosslande ljud och så intet mer. — Huset väcktes af Elnas skri af förtviflan, och då hennes far skyndade in, fann han henne liggande, halft vanmäktig, öfver sin mans döda kropp. — De buro henne därifrån, och sände bud på mig.

Då jag hunnit dit, mötte mig den gamle mannen, hvilken — ehuru mycket vänlig mot alla Fritz släktingar, — likväl alltid förekom mig så styf och stel, så putsad och noga om alla yttre former. Nu gick han ikring i sin nattrock, håret i oordning, böjd och åldrad på dessa få timmar.

»Mitt stackars barn, min stackars lilla Elna,» jämrade han sig; — »så ung och redan änka! Hvad skall jag göra för henne, Margareta? Jag tror hon

dör eller mister sitt förstånd. Tänk bara, änka vid tjugu års ålder — min arma, arma flicka!»

»Hvar är hon, onkel?» afbröt jag honom.

»Där,» pekande på salongsdörren; »kom med mig. Elna, mitt barn,» fortsatte han, »här är Margareta.»

Hon vände långsamt på hufvudet vid vårt inträde. Jag nästan ryggade tillbaka. Kunde detta vara Elna, med detta bleka, insjunkna ansikte, dessa torra glanslösa ögon, denna nedfallna käke, detta uttryck af fullkomlig frånvaro — af själ och förstånd — höll ag på att säga?

»O Elna, Elna!» utropade jag, bristande i tårar och slutande henne i famn, »min stackars, stackars lilla syster.» — Hon fäste ögonen på mig, på samma frånvarande sätt, rörde läpparna ett par gånger utan att få fram ett ljud; till slut kom det dock, med en ihålig, halft uttryckslös, halft drömmande röst: — »De togo mig bort strax — och nu vilja de inte låta mig se honom.» — »Se honom, se Fritz? jo Elna, det får du visst. Skola vi gå nu?»

Herr Igelsparre skyndade fram förskräckt: »Det går ej an! Hvad tänker ni på Margareta? Hon tål ej vid det!»

»Se på henne, onkel,» var mitt svar. »Är inte allting bättre än detta tillstånd? Får hon ej gråta, så kan ni ha' skäl för all er oro. I alla fall är det värdt försöket.»

Han steg tillbaka, och jag reste mig från soffan, där jag satt med armarna om min stackars, lilla svägerskas lif. Elna, som ej tyckts fatta ett ord af hvad som afhandlats inför henne, reste sig äfven och gick med ojämna steg, lik en sömngångerska, fram mot sängkammardörren — stödd af oss två.

Hon gick fram till bädden, där min bror låg med ett leende på sitt ansikte, så ljuft, så saligt som man knappt ser annat än en och annan gång på en döds anlete; men som då kastar ett sådant

skimmer däröfver, att man tycker det vara ett åter-sken från de eviga boningarna, ett »dödens uppsväl-jande i segern».

Hon stod en stund där och bara såg och såg, i det hon sakta strök med handen öfver hans panna; så med ett genomtrände rop: »Fritz, min Fritz, min älskade!» kastade hon sig öfver honom och brast i en förtviflad gråt. Hon låg där länge på knä, med hufvudet borrhadt i täcket, och den späda varelsen skakade af spasmodiska snyftningar; men så småningom blefvo dessa mindre häftiga och då jag knäböjande invid henne, åter vågade lägga armen om hennes lif, kastade hon sig om min hals och grät välgörande, välsignade tårar. — Sedan lyckades vi så småningom få henne att lägga sig på salongssoffan, samt förtära litet föda: så började hon själfmant tala om detta förfärliga uppvaknande, och så mer och mer om Fritz, om allt hvad han varit för henne, hennes far, folket på godset. Hon tycktes finna ett slags tröst i den tanken att alla, hvilka känt honom, måste sörja honom djupt.

Jag satt inne hos henne och skref till Furutorp. Öfver de stackars föräldrarna kommer detta nog också som ett åskslag: gårdagens underrättelser voro ju så mycket bättre! Jag kan ej låta bli att vara litet orolig för mamma, så klen förut. Gud hjälpe dem alla! Det är nästan som sorgen öfver den kära brodern vore uppsvulgen i oron för de lefvande! Ack, om Elis vore hemma ändå; jag har telegraferat till honom. Herr Igelsparre, vanligen så rådig, för att ej säga själfrådig, står nu så hjälplös och obestämd, att det vore godt på mer än ett vis om Elis komme snart.

28 febr.

Nu har den käre brodern blifvit lagd till ro i den samma gamla kyrkogård på Furutorp, hvars blomster-bevuxna kullar gömma så mycket af hvad som är

oss kärt. — *Guds åker* kalla de gamle denna allas vår sista hviloplats; ett vackert namn, ett sant därjämte: dyrbara frön anförtros där åt jordens sköte. Sådda i skräplighet, i förgänglighet, skola de uppstå i oförgänglighet och kraft.

Elna är kvar på Furutorp. Det tycktes göra både mamma och henne godt att vara tillsammans: mor och hustru, de två hvilka kanske ändå mest älskat Fritz. Hon sitter helst vid mammas sida hela dagen, och tröttnar aldrig på att höra allt hvad mamma kan minnas om honom, hans barndom, allt hvad han sagt och gjort; och sedan själf få berätta om dessa två korta, lyckliga år, deras gifta lif varat. Jag förvånar mig nästan öfver den själsstyrka, som bor i denna spåda varelse, hvilken jag en gång fruktade, skulle krossas af första ovädersstorm.

Hon har dock ett hopp, som håller henne uppe; just det för hvilket de flesta i dubbelt mått beklaga henne: hoppet att innan sommaren vara mor. — Hon gråter bittert ibland, då den tanken tränger sig på henne, att hennes lilla barn aldrig skall hafva sett sin far. Men för detta lilla barn önskar hon dock lefva; för dess skull håller hon sig uppe, sköter sig såsom hon eljes troligen inte skulle kunna öfvertalas till. Åh nej! Gud gör väl hvad Han gör. Han lägger aldrig efter människosätt sten på börda, ehuru det ibland kan synas så, för våra kortsynta blickar; utan mången gång ligger just hjälpen där vi minst anade det: i ett extra bekymmer kanske — i alla fall i ett något som tvingar oss till verksamhet, hindrar oss att försjunka i en förlöande bedöfvelse.

Det första, som lockat ett leende till de stackars bleka läpparna, var då mamma lärt henne sticka sockor åt den lille väntade gästen. Hon trädde upp den lilla hvita tingesten på två fingrar och smålog — men endast för att brista i gråt, stackars liten, vid minnet af honom, hvilken nu ej mer kunde glädja sig med henne, och utan hvilken för henne ej fanns någon oblandad glädje mer!

8 april.

Nej! Barnuppfostran är icke en så enkel sak, som mången inbillar sig! Hvarje barn har ju sin mer eller mindre utpräglade karakter, och den ofta så olika anlagd, att hvad som är nyttigt för den ena, mången gång vore ytterst skadligt för den andra. Att behandla dem alla lika, det vore ju alldeles som om en trädgårdsmästare planterade alla sina växter i samma jordmån, gäfvde dem alla samma kvantum vatten, och sedan förundrade sig öfver att den ena eller andra vantrifvits och dött ut.

Jag tänker särskildt härpå i dag, enär Martha och jag haft en ifrig diskussion i ämnet. Hon tyckte att jag skämde bort mina barn, och beskref sin egen uppfostringsmetod, hvilken, uppriktigt sagdt, påminner mig om ett väl skött urverk. Allting därvidlag går efter en mängd bestämda regler, som ej få åsidosättas under några förhållanden, och nog äro hennes barn mycket bättre dresserade än mina; men jag kan ej hjälpa, att jag tycker att de lyda som maskiner; de våga ju knappt tänka själfva, åtminstone ej i moderns närhet. Släppas de däremot någon gång på egen hand, och känna sig fria, äro de de vildaste af hela sällskapet, och jag sitter alltid med andan i halsen, då min svägerska någon eftermiddag skickar upp sin barnskara till oss, därför att hon, af en eller annan anledning vill blifva af med dem. Isynnerhet Henrik, den fjärde i ordningen, är en förskräcklig vildbasare. Än sätter han en dricksbutelj i kakelugnsnischen, för att få korken att springa i luften, än sträcker han segelgarn snedt öfver matsalen, för att få Karin eller barnen att slå ikull, eller hittar på något för att skrämma de andra; och då jag skyndar dit för att utröna orsaken till de vilda skraken, ser han alltid så oskyldig ut, och »kan rakt inte begripa, hvad som kommit åt dem allihop.»

Jag för min del tror, att man kan göra så få lagar som helst, blott man aldrig tillåter att ett

förbud ostraffadt öfverträdes, samt om barnen veta att »hvad mamma har sagt, det menar hon,» som jag hörde Ingrid anmärka en dag; i det hon tillade med en suck: »om det bara tjänade till något att tiggas ändå, men det gör det rakt inte, när mamma en gång sagt nej!»

Nog tyckte jag att mina skäl voro tillräckligt talande för att öfvertyga Martha, men jag gissar nästan att hon fann sina egna lika oemotståndliga, som jag mina, och som vanligen är fallet, skildes vi åt med en angenäm känsla af vår egen öfverlägsenhet och medlidande med den andras oförmåga att se saken i dess rätta ljus. — Ja, jag skrattar åt det själf; men så är det ändå oftast — tyvärr!

I motsats till Martha anser allt Eva mig ofta vara »fasligt sträng mot de stackars ungarna»; och jag medgifver att det kan kännas svårt nog emellanåt att låta sagdt vara sagdt. Det gör mig ännu ondt, när jag tänker på min stackars lilla Vernas bedröfvelse häromdagen, då vi hade en sådan liten strid att genomkämpa, hon och jag.

Hon hade, af en eller annan orsak, råkat i miss-humör vid middagsbordet, och kunde omöjligt komma rätt igen. Pappa var inte hemma heller, och hur det nu är, ser det alltid ut som om småherrsskapet hade större fallenhet för själfsvåld sådana dagar, än när en allvarlig blick från pappa gör slut på hvarje litet börjande ofog. För stackars Verna var emellertid den dagen allting på tok; stolen stod än för nära bordet, än för långt ifrån; kudden låg orätt, eller halkade; de små byxorna och kjolarna stramade; med ett ord, hvad helst man försökte göra var »otrefligt» och förblef »otrefligt». — Då jag gjort hvad jag kunde för att ställa allt till rätta, förklarade jag slutligen att, »om inte Verna satt snällt vid bordet, så blefve hon utan chokladkräm.»

Jag trodde att det skulle vara tillräckligt med hotet. Chokladkräm är en allt för stor raritet på vårt bord, för att ej ordet borde verka magiskt på

barn, som äro så förtjusta i allt hvad choklad heter, som mina äro det; men äfven detta var förgäfvets, och efter åtskilliga varningar fann jag mig tvungen att stå vid mitt ord. Då Karin kom in med skålen, ljusnade emellertid Vernas ansikte; hon makade sig rätt på stolen och sköt fram sin tallrik till mig; men när jag skakade på hufvudet med ett: »Nej, min lilla flicka; kom ihåg hvad mamma sade; nu är det för sent» — stirrade hon ett ögonblick, först på mig, så på den tomma tallriken, som om hon ej kunde fatta möjligheten af en sådan olycka; kastade sig sedan handlöst ned från stolen, och hakade sig fast vid mig, under strida tårar och ideliga rop af: »Förlåt, förlåt mamma, förlåt!» — Jag medger att det inte var så lätt att hålla stånd, och jag tror äfven att den stackars lilla ungen hade svårt att fatta en förlåtelse som ej tog form af en portion kräm, men läxan har nog redan burit frukt, ty från och med den dagen har blott ett ord behöfts för att få henne att sitta ordentligt vid bordet, hvilket förut ofta varit svårt nog.

De flesta skulle troligen finna det löjligt, att man skrifver ner en sådan småsak i en dagbok, eller kan fästa sig vid en sådan obetydlighet, som att en barnunge behöfver straffas. Men för min lilla flicka var det ingen obetydlighet, utan en gränslös olycka, hvaröfver hon grät lika strida tårar, som hon kanske en gång, stackars barn, vid äldre år kan komma att fälla vid någon verklig förlust — under intrycket af någon bitter misräkning, någon djup sorg — man ser blott lifvet från en olika synpunkt vid tre, fyra års ålder och vid tjugo eller trettio; och för resten tror jag ej att någon mor kan vålla sitt barn en smärta, äfven en nödvändig sådan, utan att själf känna smärta däröfver. Ofrivilligt slöt sig därtill tanken på hur ödesdigert detta »för sent» ljudit för så många här i världen.

Gud bevare dig, mitt lilla barn, från att någonsin

i lifvet få erfara hur mycken bitter, hopplös smärta kan ligga i de två små orden.

1 juni.

Elna har fått en son. Gud ske lof, säger jag af varmaste hjärta, och kan ej alls förstå det »stackars fru Ulfstjerna» hvarmed de flesta mottaga underrättelsen. Man kan säga: stackars litet barn, som aldrig känt sin far; men i denna stund kan jag ej tillägga stackars Elna — hur uppriktigt, hur djupt hon än sörjer Fritz, hur svårt det än är att i sådana stunder stå ensam — ty för henne har lifvet åter blifvit rikt och skönt, från det ögonblick hennes barn lades i hennes famn. Hon gråter ännu, och hvissar till det om »pappa, som ser ner från Guds himmel på sin lille gosse, men likafullt är det, som om sorgens udd vore bruten — en liten ny Fritz, lämnad henne som ett dyrbart arf efter den Fritz, hvilken var hennes ungdoms kärlek. Stackars liten, hon är ju själf så ung ännu!

Att Fritz lille son skall bära sin fars namn säger ju sig själf, och det var nog endast och allenast för att så skulle kunna vara, som Elna så mycket längtat efter en liten gosse, oaktadt de flesta sade henne att hon skulle få bra mycket mer både nöje och sällskap af en liten dotter. Nu har hon ju emellertid fått sin önskan uppfylld, och vi glädjas alla med henne.

Jag är hos henne så mycket som möjligt, men det är ej lätt att dela på sig, ty min stackars Anna, här hemma, är mycket dålig, och behöfver mig väl hon med. Eva passar ej till sjuksköterska, och påstår att hon långt hellre hjälper mig med barnen. Hon har verkligen lärt Verna bokstäfverna, och läser en liten stund hvar dag med Ingrid; churu jag är rädd för, att det blir mer lek än allvar. Nåja, vid deras ålder gör det på det hela taget mindre, och i alla fall har Eva själf bestämdt godt af sitt försök att vara till litet nytta.



10 juli.

Dagarna gå, tunga och sorgsna. Det gör mig riktigt ondt om Elis — att hans hem ej skall vara gladare, då han, mången gång trött och utarbetad, behöfde finna litet hvila där, för att samla friska krafter; men som han själf svarade, när jag häromdagen, med tårar i ögonen, sade honom detta: »Vi måste taga hvar dag sådan Gud sänder den, och komma ihåg att Han ingenting sänder utan att Han har sin mening därmed.»

Det är Annas sjukdom, hvilken i sina växlande skiften är så smärtsam att åse. Stundom tager den till och med rent af form af sinnesrubning. Hon har likväl sinå ljusa dagar, då hon är sig själf igen: rörande glimtar af undergifvenhet, af tro och hopp. Undergifven — ja, det är hon väl egentligen alltid; men ibland ligger öfver hela hennes väsen ett drag af missmod och hopplöshet, som skär mig i hjärtat. Hon har dock alltid sin bibel bredvid sig, och jag ser allt fler och fler märken och blyertsstreck däri. Under sömnlösa nätter är den ännu hennes sällskap, och väl också hennes tröst, om hon än ibland har svårt att, liksom förr, finna uttryck för det som lefver och rör sig inom henne. Min stackars vän! Gud gifve att du snart finge lägga ned det tunga kors, du så länge burit, och burit så ödmjukt och tåligt i Hans spår, som själf bar vår krankhet, och lade på sig vår sveda.

15 juli.

Elis kom hem i dag, helt och hållet upptagen af den stora nyhet han bringade: Frankrike har förklarar Tyskland krig. Åtminstone heter det så; men nog är det Tysklands fel i alla fall. De hafva åtminstone gjort allt hvad de kunnat för att reta Napoleon; men nu hoppas jag verkligen att de funnit sin öfverman.

3 aug.

Fransmännen marscherade in i Saarbruck i går med klingande spel. Redan öfver Rhen således. Alla sympatier äro här för Frankrike. Ändtligen skall det stackars Danmark bli hämnadt!

Egentligen har jag dock föga tid och tankar att egna de stora världsnändelserna, här, där jag sitter vid Annas plågoläger och med tungt hjärta följer sjukdomens härjningar! Gud hjelpe henne och alla som lida.

20 aug.

Ja, nu är det slut. Den långa kampen är utkämpad, och vår stackars vän har fått lägga sitt trötta hufvud till ro.

Det har varit förfärliga dagar! Ej under att Eva är aldeles förintad. Stackars lilla muntra, barnsliga Eva — lifvet har visat henne en af sina allvarligaste, sina dystraste sidor.

Det gick nog bra tvärt till slut: en vild yrsel inställde sig nästan oförberedt. — Eva satt just inne hos systemen, hvilken, efter en sömlös natt, tycktes hafva fallit i en slags dvala, hvarur hon plötsligen vaknade i ett tillstånd af yrsel — så hemsk, tror jag, som en yrsel kan vara. Eva kom inrusande till mig — där jag satt med lille Halfdan, som inte var riktigt bra den dagen — kastade sig ned på golvet bredvid mig och gömde ansiktet i mitt knä, i det hon utropade med en rysning:

»Jag kan inte, Margareta, nej, jag kan inte vara därinne: det är så förfärligt! Hon ser så besynnerlig ut, och säger sådana rysliga saker!»

Jag skyndade in, och vågade sedan knappt lämna min stackars vän på tre dygn.

Ack, hur litet man vet! Jag hade alltid tänkt mig Annas blifvande dödsbädd som något så vackert, så fridfullt och uppbyggligt, och så blef den — detta!

Hon hade dock sina ljusglimtar, när de lugnande läkemedlen verkade, då hon, med ett småleende tackade oss, och tackade Gud; och Gud ske lof att hennes sista ord — ord, som äfven emellanåt under själfva yrseln, tycktes lugna henne ett ögonblick — voro: »Fader, i Dina händer, ja, i Dina händer!» Ja, hon var i Hans händer under sin långa prøfvotid, i Hans händer under den sista striden, i Hans händer äfven nu, sedan lifsens krona är vunnen!

Svåra timmar att genomlefva var det dock, äfven för oss, hvilka stodo där kring hennes plågoläger, utan att kunna göra annat än åse den tunga kampen, vänta på hjälpen, som, för våra ögon, dröjde så länge. En stund, då jag tyckte mig ej kunna stå ut längre, och det syntes mig som om min egen tro, mitt eget hopp på Gud började vackla, tog jag den bibel, som alltid låg vid hennes hufvudgård och slog upp den, nästan på måfå, för att söka däri ett tröstens ord; och jag fann det jag sökte. Den vers som mötte mina blickar var denna, i Davids 142:dra psalm: »Här min ande i ångest är, låter Du dig vårda om mig». Och jag blygdes för min brist på tro, blygdes att jag ett enda ögonblick kunnat tänka, att Gud öfvergifvit sitt lidande, kämpande barn — och ännu efteråt, när minnet af denna ohyggliga yrsel, med sina hjärteskärande skri af förtviflan, förföljer mig lik en mara, kasta dessa ord liksom en stråle af ljus i mörkret; och jag tänker på vår Frälsare på Golgata: huru äfven för hans blickar en stund hans faders ansikte tycktes bortskymd af själsångsten; att äfven från hans läppar ljudit orden; »Min Gud, min Gud, hvi har Du öfvergifvit mig!» — och jag upprepar för mig själf med den gamle psalmisten: När vår ande i ångest är, när hvarje fotfäste ger vika och ingen hjälp, intet hopp, intet ljus tycks finnas för oss hvarken i himmel eller jord — äfven då låter Du dig vårda om oss!

Öfver min stackars väns dödsbädd lyste ock till slut en stråle af frid. Med sin Frälsares ord: »Fader

i dina händer» — på läpparna föll hon i en lång dvallik sömn och ju längre den räckte, ju lugnare blef den: de oroliga nervryckningarna i ansiktet och händer aftogo mer och mer, och ett skimmer af frid spred sig öfver de tärda dragen. Det var som då ett barn gråtit sig till sömn, och de spasmodiska snyftningarna bli färre och färre; den lilla läppen upphör efter hand att darra, och barnet hvilar tryggt och godt, all sorg förgäten, under det modershanden stryker bort den sista lilla rynkan i pannan, torkar den kvarglömda tåren på kinden; och till slut ler den lille i sömnen, mot de ljusa drömbilder som möta honom där. Äfven här var det ett trött barn, som vaggades till ro på fadersarmar — så sakta, så mildt att vi, som stodo ikring henne knappt märkte när den flyende anden lämnade sin bräckliga hydda.

25 aug.

En farbror och faster till Eva, brukspatron Segersten med fru, hafva varit här och ha tagit henne med sig, för den närmaste framtiden åtminstone. Det var litet tal om att skicka henne till en pension i Schweiz; men så länge kriget varar, är just inte rådligt att göra onödiga resor. Något ombyte kunde hon dock behöfva, stackars barn, och det blir bestämdt nyttigt för henne att få vara tillsammans med jämnåriga kusiner. Hennes faster gjorde dessutom ett särdeles godt intryck och sökte nog att bereda den stackars flickan ett så godt hem som möjligt. Eva själf, stackars liten, var emellertid mycket bedröfvad öfver att lämna oss.

»Hem,» svarade hon mig på mina lugnande anmärkningar. »Här är mitt hem, hos er. Du Margareta, skall få göra med mig hvad du vill, bara du behåller mig kvar. Och barnen, de söta barnen! jag kan inte skiljas från dem. Hvad bryr jag mig om kusiner, som jag aldrig sett? Tag mig till din dotter, och låt barnen vara mina små syskon. Hvar-

för skulle inte det gå an? Pappa skulle önskat det — det vet jag.»

Jag försökte göra klart för henne, att hon måste rätta sig efter sin farbrors och förmyndares önsknin-  
gar. Längre fram kunde det kanske ställas annor-  
lunda, ifall hon då ännu önskade det; och af allt  
hjärta kunde jag lofva att vår dörr alltid skulle stå  
öppen för henne.

De reste i morse. Eva tröstade sig genom att  
lämna en del af sina saker kvar »tills hon kom till-  
baka,» och på så sätt inbilla sig att hon endast nu  
fore på ett besök till sina släktingar.

*Furutorp 3 sept.*

Vi äro nu samt och synnerliga här på Furutorp.  
Elis påstod att jag behöfde hvila upp mig riktigt  
och det kunde då ej göras bättre än här hos de kära  
föräldrarna. Till den fjärde oktober måste jag vara  
i staden igen, för att ställa allt i ordning till mina  
inackorderingar. Ty, ehuru det gått bra för Elis på  
sista tiden, anser jag det dock vara min plikt att  
hjälpa draga lasset, så vidt jag kan; och då vi hafva  
så godt rum, blir det lättaste sättet att hafva in-  
ackorderingar.

Det är återigen Martha, jag därvidlag har att  
tacka för, att jag redan har mina rum upptagna för  
vintern, så att jag slipper alla vidare bekymmer i den  
vägen. Nu har jag hela denna månad för att i fred  
och ro få njuta af att vara hos mamma igen och glädja  
mig åt att se Elis med bössan på armen, följa pappa  
på ströftåg genom skogarna. Det är just hvad han  
behöfver: att komma riktigt ifrån det dagliga sträfvet  
på en tid — och att få hvila ut sig ordentligt, var nog  
lika mycket af nöden för honom som för mig.

Ja, här hafva vi det så lugnt, och fridfullt och  
godt — och under tiden lida människor och dö i tusentall!

Hvilket ohyggligt sorgespel detta fransk-tyska  
krig hotar att bli! Fransmännens framgång var af

kort varaktighet; redan vid Wörth och i ännu högre grad vid Mars la Tour och Gravelotte svek dem segern, oakadt underverk af tapperhet och dödsförakt. De franska kyrassierernas hjeltedmodiga utfall påminner om sagotidens bragder; men deras själfupppoffring var fruktlös. Nu gå tyskarna framåt såsom segerherrar, och eld och blod teckna deras väg. De sista underrättelserna om de hemska dåden i Bazeille, hafva uppskakat oss alla. Man trodde att sådana grymheter ej kunde föröfvas af annat än förra århundradens kosacker; att vår tid aldrig skulle se sådana blodsdåd mer. — Arma Frankrike! Skall det då hädanefter vara ett brott att strida för hem och härd!

6 sept.

Napoleon och hela franska hären gifvo sig fångna i Sedan i förgår! Hvad skall väl slutet bli på allt detta?

12 sept.

Vi göra ej annat, här ute på landet, än politisera, och med spänd uppmärksamhet följa tingens utveckling i Frankrike. Man har riktigt feber tills posten anländt, och hvarje post tyckes medföra märkvärdigare nyheter än den föregående.

Nu är Frankrike republik igen, och Napoleonnernas saga tycks vara snart ett minne blott. Stackars Napoleon III! För kort tid sedan ansågs han såsom den där höll Europas öde i sina händer, och nu — sjuk, hjälplös och fången — vända de forne beundrarne sig emot honom med tusende beskyllningar. Där kan finnas mycket att hos honom klandra, och många hafva länge gjort så; om dessa säger jag intet, men hvad jag ej kan tåla är då gamla vänner vända sig mot den som förut är olycklig nog, och hvilken de skulle upphöjt till skyarna om blott segern gynnat honom.

Ja, det är en märkvärdig tid vi lefva i och litet hvarstades i Europa ske märkliga ting: Rom

faller i Italienarnes händer, samtidigt med att påfven förklarar sin ofelbarhet. Hvilken ödets ironi. För vanliga människor ser det rent af ut som en löjlighet att komma fram med ett dylikt påstående, i samma ögonblick som påfvemakten, den världsliga påfvemakten åtminstone, fått sin dödsstöt: men det är kanske ett sista försök, att på andans område återvinna hvad som förlorats på annat håll.

20 okt.

Hemma igen. Det var svårare än vanligt att taga afsked af mamma denna gång. Det kändes alltid såsom vore det troligen det sista. Elna var en liten tid på Furutorp med sin lille Fritz: en präktig liten pojke, som utgjorde mina småttingars förtjusning. I Ingrids ögon var han bättre än någon docka; Halfdan börjar redan, i hennes smak, bli för stor, sedan han utvecklats en egen liten vilja, och hon föredrog den lille kusinen, hvilken hon kunde få hjälpa till att bada, att vyssa till sömn, eller draga kring i trädgården, i hans lilla korgvagn. — Däremot har Verna alldeles öfvertagit Halfdan, och liffig, ja, häftig som hon eljes är, visar hon ett outtröttligt tålmod med honom, rättar sig efter honom i ett och allt, åsidosätter egna lekar för att roa honom, och ställer sig ibland och ser på honom med en förtjusning och beundran, som är nästan komisk att skåda hos ett sådant litet pyre; allt under det hennes ögon söka de kringståendes med en outtalad fråga, ett: »Är han inte näpen?»

Han är verkligen en söt liten unge, i den näpnaste åldern, och i allmänhet så godlynt och foglig att hans pappa påstår — när han vill retas med mig n. b. — att han aldrig blir annat än en beskedlig mes, enär han ej äger vilja. Nå, så har Ivar åtminstone vilja för två, och är svår nog att styra mången gång. När Halfdan blir äldre, få vi väl se till, att styfva upp honom med, ifall så behöfves —

och då framför allt lära honom att vara *sann*. Det är i alla fall det viktigaste af allt, den enda säkra grundval, hvarpå uppfostran kan byggas; barlasten, utan hvilken man lätt nog går till grund. Ack, jag har sett fall i lifvet, där ädla, goda, älskliga egenskaper lidit skeppsbrott, blott och bart af brist på denna barlast; och jag har då ofta tänkt på hvilken vikt vår Herre och Frälsare lade just på sanningen. — De ende mot hvilka Hans kärleksfulla läppar uttalade en verklig fördömsedom voro just skrymtarne; det vill säga dem, som så länge ljugit för Gud, sig själfva och andra, att de ej mer visste hvad en sann känsla var. Jag tror det vore godt om vi lade mer märke härtill; komme ihåg att man ej blir en af desse så allmänt föraktade skrymtare med ens; men att hvarje, t. o. m. den minsta, den obetydligaste afvikelse från sanningen, är ett steg på det sluttande planet, utför hvilket man halkar långt lättare än man anar.

3 febr. 1871.

Ja, nu är jag i gång med mina inackorderingar — har haft dem i öfver tre månader; men gör deras närvaro min portemonnä något tyngre, — hvilket jag är färdig sätta ett frågetecken för, så många ökade utgifter tycker jag deras härvaro dagligen medför — så nog gör den mycket annat tyngre med.

Det första jag fick göra, var att taga en jungfru till, en ung flicka, som får hjälpa Karin med litet af hvarje, ehuru hon egentligen skall vara för barnen; och på det hela synes jag härutinnan ha varit lycklig i mitt val; hon kallas Rosa ehuru hon är döpt till Barbarosa — eller Barbarossa, som det väl egentligen skall heta. Hur föräldrarna fått den genialiska idé att gifva en flicka det namnet, har jag ingen aning om; de ansågo det troligen vara en förnämre form af det mer alldagliga Rosa. Af större vikt är emellertid, att hon tycks vara en riktigt bra och snäll flicka, rödkindad som en verklig ros, glad-



lynt och villig. Själff ännu litet barnslig och tanklös, måste man ju hafva ögonen på henne; men med tålmod och god vilja å ömse håll, kommer det nog att gå allt bättre och bättre, isynnerhet som hon verkligen är barnkär, hvilket ändå nästan är det viktigaste i en barnkammare.

För att återkomma till mitt egentliga ämne, mina inackorderingar, så är det fyra unga flickor vi hafva i huset; två systrar Lind, en fröken Kronak, och dennas kusin, fröken Hjelmanäs. De äro egentligen här i Stockholm för att taga lektioner: den sistnämnda i teckning och målning, alla de öfriga i musik. Den ena fröken Lind är döpt till Jenny, och synes hysa en slags tanke om att begåfningen måste följa med namnet. Hon är verkligen icke utan röst, men mer än en liten nätt salongsröst får hon nog aldrig. I alla fall arbetar hon verkligen, hvilket är mer än man kan säga om de andra, fruktar jag; och ehuru oupphörliga skalor och roulader bli tröttsamma och nervretande i längden, föredrager jag dem framför de andras jämna tissel och tassel. Elis blir nu alldeles vild däråt. När helst han kommer hem, påstår han att han finner dem i vår lilla salong, hvissande och fnissande.

»Ville de ändå skratta högt och tala ut som andra mänpiskor,» brukar han säga, »skulle det vara drägligare, äfven om de ej hade annat att tala om än fjans och bjäfs och dumheter; eller om man åtminstone någon enda gång såge dem hafva någon ordentlig sysselsättning för sig.»

Sant är att deras lektioner tyckas upptaga föga af deras tid, och ehuru de ganska godmodigt tillmötesgå en af mig uttalad önskan, och ibland äfven ingå på ett eller annat af hvad jag försöker föreslå, så blir det alltid då, som om *de* bevisade mig en slags nåd, och de tyckas ej hafva ringaste aning om att det lif de föra, kan vara till skada för dem själfva, bortplottrande både tid, krafter och förmåga.

Det värsta af allt är, att det rubbar själfva vårt hemlif. Elis var förut nödvändigtvis borta en stor del af dagarna; nu går han ofta ut igen på aftnarna, eller stänger han sig in på sitt rum hela eftermiddagen för att slippa höra det evinnerliga pratandet. Detta kunde mången gång vara komiskt nog, om det ej gjorde mig så förtviflad, att se hur dessa ungdomar bemöta honom. De uttrycka sig med en sådan säkerhet om ett och allt, att jag, min oskyldiga stackare, känner mig som fallen från skyarna ibland. Särskildt tyeks fröken Hjelmenäs anse, att hennes artistiska begåfning sträcker sig till att kunna bedöma och kritisera allt hvad ritningar heter, med den påföljd att Elis numer nästan aldrig tar in några ritningar för att visa mig, då han inte tål höra de dumheter, hon pratar därom. Hon har en så oerhörd motsägelselusta, att han knappt kan öppna sin mun, förr än hon sätter sin lilla trubbiga näsa i vädret och säger emot.

I dag gick jag emellertid in till flickorna före middagen, sade dem att min man hade en svår hufvudvärk, och att det därför vore särdeles snällt af dem, om de ville förhålla sig litet stillsamma under middagen. Jag sade dem det så artigt jag kunde och de voro verkligen mycket snälla, och vår middag och afton aflupo så treffigt och bra som den inte gjort på jag vet ej när; men jag kan ej alltid göra en sådan direkt appell och den skulle kanske ej heller tjäna till något, ifall den återkom för ofta.

En annan sak, som mången gång sätter mitt fålamod på prof, är deras sätt att behandla barnen. Halfdan äro de förtjusta i; de köpa hans kyssar med chokladpastiljer och snask, och skulle snart skämma alldeles bort honom, i fall jag ej vore på min vakt. Men hvad beträffar de öfriga, hafva de alltid något att anmärka på dem, huru mycket jag än försöker hålla dem ur vägen; och det slutar allt för ofta med att Ingrid blir näbbig, och svarar på ett föga passande sätt, medan Ivar blir trumpen och ovänlig. Sedan får jag höra långa beskrifningar på andra barn,

hvilka berömmas öfver höfvan: så snälla, så väl uppfostrade, skulle aldrig tillåta sig ett eller annat, som jag då strax förstår att mina stackars små gjort sig skyldiga till. Nåja, det kanske kan göra mig godt; nog öfvar det mig i tålmod, det vet jag då! Det kan väl äfven hända att man är blind för sina egna barn. Jag försöker därför att taga det hela som en pröfning, kommande ihåg att Gud nog har sin mening med allt hvad han sänder; att intet i vårt lif är så obetydligt, att det ej kan bringa oss en nyttig, kanske ofta en välbehöflig läxa. Men jag kan ändå ej låta bli att tänka på flickorna Segersten, och ibland sucka i tysthet för mig själf: »Hvilken skilnad!»

*10 mars.*

I slutet på denna månad — så är det nu bestämdt — skola mina unga damer hem hvar till sig; och jag kan ej säga annat, än att jag höjde en tack-samhetens suck, då de sade mig det.

De hafva dock sina goda sidor, mina små fröknar och hafva varit riktigt snälla och ömma mot barnen, under det de nu varit sjuka. Mina två äldsta hafva nämligen haft gulsot och särskildt fröken Hjelmanäs har suttit inne hos dem halfva dagarna; ritat och klippt ut hela stall och ladugårdar åt dem, samt berättat sagor i det oändliga; så det ser ut, som skulle de tre skiljas åt som de sätaste vänner. Allt sedan har hon äfven varit angenämare i det dagliga lifvet; ehuru minst ändå i sitt uppförande mot Elis, hvilken hon riktigt tycks lägga an på att plåga. — Ja nog skall jag se upp, innan jag återigen tar unga damer i huset!

*18 mars.*

Martha har varit här och föreslagit oss en annan inackordering för resten af våren, och jag får säga, att det ej låter så illa. En förmögen hanoveranska, ett lärdt och intelligent fruntimmer, som vill tillbringa

någon tid i Sverige. Hon bor nu på hotell med sin kammarjungfru, men vill gärna komma in i en svensk familj, för att riktigt sätta sig in i lifvet här. Jag tror hon är författarinna eller något ditåt; hur som helst är Martha förtjust i henne och de vilkor hon bjuder äro förmånliga, det måste jag medgifva.

Elis drar sig litet för det hela, men medger dock att det ännu vore oförståndigt af oss att ej taga de förtjänster vi kunna få, ehuru han tillägger: »Hellre vill jag arbeta natt och dag, än få mitt hem förstördt, såsom det varit på sista tiden!»

I öfvermorgon skola vi dock göra frau Lanne-weits bekantskap på en aftontillställning hos Eken-hjelms. Jag är glad åt att hon är från Hannover, då hon, enligt Marthas uppgifter, ej lär hafva Preus-siska sympatier; utan lär bittert känna sitt fädernes-lands underkufvande, samt svärma för sin landsflyktige konung.

*21 mars.*

Gjorde i går bekantskap med frau Lanneweit. Hon såg möjligen något litet excentrisk ut; men visade sig dock så angenäm, rolig och tillmötesgående att till och med Elis vanns — och det är redan upp-gjordt, att hon flyttar till oss den sista i denna månad.

*12 maj.*

Jag tror verkligen, att vi hoppat ur askan i elden! Åtminstone måtte vi hafva en afgjord otur, hvad inackorderingar beträffa; det kan då inte för-nekas. — Af allt hvad jag sett, hört eller läst om excentriska människor, tror jag fru Lanneweit dock är den värsta. Hon har så mycket idéer — för att ej nyttja det mindre artiga ordet, nycker — att man ej vet hur man skall tillfredsställa henne. — Att börja med maten, lefver hon helt och hållet efter dietetiska reglor. Hon vet till punkt och pricka huru stort näringsvärde hvarje på bordet förekom-

mande födoämne äger och kan säga på minuten hur lång tid magen tager för att smälta hvarenda matbit hon stoppar i munnen. Till hvarje mål skall hon hafva två färska kungsbröd, men hon äter endast skorpan och krafisar ut innanmätet på sin tallrik, till barnens ytterliga förvåning och deras pappas tysta förargelse. Ost förtär hon i oerhörd mängd, äfvenså kål, i hvad form som helst, då dessas näringsvärde lär öfverstiga deras hårdsmälthet med en betydlig procent. Visst slags kött däremot, bryr hon sig knappast om att äta alls, på grund af deras ringa kväfvhalt, o. s. v. i det oändliga. Ville hon ändå beordra sin middag hvar dag, skulle jag försöka tillfredsställa henne, men nej: hon vill »deltaga i familjens måltider och önskar att ingen ändring göres för hennes skull»; men går också därför ibland från bordet, utan att hafva gjort annat än petat litet i maten, och hållet ett längre föredrag öfver »kökets kemi» — ett ämne i hvilket jag snart bör blifva i stånd att taga examen — endast jag i praktiken kunde få det att gå ihop med både sparsamhetens kraf och ständig omväxling. De första dagarna intresserade det Elis så smått att höra dessa siffror och lärda fakta; men nu ser jag, att det förtager honom aptiten, isynnerhet när ämnet dryftas, in i dess minsta detaljer. Och där sitter jag hjälplös, och vet knappt hvad jag skall taga mig till.

Oaktadt all denna hälsovårdslärdom, är den stackars människan allt annat än stark. Karin påstår, att det ej är att undra på, enär »hon ju är alldeles urvattnad». Hon tager nämligen bad på bad. Vi hafva ett litet badrum, som herr Segersten lät iordningställa åt stackars Anna, och det har hon tagit i besittning så godt som helt och hållet. Minst fyra bad om dagen, hvaraf tre kalla och ett varmt, skall hon hafva regelbundet: det första iskallt, klockan fyra på morgonen; hvarefter kammарjungfrun kommer in med en halfbutelj porter, som hon, enligt sin läkares föreskrifter, skall tömma i den tidiga morgonstunden.

Sedan sofver hon i tre timmar innan hon tager sitt andra kallbad, och så fortsätter hon dygnet igenom enligt noggrannt fastställda regler. Jag är ändå tacksam öfver att det är på aftonen, och ej klockan fyra förmiddagen, som hon skall hafva det reglementerade varma badet, så att hon *då* åtminstone ej behöfver vidare uppassning än af sin stackars kammarjungfru! I annat fall är jag rädd för att till och med min beskedliga Karin gjort strejk. — Frisk luft i rikligt mått hör äfven till fru Lanneweits hygien, och därför håller hon hela dagen fönstret halföppet i sitt rum, men vill samtidigt hafva ett evigt brinnande bål i sin kakelugn, framför hvilken hon sedan sitter i timal och läser eller skrifer, med fötterna ända in i brasan och en sjal öfver ryggen. — Ibland glad och pratsam, är hon vissa dagar dyster till sinnes och då gå endast enstaviga ord öfver hennes läppar — och likväl *kan* hon vara angenäm, ja rent af intagande när hon vill; churu Elis så tröttnat på henne, att han påstår sig aldrig kunna upptäcka minsta behag i hennes personlighet. Faktum är dock att, hafva vi främmande, eller är hon borta, särskildt om hon sammanträffar med någon, som hon anser värd besväret, blir hon liflig och ofta verkligen både underhållande och behaglig. Hon är musikalisk, spelar bra piano, har rest mycket, studerat mycket och — churu jag tror att hon ej förmått smälta hälften däraf — har hon dock reda på åtskilligt, som det ibland kan vara riktigt roligt att höra henne omtala; så att gång på gång får jag lyckönskningar öfver att hafva en så »begäfvad och angenäm person» i mitt hem!!

För ögonblicket idkar hon språkstudier och förbryllar barnen genom att öfva sig på dem med långa listor ur sin parlör; såsom då hon i dag vid frukostbordet började: »Har du en calf? har du en ko? har du en gris? har du en höna? och så vidare, tills lilla Verna, blickande upp med förvånade ögon, svarade troskyldigt: »Nej, jag har bara en smörgås.»

»Kunna vi inte bli af med den människan?» säger Elis ibland, alldeles förtviflad. »Jag står aldrig ut med henne i de fyra eller fem månader, hon talar om att ännu tillbringa i Sverige. Stannar hon, så rymmer jag huset.»

Men att bli af med henne är lättare sagdt än gjordt.

En dag tog jag mod till mig och gick in till henne för att försöka min lycka. Jag började med att framkasta — visserligen helt vänligt — att jag fruktade för att ej kunna göra henne till lags. Hon hade nämligen suttit vid bordet, utan att göra stort annat under hela middagen än bevisa, att den mat vi hade, ej var värd besväret att tugga, så ringa var dess näringshalt; därför skulle hon sedan hafva en kopp te åtminstone, på sitt rum. — Men vare sig till följd af teets mildrande inflytande, eller af annan orsak, var hon nu obegripligt välvillig, svarande på sin tyska:

»Ja, ja, es ist gut. Begära att en ung människa som ni, betyngd af omsorger om man och barn, skall hafva funnit tid att sätta sig in i allt detta, kan man inte. Flickors uppfostran är så opraktisk. I skolorna lära de endast rabbla glosor, som de ingen nytta ha' utaf, alldeles åsidosättande de ämnen, som borde ligga till grund för all uppfostran. Men var lugn; jag skall göra mitt bästa att bibringa er, hvad jag själf genom allvarliga studier, gjort mig till herre öfver.»

Jag frågar mig själf ibland, om jag inte, då allt kommer omkring, är en äkta höna, som inte kan reda mig bättre gent emot människors anspråk. Nog tror jag, att Martha skulle kunna hålla både inackorderingar, och andra med, i tukt och ordning; säkert är att hon skulle förstå att hålla dem tre steg från lifvet. Jag önskar, hon kunde lära mig sin konst.

20 maj 1871.

Stackars fru Lanneweit, det gör mig ändå ondt om henne i många fall. Hon måste lefva ett bra glädjelöst lif, och värst af allt, hon har läst så mycken hårdsmält filosofi, att hennes barndomstro aldeles lidit skeppsbrott. Hon måtte för resten hafva fått en ganska egendomlig uppfostran och, efter hvad hon omtalat, förundra mig mindre hennes oupphörliga kritiker öfver just detta ämne. Hon anser sig själf hafva blifvit bibringad strängt lutherska principer; jag skulle snarare tro att hennes lärare varit någon trängsint kalvinist eller presbyterian af den gamle Knox' strängaste efterföljare; och hvad de än predikar för henne, ej är det hvad jag skulle kalla kristendom.

»Bättre att inte tro på någon Gud alls,» sade hon mig i går, »än att tro på det monstrum, hvilken ni kristna, gifva detta namn. En varelse som nyttjar sin allmakt till att kalla till lif odödliga själar, blott för att låta dem lida; som bestämmer från världens begynnelse, hvilka han vill göra saliga och hvilka han för att förhöja sin egen ära, vill kasta ned i afgrundens mörkaste djup, låta hemfalla åt eviga kval, utan att de arma kunna göra något för att rädda sig från detta hemska öde: en sådan Gud hvarken kan eller vill jag tro på!»

»Men,» utropade jag; »det kan aldrig vara edert allvar, att någon kunnat i sådana färger utmåla den Gud, som så älskade världen, att Han för den utgaf sin ende son!»

»Det behöfves ej därvidlag någon utmålning, såsom ni uttrycker er. — ni har ju en bibel? Slå upp den och läs själf, hurusom han tillredt vredens kar till fördömelse; studera hela läran om utkorelsen, och säg om något orättfärdigare någonsin blifvit uttänkt.»

»Jag vet hvad ni menar,» svarade jag; »men har ni aldrig, äfven i det dagliga lifvet, märkt huru



som några ord, lösryckta ur ett samtal och ur sitt sammanhang, kunna få en betydelse så förvrängd, ja, ofta så fullkomligt motsatt hvad som menas därmed, att den, som uttalat orden, kanske blefve den sista att igenkänna dem. Äfvenså här. Läs blott de tre eller fyra kapitel i Romarebrevet, hvori aposteln utvecklar sin så kallade lära om utkorelsen, och ni skall snart märka, att hvad *han* ville inpränta hos de kristne, endast var *ödmjukhet*. De förhäfde sig öfver judarna, i hvars ställe de ansågo sig hafva träd som Guds utvalda folk, och Paulus påminner dem om, att vi allesamma äro syndare och hafva intet att berömma oss af inför Gud: — påminner dem om, att har Gud ej sparat oljotrådets kvistar utan afbrutit dem för deras otros skull, så måste de själfva, inympade som de äro på den gamla stammen, nu se till, att ej i sin tur blifva afhuggna. Men läs äfven hvad han tillägger om dessa samma judar, om hvilka han, ett ögonblick i förväg begagnade uttrycket *vredens kar*: äfven för dem tror han på Dens kärlek som sagt: »så mycket himlen är högre än jorden, så mycket äro ock mina tankar högre än edra tankar; när han skriver: har deras bortkastelse varit världens rikedom, hvad blifver då deras upptagelse annat än lif ifrån de döda?» och hela hans bevisföring leder upp till orden: 'Gud hafver allt beslutit under otro, på det Han skulle förbarma sig öfver *alla* — utbristande till slut i ett jublande lof och pris: 'O, hvilken djuphet af den rikedom, som är både i Guds visdom och kunskap, huru obegriplige hans dommar och outransaklige hans vägar!'

»Lilla entusiast!» svarade fru Lanneweit med ett småleende. »Men jag tycker om er så där, och vet ni hvad,» tillade hon allvarligare; »er förklaring påminner mig om en egendomlig legend, som är upptecknad i Koranen: hurusom de onda andarna, fördrifna från himmelen, irra där utikring, för att försöka uppsnappa något af Allahs hemligheter och af hans englars visdom. De lyssna vid de stängda himmelsportarna och uppfånga afbrutna meningar, enstaka

ord, och sprida sedan dessa ut i världen, vissa som de äro, att dessa ord — lösryckta från sitt sammanhang, men behållande något af den inneboende, öfvernaturliga kraften — skola verka förstörande, framkalla förbistring och mörker och hat. Men söker man med rätt och gudfruktigt hjärta efter deras verkliga mening, upptäcker man, att de äro englaspråk, och förstår då, att dessa ord, som man trott predika hat, verkligen hviskade om kärlek; att dessa ord som, utrifvet ur sitt sammanhang tycktes bilda en kedja af djefvulskt mörker, rätt förklarade och i deras mun som först uttalade dem, varit lefvande sanning, odödligt ljus. — Var det ej något sådant ni menade?»

»Jo,» svarade jag, »det var verkligen en mycket vacker legend, och en allt för sann bild af hvad som så ofta eger rum.»

»Hur som helst,» fortfor fru Lanneweit, »har ni verkligen gjort mig nyfiken på att själf se efter, huruvida de onda andarna härvidlag haft sitt finger med i spelet. Hade ni en bibel på något språk som jag kan läsa, skulle jag vilja låna den. Det är länge sedan jag hade någon själf: aldrig sedan jag började inse, huru mycket ondt utöfvas i dess namn.»

»Jag har en tysk bibel,» svarade jag, utan att upptaga den ånyo utkastade stridshandsken, »jag fick den för många år tillbaka af min mor. Strax efter jag läst reformationens historia, fick jag en sådan lust att läsa bibeln på Luthers språk, att min mor gaf mig denna.»

»Ja, ja, jag kan nog tänka, att ni alltid varit litet svärmisk af er,» sade fru Lanneweit småskrattande — men hon kom dock in till mig för att hämta min bibel, och stängde sedan in sig på sitt rum därmed.»

Ack! Mången som tror sig förneka Gud, förnekar ej Honom, utan den vrångbild af Honom, som de af misstag omfattat, och som de känna, ej kan vara Gud. Och jag är öfvertygad, att Gud själf inger detta i deras hjärtan, leder förr eller senare till sanningen en hvar, som vill hafva sanning och ljus.

29 maj.

Jag kan ej säga att fru Lanneweit är angenämare än förr, eller att vi mindre längta att blifva af med henne; dock får jag äfven meddela att en ny känsla af intresse för och medlidande med henne vaknat i mitt hjärta, och att jag därför äfven, för egen del, har mera tålmod med henne. Det är som hade jag nyckeln till gåtan af hennes oro och ombytthet. Det kan vara inbillning från min sida, men hon förekommer mig som en stackars blind, famlande efter något säkert stöd, någon kärleksfull, ledande hand. Och om så är, blir detta famlande, detta sökande ej förgäfvat; det är jag viss om. Ty söka vi efter Gud, är det nog därför att Han först söker oss, att Han är i oss, utan att vi veta det; därför att äfven den som förnekar Gud, känner ett behof efter något eller någon: han ger det andra namn; men det är Gud han söker, och Gud som verkar i honom, utan att han anar det. Vi komma från Gud och tills vi finna Honom, gnages hjärtat af en hunger, som intet i världen kan stilla. En hvar, som vill vara sann mot sig själf, märker det åtminstone någon gång.

6 juni.

Fru Lanneweit tager verkligen nu mer, sedan isen väl är bruten, alla möjliga tillfällen i akt för att diskutera bibeln, dess läror och dess *myther*, som hon uttrycker sig: än är det försoningsläran, än är det skapelsehistorien. I dag var det berättelsen om syndafallet, där hon påstår att den indiska mythen — om huru mannen, i sin kärlek till bruden, vill bära henne öfver floden, till hvad de tro vara skönare ängder — både är mer poetisk och mera högsint och rättvis gent emot kvinnan, än det påståendet att *hon* skulle hafva förledt mannen. Medgifva måste hon dock till slut att, äfven om man anser de

bibliska berättelserna endast vara allegorier eller myther, så lämna de dock i hög, sedlig betydelse de beprisade mythologiska sagorna långt bakom sig. Särskildt visar berättelsen om syndafallet att författaren måste hafva ägt en djup psykologisk insikt i människonaturen; att det är lika sannt nu som vid världens begynnelse att, för att begagna aposteln Jakobs ord: »hvar och en varder frestad, när han af sin egen begärelse dragen och lockad varder och därefter, sedan begärelsen aflat, föder hon synden, men när synden är fullbordad, föder den döden.»

Stackars fru Lannewit, jag kan ej säga hur ondt det gör mig om henne; det måtte vara någonting förfärligt att ej tro på en Gud, en kärleksfull Fader i himlen, i hvars händer vi tryggt kunna lämna allt! Jag vet väl, att där finnes människor, som lefva ett så ytligt, lättsinnigt lif, att de knappt ägna en tanke åt Gud och åt evigheten; churu jag tror de äro få, som ej åtminstone någon gång i lifvet hafva ögonblick af allvar. Men att verkligt allvarligt tänka på lifvets gåta, och ändå ej kunna eller vilja tro, att där finnes en Gud, det måtte vara att lefva såsom under en ständig solförmörkelse — ett kallt, ödsligt, tomt lif — tomt på all verklig glädje, all frid. Gud hjälpe henne, — Gud hjälpe en hvar. Och hvad är jag, som vågar tänka motsatsen? — Skulle ej Gud veta det rätta sättet att nå människans samvete — den själ Han själf kallat till lif? Han, som leder människors hjärtan likasom vattubäckar? Skulle en arm mänsklig varelse lik mig, hafva mera medlidande med sina bröder i världen, sina olyckliga medbröder, än vår himmelske fader med sina skapade barn? Ack, hur blinda vi äro, vi stackars kortsynta, trånghjärtade varelsor, som vilja stöpa alla i en form, där hvarest Gud vill utveckla tänkande själar, lefvande personligheter. — O ja, jag är öfvertygad därom. Gud talar till hvar och en på olika sätt; men till alla talar Han, fastän vi allt för ofta ej kunna fatta det,

därför att han talar på *sitt* sätt, och icke på *vårt*. Huru ofta neka vi ej att lyssna — litet hvar — ända tills Gud tvingar oss därtill, genom att vidröra någon sträng, som ljuder så skärande, så genomträngande skarpt, att vi ej kunna sluta örat till längre, att vi måste lyssna till denna röst, i själskamp och smärta, därför att vi ej ville göra det, när den kom till oss ljufvig och mild som en vårfläkt.

15 juni.

Vore jag icke bunden vid staden genom fru Lanneweits härvaro, skulle jag rest denna dag till Furutorp. Systrarna skriva, att mamma är så mycket sämre, att de känna sig riktigt oroliga: en häftig förkylning, trodde de; men hur hon kunnat ådraga sig något sådant, hon som aktas så väl, det begriper jag ej. Blir hon ej snart bättre, reser jag i alla fall: hon har ej krafter nog för att kunna genomgå en allvarsam sjukdom.

Jag har just nu varit inne och beredt fru Lanneweit på, att hon måste söka sig någon annan bostad, eller flytta på hotell, men hon vill inte lämna oss, förrän det är afgjordt att jag reser. — Ack, mamma, min egen, kära lilla mamma — du får inte dö ifrån oss!

18 juni.

I morgon bittida gifver jag mig af. Om jag ändå fått brevet en enda timma tidigare, så kunde jag hafva hunnit med båten i morse! Bara jag nu inte kommer för sent! Jag kan knappt sitta stilla, och har ändå ingenting kvar att uträtta.

Jag höll på att få ett riktigt uppträde med fru Lanneweit, som till att börja med inte ville flytta på några villkor, utan påstod sig vilja stanna här och se till hus och barn under min bortvaro. Emellertid har hon nu tagit rum på hotellet och flyttar i afton till Kung Karls annex.

Jag måste gifva henne min tyska bibel som afskedsgåfva, huru mycket det än kostade på mig att nu, just nu, skiljas från något som jag fått af mamma; men då hon så enträget bad att få behålla den, hade jag ej hjärta att säga nej. Jag vet väl, att hon kunnat köpa sig en bibel själf, men hon är ju en egendomlig människa, och hon påstod, att just denna bok skulle påminna henne om våra samtal, och fick hon ej den, ville hon ingen ha, — och så fick det gå. Mätte den föra välsignelse med sig, en fläkt af den tro, den ödmjuka hängifvenhet under Guds vilja, hvarpå mammas dagliga lif gifvit så mångfaldiga prof, så skall jag ej heller ångra min lilla uppoffring. Kanske vi ännu få behålla vår älskade mor i årtal, och om inte, — ja, om inte, så vet jag att mamma vore den första att säga, att jag ändå gjorde rätt. Elis reser med mig i morgon, ehuru blott på en dag; han vill återse mamma än en gång, och jag är så tacksam att få hafva honom med mig. Själf stannar jag naturligtvis så länge det behöfs. — Ack, mamma, mamma!

22 juni.

Nu är det öfver . . . för henne. Stackars pappa! Gud styrke och tröste honom. Vi kunna göra så litet.

Furutorp 10 aug.

Hvad hemmet, barndomshemmet, känns tomt och ödsligt utan mamma! Jag har ej kunnat skriva förut — kan det ej heller nu. Det hela är som en svår dröm. Det är som om, med henne, solljuset flytt ur de kära rummen, och dock som om det inte kunde vara sannt; som om jag måste finna henne såsom vanligt liggande på soffan i sin sängkammare, bara jag ginge ditin; som om dörren till kabinettet här bredvid måste gå upp, och hon träda in där-

igenom såsom förr; som om allting ej kunde vara sig så likt, ifall den, hvilken i så långa år varit hemmets medelpunkt och goda ande, verkligen lämnat det. Jag kan sluta ögonen och, när jag vill, se det kära ansiktet, tycka mig höra den kärleksfulla rösten, värmas af den ömma modersblicken. — O hur fattig och svag och självvisk har ej vår kärlek till henne varit, jämförd med den som bott i hennes älskande modershjärta.

Det är svårt att se pappa — bruten af sorgen. Vi hafva nu varit här åtskilliga veckor med barn och allt, och småttingarna äro de enda, hvilka ännu kunna framlocka ett leende; få morfars blick att ljusna ett ögonblick. Lilla häftiga, varmhjärtade Verna är alltjämt hans stora favorit, en bättre tröstarinna än vi äldre. Hon har ett visst tycke af sin mormor; kanske är det detta som gör, att morfar är så svag för henne. Hon är ofta nog den enda, som kan få morfar ut på en promenad, den enda, till hvilken han nästan aldrig säger nej, då hon smyger sin lilla mjuka hand in emellan morfars fingrar, och ber med sin kälnaste röst: »Låt Verna komma med morfar, Verna tycker så mycket om att vara med sin lilla morfar.»

22 dec.

Det är ett halft år i dag sedan mammas död. Det hela står så klart för mitt minne som vore det i går, och . . . nej, jag kan ej skriva därom. Tiden mildrar all sorg, det är sannt — men en moders dödsbädd blir något för heligt, till och med för en dagboks blad . . .

Hvilket långt, oändligt långt farväl döden synes oss medföra, och dock veta vi ju, att det blott är för en liten tid!

\* \* \*

Vi lefva nu här hemma stilla och nöjda med att vårt fridfulla hemlif ej mer störes af de främmande element, hvilka i fjor inverkade så föga hugnesamt därpå.

Vi hade besök af Eva Segersten, före hennes afresa till sin pension i Schweiz. Hon var lika glad att, såsom hon uttryckte sig, vara hemma igen, som vi voro att se henne; men hon trufdes för resten godt med sina kusiner, och skulle få den ena af dem, den jämnåriga Olga, med sig till Schweiz. De två flickorna gladdes sig mycket, som naturligt var, åt sitt år i utlandet; i synnerhet som Olgas far följer dem och har lofvat stanna hos dem några dagar både i Berlin och Dresden, hvarifrån Eva, munter och uppsluppen som alltid, påstod sig skola skicka mig hälsningar från »min madonna».

Ett annat besök, ej så välkommet som Evas, men hvilket likväl afopp bättre, än jag väntade mig det, var tant Beatas. När vi, strax efter vår återkomst till staden, mottogo bref från tant Beata med förfrågan, huruvida hon kunde få taga in hos oss på ett par dagar, kastade Elis på mig en blick af komisk förtviflan och suckade:

»Jag tror det är förgjordt! Skola vi då alltid hafva någon, som förstör hemfriden!»

Vi tröstade oss dock med, att här ej kunde vara fråga om någon längre vistelse, och hon stannade ej heller mer än fyra dagar.

Vare sig hon blifvit mildare med åren, eller att hon ansåg mig hafva ernått större stadga och erfarenhet, vet jag ej; men vi kommo betydligt bättre öfverens än sist. Därtill bidrogo allt, till stor del barnen, särskildt de yngsta som hvarken hennes hvassa näsa eller barska röst tycktes skrämra. Halfdan och hon blefvo formligen goda vänner, tack vare den trollkraft, hennes stora pirat med sitt rikhaltiga innehåll hade på de små läckergommarna. Hon ansåg sig pliktskyldigst böra hålla ett litet tal öfver att barnen ej fingo skämmas bort; på hennes tid kom dylikt minsann ej i fråga; hon fick aldrig äta emellan



målen, visste ej ens hvad socker och snask ville säga, mindes nog den tid då barnen ej finge sitta i föräldrarnas närvaro, långt mindre klänga på deras knän — och hela tiden satt Halfdan på hennes eget knä, medan hon trakterade honom med pastiljer och sockerpullor, tills jag måste säga mitt: »Nog för i dag.»

»Jaja», var då svaret; »det här är i alla fall det oskyldigaste bland sådant kram, och jag ger barn helst detta, då de nu för tiden skola hafva sådant, gu' bevars.»

Stackars tant Beata! Hon hade en gång själf en liten gosse, som hon förlorade vid tre, fyra års ålder. Kanske det var på den hon tänkte, då hennes knotiga fingrar lekte med Halfdans lockiga hår.

Nu emellertid äro vi ensamma igen: bara vi själfva och barnen; hvarje tanke på inackorderingar uppgifven för all framtid; hvarje nödvändighet därför är äfven undanröjd, sedan det nu går så bra för Elis som han någonsin kunnat önska. Hans räknemaskin, som vi så länge arbetat på, är nu fullbordad; han har fått bra betaldt för ett patent på en förbättring af skjutvapen; och då därtill kommer, att de aktier han längesedan köpte i en nickelgrufva i Norge, och som lyckligtvis för oss ansågos så värdelösa, att ingen för fyra år sedan ville gifva något för dem, nu tvärtom visa sig vara den bästa af alla hans inkomst-källor. Sålunda är Elis nu på god väg att blifva förmögen.

Allt har ljusnat så ikring oss, att jag ibland ser med half oro på mina kära och frågar mig själf: Hur länge kan detta vara? Skall intet störande element tränga in vårt hem, ingen ny sorg blåsa som en iskall fläkt däröfver? — Bara ingenting kommer åt barnen. Gud bevare dem åt oss, kära små! Men framför allt må Han förhjälpa oss, att mer och mer känna, huru som all god gåfva kommer ofvanefter, och lära oss mottaga de goda dagar liksom de onda med ödmjuka, tacksamma hjärtan.

2 febr. 1872.

Hedvig är förlofvad, lilla syster Hedvig, hvars dop jag ännu så tydligt minnes, särskildt de vackra kronor med englar i toppen — dessa underverk af socker och krita som lämnades till de lyckliga unga faddrarna — och som jag tyckte lillan borde fått till minne af högtidsdagen. — Ja, småttingarna växa upp innan man vet ord af det, och Hedvig, näst den yngsta af oss alla syskon, fyllde tjugu år häromdagen. Det är med en ung granne och barndomsbekant, hon blifvit förlofvad; han är godsägare och hans egendom ligger lyckligtvis endast tre kvarts mil från Furu-torp. Berndt Severin är en bra pojke och de äro, som sagdt, gamla bekanta; men det blir tomt ändå i det stora huset för pappa och Maria ensamma. Jag undrar hur lilla Maria skall kunna reda sig med hushållet. Hon är aderton år, förstås; men det är ej mycket, när man skall vara ensam värdinna och husmor på en stor landtegendom, och hade hon inte kvar mammas gamla pålitliga hushållerska, som kommer att se till, att allt går sin gilla gång, och följer de gamla hjulspåren, så är jag rädd, att hon ibland körde fast. — Stackars lilla Maria, hon kommer nog ändå att sakna mamma i mångdubbelt måtto nu, då Hedvig också lämnar henne.

18 april.

Vi hafva skarlakansfeber i huset: både Ivar och Ingrid äro sjuka. Jag har skilt af de andra så godt sig göra lät. Få se om de slippa undan.

24 april.

I dag på morgonen insjuknade Verna. Halfdan är ännu frisk; visste jag blott till hvem jag skulle kunna skicka honom, skulle jag genast försöka få honom ur huset.

Så liten som han är, blefve jag ytterst orolig om nu äfven han finge denna tråkiga sjukdom. Furu-torp kan jag ej tänka på, ty Elna är där med sin lille gosse. Jag får försöka lämna detta, som allt annat, i Guds hand.

26 april.

Jag måste taga fram min dagbok ett ögonblick i dag; ty ehuru ängslig för lilla Verna, som är *mycket sjuk*, känner jag mig lättad om hjärtat sedan Halfdan är borta. Hvad jag minst af allt kunnat tänka mig har inträffat: hjälpen har kommit från tant Beata. Skulle någon sagt mig, att jag en gång med innerlig glädje och tacksamhet skulle se tant Beata träda öfver vår tröskel, så hade jag inte trott det. Träda öfver vår tröskel gjorde hon dock endast i figurlig mening: ty det var nätt och jämnt hon kunde öfvertalas till att komma in i trädgården och där höll hon mig »tre paraplylängder» från sig för att nyttja hennes eget uttryck. Hon hade hört att barnen sjuknat och kom för att hämta Halfdan. Han kunde ju taga sin Rosa med sig, och hon själf skulle rätta sig i ett och allt efter våra önskningsar. Han skulle få allting såsom han var van att hafva det, och visste *hon* ej alltid hur det skulle vara, så visste väl Rosa det.

Kläder? dem kunde vi få skicka efter, sedan de först tagit en omväg genom desinfektionsugnen: hon ville ej hafva något smittstoff i sitt hus. — Hon hade med sig ett ombyte till Rosa; det kunde flickan påtaga, efter att hafva fått sig ett ordentligt bad vid gamla Norrbro badinrättning. Och Halfdan skulle hon under tiden taga med sig och köpa honom en ny kolt och en annan öfverrock. Hon ville inte ha någon tack; det var hennes affär, och skulle hon ha' pojken, så ville hon också se till, att vi inte smittade ned honom för henne.

Och nu är min lille gosse borta. Jag tordes ej ens kyssa honom till afsked. Väl vårdad och om-

pysslad blir han nog på allt sätt; dock föll mitt mod litet, då han skickade mig en sista slängkyss från hyrvagnens baksäte, där han satt så lycklig att få åka. Gode Gud, beskydda Du honom åt mig!

Hjärtligen tacksamma känna vi oss i alla fall mot tant Beata, och uppriktigt ångerfull känner jag mig för hvarje mindre vänlig tanke, jag hyst om henne. Jag tror mig aldrig mer skola kunna skratta ens åt de oundvikliga gula banden, det sista jag ännu såg långt uppe i gatan, när vagnen svängde om hörnet.

27 april.

Doktorn har förklarat att Verna har difteri. Ivar och Ingrid äro på bättringsväg.

23 maj.

I dag hafva vi fört vår lilla ängel till sin sista hvila. — O Gud, lär Du oss själf att säga: »Ske din vilje!» att säga det ej med läpparna allena.

»O Jesu, du som tröst beskär  
Se mildt till den förkrossad är  
Att vi ej syndigt klaga!

3 aug.

Vi äro på Dalarö. Elis har måst lämna oss på en liten tid — och jag är så trött, så trött till kropp och själ, att jag ej ens orkar läsa. Jag vill i stället försöka att skrifva litet, där jag sitter här ensam i den sena aftonen. Barnen sofva. — Stackars små, de kunna väl behöfva det; ty de hafva haft en svår sommar: skarlakansfebern har lämnat allvarliga följder efter sig, äfven för dem, hur lindrig den än tycktes vara.

Vi flyttade hit, medan huset frigjordes för smitta: vi tordes ej taga Halfdan hem dessförinnan — och jag längtade *så* efter honom, efter att se omkring mig allt hvad jag ännu hade kvar. Men det var svårt

att höra honom, isynnerhet den första tiden, oupphörligen fråga efter sin lilla lekkamrat, som han, på sitt barnsliga vis, bittert saknade.

»Ä' mamma inte ledsen att Verna ä' död? Halfdan ä' mycke' ledsen. Ivar och Ingrid ä' nog bra; men Verna va' liten hon, ser mamma.»

Eller: »Hvarför skulle Gud ta' Verna. Hade han inte nog änglar ändå i himlen?»

O min lilla flicka, pappas blåöga! Hur tomt, hur tomt kännes det ej i hem och hjärta efter dig! Min vackra fyrväpling är bruten; det ena ljufva bladet är plockadt af den store skördemannen; aldrig mer på jorden skall den stå i sin fågring — först däruppe blir kransen sammanfogad af alla de brutna blomstren.

*11 aug.*

Guds vägar äro icke våra; det är den läxa jag stafvar på. Han kan böja det hårdnackade sinnet, det upproriska hjärtat — böja det i stoftet — och då hjälpen kommer, så är det ofta nog i form af en ny pröfning, en ny börda.

Sedan lilla Vernas bortgång har jag ej ens haft tid att sörja. Oron för de lefvande, vården om dem, hafva tagit upp tid och krafter — och nu är det nästan, som vore jag för kroppsligt förbi att känna saknaden och sorgen i hela dess styrka. Jag minnes min älsklings ljufva, lilla väsen; ord som jag hade glömt, återkomma mången gång såsom en tröstande hälsning från den sköna värld dit hon flyktat, och där hennes barnatankar så gärna dvaldes. — Jag minnes en dag, då hon satt inne hos mig vid fönstret, medan solskenet lekte i hennes hår, förgyllande det, och bildande som en gloria af de blonda lockarna; hur hon tvärt såg upp med en af sina sedvanliga frågor:

»Mamma, tror du inte att lille Eivin, uppe hos Gud har en ändå mycket vackrare barnkammare än vår?»

Nu har hon, som hon så gärna ville, »gått och sett efter själf»; men hon kan ej, som hon brukade lofva, »strax komma tillbaka till min mamma igen!»

Det var förfärligt att se hennes lidande, i de långa veckor hon kämpade emot sjukdomen. — — Så förfärligt att jag ej ens vågade bedja för hennes lif; utan i de långa kvalfulla nätterna, ensam med mitt döende barn, böjd i stoftet inför Herren, bragtes jag till slut att hviska: »Fader, inte som jag vill, utan som du vill!» — Ack, ett hjärta kan lida mycket utan att brista; men hade jag ej då känt Guds förbarmande hand öfver mig, hade jag ej haft Honom att lita mig till, att tro på, äfven i de mörkaste stunder, så hade förståndet måst gifva vika, ensam som jag var! För smittans skull måste jag hålla mig skild från de andra — dem hade Elis på sin lott, och kunde därför blott stundtals vara hos mig.

Det som gaf sorgen dess skärpa, smärtan dess udd, var att min lilla flicka till slut ej mer kunde höra mig, att jag ej kunde tala ett ord af deltagande till henne, då hon tiggde och bad mig om svar — detta svar, som hon aldrig hörde, — att all min kärlek intet kunde för henne; intet för att lindra, att lätta den sista kampen. — Det kändes som stode jag utanför, och ej kunde nå henne i sin nöd, ej ens kunde få tala till henne om den store barnavännen, till hvilken hon var stadd; till hvilken hvarje timme förde henne närmare, på samma gång den förde henne längre från mig; ej kunna säga henne, att hon gick till den lille bror, hon så ofta talat om; ej kunde få svar, att hon var glad att gå. Men kanske Han, som tog barnen i sin famn, inneslöt henne med osynliga armar; kanske Hans röst trängde till de små öron, som slutits för alla jordens missljud. O, jag vill, jag måste tro det, eljes skulle mitt hjärta brista. — Mitt lilla barn, — för dig som för mig är ju Gud kärlek, och fader är hans rätta namn. Dina öron hafva öppnats åter, och fastän du ej fick höra den moders röst, som du trodde ropade dig, så snart

jag aflägsnat mig ett ögonblick, är det än ljufvare toner, som hälsa dig välkommen: Hans stämma, af hvars kärlek den ömmaste faders- eller moderskärlek blott är en svag återklang. Öra har ej hört, öga har ej sett, och i människotanke har ej stigit *det*, Gud gömmer åt de sina — *det* som nu är din sälla lott!

10 nov.

Jag har i dag hört en predikan öfver orden; »Den som älskar fader och moder mer än mig, den är mig icke värd». Men hela mitt väsen reste sig i protest mot den trånghjärtade förklaring på Kristi ord, som predikanten gaf. Han slutade med Johannes förmaning: »Kära barn, vakter eder för afgudar». Men hans hjärta har visst aldrig blifvit berördt ens utaf en fläkt af den innerligen deltagande kärlek, som ligger i Apostelns så ofta upprepade: »Kära barn, mina barn, mina käraste», åtminstone om man skall döma af det hårda sätt, hvarpå han uttalade sitt *ve* öfver den, som han uttryckte sig, afgudiska kärlek, hvaraf världen är uppfylld: kärleken mellan man och hustru, kärleken mellan föräldrar och barn, allt fördömde han som afgudadyrkan, såsom ett förtagande af den ära, den offertjänst, som borde ägnas Gud allena; en sak som Herren ej skulle låta vara ohämnad.

Men jag säger nej, och åter nej; det är ej sannt att hvarje känsla af kärlek till dem, Gud själf gifvit oss, är syndigt afgudereri; att hvarje tår vi fälla vid en graf, är ett straffvärdt uppror emot den allsvåldige. Ack nej, där finnes ej för mycken kärlek på denna jord, för mycken kärlek i våra hjärtan. »Den där inte älskar sin broder, som han ser, huru kan han älska Gud, som han icke ser», säger ju äfven aposteln Johannes i samma bref. Är ej kärleken till en eller par det första steget, den första möjligheten — ja, jag skulle nästan vilja säga den första uppenbarelsen af den kärlek till alla, och till Gud i alla, som en gång skall fylla våra hjärtan med öfversvallande salighet?

24 dec.

Vi hafva Jul nu, och jag går här och ordnar barnens julgran och julbord... med tårfyllda ögon, ty gång på gång glömmar jag, att det blott är till *tre*, jag numera skall dela allt. Ofrivilligt flyger tanken tillbaka till den julen för 11 år sedan, då jag, vid min lille Eivins graf, framstammade mitt missmodiga: »Ack, julen passar ej för sorgsna hjärtan.»

Men jag vill ej säga det samma nu. Visserligen går jag ikring med en känsla af oändlig saknad — af längtan efter den lilla röst, som förra julen genljöd så muntert öfver hela huset, då liten Verna dansade fram genom rummen sjungande sitt:

«Nu så kommer julen.  
Nu är julen här.  
Litet mörk och kulen,  
Men ändå så kär»

Visserligen vänder jag, med beklämdt hjärta, blicken bort från den muntra lek, där en liten gestalt ej längre sväfvar fram, den gladaste bland de glada, och jag känner då, som — kunde jag blott få fly undan från alltsammans på en liten stund, och riktigt få gråta ut — blefve det lättare sedan. Men oakadt allt detta så har jag börjat inse, att julen bringar, just till sorgsna hjärtan, en särskild hälsning från den Fader, som så älskade oss, att han gaf oss sin ende son, det Jesubarnet vi lära att älska dubbelt i våra egna barns oskuld; att hälsningen: »Frid på jorden», bringar äfven till den sörjande frid — den frid, som världen hvarken kan gifva eller taga.

10 febr. 1873.

Tiden är den store läkaren, helar alla sår, fyller igen alla tomrum; detta säges ju åter och åter, och det är nog en vis anordning af Guds nåd att den



skulle lägga en läkande hand på hjärtats sorger; ty skulle ett sår fortsätta att blöda lika ymnigt hela lifvet igenom, som det gör i första stunden, så måste vi snart förblöda; så blefve det oss omöjligt att bära den summa af lidande, som inrymmes äfven i de, enligt mänskliga begrepp, lyckligaste lif. — Huru tiden än gått, och ehuru den väl äfven nu gjort sitt bästa, har den dock ännu lämnat ett stort gapande tomrum i hem och hjärta efter liten Verna. Min kära, kära lilla flicka:

Men ej blott för Elis och mig är saknaden stor efter vårt lilla blåöga; äfven för de små syskonen är det, som kunde de ej riktigt återknyta den brustna länken. Till och med Halfdan säger ännu ibland: »Minns mamma Verna? Hon kunde leka så bra för hon var liten som mej.» — Men det är dock egentligen Ingrid, som åter och åter höjer samma klagan: »Jag kan inte leka utan syster» — eller: »Mamma, hvarför ha' andra barn systrar, och jag har ingen? Om Gud ville ha' Verna i sin himmel, så kunde Han ju ha' skiekat mig en annan syster i stället;» och hon återgår med en suck till sina dockor, hvilka i dubbelt mått blifvit hennes sällskap och förtjusning, sedan hon ingen liten syster har kvar.

Och dock tror jag, att minnet af den lilla system hos Gud, kan blifva för dem en ledstjärna genom lifvet. Jag har märkt att tanken på henne mer än en gång har hämmat ett vredesutbrott, stillat ett gräl och gjort de små syskonen sams igen. Som härom aftonen: Ivar var ond öfver något och gick, stött på de andra, bort till fönstret för att gömma sig bakom gardinen. Ett ögonblick därefter hörde jag hans röst, mjuk och mild: »Mamma, söta mamma, kom hit» — och då jag närmade mig: »Se på denna vackra stjärna, som lyser så klar; tror inte mamma att kanske Verna ser ned på oss från den?

24 febr.

I morse fann jag Ingrid sittande som vanligt med sina dockor; eller snarare, det var en af dem, på hvilken hon slösade all sin ömhet, en trasig, färglös varelse, i hvars tillplattade vaxansikte knappt fanns spår af näsa eller andra drag. Jag hade lagat den, tills jag ansåg den ej kunde lagas längre, utan i stället köpt henne en ny. Som hon ungefär samtidigt af morfar och tanter fått tre dockor till, var det ej af brist på barn hon utvalt denna, också kunde jag ej återhålla ett uttryck af förvåning öfver hennes besynnerliga smak. »Hvarför leker du alltid med den där fulingen?» frågade jag henne. »Det är verkligen inte värdt att gifva dig vackra dockor, ty dem tycks du ej bry dig om.»

»Åh jo,» svarade hon mig; »jag bryr mig nog om dem med; men ser mamma, de vackra tycka alla människor om; men den här stackarn, den tycker ingen om. Hon har bara mej, förstår mamma, och det är bara därför.»

Jag förstod henne så väl, att jag helt tyst kysste det lilla ansikte, som lyftes mot mig, medan en röst inom mig hviskade: »Skall väl detta lilla frö af medlidande ömhet, för dem som ej hafva »någon alls som tycker om dem», växa och utveckla sig i mitt barns hjärta till välsignelse för de vanlottade i världen, för dem som lida och sörja? — Gud allena vet svaret. Måtte Han blott bevara mig från att genom oförstånd, genom världslig vishet, förtaga den himmelska plantan behöflig näring.

5 mars.

Och liten Maria som nu också är förlofvad! Jag borde väl endast glädja mig åt min lilla systers lycka; men jag kan ej låta bli att tänka på pappa, och hur ensligt hans lif skall bli utan någon dotter i hemmet. Min äldsta bror kunde ju möjligen flytta till honom;

men han har tre år kvar på sitt arrende, så att innan de äro tilländalupna, kan det knappast bli af.

Marias bröllop skall stå i höst, skrifver hon. Hennes fästman är vice häradshöfding och sitter ting i år; sedan skola de bo i Stockholm, då Erik Bertelstjerna är anställd vid Svea hofrätt. Bra roligt blir det att hafva henne i närheten. och vi få väl tura om, litet hvar, att besöka pappa. Svårt och tomt blir det för honom i alla fall. Maria har nu i lång tid haft hos sig i besök en läskamrat, Amelie Volmar, som hon är särdeles förtjust i, och som lär vara glad och älskvärd, och riktigt muntrat upp pappa, efter hvad Maria skrifver.

Fru Volmar, som är änka och om jag ej misstager mig, i mycket små omständigheter, har rest till Köpenhamn i några arfsangelägenheter, och är tacksam att veta sin dotter vara hos goda vänner, så att fröken Volmar troligen stannar på Furutorp tills fram på sommaren. I höst samlas vi väl där litet hvar, äfven Elis och jag; på Hedvigs bröllop i somras kunde vi ej komma. Mätte ej något hinder uppstå äfven denna gång.

30 mars.

Hvar taga barn sin lifliga inbillning från? Detta frågar jag mig dagligen, då jag ser lille Halfdan vid sina lekar. Han och Ingrid leka nog ihop emellanåt; men för det mesta har hvar och en sina små intressen; Ingrid har sin läxor och sina dockor, under det Halfdan efver fullkomligt i sin egen fantasivärld.

Jag frågar mig ibland med en viss oro, huru långt man bör låta hans inbillning hafva fritt spel härvidlag, eller hvar man skall anse gränsen mellan fantasi och osanning ligga; frågar mig själf om ej min lille gosse kan häraf förledas till att blifva mindre noga med sanningen i det dagliga lifvet; också har jag sällan varit gladare, än åt hvad som inträffade i går. Ivar blef nämligen anklagad för att under sina vilda lekar, hafva brutit sönder en buske; Halfdan, som ingen tänkte på,

stiger då själfmant fram och förklarar öppet: »Det var jag, som gjorde det, när jag ville gunga; jag skulle flytta på bocken, och då föll gungbrädet af och ned på busken.»

Denna frivilliga bekännelse, där hvarest han ej ens varit tillfrågad, och oaktadt jag såg hur rädd han var för sin fars missnöje, samt hans lilla frimodiga sätt, gjorde mitt hjärta innerligen godt, och ingaf mig det hopp, att han ändå förstår skillnaden mellan lek och verklighet.

17 okt.

Vi äro nu åter hemma efter ett långt besök hos pappa. Vi voro samlade där, alla syskonen, till firande af liten Marias bröllop: fru Bertelstjerna, som lillingen nu heter. Det är nästan komiskt att tänka sig Maria, babyn i familjen, såsom gift fru! — Och nu är ingen kvar hemma, alla ungarne flugna ur boet — komma endast emellanåt och hälsa på! — Visste jag blott huru vi skulle ställa det för pappa.

Han riktigt njöt, stackars pappa, af att hafva oss alla kring sig, och ehuru bröllopet var helt enkelt, så lifvade dock alla barn och barnbarn upp det kära, gamla huset som i forna dagar.

Bland de få främmande gästerna märktes Amelie Volmar, som Maria ville hafva till brudtärna, och Amelies mamma, en liffig, liten dam, som »snak-kede dansk» hela dagen. Hon är nämligen danska, och godlynt och välvillig som alla danskar — väl inställsam tycktes hon mig dock stundtals — och hennes ifver att ej stöta sig med någon, utan hålla med alla, bragte henne i en och annan klämma, ur hvilken hon redde sig genom att låtsas ej vara fullt hemma i språket. Jag var elak nog att ej riktigt tro härpå, då hennes man var svensk, och hon själf lefvat så många år i Sverige. Jag tog kanske intryck af Elis, som fann henne tillgjord — något af det värsta han vet — och således ej riktigt kunde med henne. Hennes dotter, däremot, är en ganska

söt flicka, möjligtvis litet grand egensinnig och bortskämd, men med något så vinnande i hela sitt väsen, att jag väl kan fatta Marias förtjusning för sin väninna. Hedvig blef nästan lika intagen i henne, och bjöd henne till sig på Serlavik öfver vintern. Måste hon taga mamman på köpet, så tycker jag det skulle bli tröttsamt i längden — men hvar och en har sin smak.

30 okt

Jag var i dag och såg, hur treffligt Maria fått det i sin lilla våning. Hon har bara, i mitt tycke, något för mycket krimskrams, för att nyttja min mans uttryck; så många små bord, med små porslinspjäser och dylikt, att man knappt vågar röra sig i hennes salong, af fruktan att slå sönder någonting. Men detta är ju på modet nu, och roar henne; det värsta är väl, att det måtte taga henne halfva förmiddagen att bara damma alltihop.

Den lilla erfarenhet hon fått i hushållet hemma på Furutorp kommer henne emellertid nog bra till pass; men lärotiden var väl kort, och hon suckar storligen öfver den skillnad det är att hafva »ett landthushåll där allt finnes på stället, och hushåll i staden, där hvarenda smula skall köpas.» Jag skall gärna hjälpa henne där jag kan, men hur det nu är, så lär man först saker och ting riktigt, då man fått betala en och annan läropenning för sin kunskap. Dock minns jag nog, att detta ej var så roligt alla gånger, så att där jag kan spara henne en tråkig stund, skall jag visst försöka göra det.

3 febr. 1874.

Jag vet ej om jag drömmer eller är vaken. Det synes mig omöjligt och dock har jag det här i svart på hvitt. Att *pappa* skulle gifta om sig, var då det sista jag kunde tro; att *han*, som tycktes lefva blott för mamma, skulle kunna tåla att se en annan på

hennes plats, och denna andra ett barn, det tror jag knappt ännu, och dock är det så.

Maria kom upprusande till mig i morse, förgråten, uppskakad, ond, med ett bref från Amelie Volmar, som nu varit i två månader hos Hedvig, och som skrifver, att pappa »bedt henne blifva husfru på Furutorp, och att hon ej kan tänka sig en högre lycka än att få förlufva sin älskade Gustafs återstående dagar. —»

Jag begriper ej hvar Hedvig haft sina ögon — hur hon kan låta sådant ske midt för sin näsa,» ropade Maria, glömmande att det var hon, hvilken från första början fört pappa och Amelie ihop. »Det är bara den otäcka fru Volmar, som ställt till alltsammans; ty jag vet att Amelie var halft förlofvad med en sjökadett, en så vacker pojke, och så kär i henne! Ja, gifter hon sig med pappa, så förlåter jag henne aldrig; ty då tar hon honom bara för att, som hon skrifver, bli fru på Furutorp, och det är skamligt af henne, ja skamligt! Och pappa sedan, som kan så där glömma mamma, min älskade mamma . . .» och hon brast i gråt.

I detsamma kom Elis in, hållande i handen ett bref från pappa till oss två; ett vänligt, kärleksfullt bref, hvare han talar om hur öde hemmet är, hur ensligt hans lif, och hur tacksam han är, att den glada, lilla Amelie vill bringa solsken dit igen. Han skrifver om mamma med; säger något om, att hennes plats ej kan fyllas, att Amelie snarare blir som en ny dotter för honom, en dotter, som ingen fästman kan röfva bort; att han sagt henne detta, och att hon så älskligt förklarat sig nöjd, om hon blott finge ägna honom den vård han behöfver, samt något om, hurusom hon så beundrar och ser upp till honom, att hennes högsta lycka blefve, att få vara i hans närhet.

Ja, hvad skola vi säga härom? Vi hafva ju sörjt öfver, att pappa var så ensam, grubblat öfver huru man skull kunna ställa det bättre för honom — och

nu, då han tagit saken i egna händer, då han är så öfvertygad om, att härigenom åter kunna få litet solsken och glädje i sitt lif — hvad hafva vi då att säga eller göra — annat än att vara glada med! Kanske skola vi kunna det bättre, när vi fått vänja oss litet vid tanken. Det ginge nog lättare, om vi bara kunde tro att Amelie verkligen tänkt på något annat än på nöjet att få vara fru på Furutorp, styra och ställa där, hvarest mamma en gång . . . men nej, här föll en tår på papperet. Det är bäst jag stänger boken, tills jag är mindre dum.

22 febr.

I dag lyser det för första gången! Bröllopet blir om tre veckor här på hotell Phoenix, enär fru Volmar för tillfället intet hem har. Sedan reser pappa med sin unga fru bort på en månad eller sex veckor, medan fru Volmar ser till, att hemmet ställes i ordning för deras mottagande. Nytt öfverdrag i salongen, nya tapeter i sängkammaren — en och annan förändring, kanske af behovet påkallad, men . . . det blir ändå inte det gamla! Jag undrar hvad pappa egentligen tycker om dessa förändringar. Han såg glad och nöjd ut, då han var i staden för att köpa lysningspresenter — och det är godt det. Kanske vore det onaturligt, om vi ej kände det svårt, att se mammas plats intagen af en annan; men vi försöka att ej visa pappa detta. Vi vilja så gärna unna morfar ännu litet glädje i sitt lif. Bara, bara man visste, att Amelie kommer att göra honom lycklig.

Jag är ibland rädd för att jag gör henne orätt, och närar bittra tankar i mitt sinne; ack, man bedrager sig själf så lätt. Gud hjälpe oss alla att kunna lyckas åsidosätta egna känslor, och ej själfva framkalla hvad vi frukta, det nämligen, att pappa en gång skall komma att ångra det steg han tagit. — Voro

ej mammas sista ord till oss: »Tänk på pappa!» Osjälvvisk som hon var, skulle hon bestämdt önskat, att vi satte pappas lycka framför allt. O, kunde jag blott känna att jag äfven därvidlag följde mammas önsknningar, bäst hedrade hennes minne genom att, såsom hon, vara kärleksfull och öfverseende, genom att mäkla fred där så kan behövas, så tror jag att det ginge lättare.

Martha var nyss här. Hon känner ju inte pappa det ringaste; men hon fälde bittra ord om mäns obeständighet, om gråhåriga gubbar, som göra sig löjlige. — Jag tror att hon ofrivilligt hjälpte mig att få upp ögonen, för att vårt eget uppförande kunde vara skuld till att dylika saker yttrades om honom; och i så fall har jag allt skäl att vara henne tack-sam, på ett allt annat sätt och af en helt annan orsak än hvad hon ansåg, förvånad som hon blef öfver att hon sårat mig, där hon trodde sig hafva varit så deltagande.

19 mars.

Nu är det gjordt. Bröllopet är öfverstökadt: de äro resta hvar åt sitt håll: pappa och Amelie till Paris och södra Frankrike; Fru Volmar, eller tant Benedikte, som hon bedt oss kalla henne, till Furu-torp; och syskonen hvar till sitt. Både Henriks och Hedvig med sin man voro inhysta hos oss, och det var ju kärt att se dem, ehuru ej ens Hedvig var riktigt glad och nöjd; men som Henrik mycket förständigt sade:

»Det som är gjordt, är gjordt, och nu fån I flickor se till att I ej ställen till tråkigheter; ty blir det något bråk i en familj, så kommer det för det mesta från fruntimren, och för pappas skull får sådant ej komma i fråga. Och det skall det ej heller, så vidt som på mig beror!



15 Maj 1875.

Mer än ett år är gånget sedan jag sist skref något här och mycket har skett under den tiden. Än en gång har jag blifvit mor, och mina små tvillingar äro allaredan nära nio månader gamla. För dig, min kära dagbok, kan jag möjligen bekänna, hvad jag eljes ogärna erkänner för någon — att jag verkligen i första stunden kände mig smått häpen, när Elis med öm varsamhet meddelade mig, att det inte var endast en liten, som Gud ville skänka oss, utan två. Men denna känsla räckte icke många ögonblick, och nu är jag istället så glad och stolt öfver mina småttingar, att jag nästan känner mig litet stött åt det ofta förekommande utropet: »Tvillingar! Stackars fru Cyrenius, är det inte ett fasligt besvär?»

Visserligen hafva vi haft mången stund af oro för dessa små; det tycks verkligen nästan alltid vara något litet åt den ena eller andra af dem. På det hela äro de dock friska och välskapade, Gud ske lof, och gossar äro de bägge. Gudmund och Gunnar äro deras verkliga namn; men det talas sällan om dem annat än under den gemensamma benämningen »tvillingarna». Särdeles lika hvarandra äro de för resten icke, brytande således mot allmänt erkända regler. De hafva visserligen bruna ögon bägge, men Gunnar har så litet hår, att man skulle kunna skilja dem åt, bara på detta; äfven är han oftare kinkig och på det hela klenare, än lille Gudmund, som är en hel kvart äldre — en omständighet, hvilken Halfdan alltid framhåller på det ifrigaste.

Ingrid är naturligtvis mycket upptagen af dem, och känner sig ytterst viktig, när de stundtals anförtros åt hennes vård. Ehuru hon påstår att det varit roligare om det varit flickor, så tror jag knappt att hon i så fall kunnat vara mer förtjust i dem, och ehuru jag smått anar, att Elis till att börja med delade denna åsikt, är han nu så stolt öfver sitt tvillingpar som trots någon.

Äfven på annat håll har familjen förökats. Både Maria och Hedvig hafva fått hvar sin lilla tös — och Elna är omgift. Maria har svårt att förlåta henne det. Hon tittar upp på sin Erik och utropar: »Hur kan hon glömma Fritz så aldeles! Hur en kvinna kan älska mer än en gång i sitt lif, det fattar jag ej.»

Och då jag säger: »Stackars Elna, hennes lycka var så kort, och tänk så ensam hon var.» »Hon har ju sin gosse,» svarar Maria, lutad öfver sin egen, lilla Marias vagga; »och sin far med för resten, ehuru jag medger, att han är mer än lofligt tråkig.»

Herr Igelsparre var mycket missnöjd med sin dotters giftermål med en simpel sjöofficer utan högre titel. Att vilja heta fru löjtnantskan Eilertsen, då man hetat Ulfstjerna och är född Igelsparre, har han svårt att smälta. Hvad som dock tröstar honom något är att, då Elnas man blir utkommenderad på sjöexpeditionen, flyttar hon hem till sin far, och då »kan man nästan tro, att allt är vid det gamla», brukar han säga.

Jag kan ej annat än glädja mig å Elnas vägnar. Hon var för ung att lefva blott på minnen, och hon kan behöfva någon, som hjälper henne att hålla styr på hennes lille Fritz, en hurtig pojke, men en äkta vildbasare, som kan linda sin mamma om lillfingret.

Elnas val var bestämdt lyckligt. Löjtnant Eilertsen, på samma gång han äger det friska, hurtiga väsen, man så ofta finner hos sjömän, är en allvarlig, rättänkande och pålitlig man, fem år äldre än hon och, eget nog, med ett visst drag öfver panna och ögon som påminner om Fritz; kanske var det detta, som först drog min lilla svägerska till honom. Lika vänlig och kärleksfull är hon emot mig när vi träffas, och ofta upprepar hon då: »Kom ihåg att du är lika mycket min syster för det. Arne har inga systrar, och vill du ej mer ha mig, så blir jag aldeles utan!» Arne Eilertsens far var Norrman till börden, ehuru naturaliserad svensk, däraf hans något ovanliga namn,

som jag omöjligt kan finna så »vulgärt», som herr Igelsparre påstår, när han är i misshumör.

På Furutorp har jag ej varit ännu, men vi skola dit i sommar. Amelie var nyligen inne i staden, glad och vänlig som förr, och hade med hälsningar från pappa, att han väntade oss, och att vi måste komma »med barn och blomma». Det kunde ej gärna komma i fråga att säga nej till bjudningen, så framförd som den verkligen blef, äfven om jag känner mig smått bekländ, vid tanken på alla förändringar, jag vet att vi komma att finna i det kära hemmet. Å andra sidan finnes ju mycket som drar oss dit; men det blir nog svårt ibland att känna att det är samma hem: jag förbereder mig på att där få leka främmande, som jag aldrig hittills gjort på Furutorp; men jag har äfven föresatt mig att vara förständig och komma ihåg, hvad Henrik sade: att ej förvandla myrstackar till öfverskådliga berg.

*Furutorp 20 juli.*

Är det endast obetydliga myrstackar, frågar jag mig själf gång på gång, eller är det just därför att det är myrstackar, som jag så ofta känner mig stungen? — »Hvilken afskyvärd ordlek!» utropade Hedvig häromdagen då, på ett besök hos henne, vi dryftade frågan, och talade om de många små förändringar, hvilka införts vida mer af fru Volmar än af Amelie själf. Ty fru Volmar är, som man ju kunde vänta sig, oupphörligen sin dotters gäst. I pappas närvaro, är hon alltid ytterst älskvärd; det är endast när han ej är tillstädes, som hon kommer fram med sina: »Det där kunde duga förr i världen, man hade mindre pretentioner då, men Amelie har alltid varit van vid . . .» och så kommer något som skall omkastas, förändras, tagas bort, någon af dessa obetydligheter, hvilka dock oftast för oss äro förenade med så kära minnen, att blotta vidrörandet däraf smärta.

Att de flesta af de gamla tjänarna blifvit afskedade eller pensionerade gjorde mig mer ondt än

jag kan säga; men jag kan likväl begripa, att det skulle vara svårt för en ung fru, att reda sig med en och annan af dessa gamla gårdvarar, som länge ansett sig hafva nästan större rättigheter på ort och ställe än vi samtliga, och troligen i sitt hjärtas botten ansågo nykomlingen för en främmande inkräktare, äfven om de ej vågade säga det rätt ut. Men hvarför skall fru Volmar framkasta i fullt begripliga ordalag, att det varit brist på ordningssinne, på ställ i huset under mammas tid; att »hon måtte ha' uppfattat på ett bra nog egendomligt sätt sina plikter som husmor!»! Hur kan en människa vara så litet finkänslig, äfven om hon själf trodde hvad hon sade — ja, än mer, hur kan hon hafva så litet hjärta? — Jag tordes ej svara af fruktan ått förgå mig, så kokade det inom mig; men jag steg upp och lämnade rummet, och ännu efteråt, då Amelie sökte upp mig, fruktar jag, att jag ej fullt lyckades lägga band på mig. Mamma, min egen älskade mamma, som ej blott för oss, utan för en hvar som kände henne, stod som ett ideal, som ett mönster af hvad en kvinna bör vara; både såsom mor och maka, det är för mig som beginge de ett helgerån, dessa främlingar, som aldrig sett henne; att så tala om henne — och *våga* tala så!

Pappa anar det inte, och det är jag uppriktigt tacksam åt. Jag fruktar att vidröra något ömtåligt ämne inför honom, allt sedan den dag, då jag tanklöst uttryckte min saknad öfver, att den nya trädgårdsmästaren sköflat alla mammas kära, gula rosor. Pappa blef så ledsen, att det gjorde mig ondt, och glad var jag att den buske vi satt på grafven, hade frodats och stod i blom, så att jag samma afton kunde bringa honom en liten bukett att sätta på skrifbordet, framför mammas porträtt.

Stackars pappa, det gör mig ofta nog ondt om honom. Visserligen är han allt mycket förtjust i Amelie, men behandlar henne dock mer som ett bortkeladt barn än som något annat.

5 aug.

Skall jag bara tiga, eller skall jag appellera till pappa såsom högsta instans, eller försöka att än en gång vädja till Amelies goda hjärta? — Att saken ej får opåtaladt hafva sin gång, känner jag tydligt, men jag vill så ogärna låta pappa ana, hur många strider utkämpas bakom hans rygg; och som vanligt är det fru Volmars fel alltsammans.

I en liten stuga, som ligger nästan in i parken, bor nämligen mammas gamla 83-åriga amma, och hon har fått löfte om att bo kvar där till döddagar. Gamla Maja Stina är visserligen ovanligt kry för sin ålder, men inte kan det ändå, efter mänskliga beräkningar, dröja så särdeles länge förrän stugan blir ledig. På detta vill dock fru Volmar ej vänta. Hon har intalat Amelie att den skulle passa så utmärkt till trädgårdsmästarebostad med litet om- och tillbyggnad, och hvar gång något fel kan upptäckas i trädgårdens skötsel, får det alltid heta:

»Ja, där ser man följderna af att trädgårdsmästaren inte bor på stället.»

»Det har gått bra förr, ehuru han alltid bott där han nu bor,» svarade jag otåligt häromdagen.

»Det är mycket som fått gå förr;» suckade fru Volmar med en blick och en ton, som kommo mig att bita mig i läppen af förargelse öfver, att jag aldrig kan lära mig tiga.

Pappa har visserligen en gång svarat nej på Amelies begäran, att han skulle taga stugan ifrån gumman. Han svarade kort och afgjordt, som jag märkt att han gör, då det blir tal om något, som legat mamma om hjärtat:

»Gumman har mitt löfte att bo kvar. Det kan ej brytas.»

»Men om hon själf är nöjd med att flytta?»  
fortför Amelie i smekande ton.

»Det blir hon inte,» svarade min far med ett småleende, i det han så smått nöp Amelie i kinden,

nästan som han gör, när en af barnbarnen tigger om något. Och därmed ansåg han troligen frågan utagerad.

Men fru Volmar ger sig ej så lätt. Hon har ritat planer och fasader till det nya trädgårdsmästarebostället, och gjort Amelie allt mer och mer ifrig för saken; och i eftermiddag kom hon helt triumferande in i förmaket, där jag satt ensam med min unga styfmor.

»Nå, hvad säger lilla hennes nåd nu till sin mamma, som rangerat saken åt henne? Gumman flyttar nu på hösten till det lilla vindsrummet, som står ledigt hos snickarns . . . och så kunna vi äntligen hoppas få ordentligt ställ på trädgård och trädgårdsmästare.»

»Flyttar?» var allt hvad jag i min häpenhet kunde yttra.

»Ja, ma chère,» nickade hon till svar. »Jag har talat förstånd med gumman, och hon hade inte ett ord att säga emot det; så nu är saken rangerad, utan att vi behöfva plåga den snälla Ulfstjerna. Då vi fått gumman flyttad, så kan du komma fram med dina planer, Amelie lilla, och till nästa år kan allt vara i ordning.»

»Maja Stina kan aldrig hafva fattat hvad meningen var,» inföll jag med allt det lugn jag kunde tillkämpa mig. »Att hon skulle gå in på att flytta, och till det där lilla vindsrummet till på köpet, är mer än jag kan begripa. Hur skall hon till exempel någonsin kunna komma upp och ned för den där stela trappan, som ej är stort bättre än en stege?»

»Att få gumman dit upp, blir väl alltid någon råd för, och ute kan hon ej hafva stort att göra, vid sin ålder,» var svaret.

»Hon har dock alltid varit van vid att sitta ute i sin lilla trädgårdstappa under sommaren, och går gärna i kyrkan, hur gammal hon än är.»

»Hon som är så döf,» lät det spefullt. »Hon gör då föga nytta där, och kan lika väl hålla sig

hemma; och jag får säga, att mången skulle anse sig lycklig, om den finge hafva ett så godt rum till döddagar. Men naturligtvis sitter Margareta där, och anser en hvar hjärtlös, som vågar hafva en olika tanke om saker och ting än hon. Ja, jag är nu van vid, att från vissa håll möta idel motstånd och svårigheter, om jag tar mig friheten att framkomma med förslag till den obetydligaste ändring eller förbättring.

»Ja, vet du, Margareta,» inföll Amelie, som hittills setat tyst, »nog kunde du vara litet artigare emot mamma. Du sitter och ser så misstrogen ut; du kan väl ej inbilla dig att mamma narras heller.»

»Nej,» svarade jag; »det var visst inte min mening, Amelie lilla; och tant får ursäkta mig, om jag på något vis sårat henne genom min misstro; men jag har känt gamla Maja Stina så länge jag minns, och därför kan jag ej annat än tro, att något missförstånd ägt rum. Hon har allt för mycket fäst sig vid den gamla stuga, hvori hon bott hela sitt lif, och som hon ansett sig hafva fått till skänks, för att jag skall kunna fatta, att hon så lätt uppger denna sin sista glädje i lifvet.»

»Ja, naturligtvis; om du min kära Margreta ämnar blanda dig i saken, så är jag fullt öfvertygad om, att du kan lyckas att göra den om inte. Men hvad du skall finna för nöje i att göra Amelie emot i en sådan småsak, begriper jag inte.»

»Åh nej, det gör hon bestämdt inte, mamma lilla — eller hur Margareta? — Skola ej mina önskingar och tycken väga lika mycket i dina ögon som en gammal, fattig gummas?» fortfor hon och lutade smeksamt hufvudet mot min axel. »Nej, gå nu inte,» tillade hon, då hon märkte att jag vikit ihop mitt arbete; »du får inte gå förr än du lofvar att vara snäll, och göra som mamma och jag vilja.»

»Lofva mer än jag kanske kan hålla?» frågade jag småleende. »Jag är rädd att ej känna mig så snäll, som du vill ha' mig, Amalia lilla, men kan ändå inte dröja, ty jag måste upp till småttingarna,

det är deras liggdags nu. Skola vi tala mer om saken, blir det nog därför bäst att göra det i morgon.» Och jag lämnade min lilla styfmor; med en kyss ämnad såsom afbön, för hvad hon möjligen kunde taga för ovänlighet från min sida.

Och nu, då jag sitter här hos mina sofvande små, frågar jag mig själf, om jag haft orätt — ej i sak, det vet jag nog, men i sätt. De kunna ju ej fullt fatta hvilka ömtåliga strängar de vidröra, och Amelie ovan vid landet, främmande för alla dessa fattiga människor här, utan aning om deras lif, deras sorger och fröjder; kan jag begära, att hon genast skall sätta sig in i allt detta, och har jag gjort hvad på mig berott för att hjälpa henne däri? — Jag har alltid gått ensam på mina besök i stugorna; mången gång hört på deras klagomål och beskärmanden, och kanske mig ovetande, närt bittra känslor. — Ja, jag erkänner det, särskilt emot fru Volmar känner jag mig ofta bitter, och orättvisa följer nog lätt bitterhet i spåren. Aposteln Jakob varnar ju för bittra rötter, som växa upp och göra hinder. — Ar hela felet fru Volmars? Tror jag ej allt för ofta, att en ovänlig häntydan ligger bakom hennes enklaste ord? När hon beklagar mig öfver att hafva tvillingar, och tycker att de ej se lika starka och duktiga ut som andra barn hon känner, behöfver hon väl därför vilja såra mig? Och nog får jag medgifva att hon hade rätt, att Ivar var så tilltygad och nedsmord att han såg ut så att man kunde bli rädd för honom, då han häromdagen hade ramlat i lilla dammen vid stallet. Eller då hon till exempel sade att Halfdan var för stor att hafva lockar, eller att Ingrid borde få gymnastik, efter hon gärna skjuter upp den ena skuldran; skulle jag väl känt mig förargad, ifall det kommit från någon annan?

Nej, min kära Margareta, du är långt, långt ifrån hvad du borde vara. Hur mången läxa af ödmjukhet, af vaksamhet öfver dig själf, af vänlighet och välvilja mot andra, har du ej ännu att lära, så



gammal du än är. Lära mina barn själfbehärskning, då jag ofta har så svårt att behärska mig själf — ödmjukhet, när mitt hjärta så ofta sväller af sårad stolthet? — O min Gud, först och sist blir det ändå till dig vi få komma. Uppfostra Du mig själf, att jag må duga till, att åtminstone börja mina smås uppfostran, dessa små Du anförtrott mig — ty ack, framför allt äro de ju ändå Dina!

7 aug.

Nå ja, nu är saken verkligen »rangerad», och jag skall försöka att ej visa fru Volmar hur glad jag är. Och visst är, att Amelie i grund och botten är en älsklig, varmhjärtad liten varelse.

Hon gjorde mig nämligen sällskap i går till gamla Maja Stina. Hon ville blott, sade hon, följa mig på väg, för att få sig en liten promenad, och då vi kommo till stugan, ämnade hon vända om. Hon lät dock lätt nog öfvertala sig att gå med in till gumman, ehuru med en liten protest:

»Om det gör *dig* nöje, skall jag gärna följa med in; men att det gör *gumman* nöje, det får du ursäkta mig, ifall jag inte riktigt kan tro på.»

Hon märkte dock snart, att jag haft rätt. Gumman låg till sängs; men hennes ögon lyste upp, när hon såg hvilka hennes besökande voro: — De' vill jag då säga. Tocke till rart främmande hade jag inte väntat! och själfva hennes nåd med! Att jag också en gång skulle få se henne för mina ögon, si de' hade jag väl aldrig trott. — Ernestine, sätt fram stolar åt herrskape'na.»

»Är Ernestine er dotterdotter?» frågade Amelie litet förvånad, kunde jag märka, åt det fina namnet.

»Inte riktigt förstås, fastän hon kallar mig mormor, och har blifvit mig kär, som vore hon min egen. Ja, det är väl tid på att du går till presten nu, jünta' mi',» nickade hon som för att afskeda flickan. »Hon går och läser i år, ser herrskapet. — Ja, jag

har allt, hvad jag behöfver barn lilla, du kan gärna gå tryggt.»

Då dörren slutits om flickan fortsatte gumman: »Hon är ett barnhusbarn, ser hennes nåd, och det är därför hon har ett så fint namn. Jag höll nog på ett tag att ändra det till Anna Stina, som då ä' mer passande för fattigt folk som vi; men så kom jag att tänka på, att det kanske inte va' så rätt att ta' ifrån henne det namn, hon fått i det heliga dopet — och så är det väl det enda hon har, efter föräldrarna sina, stackare.»

»Hos er, kära Maja Stina, saknar hon nog ej sina föräldrar: Hon minnes ingen annan mor än ni,» anmärkte jag.

»Nej, nej men; det va' inte mycket med den lilla stackar'n, då jag fick hit henne för fjorton år se'n; och nu då vår Herre har tagit alla mina egna, är jag inte så alldeles ensam ändå — fastän inte trodde jag, då jag tog till mig det lilla kräket, därför att jag inte kunde se på hur illa di för me' henne, di som först hade henne här på orten, att hon en gång skulle bli min tröst på gamla da'r; och en riktigt rar och snäll jänta ä' de, fast jag säger de' själf, som inte borde säjat.»

»Men nu för att tala om er själf, kära Maja Stina,» inföll jag; »så hade jag ingen aning om att ni var sjuk.»

»Sjuk har jag inte varit nu, Gud ske tack och lof; jag håller mej ju för det mesta oppe rätt bra — men vid min ålder tål man inte ve' stor stöt, och och fast jag väl ä' van vid sömnlösa nätter, har den här nog varit just som lite' svårare än di brukar.»

»Stöt säger ni?» afbröt Amelie. »Har ni fallit och slagit er.»

»Ack, kära hennes nåd, de' inte nå'n så'n stöt gumman menar; men den hon fått, kan vara svår nog ändå. — Ja, om jag skulle göra mej så näsvis och tala riktigt om allting, hur det hänger ihop, för hennes nåd, som gjort sig så gemen och kommit till

mej, stackars gumskrott, så kanske hon ville lägga ett godt ord för mej hos nådig patron, att han ville låta mej bo kvar ännu lite'. Det kan väl ej dröja så länge, förr än jag flyttar till min sista boning. Ja, kära fru,» fortsatte hon, då hon märkte den lifliga rodnad, som spred sig öfver min unga styfmors ansikte — »blif ej ond på gumman. Hennes nåd kan nog tycka att, när man som jag står vid grafvens rand, borde man ej så där hänga fast vid en jordisk boning, och de' ä' kanske de' vår herre vill lära mig, arma, syndiga varelse;» tillade den fromma själen, sammanknäppande de skrumpna fingrarne.

»Har gumman bott här så länge då?» afbröt Amelie till slut en tystnad, som kändes pinsam, åtminstone för oss båda.

»Jag är född här,» var svaret. »Om inte herrskapet tröttnar på gummans snack, så kan jag få berätta, hur jag fick det där löftet, att stanna här till döddagar. — Si, förr gick inte parken så långt, utan allt det här, ända fram till dammen, var far mins torp — och då jag gifte mej med Lars Petter, så fick han öfverta' torpet, och di gamla bodde hos oss. Men nog hade vi svårt att dra' oss fram det där året, då det kom som en sjuklighet bland kriter, så bägge korna strök med; och då min lille gosse också dog, och jag bara sörjde förstås, jag fattiga barn — jag hade ej bättre vett, fast jag visste att gossen hade de' bättre, än jag nån'sin kunde ge honom — si då tyckte di alla, att jag skulle ge' mej ut som amma. Mor kunde ju sköta om huset, och så kunde vi få pengar till en ko igen, för de' va' svårt, ska' herrskapet tro, att inte ha' en mjölkskvätt att reda sej me'. — Ja, så kom jag då till lilla Margaretas mormor,» sade gumman och klappade mig sakt på knät: »och hennes mamma var då en guds ängel, från första stund hon såg på mej med stora bruna ögon, ackurat som hade de' varit min pöjk! Hon blef mej kär som min egen och tungt va' de' att skiljas från 'na, då den stunden kom. — Ja, se'n

såg jag henne inte på många år. Men en vacker dag gick dörren upp, aldeles som i dag, och då var det unga patron Gustaf — han som ä' kammarherrn nu förstås, hennes nåds man — som stod i dörren och ropade: »Maja Stina, får jag presaltera min fästmö.» Och då kom hon in så fager som en sol, så jag bara stog där och stirra på 'na. Då skrattade hon och sa': Känner inte Maja Stina igen mej? — Nej, om jag de' gör, sa' jag. — Och ändå ä' du min gamla dadda, sa' hon. — Ja, om herrskapet tror mej eller inte, så klack de' till i mej, så de' va' som att hjärtat stått stilla, och jag damp rakt ner på bänken igen, mitt tok, så glad och så konstig blef jag. — Ja, se'n har den guds ängeln gått öfver min tröskel så mången en gång — och då torpet togs till trädgården samma år, så bad hon för mig, och Lars Petter fick gå som trädgårdsdräng. Och då min gubbe dog ifrån mej — de va' en tung stund, de' — då så va' patron själf inne, och talte så vackert guds ord ve' mej: att jag inte skulle förtvifla, för de' va' bara på en kort tid, sa' han; och så skulle Lars Petter och jag ju mötas igen, sa' han; och så skulle jag få bo kvar till döddagar, sa' han. — Och om nu hennes nåd, som ser så fager och god ut, som om hon också hörde till guds rike deroppe, ville lägga ett godt ord för mej, om patron skulle glömt det; för han kan ha' annat att tänka på, han, än på ett gammalt gum-skrälle som jag, som inte kan göra en skapandes grand till nytta mer här i världen: så skall jag också be Gud välsigna henne, för hvar dag som jag ännu får se solen stiga upp. Det är de' enda jag kan gälda me'; men Gud, Han hör den fattiges bön, det står i Hans dyra ord, och Han skall nog gälda det mångfaldigt igen.»

Amelies ögon tårades: »Kära Maja Stina; felet har inte varit patrons; han vill visst inte att ni skall flytta. Det är jag som är skuld till alltsammans: jag ville hafva trädgårdsmästarboställe här. Jag visste inte riktigt hur det hängde ihop, ser ni. — Men Gud

bevare mig för att göra er en så stor orätt. Och nu får Maja Stina förlåta mig att hafva vållat henne denna sorg,» fortsatte hon mildt tagande gummans hand.

»Hvad vill hon säga, fröken Margareta? Vill hon säga att jag får bo kvar? De' som jag vore lite' yr, och inte kunde begripa riktigt.»

»Visst får ni bo kvar, Maja Stina,» inföll Amelie; »men tacka inte mig,» fortsatte hon afvärjande, då gumman fattade hennes händer och kysste dem under tårar. »Bör ni tacka någon, så är det Margareta här; jag förtjänar visst intet tack af er» — och hon skyndade ut ur stugan.

Sedan gumman något lugnat sig, lämnade äfven jag henne, och fann min unga styfmor väntande mig utanför.

»Låtom oss gå ett litet hvarf till, innan vi vända hem, Margareta,» sade hon, i det hon tog vägen som ledde till kyrkan. Vi gingo tysta vid hvarandras sida tills, framkomna till kyrkogården, hon öppnade grinden och gick in, och jag följde.

Vid mammas graf stannade hon en stund, läste halfhögt inskriften och det språk, som på min mors egen begäran blifvit ristad på korset: »Henne varder mycket förlåtet, ty hon älskade mycket!»

»Jag undrar,» fortsatte hon för sig själf, »om hon, som var så god, äfven hade något i sitt lif, som behöfde förlåtas. Jag börjar tro, att jag har mer att bedja er alla om förlåtelse för, än jag hade någon aning om. Men Margareta, tro mig då jag säger det här: jag håller innerligt, innerligt af din far, och gör det mer och mer för hvar dag. Margareta, kan du förlåta allt som inte . . . inte varit såsom det bordt?»

Och på denna plats, helgad genom minnet af så många af mina älskade, sutto vi länge, Amelie och jag, och talade hjärta till hjärta, såsom vi aldrig talat förr. Äfven jag kände där att jag inte heller kunde säga, att jag alltid varit sådan jag bordt vara; men den kyss hvarmed vi slutade vårt långa samtal var som inseglet på ett nytt, men uppriktigt vänskaps-

förbund. Uppriktigheten, om den blott är verklig och ej endast ett tomt ord, ett hölje för kärlekslösa omdömen, sårad stolthet och annat sådant, hur mycken bitterhet utrotar den ej ur hjärta och sinne; bannlyser de missförstånd, hvilka ligga vid roten af de flesta familjestrider vare sig dessa äro kända eller dolda för världens ögon.

»Och lofva att du har tålmod med mamma,» tillade Amelie på hemvägen. »Efter hvad du säger, kan jag begripa att du mången gång missuppfattat henne. Hon kanske tänker för mycket på mig, och att jag i allt skall hafva det bra; men jag är hennes enda, ser du, och däri ligger väl också en ursäkt... och i botten är mamma så snäll och god, så, lär du bara riktigt känna henne, så kommer du nog att hålla af henne med. Att göra någon ledsen, är bestämdt det sista hon vill.

Jag medger att fru Volmar inte är min svaga sida, men det kunde jag nu ej säga hennes dotter. Emellertid erkänner jag villigt och ödmjukt, att en del af felet ligger kanske just i dessa känslor, hvilka jag, mig själf nästan ovetande närt inom mig.

*1 sept.*

Vi resa hem i morgon. Elis är här, hitkommen för att hämta oss, och han, för hvilken hvarje lumpen, småaktig känsla är fullkomligt främmande, glädde sig uppriktigt åt det goda förhållande, som uppstått mellan Amelie och mig. »Jag visste nog, att så snart min lilla hustru lärt sig inse att hon närde någon mindre ädel känsla, så gäfve hon sig ej till tåls förrän hon fördrifvit den;» sade han mig första aftonen på sitt vanliga, kärleksfulla sätt — »och du hade ju skrivit mig till om alltsammans, men det gläder mig dock att nu få se det med egna ögon. Annu ett bevis, ifall jag behöfde något sådant, för att min lilla hustru är den raraste och bästa kvinna på jordens rund.»

Ehuru hvarje ord, som återspeglar min Elis trofasta, innerliga kärlek, gör mig varm om hjärtat, så känner jag mig dock många gånger djupt förödmjukad därvid. Jag är så föga värdig den höga tanke han hyser om mig, han, min älskling, att hans beröm väcker en uppriktig blygsel inom mig; men äfven en längtan att blifva, hvad hans kärlek ser mig vara. — Gud hjälpe mig härtill.

Tant Benedikte har formligen förälskat sig i Elis; hans högsinta tänkesätt, hans klara omdöme, hans lifliga sinne kan hon ej nog prisa — och hela familjen får en släng med af slevven.

»Du kommer bestämdt att göra Margareta svartsjuk, mamma» — afbröt Amelie henne i går med ett hjärtligt skratt.

»Åh prat,» var svaret; »därtill har Margareta för godt förstånd.»

Och jag medger, att det vore en omöjlighet för mig att bli svartsjuk på Elis: hvarken jag på honom eller han på mig; därtill äro vi för vana att läsa hvarje tanke i hvarandras hjärtan.

Godt blir det i alla fall, när vi nu skiljas från Furutorp, att kunna göra det utan baktanke, utan att vår afskedskyss till pappa behöfver dölja något, som skulle smärta honom, ifall han anade det. — Ja, jag är tacksam att hafva fått vara här äfven i år.

15 okt.

Det är en egen känsla att se sina barn växa upp. Ibland kan ett obetydligt drag helt oväntadt påminna en om, att det lilla barn man nyss höll på sitt knä, ej är ett *litet* barn längre, att förrän man anade det, står det redan på gränsen till vidare utveckling — som yngling eller jungfru. — I synnerhet med Ivar har jag, på sista tiden, märkt detta. Ingrid däremot, rynkar ännu på näsan åt: »de där stora flickorna, som inte kunna leka med dockor alls, utan bara sitta och prata dumheter om sina fina kläder»

— hon ville helst »växa nedåt och bli liten som tvillingarna, och sitta i mammas knä hela dagen». Hon ser dock smått smickrad ut, när jag förebrår henne, att hon inte kan nöjas med att vara mammas hjälprea, och frågar hvad hon tror jag skulle taga mig till, om jag hade tre sådana små hjälplösa ungar, hängande efter mig hela dagen.

Ivar är nog också, i många fall, riktigt troskyldigt barnslig; men å andra sidan börjar hans uppförande gent emot mig, antaga ett beskyddande drag, som på samma gång roar och rör mig. Så var t. ex. fallet förra söndagen, då vi, för att njuta af det vackra höstvädret, på middagen företogo en lång promenad åt Nacka till. Vi hade tagit af från gångstigen och Elis klättrade upp för backen med lilla Halfdan vid handen; Ingrid sprang hit och dit; men Ivar vek ej från min sida: än drog han undan en gren, som han trodde låg mig i vägen, än klättrade han förut för att kunna räcka mig en hjälpsam hand; än hoppade han från en sten till en annan med anmärkningen: »Var försiktig här, mamma: stöd dig på mig, så halkar du inte.»

Jag mottog mången gång hjälp, där jag ingen behöfde, för hans skull mer än för min — ehuru innerligt det gladdede mig att hos min käre gosse se dessa drag af uppmärksam omsorg för sin gamla mamma. När vi, uppkomna på en höjd hvarifrån vi ämnade njuta af utsigten, skulle slå oss ned i gräset, hade han redan bredt ut den regnkappa han bar åt mig, öfver en sten, med anmärkningen att mossan kanske vore fuktig.

»Hur har du tvärt blifvit så klok?» frågade hans pappa med en viss förvåning.

»Det är för sin mammas räkning, han är så om-tänksam,» svarade jag med en tacksam, liten nick, som dock endast tycktes öka hans förvirring. Han såg lika skamfull ut, stackars pojke, som om han gjort något orätt, också skyndade jag att byta samtalsämne, genom att erbjuda mig omtala en utlofvad



historia från St Bartolomei natten: Genast var min lilla åhörarekrets färdig att lyssna, och jag började berätta: hurusom, några dagar före denna ödesdigra natt, en protestantisk flickpension i Paris, under sin middagspromenad gick förbi en skyltvakt; huru denne anropade de unga, med bön om att någon af barmhärtighet ville hämta honom en bägere vatten från den närliggande brunnen, enär han kände sig sjuk, och dock ej vågade lämna sin post: hurusom de flesta unga damerna ansågo sig förnärmade genom en sådan begäran af en *simpel* soldat; men huru likväl en af dem, en ung engelska, trots de ofrigas hån och oakadt lärarinnornas snubbor, kände sig rörd af mannens lidande utseende, och räckte honom det efterlängtnade vattnet — och huru sedan i den fasans natt, då Saint Jacques l'Auxerrois klämtande klocker gäfvö signalen till massmorden, soldaten, hvilken upptäckt den unga engelskans namn och bostad, skyndade i förväg till den Huguenotska pensionen och röfvade flickan; men blott för att dölja henne, tills lugnet var så pass återställt, att han kunde, utan fara, förpassa henne till England. — Hela händelsen sålunda en levande illustration af orden: »En bägere vatten gifven i mitt namn, skall icke vara olönt.»

En hvar, som sett barns alldrig tröttnande begär efter berättelser, i synnerhet då man är lycklig nog att kunna tillägga att det är »sant hvarenda smul» — kan förstå att Ivar både glömde sig själf, och blef aldeles glömd, medan jag utvecklade den spännande tilldragelsen, så godt jag förmådde.

8 nov.

I afton hos Martha sammanträffade vi med några bekanta från forna dagar, herr och fru X., som jag då kallade dem här i min dagbok; en anonymitet jag gärna kan fortsätta med. Det gjorde mig ondt att se, hvilket drag af melankoli, som nu låg öfver lilla fru X:s fordom så öppna, glada ansikte: ja, ibland

smög sig däröfver ett rent af bittert uttryck, som var nästan ändå smärtsammare att se. Hvad orsaken är, har jag ingen aning om; men inte måtte hon vara lycklig. Herr X. själf var sig lik: lika liflig och pratsam som förr, och lika högljudd; tonen kanske ändå litet mer diktatorisk, när han såsom fördom gaf sitt omdöme, eller gjorde ironiska anmärkningar öfver *andras*. Jag tyckte inte, att han blifvit trefligare; men man kan ju ej dömma stort på en afton. Att de äro barnlösa, stackars människor, hörde jag af en dam af deras bekanta; och det kan ju förklara åtskilligt.

3 febr. 1876.

Jag har ganska ofta träffat fru X. i vinter. Vi hafva till och med blifvit så pass bekanta, att hon bedt mig säga »*Caroline*», så att de besvärliga titlarna äro afslagna oss emellan, något som ju alltid befrämjar den närmare bekantskapen, ehuru jag själf ytterst sällan kommer mig för, att föreslå det där bekväma duandet.

Caroline X. kom först upp till mig, för att fråga efter Eva Segersten, och huruvida det vore sant, att hon vore gift med en ung granne till brukspatron Segersten; och när Eva, med sin man, efteråt gjorde oss ett kort besök strax före jul, bjöd jag hit Caroline för att hon skulle få träffa henne. Sedan kom hon ofta om förmiddagarna. Martha hade varnat mig för, att tala med henne om barnen, då detta alltid gjorde henne melankolisk, hade hennes man sagt; också höll jag dem alltid undan då jag väntade henne; men en dag sökte hon upp mig i barnkammaren, och fattade ett varmt tycke för tvillingarna, isynnerhet för lille Gudmund, som är den mest smeksamma och minst blyga. Därefter var det egentligen, som isen blef bruten, och så småningom öppnade hon sitt hjärta för mig.

Stackars lilla Caroline! Tre gånger har hon varit mor... men aldrig än har ett litet barn hvilat i hennes famn. Själf mycket sjuk hvarje gång, har

hon blott vaknat till medvetande för att finna allt tyst kring sig; ingen liten barnarösts, för moders-hjärtat så ousägligt ljufva toner, nådde hennes öra. Det lilla lif, som hon köpt så dyrt, var flyktadt igen — och blott en gång hade det varat så länge att de tillstädesvarande hunnit tänka på nöddop.

»Det är ändå det värsta, Margareta,» sade den stackars lilla varelsen i det hon brast i gråt; »att tänka sig dessa arma oskyldiga små i evig förtäp-pelse, därför att deras mor låg där hjälplös, och ej kunde bedja för dem . . . bedja någon barmhärtig människa stänka det heliga dopvattnet på deras små oskyldiga hufvuden. Min lille Ernst sörjer jag ej så mycket — jag vet att *han* är i godt förvar — honom kan jag hoppas få möta en gång; men de andra två, de andra två — mina stackars små oskyldiga, öfver-gifna barn!»

Jag erkänner, att jag i första ögonblicket blef så häpen, att jag ej fann ord, ehuru hennes förtviflan skar mig i hjärtat. Till slut utbrast jag dock:

»Kära Caroline, hur kan en så ryslig tanke hafva uppstigit hos dig? Det är ju rent af att häda Gud, detta, att tro Honom, som är kärleken, vilja döma till evigt fördärf små oskyldiga varelser, hvilka Han gifvit lifvet såsom det tycks, blott för att återtaga det!»

»Jo,» svarade Caroline sorgset, »den präst jag gick och läste för, ålade oss framför allt, att *genast* döpa våra barn — att ej draga öfver oss det förskräckliga ansvar att vi slungat dem hän i evigheten innan de blifvit gjorda till arfvingar till lifvet. Det var ingenting han lade mer vikt på, än just detta, påminnande oss om, att vi en gång skulle svara för dessa små själar ifall vi försummat att draga dem från satans våld och mörkrets välde till guds rike. Du hör att jag minnes till och med ordalydelsen.

Jag steg upp och hämtade min gamla katekes, hvilken alltid — sedan jag börjat rätt förstå hur många stora och sköna lärdomar denna gamla barna-

lära gömmer i sin, i mångas ögon, föråldrade form — varit mig för kär för att låta den vika platsen för alla de nya upplagor hvilka nu antagits i skolorna.

»Du använde väl denna katekes du med, Caroline, när du gick och läste; hoppade ni då öfver dessa rader?» och jag pekade på frågan: »Blifva de barn osaliga, som utan döpelse dö?»

Hon tog boken ur min hand och läste ett par tre gånger detta: »Nej, de hafva icke genom uppsåtlig otro och synd kunnat förspilla Guds allmänna nåd genom Kristus».

Boken sjönk ned mot knät, hufvudet mot de sammanknäpppta händerna, och hon brast i gråt. — »O, om jag visste hvad jag skulle tro! — Om jag bara vågade hoppas — men hur skall jag vara riktigt, riktigt säker —» kom det mellan snyftningarna, som skakade hela hennes varelse.

»Säker?» svarade jag ömt; »kan du inte vara säker på att Gud är kärlek, att Han var dina barns fader, innan du blef deras mor; att de voro Hans och att Han gaf dem åt dig — ett kort lån — så kort att det, enligt vår kortsynta uppfattning, blott lämnat smärta efter sig; men tror du ej att Han också har dem i behåll åt dig i detta himmelrike, som Han själf har sagt att barnen höra till? Gömmer dem där åt dig, tills du kommer efter, kanske på det att de må draga sin mors hjärta med osynliga band till det härliga hem där de dväljas? Hvad är en moders kärlek, hur rik och varm den än är, annat än ett svagt återsken af Guds oändliga kärlek, en droppe — en himmelsk droppe, om du vill, men dock bara en droppe — från den kärleks källa, som flödar från Guds fadershjärta? Och ändå tror du, att du kan älska dina barn mer, än Han gör det!»

Här afbrötos vi plötsligen: någon kom; vi hörde Marthas röst i tamburen. Caroline sprang upp, rädd att visa sig, förgråten som hon var. Hon tryckte mig häftigt i famn ett par gånger och försvann i sängkammaren, just som Martha tog i salongsdörren.

Då jag senare frågade efter henne, hade hon gått hem, och jag har ej sett henne sedan dess.

11 febr.

Att jag häruppe i Stockholm skulle sammanträffa med fru Bäfver hade jag verkligen aldrig tänkt mig; och ändå satt hon i går afton lifslevande i salongen hos Ekenhjems, då vi trädde in. — Hur Martha råkar alla och blir bekant med alla möjliga människor, kan jag rakt inte begripa. Härvidlag hade det dock fallit sig helt enkelt så, att fru Bäfver kommit till Stockholm, på besök hos några släktingar här, hvilka Martha, å sin sida, bjudit till sig, och hvilka bedt att få medtaga sin gäst.

Jag kan inte säga, att hennes uppträdande bland oss var en angenäm syrris. Kanhända var det min gamla motvilja, som var orsak till, att jag fann henne om möjligt, oangenämare än förr — samma blandning af sött och surt i allt hvad hon sade — samma dolda gadd, som stack fram där man minst skulle väntat det. — Men nu blir jag elak igen, oaktadt alla mina föresatser . . .

12 febr.

Jag blef afbruten i går midt i en mening — och bäst är nog att ej återupptaga det ämne jag där dryftade — andras synder och svagheter: man kan hafva nog af sina egna.

I går kväll sutto Elis och jag helt allena, sedan barnen voro i säng, och började tala om ett och annat. — Om Marthas mottagningar, om olika människor man där råkade, och till slut om fru Bäfver med. Jag talade ut, såsom jag alltför ofta gör, allt hvad som låg mig på sinnet, och Elis gjorde en och annan mildrande invändning.

»Där äro inte många, du ej kan tåla, det medger jag,» sade han till slut, småskrattande; »men har

någon först råkat riktigt i onåd hos dig, så har du inte mycket medlidande med deras svagheter.»

»Men Elis!» utropade jag; »hur kan du tala som om du ansåge denna bitterhet, detta baktalande, dubbelt vidriga, därför att de äro bemantlade med så kallad fromhet, såsom voro de endast en ursäktlig mänsklig svaghet?»

»Se så där ja, förifra dig inte, gumman min,» svarade Elis allvarligare. »Jag skulle gärna medgifva, att jag inte ville hafva min hustru sådan.»

»Nej, Gud ske lof . . .» började jag — men stannade tvärt, i det jag kände som om orden stockat sig i halsen. — Var det icke fariséens bön, som mig själf ovetande, sväfvade på mina läppar: »Jag tackar dig Gud, att jag inte är — såsom denna!»

Elis såg upp: »Hvad tänker gumman min på? Du blef så tyst i en hast.»

Jag gick fram till honom och böjde hufvudet ned emot hans skuldra:

»Du märkte det kanske inte, men — men — det var ju fariséens bön, nästan i samma ordalag, som jag höll på att uttala.»

Elis teg en stund; strök så kärleksfullt ett par gånger med handen öfver mitt hufvud.

»Min lilla hustru, det är nog så att, oftare än vi själfva veta, kanske t. o. m. i det ögonblick då vi inbilla oss i all ödmjukhet gifva Gudi äran, så är det verkligen fariséens bön, som uppstiger ur våra hjärtan. Godt är om vi få ögonen öppna härför, och förvandla den bönen till publikanens: Gud misskunda Dig öfver mig, syndare!»

30 april.

Vi hafva genomlevvat några svåra veckor. Gud ske lof att de äro öfver — Gud ske lof ock tack som återgifvit oss vår lille gosse!

Först kom mässlingen in i huset. Hvar sådant kommer ifrån är ju alltid svårt att säga, troligen

fingo vi dock smittan på en större barnbjudning hos Martha, ty äfven hos henne hafva alla de yngre varit angripna däraf. Här sjuknade tvillingarna, när de andra redan voro på bättringen, och sedan vi väl trodde det värsta vara öfver, fick lille Gunnar en så svår lunginflammation, att läkarne misströstadade om hans lif. — Ifall någon mänsklig makt kan anses hafva bidragit till hans räddning, så har jag främst därför att tacka min Elis, hvilken, då han såg mig utvakad och förbi, tog liten Gunnars vård om hand, och höll ut i nära tre dygn i den heta ångan, när läkarne togo till ångskåp såsom ett sista försök. Stackars liten, hela den lilla kroppen skalf af den häftiga febern, då han låg utsträckt på våra knän eller bars i famnen — de enda sätt på hvilka han tycktes få litet ro.

»Så länge vi blott hafva en lunga angripen kunna vi alltid hoppas det bästa» — sade vår vänlige läkare med sitt goda leende en kväll, då han för tredje gången den dagen besökte oss, ehuru litet det, på det hela, fanns att göra, än att hålla vårt mod uppe. — Det var åttonde dygnet. Jag behöfde endast se hans ansikte morgonen därpå för att veta att min fruktan besannats, och att inflammationen gått öfver, äfven i andra lungan — och spridt sig med förfärande hastighet.

Då försöktes ångskåp, ehuru risken var stor, så nedsatta som krafterna voro. Då tog äfven Elis vid och ville knappt låta oss affösa sig, ens korta stunder. Tofte dygnet hade inflammationen gått märkbart tillbaka; det fjortonde, var den i det närmaste häfd. — Att en sådan liten varelse kan hafva så mycken motståndskraft, är nästan ofattligt! — Ännu är han mycket blek och klen, men lungorna äro alldeles fria. »Det gör ingen fullvuxen efter,» påstår doktorn. »Blott hos små barn är ämnesomsättningen tillräckligt skarp för att något dylikt skall kunna ske!»

Min lille Gunnar! Då jag ser mina två små tvillingar, lekande här på mattan, vid mina fötter,

får jag en sådan lust att falla min man om halsen, och säga honom att jag, om möjligt, håller af honom ännu mer än förr — för detta. Jag vet att han skulle svara, såsom han gjorde häromdagen: »Det är Gud, vi skola tacka, Margareta, både du och jag!» och Han, som läser hjärtan, vet att jag gör det, mer än ord kunna säga.

1 juni 1878.

Tänk att det är öfver två år sedan jag sist öppnade min dagbok! En husmor har ju ej mycken tid öfrig för dagboksanteckningar, och likväl är det sedermera så roligt att bläddra igenom dessa blad, som gömma minnen af så olika slag — glada och sorgliga — mycket att fröjdas åt, men, ack, mycket äfven att blygas öfver; dock alltid; både i de ena och andra fallen, mycket, mycket att tacka Gud för!

Sedan jag sist knäppte upp ditt lilla spänne, min kära dagbok, har Gud skänkt oss vårt hjärtans längtan, en liten dotter — en liten vårblomma äfven hon, lik min lilla Verna, ehuru hon rätt och slätt blifvit uppkallad efter sin mamma. Få se om hon lyckas behålla sitt namn oförändradt; jag vet, att det har stått hårdt till för mig ibland, och jag hade hellre velat gifva henne ett kortare och mera lätt-sagdt; men Elis var envis. Han hade, i någon gammal italiensk bok, fått fatt i att namnet Margareta, eller snarare Margarita, skulle betyda *pärta* — hafvets pärla väl i så fall — och vare sig att det väckte till lif kära barndomsminnen, eller af annan orsak, så blef han så förtjust i idéen, att lillan fick sin mammas namn, oaktadt mina invändningar.

I hemmet har allt gått sin gilla gång; solskensdagar ofta nog, Gud ske lof, och ett och annat litet moln på vår himmel ibland, för att sedan göra oss dubbelt tacksamma för solskenet.

Barnen hafva vuxit och frodats. Hvad tvillingarna beträffar är Gunnar märkvärdigt nog nästan den star-



kaste nu mer, och hans svåra sjukdom för två år sedan har ej lämnat spår efter sig. — Åtskilligt har ju för resten tilldragit sig under dessa par år. Att Elis gjort nya uppfinningar och uttagit nya patent hör, höll jag på att säga, till ordningen för dagen. Däremot att jag nu på gamla dagar fått en liten ny syster, därom kan väl knappast sägas detsamma. Det är ganska lustigt, att tänka sig en liten baby på Furutorp igen; likafullt är det ett stort och uppriktigt glädjeämne, denna lilla solstråle i vår kära pappas afton; och äfven för Amelie blir ju hela lifvet härigenom ett helt annat. Elna har äfvenledes fått en liten son till, men hvad som ändå nästan gladdt mig mest, var underrättelsen om att Caroline, stackars Caroline äntligen fått en liten dotter, som nu snart måtte vara sju månader gammal.

Jag såg föga till Caroline efter det långa samtal vi en gång hade, och som jag nedskref här. Kort tid därefter fick herr X anställning i södra Frankrike och flyttade dit. Caroline skrifer visserligen en och annan gång några rader till mig, men särdeles ofta är det inte. Af ömsesidiga vänner hörde jag dock, att herr X ansåg att deras flyttning till södern haft ett utmärkt inflytande på hans hustrus både hälsa och sinne, och att hennes svärmod betydligt mildrats, hvilket han tillskref den stora förändringen i deras lefnadsvilkor och vanor; och nu såg jag häromdagen ett bref från honom som roade mig obeskrifligt. Det rörde sig nästan uteslutande om den lilla dottern — detta det största underverket på guds gröna jord. Han gör dagligen nya och förvånande erfarenhetsrön i den lilla barnavärld, hvilken förr varit för honom som en sluten bok — och står helt och hållet under toffeln — ehuru härvidlag toffeln endast är en liten stickad barnsocka. Var han förr en tyrann i hemmet, tycks han nu hafva nedlagt all sin maktfullkomlighet för detta lilla barns fötter, och kvinnoregementets tid tycks hafva börjat, från den stund han fann att en mor förstår mer angående

sitt lilla barn, än någonsin en far brukar göra. Hur det en gång i framtiden skall gå med den lilla damens uppfostran vet jag ej — kanske *hon* till dess lyckats uppfostra sin pappa så pass, att han då i sin tur, bättre kommer att duga till fullgörandet af sin plikt som hennes uppfostrare: hon tycks vara på goda vägar; och om jag ej missminner mig, tillönskade jag honom en gång, längesedan, något sådant.

Hvad denna lilla måtte vara, för den förut så hårdt pröfvade modern, kan jag tänka mig. Mätte hon genom guds rika nåd och kärlek blifva ännu en länk, till att binda denna moders hjärta allt fastare vid alla goda gåfvors gifvare — blifva för föräldrarna, lika mycket i framtiden, som hon nu är det, en solstråle i deras lif och hem!

20 sept.

Efter den långa ljufliga ferietiden, då allt hvad som fordras är två eller tre timmars lätta läxor, hvar med dagen, enligt pappas förordnande börjas, på det att man ej under sommaren skall glömma allt, hvad man lärt i skolan; hur svårt är det ej att riktigt komma i selen igen. I stället för att springa ute dagen i ända, måste man sitta ordentligt och stilla på skolbänken hela den långa förmiddagen; och så de läxor man har med sig hem — mer eller mindre svåra — aldrig pustas så mycket däröfver, som under de första par veckorna af höstterminen; det är åtminstone min erfarenhet.

Också fann jag häromdagen, då jag kom in till gossarna, Halfdan liggande framstupa på golfvet med alla tio fingrarna instuckna i håret och pluggande på sin katekesläxa, för att nyttja hans eget uttryck.

»Usch den här tråkiga katekesen kommer jag då aldrig att kunna — det är det värsta jag vet! Luthers katekes! Hvad var *Luther* för märkvärdigt, att man skall behöfva plågas med hans gamla kate-

kes? Jag önskar att den tråkiga människan aldrig funnits.»

»Nu vet du inte hvad du säger min gosse,» svarade jag. »Tag hit boken, så skall du få se att det ej är så svårt, bara du riktigt tänker på hvad du läser, så att du begriper det. Hvem Luther var borde du för resten veta; men då du kan din läxa, så skall jag berätta dig något om både honom och hans katekes.»

Halftan är vid den ålder, att det bästa han vet är att höra berättas. Med litet hjälp från min sida var läxan snart lärd och — stor pojke som han ändå är — kröp han upp till mig, där jag satt i soffan med mitt arbete och tryckte sig tätt till mig, under det jag började tala om det fattiga hemmet i Eisleben, om den begåfvade gossen, hvilken väckte så stora förhoppningar, att fadern redan drömde sig honom som rik och mäktig. Jag berättade om åkslaget, som dödade vännen vid hans sida; hur känslan af synd och dom väckte till lif den tanke, att han, genom att blifva munk skulle kunna rädda ej blott sig själf, utan fader, moder, alla de sina från evigt förderf; men hur han snart fann att samma syndbelastade samvete följde honom i klostercellen, samma frågor fordrade svar äfven där; att inga murar utestängde känslan af synd och skuld, inga botöfningar, inga gisselslag skänkte ro åt själen. Huru han till slut af sin bikt-fader, som en stor nåd fick tillstånd att begagna den, med en kedja fastsmidda latinska bibeln i kyrkan; hur denna talade till honom om guds kärlek i Jesu Kristo — ej ett ord om gisselslag, affatsbref och helgons förböner — och hur han till sist, när han själf funnit frid, fattades af ett oafvisligt behof att dela med andra den skatt han själf funnit. — Huru den fattige munken vid Worms, stod orädd, utan att förbländas af världslig makt och prakt, därför att han stod i Guds kraft. Huru, just som han, instängd i Wartburgs slott, sörjde öfver att hvarje möjlighet till vidare verksamhet blifvit honom

förtagen, Gud ingaf honom den stora tanke, som satte kronan på hans lifs verk, den nämligen, att lösa den kedja som dittills bundit bibeln inom klostermurarna, och afundsjukt gömde den för alla, utom prester, munkar och lärde; hur han öfversatte bibeln på tyska språket, så att alla hans landsmän skulle kunna läsa och förstå dess eviga sanningar — och huru han äntligen — för de många som i den tiden ej kunde läsa ens sitt modersmål — sammanfattade i ett kort utdrag det nödvändigaste, som hvarje kristen har behof af att veta om Guds råd för människors frälsning, och skref denna lilla katekes, som en hvar med lätthet kan lära utantill; denna lilla katekes, hvars sanningar vi så länge insupit med modersmjölken, hvilka så länge genomträngt hela kristenhetens begrepp, att vi hardt när glömma, hvad det en gång kostat för att få dem erkända, och hur många, gladt offrat lif och blod för de eviga sanningar, som barn nu stafva på i hvarje hem.

Om min lilla pojke fullt förstod mig, vet jag ej, men jag inbillar mig, att han ser på sin katekes med andra ögon sedan den dagen.

3 okt.

»Är mamma nykyrklig?»

Det var Ingrid, som i förmiddags kom inrusande till mig, direkt från skolan, med de orden på läpparna. Jag blef så förvånad, ja, jag kan gärna säga förbluffad, åt en så oväntad och så besynnerlig fråga, att jag ett ögonblick ej visste, hvad jag skulle svara.

»Hvad i all världen menar du, kära barn? Hvarför skulle jag vara nykyrklig, och hvad menar du egentligen därmed?»

»Ja, inte vet jag; men fröken sade i dag i skolan, att mamma visst var nykyrklig.»

»Fröken?» fortsatte jag lika förvånad. »Hur kunde fröken komma på någon sådan tanke, eller säga något därom till dig?»

»Jo, det var något, jag frågade fröken: och då frågade hon mig, hvem som hade sagt det; och då jag sade det var mamma, så sade hon, att då var mamma visst nykyrklig.»

»Med en så klar och tydlig framställning af saker och ting, som den du nu gifvit mig, kommer jag inte särdeles långt. — Kan du inte förklara dig litet bättre än så, barnet mitt? Hvad berättade du för din lärarinna, att du skulle hört af mig?»

»Ja, det minns jag verkligen inte nu: vi talade om så många saker. Men är mamma nykyrklig?»

»Jag hoppas, att jag är en Kristen, Ingrid: det är ändå det enda, som gäller inför Gud. — Uppriktigt sagdt, har jag inte så noga reda på, hvad som menas med nykyrklig; men att jag håller innerligt af den lutherska kyrkan och dess lära, vet jag — ej blott därför att jag är uppfödd däri, utan därför att den är byggd på evangelium och erkänner Guds ord som sitt enda rättesnöre, samt att den söker i ett och allt, hålla sig till detta Guds ord, sträfvande efter att, så mycket möjligt är, göra sig fri från allt hvad som endast är människopåfund. Men jag vet äfven, att där finnes något viktigare än att höra till den eller den trosbekännelsen, äfven om de skulle vara så vidt skilda som de katolska och protestantiska läroarna — något som i Guds ögon betyder mer, ja, långt mer än att heta vare sig lutheran, kalvinist, nykyrklig eller baptist — och det är att tillhöra Guds allmänneliga kyrka på jorden. Det är sorgligt nog, att så mycken splittring finnes bland människor; men *den* kunna de dock ej splittra — och en dag skola alla dessa tillfälliga skiljemurar falla och alla Guds barn förstå att de äro bröder. Detta är ändock den första läxa en kristen borde lära. Inför Guds åsyn gäller endast hvad vi äro — ej hvad vi kallas. Du har ju läst den tredje artikeln, min lilla flicka; nåväl, hvar helst trons artiklar läsas, där erkänna människor sig tillhöra Guds ena, heliga, allmänneliga kyrka!»

»Men hvarför finnes där då så många sekter, mamma?»

I stället för att svara, gick jag in i salongen, hakade af ett af de trekantiga glasen från ljuskronan och höll det i solen. Solstrålen bröts såsom genom ett prisma — och pekande på de bjärta färger, som lekte på det papper, Ingrid just höll i handen, frågade jag: »Kan du säga mig hvad detta är?»

»Tror inte mamma, att jag vet det?» var svaret.

— »Vi hafva läst allt detta om ljusets sju färger.»

»Nåja, då bör du förstå mig så mycket lättare, och kan väl också säga mig, hvilken af dessa färger som är den rätta solstrålen.»

»Det vet väl mamma att hvar och en bara är en bruten del af samma stråle.»

»Ja, mitt barn, och jag tror att just detsamma är fallet med de olika sekterna. Hvar och en af dem har omfattat en eller flere sidor af den eviga sanningen med en sådan ifver, att de för dem ofta nog glömma några af de andra — men glömma på samma gång att de ej hafva uppfångat *hela* Guds sannings ljus, utan endast en bråkdel däraf.»

»Och lutherska kyrkan då?»

»Mitt kära barn, hvad är jag för att våga uppträda som domare? Hur skall jag våga säga, att ej i lutherska kyrkan äfven *kan* hafva insmugit sig missbruk — att ej den, liksom allt mänskligt, kan hafva sina svaga sidor? — Intet här i världen blir obemängdt af jordens stoft: ej ens de läror, hvilka vi dragit ur Guds ord. De gå genom människoläppar, utläggas af människoförstånd — och hvems läppar äro så rena, hvems förstånd så obefläckadt, att man kan vara viss därpå, att Guds sanning tränger fullkomligt ren och obemängd därigenom. Det enda vi kunna göra, är att åter och åter vända tillbaka till själfva källan, till detta Guds ord; och i ödmjukhet och bön söka ljus och hjälp af vår himmelske fader, och den Han sändt hafver, Jesus Kristus. — Han som är vägen, sanningen och lifvet! Vill min lilla

flicka komma ihåg det — bedja Gud om ett ödmjukt hjärta, som ej genast ser grandet i andras ögon, ofta nog i så fall, glömmande bjälken i sitt eget — men äfven bedja att Guds rike måtte komma till alla, alla, som vandra i mörker och dödens skugga — Guds rike, som skall fördrifva hat och själfviskhet, kärlekslöshet och otro från hvarje hjärta som öppnar sig därför.

Men glöm aldrig, min älskling, att i detta rike finnes intet stillastående, utan att äfven om man är kommen därin, har man ännu alltjämt att strida mot synden, som vill draga oss därifrån på tusende sätt; att på oss, liksom på vår Herre och frälsare, måste sannas orden, att vi skola växa till, ej blott i ålder, men ock i visdom och nåd. Vill du minnas det, och bedja Gud därom, min älskling?»

Ingrid slog armarna om min hals. »Ja, jag vill, jag skall försöka. Bed Gud för mig du med, mamma!»

Huru oupphörligt jag gör detta, beder att mina barn alltid — hvad helst deras lott i lifvet månde blifva — måtte hålla sig fast till Herren i lust och nöd, det vet Gud allena.

*12 jan. 1879.*

Tänk, att tant Beata är död. Inte trodde jag en gång, att jag skulle mottaga denna underrättelse med så mycken och så uppriktig saknad. Besynnerlig har hon ju alltid varit, och allt annat än angenäm mången gång; men aldrig har jag kunnat glömma hur hon kom oss till hjälp i nödens stund — och vår uppriktiga tacksamhet därför, har gjort det lättare för oss, att visa henne oskrymd vänlighet, vid hennes, på det hela, sällsynta besök. — Frid öfver hennes minne!

Hennes egenheter bibehöll hon intill det sista; och hennes testamente bär äfven spår däraf.

Allt hvad hon ägde, både hennes gård och hennes öfriga lilla förmögenhet, lämnade hon till en skola för uppfostrande af dugliga tjänarinnor; men vissa

delar af föreskrifterna tror jag ingen annan kunnat sätta upp, än just hon. Hennes egna gamla tjänarinnor skulle hafva husrum och föda där till döddagar; men äfven deltaga, i de där intagna unga flickornas utbildning till lika dugliga, arbetsamma människor som hon, tant Beata, själf i lifvet uppfostrat dessa samma tjänarinnor till; »på det att i Sverige åtminstone *ett* ställe måtte finnas, hvarifrån man skall kunna skaffa sig dugliga, gammaldags pigor, främmande för nutidens slams prål och pretentioner».

En del föreskrifter äro dock verkligen så kloka, att jag tror att tant Beatas hushållsskola — äfven om den ärfver en och annan af stiftarinnans egenheter — likafullt blir en välsignelse för hela orten.

4 febr.

Jag har just varit och åhört Ivars läsning. Min gosse beredes nämligen till sin första nattvardsgång. Han ville gärna gå och läsa i fjor, enär en hel del af hans klasskamrater då gingo; men vi tyckte, hans far och jag, att han var väl ung för att fatta hela vikten af hvad konfirmationen innebär.

Visserligen är hjärtat ofta böjligast och lättast rördt, när man är helt ung; men här är fråga om något mer, än framkallandet af ett känslösvall — här är fråga om en handling, som skall ingripa i hela det kommande lifvet, och sätta sin prägel därpå — ett val, som bör göras med öppna ögon. — Sorgligt nog har konfirmationen förlorat allt för mycket af sin ursprungliga betydelse, därigenom att den blef en blott vana, något som samhället fordrade af en hvar af dess medlemmar; något utan hvilket individen i viss grad stod utanför detsamma, äfven i borgerligt hänseende — och därför blef konfirmationen så småningom något, som ingen heller vågade undandraga sig — äfven då ingen inre maning dref dem; och ehuru jag är öfvertygad om, att de flesta uttala denna, sin första och viktigaste ed med rörda hjärtan, och



med en ödmjuk föresats att hålla den, är den olyckligtvis, för många, blott den dörr de måste träda igenom, för att lifvet, denna världens lif med alla dess häfvor — allt för ofta äfven dess nöjen och lockelser — skall stå dem öppen.

O, att min gosse kunde under denna beredsetid lära känna, hvad konfirmationen innebär: stadfästelsen på hans döpelselöfte. Ja, därmed vore allting sagdt, om vi endast alla hade klart för oss, hvad som menas med detta döpelselöfte! — Vi veta att vi i dopet fingo en kristens namn, men huru många af oss hafva klart för sig, hvad det betyder att vara en kristen? Att följa vår frälsare i spåren låter så bra, men dessa spår gå ej alltid öfver lifvets solbelysta höjder — de kunna föra oss till mången brant och törnströdd stig — och då blir frågan den — skola vi svika vår herre och mästare, eller följa honom äfven dit, där kanske hån och smälek bli vår lott, liksom de voro Hans? — Skola vi hafva mod, att stå på Hans sida, då det tyckes oss, som stode vi ensamma där — eller skola vi fegt förneka Honom — förneka på samma gång det högsta och bästa i oss själfva — och kanske, till slut, förlora fotfästet — gifva slipp på tron och hoppet — tusenfaldt mer beklagansvärda än den, som intet ägt, och således ej anar hvad han gått miste om.

O, min Gud; du som skapat oss — du allsmäktige, som lärt oss kalla dig fader! — Förbarma dig öfver dina svaga, stapplande barn, och uppehåll dem, du själf, med din allmakts arm!

5 april.

Mina små tvillingar ha råkat i onåd, stackars ungar. En af de askar med syltade frukter, som skickades oss från Spanien, af min svåger Anton — sjömannen — har visat sig vara en större frestelse, än de kunnat motstå. När min blick, här om dagen, möttes af det öppna hörnsåpet, till hvilket barnens

låga bord, uppstapladt med åtskilliga pallar, blifvit framdraget, behöfde jag knappt en titt i den tömda asken för att gissa hvad som ägt rum, och åsynen af de två små skamflata, lurfviga och dammiga figurer, som med dröjande steg kommo fram bakifrån soffan, dit de krupit efter fullbordad gerning, förtog hvarje möjlighet till misstag.

»Gudmund, Gunnar, hvad vill detta säga? Hvad hafven I gjort?»

»Det var Gudmund, som ville se — »

»Det var Gunnar, som klef upp.»

»Men det var du, som åt den första biten.»

Ack, den gamla, gamla historien: skjuta skulden och ansvaret så mycket som möjligt från sig själf, äfven om det skulle drabba den man har kärast! Men jag afbröt dem:

»Tyst, tyst; ni ha varit stygga, olydiga barn, bägge två. Veten I ej hvad det kallas, att taga hvad som tillhör andra?»

»De ä' stjäla, de',» svarade Gudmund blickande upp till mig med stora, förvånade ögon, såsom fattade han ej sammanhanget emellan mina ord och det som föregått.

Men Gunnar märkte det genast.

»Ha' vi *stjälit*, mamma? Ä' vi tjuftar? Jag trodde alltid att tjuftar va' fula, trasiga karlar, som polisen tog;» och han brast i gråt, gömmande ansiktet i mina kjolar.

Jag måste lugna deras fruktan för polisen, innan jag kunde få dem att lyssna till något annat; men sedan kröp så småningom hela historien fram: huru som de bara ville se efter i asken, om där fanns mycket kvar; och huru Gunnar tappat en frukt på golfvet, hvilken när Gudmund fått fram den underifrån skåpet, dit den rullat, varit alldeles för dammig att lägga tillbaka, hvarföre han åt upp den; hvarvid Gunnar å sin sida tog en annan ur själfva lådan — endast af kärlek till rättvisan, förstås, efter den ena alltid måste hafva precis lika mycket som den andra.

— Den han tog hade emellertid varit större än den Gudmund fått; och så fortsattes delningen, med blott en till och en till, ända tills de kommo till det förskräckliga medvetande af, att de gjort slut på allsammans. Då slog dem samvetet, och när de hörde mig komma, gömde de sig instinktmässigt: mamma måste ju bli ond på dem; de kände att de förtjänade det. — Då de stodo där framför mig som stackars små, darrande brottslingar, hade jag ej minsta lust att visa mig »ond»; men något straff måste de ju få, på det att de ej måtte taga saken för lätt. Pappa, som kom in just då och fick del af det hela, bestämde att de på hela fjorton dagar ej skulle få smaka hvarken sötsaker eller frukt af något slag; och naturligtvis ingenting mer af farbror Antons sändning, hvarken af dadelkorfven eller fikonkakan; de hade ändå fått mer än sin rättmätiga del.

På det hela tyckte de sig visst hafva sluppit bra ifrån det; men hvar gång något af sändningen från Spanien tages fram, krypa de små stackarne hand i hand bort i ett aflägsset hörn, eller rent af ut ur rummet, för att åtminstone slippa se allt detta goda hvartill de förverkat sin rätt. En nyttig läxa, hoppas jag, för hela deras framtid; men jag medger att jag är glad att veta, att de fjorton dagarna snart äro öfver. Det är svårt att vara sträng, när brottslingarna äro vid den näpnaste åldern — fyra, fem år. Som de likväl fullkomligt förstodo att de gjorde orätt, inser äfven jag hur nödvändigt det är, att visa sig så pass sträng, att minnet däraf inskärpes i deras små sinnen.

2 juni (annandag pingst).

I förgår konfirmerades Ivar — i går var skriftermålet, i dag har han för första gången nalkats Herrans bord.

Han har gått in till sig — och jag med. Jag hör Elis röst nere i trädgården med barnen; men

innan jag ville gå ned till dem, tog jag fram den här trogna vännen. Hjärtat kändes så fullt, att jag tänkte, att det skulle göra mig godt, att på så sätt gifva det luft — — och nu sitter jag här med pennan i hand, och finner inga ord för hvad som rör sig i mitt inre. — Nej, bättre då att lägga igen boken, och vända mig till Honom, som läser hjärtat — Honom, som inga ord behöfver, som hör och fattar den uttalade sucken — — mitt hjärtas brinnande bön för min gosse, att han måtte vara trogen sin ed och sin fana, en god Jesu Kristi stridsman, Guds barn ostraffelig midt ibland ett vrångt och förvändt släkte — som Paulus skrifver till de första kristna i Philippi. — Trogen intill döden! Ja, i detta ögonblick synes det honom nog lätt. Men då frestelser, hittills okända, möta honom i tusende, lockande, bedrägliga former, skall han då ännu hålla sin bekännelse fast, och gå segrande ur striden?

O, Gud, är det blott jag, som är klentrogen nu? Hvad som är omöjligt för människor, är ej det möjligt för Dig? Förlåt min svaghet, mina tvifvel; förlåt en moders ängslan, som dock härleder sig af den kärlek Du själf nedlagt i hennes bröst för de barn Du gifvit henne. Är det väl blott vår kortsynthet som är orsak till, att det tyckes oss som om så många af de, hvilka i ungdomen med varma, hängifna hjärtan svära Dig sin tro och lofven, så snart gå vilse i världen? Eller, ehuru de vända Dig ryggen, drager Du dem kanske ännu i kärlek med osynliga band till Dig — om inte förr, så likväl när allt annat sviker!

Ack, äfven jag, äfven jag behöfver säga med den fader, som bragte sitt sjuka barn till Dig, Herre, då Du vandrade på denna jord: »Jag tror, hjälp min otro!»

1 juli 1880.

Vi äro nu i vårt treffiga, lilla hem på landet. Det är två år sedan Elis köpte denna lilla villa

här i skärgården, och efter många om och men om-döpte den till Arildsnäs, till minne af sitt barndoms-hem; ehuru han nära på ansåg sig tillfoga västkusten en skymf, genom att, på så sätt, till viss grad förlikna Östersjön vid västersaltets blå bölja. Äfven jag vill medgifva, att de ej kunna ställas fullt i jämbredd; men ett förtjusande litet hem ha vi dock här i södermanländska skärgården. Tack vare ångbåtar, och järnväg med, om det gäller, hafva vi dessutom här de för Elis nödvändiga lätta kommunikationerna med Stockholm.

För barnen, isynnerhet för de yngre, är landet en ypperlig källa till outtömliga njutningar. De äldre hade ju en försmak häraf på Furutorp; men hur det nu är, blir det ej ändå fullt detsamma att vara på besök på landet. — hur kära dessa besök än kunna vara — som att hafva ett eget litet landtligt hem. Vårt Arildsnäs är ej stort större än en bondgård, ehuru boningshuset är i villastil; men vi hafva dock några ängar att inberga, vår egen lilla ladugård, våra egna får och hästar, och nu för tillfället två små fölugar, hvilka Halfdan anser sig hålla på att tämja.

Ingrid ligger mig mycket om hjärtat. Jag skulle så gärna vilja få henne att intressera sig litet för folket häromkring, åtminstone för några af de fattiga familjerna här i trakten. I staden har hon ju ibland följt mig på mina besök hos de fattiga; men med mycket få undantag, träffar man i en stor stad, så många former af detta moraliska elände, det värsta af allt att kämpa med, och för hvars beröring man ryggar tillbaka att utsätta ett barn — som ju min lilla Ingrid ännu är — att jag endast i ytterst sällsynta fall sändt henne i mitt ställe.

Jag vet väl att äfven bland städernas fattige finnes mången, som endast yttre omständigheter, sjukdom och olycka bragt i oförvållad nöd. Jag har äfven mer än en gång funnit, just bland de fattige, en kristlig kärlek och hjälpsam barmhärtighet mot

andra nödlidande, som kommit mig att blygas, när jag därmed jämfört det obetydliga jag gjorde — mången husvill härbergerad, mången hungrig, med hvilken delas den knappa måltiden, då vi endast räcka dem af vårt öfverflöd — smulor från vårt bord, hvilka vi vanligen själfva icke sakna det minsta. Men det har äfven hänt mig att ibland, helt oväntadt, komma midt upp i ett elände, som jag ej har mod att ännu låta min lilla flicka se på för nära håll.

På landet är det annorlunda: man lär lättare känna alla dessa fattiga familjers förhållanden, och jag ville så gärna se henne fatta verkligt intresse för några af dem, vare sig för barnen eller för ett par sjuka gummor här i vårt grannskap — för något, med andra ord, som droge henne ur sig själf, väckte andra intressen än hennes egna, och de som höra till hennes allra närmaste krets; men det är, som vore hon för blyg därtill. Jag minns att för mig och mina syskon föll sig allt sådant helt naturligt; men kanske orsaken delvis låg däri, att vi, födda och uppfödda på stället, ej behöfde göra bekantskap med folket på godset; det var, som hörde de till oss, liksom vi till dem.

Jag höll på att säga, att jag ibland ej riktigt vet, hvar jag har Ingrid. Hon har så förändrat sig på senare tid, att jag känner mig litet borttappad. Så ytterst barnslig ännu för ett år sedan, och med ingen annan önskan än att anses för mer barn än hon var, har hon tvärt slagit om, och vill numera helst räknas för fullvuxen. Ibland är hon samma lilla älsklige unge, som brukade öppna hela sitt hjärta för mamma, och som nästan förvånade mig med sina djupsinniga frågor, sin längtan efter allt godt och högt och ädelt — och ibland åter, är det som vore allt detta bortblåst, och jag finner en liten dam, som blott drömmer om nöjen och förströelser; som är mån om sitt utseende, och sysselsätter sig med hvad omdöme andra månne hafva om henne —

en sak, vid hvilken hon förut fäste snarare för liten än för mycken vigt.

Jag känner mig nästan missmodig emellanåt. Skall min lilla tös bli en af dessa fjollor, hvilka endast fästa sig vid det yttre; lefva för stundens njutning, utan högre mål i sikte? Så kommer något godt och ädelt drag framskyntande igen, och missmodet flyr.

Elis skrattar smått åt mig.

»Att en så pass gammal och förständig mamma inte skall hafva bättre reda på naturens ordning! Jag tycker din trädgård borde hafva lärt dig, att man ej plockar fullmogen frukt om våren, äfvensom att kart brukar vara sur. Jag är öfvertygad att så är fallet till och med dina utmärkta gravensteiner, som du är så stolt öfver, eller hur, gumman min?»

Min käre Elis! Hos honom får jag ändå alltid råd och hjälp — och mod med, mången gång. Han har nog rätt. Barndomen är den älskliga blomningstiden, men då i ungdomen krafter vakna, och tankar och drömmar — som de själfva, stackars barn, ofta nog ej kunna reda — öppna för dem, liksom en hel, ny, brokig värld, — så kanske vi äldre glömma för mycket att det är en utvecklingsperiod de genomlefva. »Vi glömma att detta är orsaken hvarför vår lilla kart mången gång är sur och att vi måste hafva tålmod och fördragsambet med denna ombytlighet, som ett ögonblick flammar upp till högre sträfvanden, hvilka redan dagen därpå tyckas vara glömda, för att skynta fram ånyo en annan gång, och kanske i annan form. Dessutom har ju hvarje barn sina olika anlag, sitt olika skaplynne, och det är ej alls sagdt, att de ärfva sin mammas alla tycken. Hvad Ingrid beträffar, är hon nog, med sitt lifliga lynne vida mer lik sin pappa än hon är lik mig — och möjligen är det därför jag ofta icke riktigt vet hvar jag har henne, och säger inom mig: Aldrig var jag sådan! Det varma hjärtat finns dock kvar; det märker jag

ofta; och kärleken till lilla Margareta, i hvilken hon är ytterst förtjust, och med hvilken hon flitigt selsätter sig, skall nog på henne utöfva ett godt inflytande.

Det är nog jag, som är otålig, som vill se hvarje godt frö — jag i svaghet och skröplighet försökt att så — spira med ens; glömmande att äfven de behöfva sitt arlaregn och sitt serlaregn och det blida solskenet för att gro. — Jag hoppas mycket af den kommande vintern, då Ingrid skall beredas till sin första nattvardsgång. Hon har redan fyllt 16 år, så hon kan på sätt och vis hafva rätt däri, att hon är så godt som fullvuxen, åtminstone till det yttre.

Goda anlag till att blifva en duglig husmor en gång i tiden har hon också; och är nog ännu som förr i mångt och mycket mammas lilla hjälpreda. — Gud välsigne henne — min egen lilla tös — som håller på att skjuta sin mamma öfver hufvudet så fort hon hinner. Vi mätte oss i dag efter middagen, och det felades verkligen inte många linier. Då man ser barnen växa upp omkring sig, märker man först riktigt huru tiden går.

10 juli.

Något som gjort mig ett särskildt nöje, och hvarför jag äfven till stor del har att tacka mitt täcka landthem, är att vi här haft tillfälle att göra närmare bekantskap med lektor Andersson, en af gossarnas lärare, som hvarje sommar tillbringar åtskilliga veckor i vårt grannskap, hos sina svärföräldrar. Vi träffas ganska ofta, och han var just nyss här för att erbjuda Ivar att följa med på en fottur, som han ämnar företaga i dagarna.

Gossarna äro mycket förtjusta i honom, ehuru de till att börja med hade litet svårt att lära sig se en vän af familjen i den allvarlige man, hvilken de, lika med alla skolpojkar, ansågo smått som en buse — något att frukta minst lika mycket som att se upp till. Jag gläder mig särskildt åt detta nya för-



hållande, ty jag tror att vi, föräldrar, lägga för liten vikt vid att barnen inse, hurusom näst oss, deras lärare äro deras bästa och sannaste vänner.

Jag glömmmer inte Halfdans förvåning, när han i fjor upptäckte att lektorn kunde spela tre slag och ränna alldeles utmärkt; samt när denne erbjöd sig att taga honom med en tidig morgonstund för att vittja not, och en annan dag utverkade, att han skulle få vara med om ett kräftfiske, som skulle företagas, något väl sent i mitt tycke, hos våra gran-  
nar på Tomtegård. Men från den stunden var hela Halfdans hjärta vunnet — och jag tror ej, hans uppmärksamhet eller lydriad under skoltimmarna förlorat därpå. Med en disciplin, som noggrannt måste uppehållas, är kanske en viss kärfheth och strängheth af nöden i umgänget med gossarna under skoltimmarna, men på månet barn gör ett vänligt ord, ett litet bevis på förtroende, djupare intryck än långa förmaningar. Jag medger att detta dock beror på karakteren, och att utan den så ofta omtalade samverkan mellan hemmet och skolan, blir det svårt för en lärare att riktigt sätta sig in i de olika barnens skaplynne och behandla dem därefter. — Vi dryfta ofta nog denna fråga med lektorn, ty han är en af de män, hvilka inse hela vikten af lärarens kall — nästan högre, i vissa fall, än föräldrars eget, efter-  
som lärarens verksamhet når så många flere.

På det hela tycker jag, att han dömmar pojkar mycket mildt! Han minnes sina egna pojkar, säger han; och påstår sig därför bland annat lägga föga vikt ens vid de öknamn, pojkar sins emellan gifva sina lärare, då han påstår, att det oftast är barnsligt okynne, snarare än ovilja eller egentlig vanvördnad som framkallar dem. Jag är dock öfvertygad om, att det är något, som vi föräldrar icke böra opåtaladt låta passera; och jag tror att om pojkar få klart för sig, att äfven detta kan anses såsom ett brytande af fjärde budet, skulle det väcka betänkligheter hos de flesta — i alla fall i yngre år, då hjärtat är mjukt

och varmt — och blefve det då endast sådana, som ej hafva mod att utsätta sig för en elak gosses spefulla anmärkningar, hvilka skulle göra sig skyldiga till dylikt. Bästa kuren blefve dock äfven här, att de finge lära sig hålla af sina lärare, och förstå att dessa å sin sida verkligen äro fästade vid sina lärjungar. Jag, för min del, tror på kärlekens makt, såsom den starkaste i världen.

5 okt.

Det har blifvit bestämdt att Ivar skall utomlands på ett par år. Han tog studentexamen i fjor höstas, och var det då meningen, att han först här skulle genomgå tekniska högskolan, ty han vill följa sin fars yrke, och drömmer vidtflygande drömmar om, hur han snart på allt vis skall kunna vara Elis till hjälp. Nu har han emellertid gripits af en ifrig önskan att få studera sitt ämne vid någon teknisk anstalt i Tyskland, och fått sin pappas tillstånd, jag vet ej rätt hvarför, ty Elis har en särdeles hög tanke om både Bergskolan och Tekniska högskolan. Han anser väl, att Ivar på allt sätt kommer att utveckla sig mer, när han måste lita på sig själf allena, men jag tycker att han allt är bra ung ännu — nyss fyllda 18 år — så det skulle inte hafva skadat, ifall han fått ett par år till på sig, innan han slungats ut i den vida världen med alla dess frestelser!

5 nov.

Ja, nu är min gosse rest. Jag tror att det kostade på honom att lämna hemmet, då stunden kom; men eljes har han gladt sig — som ett barn, höll jag på att säga, men hvad är han väl annat än ett barn ännu — gladt sig alldeles obeskrifligt åt tanken på allt hvad det nya lifvet komme att bjuda honom.

Att vara sin egen herre och leka karl, det är lockande nog, det kan jag väl fatta, och jag hoppas, att det intresse han känner för sina blifvande studier, hans stora håg och hans verkliga arbetslust, skola vara honom en god hjälp. — Men dock frågar jag mig själf med hemlig bäfvan: Hurudan skall jag återfinna honom om två år? Skall jag trycka i min famn samme ärlige, renhjärtade gosse, som jag nu skildes från? — O, jag vet det väl, ej ens den dag som är, hörer oss till — än mindre morgondagen, och dock är det ej för något sådant jag fruktar. Lif och död stå i Guds hand, och skilsmässan genom döden är ej den svåraste. — Men hvad säger jag? Står ej allt i Guds hand? — O, Fader! Om jag beder för mina barn med din egen sons ord, så vredgas du väl ej på mig därför? Blott då kan jag fullt lämna dem i din hand, när jag med Honom får säga: »Bevara Du själf dem som Du mig gifvit hafver, ty de voro Dina, och Du har gifvit mig dem!»

25 jan. 1881.

Åter ett nytt år, och nu som alltid mycket, att tacka Gud för! — Ingen lucka i den kära kretsen, ty att Ivar är i utlandet får ej räknas som sådan. — Barnen växa och utveckla sig. Lilla Margareta blir näpnare för hvar dag och är sin pappas leksak — och stora glädje. Tvillingarna hafva blifvit riktiga små rustibussar, färdiga att börja skolan när som helst. Ganska olika hvarandra äro de för resten, både till det yttre och det inre; ej alls hvad man anser tvillingar böra vara, lika oskiljaktiga som svåra att skilja på. Gunnar kan aldrig trifvas inne, ut vill han i alla väder, och ju mer väsen han kan göra, ju lyckligare är han. En riktig liten våghals, skrämmer han mig ofta med sin djärfhet. Gudmund däremot sitter helst i en vrå med en bok eller sina tennsoldater, och är tacksam, bara Gunnar vill lämna

honom i fred — en sak, som denne har mycket svårt att göra; ty han har vida mer behof af brodern, än brodern af honom. Han har njutit obegripligt af denna jultid, som vi tillbringat hos morfar på Furutorp.

Min lilla Margareta hade äfven mycket roligt där, tack vare den så godt som jämnåriga lilla mostern, Cecilia, en ovanligt näpen och älsklig liten unge, som å sin sida var förtjust i Margareta, och öfverlycklig att hafva sällskap. Hon är ju, på det hela taget, rätt ensam, stackars liten, oaktadt Hedvigs barn ofta nog äro där på besök.

Hur kärt det var för mig att få tillbringa någon tid i barndomshemmet, behöfver jag knappt säga — och kärt att vara med pappa, och se honom så märkvärdigt kry och rask trots sin höga ålder: 75 år, som han snart fyller.

Jag skulle blott önskat att snön ej legat så djup öfver kyrkogården. Något vackrare täcke än detta skära, hvita snötäcke kunna de dock ej hafva, dessa grafkullar, som hölja så mycket af hvad som varit oss dyrbart!

En jul på landet blir ju ej heller sig lik utan snö, och gossarna voro nästan vilda af glädje öfver det häftiga snöfall som inträffade strax efter vår ankomst. Gunnar öfvertalade till och med Halfdan att lära honom åka skidor; men Gudmunds försök afupo däremot mindre lyckligt, så att han föredrog att hålla sig till källbacken.

Hvad Ingrid beträffar, blef hon ytterst intagen i Amelie, och skulle visst varit ledsen att lämna Furutorp, hade ej hennes läsning varit, ty den omfattar hon med fullt ut så mycket intresse som jag hoppades.

Från Ivar hafva vi idel goda bref. Litet hemlängtan röja de visserligen; isynnerhet var detta fallet vid julen; men alla äro mycket vänliga mot honom i den familj där han är inackorderad, och han trifes bra. Endast då de tände julgranen, som han hjälpt till att kläda, skrifer han, att han hade god lust att

smyga bort en stund. Att deltaga i julsången var nästan omöjligt, tillade han; där satt något i halsen, som nästan ville kväfva honom.

Det var inte så aldeles utan, att hans mamma här hemma kände något liknande.

3 febr.

Jag hörde nyss tvillingarna i ifrig diskussion därinne i matsalen. Det var Gunnar, hvilken försökte övertala Gudmund att vara med om något spratt, som han ville spela Karin. Jag trodde ett ögonblick att Gudmund skulle gifva vika för broderns enträgenhet, och stod just i begrepp att visa mig och uttala mitt veto, då jag till min förvåning hörde Gudmund säga, med mer bestämdhet i tonen än jag trodde honom äga: »Nej, Gunnar, vi skola inte göra det. Det vore styggt mot Karin, och mamma skulle inte tycka om det; och det är inte värdt att du ber mig, för jag gör det inte i alla fall. Jag skall visa att jag *vår om min karakter*, det har pappa sagt.»

Gunnar blef så häpen öfver det oväntade svaret, att det blef han, som denna gång för ovanlighetens skull gaf vika, efter endast en obetydlig invändning för att betäcka reträtten; och jag — hvars tanke, lik alla mammors, så lätt far hän till framtiden — gladdade mig i mitt hjärta öfver att Gudmund tycktes vilja visa spår af karakter, för att nyttja hans eget, litet besynnerliga uttryck, och hoppades, o, så innerligt, att det bådade godt. — Kunde blott Gudmund, som är så stillsam och allvarligt anlagd, ibland bli den rådande, någon gång leda brodern, i stället för att, som vanligt, endast följa honom, hvilken verklig hjälp och stöd kunde de ej då hafva af hvarandra i lifvet, då den ena just tycks hafva de egenskaper som felas den andra och tvärtom.

12 mars.

Vi komma just hem från en af Marthas fredagsmottagningar, och jag måste medgifva att hon förstår att göra dem verkligt tilldragande. Ofta nog bjuder hon på riktigt god, vare sig pianomusik eller sång, och man råkar alltid hos henne några mer eller mindre ovanliga och intressanta personligheter. Hennes äldsta söner, Fredrik och Karl, ligga nämligen nu i Upsala, och bringa ofta en eller annan kamrat eller Upsalabekant med sig hem; och dessutom har Martha själf en ovanlig förmåga att göra bekantskap med framstående personer. Inte för att jag alltid delar hennes smak därvidlag. Hennes sista vurm t. ex. är för kvinnoemancipationen i alla dess former. I mitt tysta sinne förvånar jag mig däröfver, ty åtminstone för egen del kan hon väl aldrig anse sig hafva något att vinna därpå. Hon tyckes mig alltid vara ett lefvande bevis på, hur mycken makt och hur stort inflytande en kvinna kan skaffa sig; äfven om hon själf hade stämna och säte i riksdagen, så kunde hon ej få mer än en röst där — och så mycket har hon ju redan. — För att inte vara elak vill jag emellertid lämna detta ämne och återgå till aftonens samkväm.

Bland de bekantskaper jag gjort hos Ekenhjelmns befinner sig en fröken Rotgel, som jag äfven träffat där i dag, ett begåfvadt fruntimmer, det är visst och säkert, men som hör till de så kallade framtidskvinnorna, och jag får bekänna, att jag ej är svag för de sätt och later, många bland dessa påtaga sig. Jag begriper inte, hvarför man ej kan vara lika duglig, äfven om man ej klipper håret kort, och går omkring med snedbena, herrkragar och dito manschetter, samt talar i korta och afmätta satser och litet högljuddare och beständare än folk eljes pläga. Dock får jag medgifva att allt detta betyder mindre, då, såsom fallet är med fröken Rotgel, verklig duglighet, allvar och energi dölja sig där bakom. Hon har näm-

ligen, oaktadt alla svårigheter och motgångar, brutit sig en bana, och är nu både banktjänsteman — eller tjänstekvinna, hvad man nu skall kalla det — samt ovanligt skicklig matematiker, med flere lektioner än hon kan hinna gifva. Härigenom försörjer hon ej blott sig själf, utan äfven en ålderstigen moder — emot hvilken hon, oaktadt sitt litet »brusque» sätt, alltid visar sig öm och omtänksam — samt bekostar ett par yngre syskons uppfostran.

Jag kan nog inse att det är en lycka för oss kvinnor, att tillräckligt många verkningskretsar blifvit oss öppnade, för att en ensam flicka skall kunna försörja sig, utan att nödgas blifva vare sig guvernant eller musiklärarinna — ehuru kanske saknande verkliga anlag för någotdera kallet — eller också hänvisas till att, med uppräckta händer, emottaga en af dessa beklagansvärda ställningar, där de hetas »gå frun till handa», beklagansvärda egentligen därför, att de ofta nog fått en uppfostran, som ej det minsta lämpar dem härtill, hvarför de mången gång blifva »hvarken fågel eller fisk» — och allt för ofta behandlas därefter.

Men å andra sidan måste jag säga, att det vore mer än sorgligt, om den tanken toge öfverhand, att alla som duga till något böra ut i världen för att tjäna sitt bröd på främmande verksamhetsfält, »tillräckligt många odugliga blefve alltid kvar, för att däribland finna mödrar till kommande släkten.» Fröken Rotgel hade hört dessa *bevingade ord* på en föreläsning, hållden i London af en kvinna! Och en förkämpe för kvinnan!

Det glädde mig innerligt att höra Elis, som svar härpå, anföra Napoleon den förstes ord — ett af de ord som bevisa att, hur denna märkvärdige man än må komma att dömas af eftervärlden, han dock ägde snillets klarseende. På frågan: »Hvad behöfver ett land främst af allt för att blifva stort och mäktigt?» hade han svarat med det enda ordet: »Mödrar».

Han hade insett att det kallet dock är det högsta och viktigaste af alla, då det är och förblir mödrarna, som skola sätta prägeln på kommande släkten. Men hur många duga väl till att fylla detta kall, när de så ofta ej ens ana hur stort, hur högt det är!

6 juni. (Annandag pingst.)

Vår kära, lilla flickas första nattvardsgång. En oförgätlig dag för oss liksom för henne. Det gifves väl i detta lif få stunder af högre, högtidligare allvar än den, då föräldrar knäböja med ett af sina barn för första gången vid Herrans bord. — De tankar, känslor, önsknningar, böner, som då genomströmma föräldrahjärtat, tror jag ej någon fullt har ord för — men Han, den kärleksfulle, som gaf sig själf för oss — Han, som är fader öfver allt hvad fader heter i himlen och på jorden — Han behöfver inga ord — och äfven den outtalade bönesucken finner väg till Hans hjärta!

9 juni.

»Nej se god afton, god afton. Hvar kommer herrskapet ifrån så här dags? Ingrid har ju slutat att gå till presten nu. — De' sannt, vi få gratulera så mycket, och vi få väl lof att säga fröken hädan-efter; se'n man läst sig fram, är man ju inte ett barn längre. Hur känns det att vara stora damen? Rätt trefligt, eller hur? — Jaja, nu får mamma se opp, annars kommer någon skälm och kniper det lilla hjärtat förrän hon vet ordet af. Men så brådt skall det väl inte vara. Man får väl tänka på att ha litet roligt i lifvet förrän man läser fast sig. — Åh, de' inte värddt att mamma ser så fasligt allvarlig ut: ungdomen får lof att ha lite roligt: och mamma ger nog med sig, var inte rädd. Hviska annars bara ett litet ord till oss, så skola vi komma och tala förnuft med henne. Och om mamma inte orkar vara förkläde



öfverallt, så finns ju moster Maria, när hon kan komma ifrån sina småttingar. Vi förmana henne ju alltid att inte stänga in sig så där i barnkammaren, både natt och dag; för då blir hon gammal i förtid — och hvad skulle Erik säga om det!»

Det var två gamla fröknar Bertelstjerna, fast-rar till min svåger Erik, små besynnerliga, godmodiga, men tillgjorda och ytliga gummor, som öfverfölla oss på gatan med detta ordsvall, — för att ej kalla det något värre — just som Ingrid och jag voro på hem-väg från kyrkan, där årets nattvardsbarn församlats ännu en gång, för att höra ett sista förmanings- och afskedsord från den käre lärarens läppar.

De stackars människorna menade nog intet ondt med sitt tanklösa pladder; och jag tröstar mig där-med, att det i denna stund gjorde ett nästan lika pinsamt intryck på min stackars lilla Ingrid, som på mig. — Min kära lilla tös — så godt som full-vuxen kanske i andras ögon; men för mig ändå all-tid mammas lilla brunnögda flicka. — Det gjorde mig så ondt att världens buller, dess lättsinniga prat, skulle påtränga sig henne just nu; som ville den smutsa hennes rena högtidsdräkt, tränga sig oskä-rande in i hennes unga hjärtas hälgedom; just i den stund, då denna pingsts högsta och bästa tankar och minnen upplifvats hos henne och fyllde hjärta och sinne; då man tyckte, som skulle de bildat kring henne en skyddsmur, hvilken en hvar borde kunna märka och tvingas att vörda, en skyddsmur, hvilken borde hålla allt ondt och ovärdigt på afstånd!

Vi gingo tysta sida vid sida, till dess, komna hem och upp i mitt rum, Ingrid slog armarna om min hals och brast i gråt.

»Mamma, hur kunna människor tänka och tala så, som om alla dessa sista dagar vore något, som man glädde sig att hafva öfverståndet. Om inte det vore för i söndags, och för — för annandagen, så önskar jag, att jag ännu vore en läsflicka och sutte igen på de gamla välkända bänkarna med mina kam-

rater. Jag tror ändå det varit den lyckligaste vinter i hela mitt lif.»

»Jag förstår dig, min älskling, förstår dig så väl,» var mitt svar. »Du tycker att din mamma är gammal nu; men jag minns, som vore det i går, att äfven jag kände det på samma sätt: liksom den vinter, jag gick och läste, varit den lyckligaste, jag upplefvat. Men du ville ju ej hafva gått miste om pingstdagens skriftermål, eller hafva saknats på måndagen, då I alla knäböjden för första gången vid Herrens altare, eller hur? — Nåväl, kom ihåg att du fått mer än du förlorat, och kom äfven i håg er käre pastors afskedsord, de ord han skrifvit på första bladet i din bibel: »Håll det du hafver, att ingen tager din krona.»

»Det är just det, mamma — just det, som jag tycker, är så rysligt; som om de genast ville försöka att rycka den ifrån mig.»

»Det är bättre för dig att vara på din vakt, min älskling, än att göra dig för säker. Men se hit,» fortsatte jag, i det jag i hennes psalmbok slog upp kollekten för 4:de söndagen efter påsk. »Vill du ofta och af hjärtat läsa den bön, som här står, så tror jag att du däri skall finna hjälp i den strid du, liksom vi alla, måste kämpa. Bed, mitt barn, att Gud måtte »gifva dig den nåd att hafva lust till hvad Han bjuder och begärelse efter hvad han utlofvat», så att äfven under det du »vandrar i denna ostadiga värld, ditt hjärta må hafva umgängelse i himmelen». — Då skall ej heller världen draga dig från Honom, hvilken du, för några få dagar sedan, lofvade att älska öfver allt.»

»Ja, mamma,» svarade min älskling med darrande läppar, i det hon gömde hufvudet i mitt knä: »och skulle mamma någonsin se mig i fara att glömma det, så påminn mig om detta vårt samtal!»

Jag behöfver ej säga, hvad jag svarade härfpå; men jag tog hennes bibel och skref under den förra

versen dessa Herrens ord till aposteln Paulus, i andra Korintherbrevet: »Låt dig nöjas af min nåd; ty min kraft är mäktig i de svaga».

4 okt.

Det var med Ingrid i tankarna, jag stängde min dagbok den där aftonen i juni, då jag sist skref däri — det är med min stackars lilla tös i tankarna jag öppnar den igen — denna kulna, mörka höstkväll!

I förgår, strax efter gudstjänsten, hade vi besök af Martha. Hon kom upp till oss, kanske med litet delade känslor; men på det hela rörd och glad, för att omtala sin äldste sons förlofning — med Louise Wolfgang, syster till en af hans kamrater och goda vänner. — Jag blef på det hela rätt förvånad, enär Fredrik med ett par af syskonen tillbragt sommaren hos oss och sett allt annat än kärlekskrank ut; men från oss for han till Wolfgangs, och det tyckes vara detta besök, som afgjort saken. — I går växlade de ringar, och sedermera kom Fredrik upp till oss för att presentera sin fästmö. — Han frågade genast efter Ingrid, hvilken alltid varit hans speciella väninna. Han ville också därför, att hans fästmö skulle göra hennes bekantskap; men Ingrid var ingenstädes till finnandes, oaktadt hennes kappa hängde i tamburen, och hon således ej kunde vara långt borta. Sedan de aflägsnat sig, gick jag upp i Ingrids rum. Det var tomt; men vägled af några ljud inifrån garderoben, öppnade jag dörren och fann Ingrid där, förgråten, hopkrupen i ett hörn. Hon gömde ansigtet i händerna.

»Mamma, mamma, blif inte ond på mig. — Jag kunde inte gå ned i salongen. Jag vet, jag är dum, mycket dum, men ack, mamma, jag är så olycklig!»

Att jag kände mig bestört, är ej för mycket sagdt. Hvar hade jag haft mina ögon? Men Ingrid var ju bara barnet än, nyss fyllda 17 år!

Jag talade till henne så ömt och lugnande jag kunde, och hon öppnade sitt stackars lilla hjärta för mig. Hon hade alltid tyckt om Fredrik: han hade alltid varit så snäll mot henne: alltid tagit hennes parti om de andra voro stygga och retsamma — och förr i världen, många år sedan, då de först gjorde bekantskap, hade han sagt henne en dag, sedan de lekt »fria på narri», att en gång, då hon blefve stor, skulle hon bli hans lilla fästmö, hon och ingen annan. Och i somras var han alltid så snäll — alltid på hennes sida i krocketspelet — satte maskarna på hennes spö, då de voro ute och metade — och — och allting. Men sagt något, någonsin på sista åren, nej, det hade han inte gjort. Och själf hade hon inte vetat hur mycket hon höll af honom, förrän hon fick höra att . . . att . . . han var förlofvad. »Men tala inte om det för pappa! lofva att mamma inte talar om det för pappa! — Jag skulle dö af skam om han finge höra hur dum jag varit . . . och kanske . . . kanske han bara skulle skratta åt mig!»

»Hur kan du tro, att pappa kunde skratta åt något, som gjorde hans lilla flicka sorg? Men jag lofvar att bevara din hemlighet, till och med för pappa, tills du ger mig lof att säga honom den. Men då skall äfven du lofva mig att inte gifva vika för en känsla, hvilken du, såsom kvinna, inte mer har rättighet att hysa för en annans fästman, utan strida tappert däremot. — I allt hvad jag kan, så skall jag hjälpa dig, min tös, men den bästa hjälpen, den vet du, hvar den är att söka.»

»Ja, ja, mamma!» utropade hon, »och jag har bedt Gud — och jag skall försöka att göra rätt; om jag än aldrig, aldrig i denna världen, kan blifva lycklig mera!»

Min stackars lilla tös — jag vet nog att det kännes så för dig nu. Men Gud ske lof, att du är så ung. Visst vet jag, att det lika fullt svider i ditt lilla hjärta, men jag är öfvertygad om att ungdomen skall taga ut sin rätt — och att, om än din sorg nu kännes

bitter, så skall den ej bli så långvarig. Det skulle dock endast såra dig att säga dig detta nu. Jag skall blott göra allt hvad en moders omvårdnad kan göra för att påskynda den stunden — och din hemlighet skall jag bevara, så godt jag kan, till och med för pappa. Jag anser att en flicka bör kunna känna, att hvad hon anförtro sin mor, skall ingen annan i världen behöfva veta: Där finnes saker, som hennes kvinliga instinkt ryggjar tillbaka för att anförtro ens åt den ömmaste far; och jag tror, att en mor måste välja mellan att äga sin dotters fulla förtroende — eller att, mot hennes önskan, upprepa allt för sin man.

Jag medger, att det inte är så lätt att tiga med något för Elis, men åtminstone en tid bortåt måste det ske. Sedan kanske Ingrid själf återgifver mig mitt löfte.

9 okt.

Vi hafva varit på en stor bjudning hos Ekenhjelms för de nyförlofvade. Ingrid var med och höll sig tap- per. Möjligen slog hon öfver något, och var nästan väl uppsluppen, men det märkte visst ingen, utom jag. Ett par personer komplimenterade mig tvärtom öfver min dotter, hvad hon utvecklat sig och blifvit för en söt flicka, riktigt lifvet i ett sällskap. — Men väl hemkomna på aftonen, när jag gick in till henne, för att tillsammans läsa vårt vanliga aftenkapitel, fann jag henne liggande framstupa i sin säng — gråtande som om hjärtat ville brista.

Det blir nog bäst att låta henne resa bort på nå- gon tid, för att få se andra människor och få nya in- tryck; i stället för att allt här gifver näring åt den kän- sla, som hon bör söka öfvervinna. Också har jag — utan att egentligen förråda hvarför jag ansåg att ombytet skulle göra henne godt — öfvertalat Elis att nu låta henne göra ett förut beramadt besök hos morfar på Furutorp; och får hon kanske därifrån fara till Elna, som nu är hos sin far, på landet,

och som skrifvit och bedt om att få låna henne på någon tid.

Stackars min lilla flicka — nog tycker jag att ditt lilla hjärta kunnat få hafva frid och ro i ännu ett par år, och bittert förebrår jag mig att ej hafva sett upp bättre, då jag därigenom möjligen kunnat spara dig en onödig sorg!

25 nov.

Ingrid är ännu ej hemkommen; men jag har ofta bref från henne. De första, från Furutorp, voro fulla med hennes smärta, hennes gränslösa olycka: föresatser att ej röra någon roman på lång, lång tid, då hon af Amelie fått låna Arfvingen till Redelyffe, som hon så länge haft löfte om att få läsa — men fann, att berättelsen om andras mer eller mindre lyckliga kärlek blott hade till följd, att hon ännu mer tänkte på hopplösheten hos den hon själf måste söka lösrfiva ur sitt hjärta. — Allt sådant med ett ord, som en stackars liten unge tänker och säger, när sorgen för första gången verkligen träder henne till mötes i lifvet och kanske mest af allt när det är en kärlekssorg.

Snart började dock hennes bref innehålla äfven annat; hur morfar styrt om, att hon skulle få rida; hurusom hon varit på en bjudning för ungdom hos moster Hedvig, och hurusom morfar, strax innan hon skulle fara, gifvit henne ett armband, som tillhört mormor, ett så utmärkt vackert armband, det första hon någonsin ägt; hur rysligt snäll Amelie var emot henne, och hur lustig och snusförnuftig lilla Cecilia var; hur roligt det var, att riktigt få göra bekant-skap med kusinerna Severin, som hon på det hela taget så litet kände förut, o. s. v.

Nu är hon hos Elna, och skref ett riktigt muntert och roligt bref om huru allting var där, huru hygglig kapten Eilertsen är, och huru artig herr Igelsparre visar sig emot henne, samt hur han behandlar henne, alldeles som vore hon en fullvuxen

främmande dam, och för in henne till bords, lika högtidligt som: vore hon en gråhårig fru. — Visserligen kommer ännu ett och annat, om att hon aldrig, aldrig kan blifva så glad som förr; att hon gråtit sig till sömns eller något annat i den vägen, men det blir mer och mer sällsynt och häromdagen tillade hon till och med något om att »ifall mamma vill tala om alltsammans för pappa, så gör det helst medan jag är borta.»

Den hon också rätt ofta träffar är Eva Segersten — numera Eva Burencrona — hvars hem endast är beläget omkring tre kvarts mil från herr Igelsparres egendom. — Eva och hon tycks hafva blifvit riktigt goda vänner. Det roar nämligen Ingrid mycket att höra alla Evas berättelser om förr i världen, när Eva bodde hos oss — och allt möjligt om vårt hem då, hur mycket Eva höll af oss alla, hennes förtjusning för mig ej att förglömma, tycktes det. — Men på samma gång försäkrar min tös, att de ej endast roa sig. Hon håller bland annat på att lära sig väfva, och finner det ytterst nöjsamt, ehuru hon är litet hemlighetsfull öfver sin väfning, som måtte vara ämnad till någon julklapp åt oss, kan jag nästan förstå. På aftnarna knypplar hon, medan onkel Bilertsen läser högt i salongen Motley's Nederländernas historia, och själf håller hon på att studera Merle d'Aubignés Reformationens historia en eller par timmar hvar morgon. Med så nyttiga sysselsättningar för sig, behöfva vi således ej frukta för att hon tappar bort sin tid, eller hafva något emot att hon ännu får dröja några veckor där hon är, eftersom de äro nog vänliga att vilja hafva henne kvar.

3 mars 1882.

Jag kommer just från Ekenhjems. — Stackars människor, hvad det gör mig ondt om dem. De hafva hittills endast haft glädje af sina barn, hvilka alla artat sig väl. De två äldsta flickorna äro lyckligt gifta; den tredje, som har briljant hufvud, följer, efter

väl tagen studentexamen, högskoleföreläsningarna här i staden. Sönerna hafva alla tagit goda examina, och tyckas lofva att bli dugliga karlar. Afven Gothard, den fjärde i ordningen, tog studentexamen i våras vid sjutton års ålder, och skulle nu ligga i Upsala. Ingen annan af bröderna var kvar där: Henrik, som är närmast Gothard i ålder, studerar här vid Bergskolan, och kanske pojken var väl ung att lämnas så alldeles på egen hand. Hur som helst, tycks han hafva kommit i dåligt sällskap, trasslat in sig på mångahanda sätt och satt sig i ganska betydlig skuld på denna korta tid. Det är dock ej så omöjligt, att han fått bära hundhufvudet för mycket, som mer förslagna kamrater egentligen äro skyldiga till, och att hans tanklöshet — parad med hans kärlek till upptåg och smått okynne — är den egentliga orsaken till, att han låtit locka sig med i så mycken ofog. — Hur mycket han kan vara skyldig andra, vet han ej fullt; men ändå mindre hur mycket andra kunna vara skyldiga honom. — Emellertid blef han uppkallad i rektorsförhör och fick sig där en ordentlig skrapa, samtidigt med att rektorn, hvars personliga bekantskap Martha gjort, ansåg sig böra underätta föräldrarna om det hela.

Martha är förkrossad. Gothard, stackars pojke, ej stort mindre. Han vill ej på några vilkor återvända till Upsala, utan tigger och ber att få gå till sjös. Han har alltid haft håg för sjön; men då han ej lyckades komma in i Sjökrigsskolan — där vid det tillfället endast nio platser funnos, för flere och trettio sökande — ville Martha ej höra talas om Handelsflottan. — Nu tror jag dock att han får gå ut som jungman på ett eller par år och under tiden försöka läsa på styrmansexamen, i hopp om att taga den vid återkomsten. Detta steg är nog det klokaste de kunde taga: där finnes bestämdt i alla fall godt gry i Gothard, och om jag ej misstager mig, verkar åsynen af hans mors djupa sorg, mer än några förmaningar, något straff, och skall ej gå så lätt ur hans minne.



5 april.

I dag har Gothard gifvit sig af till Göteborg, där han skall gå ombord på ett fartyg, som lastar på Brasilien. — Det är Elnas man, som kände till kaptenen, och bestyrt om det hela. Stackars Martha är så bruten af denna sorg, denna bittra missräkning på en af sina pojkar, att hon är nästan oigenkännlig. För första gången i deras lif, skulle jag tro, är det hennes man, som får afgöra och bestämma saker och ting; och hon, som förr ville styra och ställa för alla andra, söker nu råd och hjälp, på ett sätt som nästan gör mig ondt att se. Intet annat kunde så tydligen bevisa, hur djupt allt detta grämt henne. Hon är så tacksam för minsta vänlighet, att det är riktigt rörande; och när jag ser henne sådan, kan jag ej annat än förebrå mig hvarje mindre vänlig tanke jag möjligen stundtals hyst om henne.

\* \* \*

December.

»Hvad jag gör vet du icke nu; häre, ter skall du få veta det.» — Gång på gång under dessa långa veckor och månader, under hvilka jag legat här hjälplös och oduglig, en börda för mig själf och andra, har jag upprepat i mitt stilla sinne dessa vår Herres ord; för att däri söka hjälp och kraft till att hålla modet uppe, när jag känt mig så eländigt modlös och hopplös.

Det är nu öfver tre månader, sedan jag halkade i trappan och försträckte mig på något vis; och här ligger jag ännu. Doktorn ger godt hopp om mitt vederfående; han säger att tid och tålmod äro allt hvad som fordras; att det går framåt, om än långsamt — och kanske han har rätt. Att jag var ännu mera hjälplös de första veckorna, än hvad jag nu är, kan jag till och med märka själf. Då hade

det varit alldeles omöjligt för mig att skriva ens ett ord, nu får det visserligen inte bli många rader i stöten, men dock något i alla fall. På sista tiden har jag ju allt emellanåt kunnat sända några ord till min gosse i utlandet, och jag var inte litet stolt första gången jag kunde själf tillägga en hälsning i slutet på hans pappas bref. Det bästa bevis på att det verkligen går framåt, är väl, att jag nu både kan sysselsätta mig litet och återfått håg och lust därtill.

Nej jag får inte vara otacksam och missmodig! Jag behöfver bara tänka på, hur svårt det var den första tiden: då önskade jag endast att få vara i fred och var tacksammast när ingen låtsade om mig. Jag måste till och med göra våld på mig själf för att svara på min mans bekymrade frågor, eller skänka honom ett vänligt leende till tack för de små omsorger, hvilka jag i mitt bedröfliga tillstånd, helst velat undvara: eller för att säga ett ord åt barnen, då de något ögonblick fingo komma in och hälsa; och endast med största ansträngning kunde jag lyckas visa litet intresse för deras sysselsättningar och små angelägenheter. — Jag kände mig så slö och ligkiltig, som om ej ens man och barn vore något för mig — och till och med då jag försökte att bedja, så kommo nog de vanda, välkända orden öfver mina läppar, men det var mig, som om endast läpparna rördes mekaniskt, och hjärtat ingen del hade däri; som om tankekraften legat bunden, lika hjälplöst som kroppen — och ej ens ett ögonblick kunde höja sig ur stoftet. Jag har tänkt och sagt så mången gång, att hvarje profning Gud skickar, är ännad till välsignelse — men hvar kan väl välsignelsen ligga i ett sådant tillstånd som detta? — —

Då jag sist skref, gjorde jag mig själf en fråga: men männe ändå svaret därå är så svårt att finna? Jag låg just i natt och tänkte på min lilla Ingrid,

och på hur mycket hon under denna tid utvecklats sig — hvilken snäll och osjälvisk flicka hon verkligen är — hur hon lärt taga vård om syskonen — hur väl hon satt sig in i hushållsangelägenheterna, och hur hon försökt vara till nytta och glädje för sin far hela denna tid. Hade hon väl lärt detta lika bra, om hon ej behöft taga uti med de plikter, hvilka hennes stackars mamma ej längre kunde uppfylla, om hon ej måst försöka att ersätta mig?

Hvad beträffar de yngre barnen, så tror jag nog att de på sätt och vis hålla nästan mer af sin mamma nu än förr; de äro mången gång så rörande snälla och omtänksamma, till och med lilla Margareta — och det är ju också värddt ej så litet, att de fått lära sig att tänka på någon annan än sig själva. Men däremot fruktar jag ibland, att de allt för mycket vänjt sig af med att komma till mig såsom förr med allt möjligt, stort som smått, och nog ropas det ibland numera på Ingrid, där förr biott ropades på mamma; men detta är ju en naturlig följd af att de nu på så länge ej kunnat finna hos mig den hjälp i deras små angelägenheter, som barn så ofta behöfva och ju mer jag tillfrisknar, ju mer hoppas jag de åter skola hitta vägen till mammas dörr, som nu så länge varit stängd för dem.

Och Elis? Ja, hvarför han behöfde pröfningen, det vet jag ej; men nog sade han mig häromdagen, då jag uttryckte min sorg öfver att vara honom till en sådan börda — ett sådant bekymmer: »Behöfde jag känna, ändå mer än jag förut gjort, hur dyrbar du är mig, så har jag lärt mig det i denna tid — men jag har äfven tydligen känt, hur nära Gud är oss, då det är som mörkast omkring oss.»

Går jag till mig själf, så vill åter samma fråga tränga sig på mig: — Kan där ligga någon välsignelse i att vara så kroppsligt svag, så bruten till hälsa och krafter, att tanken ej ens kan lyfta sig ur gruset. — Nog är det förödmjukande, så mycket är säkert — och kanske just häri ligger den läxa jag

behöft lära. Och ännu ett. Då jag var frisk och stark och i full verksamhet, hade jag ofta nog så mycket att göra på olika håll, både inom hemmet och utom detsamma, att jag mången gång kände mig alltför jäktad för att hafva en lugn stund till själfpröfning, till andakt och bön — ty till och med däri ville smyga sig en känsla af brådska, ett halft minne af hur mycket var ogjordt, hur mycket kvar att göra — och jag tänkte då ofta på Martha — ej på min svägerska Martha, utan på den af syskonen i Bethanien, om hvilken det står, att hon var »upptagen af idelig tjänst;» och i mitt sinne ljödo då ofta nog vår Herres och Frälsares milda varningsord: »Martha, Martha, du bekymrar och oroar dig för mångahanda; men ett är nödvändigt . . .

Höll jag väl på att glömma och åsidosätta detta nödvändiga, och var det därför den kärleksrike himmelske fadern tog ifrån mig all möjlighet till verksamhet, och lade mig här, afskild från allt som sker, allt som göres, ensam med mina tankar och med Honom, som hade han velat säga: »Mitt barn, nu har du tid, — tid att gå in i ditt eget hjärta, denna tid till eftertanke som felades dig förr.» — Hvad hafva vi mer att säga, när Gud så tar vår uppfostran i sin egen hand; kanske just som vi höllo på att bortfuska den, ehuru vi trodde att vår verksamhet var rätt och god, var till Guds ära och medmänniskors gagn, en kärlektjänst möjligen för vår fattiga lidande nästa? — O, vår himmelske fader gör nog detta långt, långt oftare än vi tro — tager själf hand om sina svaga oförståndiga barn!

Uppfostrad af Gud — lärd af honom — hvad kunna vi önska högre? — hvad bättre lott kunna vi bedja om?

---

Uppfostrade af Gud, lärda af Honom — äro vi icke detta litet hvar, blott vi i ödmjukhet vilja emot-

taga lärdomsfröet och låta det gro i oss. Ju äldre jag blir, ju tydligare och klarare tycker jag mig märka, hur Gud leder oss människor dit Han vill; lärer oss, enhvar på sitt sätt: den ena genom pröfningar, genom den bittra förlust af det vi skatta högst på jorden, genom sjukdom eller fattigdom eller sorg; den andre kanske genom hvad världen kallar lycka, genom att låta honom nå det mål, han sträfvat efter — genom att låta honom få sitt lifs dröm, sitt hjärtas begär; på det att han må finna hur oändligt fattigt, tomt och öde det ändå alltsammans lämnar själen, och inse att där finnes inom oss en hunger, som intet jordiskt kan stilla — på det att till slut, trötta af detta oupphörliga jäktande — lika trötta kanske af det som bär namn af lycka, som af det vi nämna lidande och smärta — vi må fly till den Fader, i hvars famn allena finnes ro.

När hjärtat sväller af ungdomskraft och lefnadslust, när framtiden synes oss så löftesrik, och lifvet lockar och ler; då har man oftast svårt att fatta detta. Man törstar efter nöjets bägare, man hungrar efter kunskapens frukt — och synd är detta ej. Gud har gifvit oss så mycket godt; hvarför skulle vi förakta hans gåfvor? hvarför ej vara glada? Gud har skapat glädjen — barnets skratt, liksom fågelns kvitter. Gud har gifvit oss vårt förstånd för att utveckla och odla det: det är ett pund, ett dyrbart pund, för hvilket vi en gång skola svara.

Det är sannt, sannt hvartenda ord — blott »vi ej glömma Gud därvid»; ty hur stor, hur begåfvad en människa än är, hur högt hon än har stigit, går hon baklänges från det ögonblick, då hon upphör att vara ödmjuk; när förstånd, kunskap, lärdom, i stället för att göra hjärtat rikare, bygga som en hård, kall mur däromkring, kväfvande lifvet därinne. — Då går hon baklänges — ej blott moraliskt, utan i allt:

begåfningen fördunklas, tanken blir oklar, förstånd och omdöme grumljas. — Dagligen ser man sorgliga exempel härpå. Ögat har bländats — kanske af själförgudning, den största af alla faror, för hvilken så många dukat under — och de vise famla i blindo där, hvarest barnet går trygg och säker.

Jag tänker ej här på redligt tvifvel hos den som, sann mot sig själf, verkligen söker sanningen — ej blott i ord, utan i själskamp och bön. För sådana öppnar nog Gud åter väg, låter ljus lysa i mörkret.

En lärd, som tänkt så mycket, förklarar så mycket, att han en stund trodde sig kunna bortförklara allt: bevisa att själen, ödödligheten, Gud, evighet blott vore fantasifoster, att ingenting var evigt utom naturlagarna, att atomernas olika sammansättning vore enda upphofvet till allting, slutar dock sin lifsbekännelse med orden:

»Tid bortom tid. Lag bortom lag. Min tanke fattar det allt, men stannar dock till slut liksom vid randen af en ocean. Bortom den, hvad finnes väl där?»

Arme, blinde vise! Var där då ingen, som kunde hviska i ditt öra detta enda ord: — Gud! Nyckeln till den gåta du arbetade på, lösningen på alla tvifvel, hvad din själ längtade efter, utan att veta dess namn — Gud, din Gud och din Fader, — hvilken, kanske dig själf ovetande, drog det trötta, motsträfviga barnet till sig — i hvars famn du ändock kanske till slut fick släcka den själens först, som intet på jorden kunnat tillfredsställa!

15 jan. 1883.

Om tre dagar hafva vi Ivar här!

Vi hade hoppats, att han möjligen skulle kunna komma hem till jul, men den slutliga examen blef först på nyåret, och således måste vi gifva oss till tåls. Nu är det nästan svårare att vänta med tålmod, sedan hans bref i morse nämnt dag och stund. — Tänk att det var två år i november, sedan jag

sett honom. — Jag undrar om han är mycket förändrad — om det är min egen gosse jag får tillbaka efter denna långa tid! Och att han nu skall finna sin mamma, liggande på detta vis, blifven så här orkeslös, och hjälplös, och gammal! Nej det är inte värdt att jag skrifver mer i dag — min hand darrar så, att bokstäfverna hoppa. Bättre att lägga bort pennan och knäppa ihop dessa stackars odugliga fingrar för att tacka Gud!

18 jan.

I morse kom min käre, käre gosse. Han har förändrat sig, det förstås; har fått någonting mer manligt öfver sig, är stor och lång och ståtlig, men min egen gosse ändå!

Jag måste skrifva ned detta nu, medan jag var ensam; men jag skall se'n försöka hvila mig, till dess Elis och han komma hem igen. Det är roligt att se hur lycklig och glad Elis är, öfver att hafva sin son tillbaka. — Han behöfver nog hjälp på många sätt, min Elis, och litet glädje också . . . med en sådan börda som hans hustru nu blifvit.

Jag känner, att jag ingenting orkar mer i dag. Ack! att vara en sådan stackare, att man ej ens tål glädje!

8 febr.

Ingrid är bjuden på bal. Det är allt litet tråkigt, att låta henne gå på sin första bal utan mig; men hon har då både sin pappa och Ivar med sig, och dessutom moster Maria att hålla sig till, då det nämligen just är hos några släktingar till Erik och Maria — Adlerstens, hvärs enda dotter var läskamrat med Ingrid, — som hon är bjuden. Att låta henne gå ensam, såsom jag hört berättas, att man numera ofta ser flickor göra, komme naturligtvis aldrig i fråga.

10 febr.

Jag hade skrivit så långt i förgår, då jag afbröts af Ingrid, som kom in till mig med en så fundersam min, att jag just undrade hvad som kunde vara på färde. Hon har nämligen varit så sprittande glad i tanken på denna bjudning, att hon knappt vetat på hvilken fot hon skulle stå. Nu började hon halft tvekande:

»Mamma, tycker mamma det är orätt att gå på bal?»

»Orätt?» upprepade jag, litet förvånad öfver den oväntade frågan. »Ansåge jag det för orätt, min älskling, så skulle jag ju nekat dig att gå. Men låt höra hvad det är, som ligger dig på hjärtat; så skall jag försöka hjälpa dig att reda frågan.»

»Jo, ser mamma, jag var uppe hos Nina Adlersten och träffade där en annan läskamrat, Elin Bergcrantz; och vet mamma, det är så synd om henne. Ingen förstår henne hemma, de skratta åt henne, ja värre äni så — de vilja tvinga henne att göra, hvad hon anser orätt, och hindra henne från att göra det, som hon känner vara sin plikt. Nu vilja de äfven, att hon skall gå på denna bal, men hon säger, att det är synd att dansa, och att hon helt enkelt kommer att stanna hemma. Nina, stackare, började gråta, ty Elin vände sig till henne och frågade, om hon aldrig tänkt på, hvilket stort ansvar de ådrogo sig, genom att ställa till ett så syndigt nöje. Jag tyckte inte, hon var riktigt snäll emot Nina, det får jag verkligen säga, men hon är ju så rysligt olycklig själf. — Förra året voro föräldrarna utomlands, och då var hon under tiden hos sin farbror och faster. Där förstodo de henne så väl och voro henne till hjälp, och ej till hinder. Där fick hon inrätta sitt lif, som hon ville — och hon bara önskar, att hon kunde få återvända dit.»

»Och lämna sina föräldrar?» frågade jag.



»Inte kan hon bry sig om sådana föräldrar, som söka hindra henne från att tjäna och lyda Gud!»

»Stackars barn . . . och stackars föräldrar,» suckade jag ofrivilligt.

»Men mamma, hur kan du säga stackars föräldrar! Tycker du inte att de hafva orätt?»

»Mitt barn, det är nästan omöjligt att riktigt bedöma förhållanden, som man så litet känner till. Jag tror ej, på beskrifning — äfven under antagande af att denna är öfverdrifven — att de verkligen förstå att rätt behandla den stackars flickan. Att tvinga henne att göra hvad hon anser orätt och därigenom ingifva henne den känsla, att hon begår en synd mot Gud och sitt samvete, det tror jag bestämdt vara oriktigt, och de komma kanske snart att inse sitt misstag. Men tror du, att din vän, å sin sida, bemöter sina föräldrar, såsom hon borde. Du sade, att hon längtade tillbaka till fastern, där hon fick inrätta sitt lif, såsom hon själf ville. Ack, mitt barn, mången gång inbilla vi oss, att det är Guds vilja vi söka att följa — och så är det ändock vår egen. Gud hade kunnat sätta oss i andra förhållanden, i en annan krets, om detta varit rätt och nödvändigt för oss. Men nu har Gud satt oss där vi äro, satt oss där och inte annorstädes, kanske om inte annat, för att vi skulle lära böja oss, och försaka denna egenvilja, som har så svårt att dö inom oss.»

»Men mamma, det står ju att man skall mer lyda Gud än människor.»

»Och Elin tror att det rätta sättet att lyda Gud är att bryta mot fjärde budet? eller att hon vandrar i Hans fotspår, som var sina föräldrar underdånig, då hon på allt vis sätter sig upp mot sina egna? — Ja, jag vet,» fortsatte jag, då jag såg Ingrid bli röd, och öppna munnen för att svara. Jag vet att det står: *den som älskar fader och moder mer än mig, den är mig icke värd.* Det är ju det, du tänkte på,» tillade jag, smekande min dotters upphettade kinder, »och jag vet äfven att där finnes fall, då man måste

välja mellan att bryta emot Gud, eller emot hvad vi hafva kärast på jorden, likafullt nu som i dessa första kristna århundraden, när fadern öfverlämnade sina egna barn i bödlarnas händer för att straffa den olydnad, som ej ville böja knä för afgudarna och röka för dem. Men jag upprepar det, vi måste se noga till huruvida det verkligen är emot Gud, vi neka att bryta — eller mot vår egen vilja, vår egen förutfattade tanke, vår egen förmenade fullkomlighet. Ej ens för att rädda det käraste vi äga — föräldrar, syskon, barn — hafva vi rättighet att bryta Guds bud; men vi böra se till att det är ett tydligt Guds bud. Det fattiga barnet, hvars fader vill sända det att köpa bränvin, har knappast rättighet att neka lyda, ehuru det kan försöka hvad böner och kärlek förmå för att afvända honom därifrån; men det måste neka att stjäla de pengar, som behöfves därtill, eller att själf berusa sig och förfalla till lasten. Förstår du skillnaden, tösen min?»

»Ja, jag tror jag förstår — och mamma, du tycker då inte att man begår en synd, om man gifver en bal eller går på en bal.»

»Nej mitt barn. Själftva dansen behöfver ej ligga mer ondt uti än att springa enkeleken, åka skridsko eller deltaga i hvilken annan liffig rörelse som helst. Att mycken flärd, afund och onda känslor kunna förknippas därmed, vet jag nog, men de kunna förknippas med allt här på jorden, ja, äfven med sådana sammankomster som både börja och sluta med andliga föredrag och bön, men i hvilka kanhända insmyga sig andligt högmod, tadelsjuka, hårda kärlekslösa domslut öfver en hvar, som ej delar vår enskilda åskådning. Jag har äfven hört sådant och då alltid tänkt på Pauli varning: »Ho är du som dömer en annans tjänare? Sin egen Herre står han eller faller. Men du, hvi dömmar du din broder, eller du, hvi föraktar du din broder?»

»Detta måste jag säga Elin när jag träffar henne. Det värsta är, att då hon gör invändningar så blir

jag svarslös. Jag riktigt önskar att hon kunde få tala vid mamma en gång.»

»Hon skulle troligen endast anse att din mamma liksom alla andra inte förstode henne. Men för att gå till oss själfva — hvilket alltid är det säkraste för en hvar — så vill jag berätta dig det svar jag fick, när jag, ungefär vid din ålder, frågade den käre gamle kyrkoherde, för hvilken jag gått och läst, huruvida det vore en synd att dansa eller gå på bal?

»Den frågan, mitt barn, sade han på sitt stilla vänliga sätt, kommer du snart att kunna besvara säkrast själf — i händelse du verkligen vill finna svaret därpå. — Kan du, återkommen från en bal, bedja din aftonbön och läsa ditt Fader vår ej blott med läpparna, utan från hjärtat — gå då gärna på balen och dansa muntert och gladt, såsom din ålder tillkommer; men kan du det däremot ej, kan du icke höja dina tankar från jorden, eller rycka dem från aftonens nöje — då ligger däri både frestelse och fara för dig!

»Och jag har själf funnit sanningen af detta råd, barnet mitt, och vill dessutom tillägga något som min egen erfarenhet lärt mig. — Hade jag, äfven under munterheten och glädjen, försökt att så mycket som möjligt glömma mig själf och se till om inte jag kunde visa en annan någon vänlighet eller någon liten tjänst, så kände jag mig vida både gladare och lyckligare, än om jag låtit min tunga tankelöst löpa hit och dit, med fara af att såra en och annan, endast för den lilla tillfredsställelsen att hafva sagt en kvickhet, eller fått mitt infall belönadt med några skrattsalfvor. Man kan vara hård och själfvisk inom klostermurar, och man kan vara kärleksfull och osjälfvisk midt i världsvimlet. Sträfv således främst efter detta, mitt barn; sträfv efter allt hvad som är sant och rätt och godt, så kan du äfven vara glad utan samvetsqual. — Se så där ja, spring nu, eljes blir du inte färdig till middagen. Du vet hur noga pappa är att se er vara punktliga,

och att det mesta hvilar på dig nu, då er stackars mamma inte duger till något.»

»Fy, hur du säger, du stygga, älskade mamunge! Vi kunde ändå inte reda oss utan dig, kära, älskade mamman min. — Bara, bara vi snart hade dig frisk igen, så brydde jag mig inte om något annat!» — Och med ännu en kyss lämnade hon mig ändtligen för att göra sig i ordning, just som jag hörde Elis' steg i trappan.

1 mars.

Jag låg i går som vanligt på min soffa och skulle försöka sofva en stund medan Ingrid satt på vakt i rummet bredvid — i händelse jag behöfde någon hjälp — hjälplös som jag ännu är. Jag hade troligtvis slumrat in, då jag väcktes af röster i förmaket — först Ivars:

»Så oförnuftig du är Ingrid, som sitter och läser så där i halfmörkret.»

»Jag skall strax sluta,» hörde jag Ingrid svara, »låt mig bara läsa sidan ut. Jag är just på ett så roligt ställe.»

»Strax, ja; hvad ni flickor alltid äro er lika. Ert strax, som har en helt annan betydelse i er mun än i verkligheten! Hvad läser du för slag?»

»Åh en bok som jag tog på ditt bord, då jag dammade och ordnade det i morse.»

»På *mitt* bord?» — Jag hörde på tonfallet att Ivar var ond. — »Hvad har du där att göra? Jag förbjuder dig att någonsin röra något i mitt rum! Tag hit boken,» lät det allt häftigare, »och understå dig aldrig att ens se åt mina böcker, eller sätta din fot in till mig!»

»Det är tacken,» började Ingrid halfgråtande; men afbröt sig plötsligt med: »Hvad gör du Ivar! är du tokig?»

»Den där smutsigheten skall då inte vara en dag längre i huset,» hörde jag Ivar svara med lug-

nare röst. »Och jag går inte ur rummet förrän sista bladet är uppbrändt,» fortfor han och jag hörde hur han bearbetade brasan i i kakelugnen.

»Du är elak,» var Ingrids snyftande svar i det hon rusade ur rummet, och först *då* hon slagit igen dörren, tycktes Ivar få öra för mig, som hittills låfängt försökt göra mig hörd.

»Störde vi dig mamma?» sporde han i sin vanliga ton, i det han kom fram till mig och kysste mig på pannan. Jag höll fast honom:

»Ivar, min gosse; jag hörde alltsammans — och nu får du förklara dig. Det är första gången sedan din hemkomst, som jag märkt något af din gamla häftighet; och inte var du riktigt snäll mot Ingrid heller. Det är ju endast af vänlighet hon åtagit sig *ordna* i ditt rum, då Karin har svårt att hinna med allt och du klagat öfver att hon lägger dina ritningar och papper i oordning.»

»Då föredrager jag det, framför att något sådant skulle ske som hänt i dag; men det skall ej hända mer — och mamma,» tillade han, »det var i botten ej på Ingrid jag var ond, utan på mig själf.» — Och knäböjande vid min sida gömde min store gosse hufvudet i mitt sköte som då han var barn och öppnade sitt hjärta för mig, talande om alltsammans: huru han lockats med der utomlands en och annan gång på ställen, han ej ens ville nämna; men hur minnet af hans hem, hans *mor* — af den sista bönen jag vid afskedet bedt med hans händer i mina, — trädte upp för hans ögon och hjärta i rätta stunden. — Gud vare tack och lof — och fått honom att se uselheten i dess rätta skepnad och rygga tillbaka innan det var för sent. — Så talade han om de böcker han dels lånat dels köpt: franska romaner, svenska med, af den nya litteraturen, som påstår sig vara så realistisk, så sann; men som målar hela världen liksom bestod den af en stor dynghög af laster; där aldrig någon klar sol belyst oskyldiga barns lekar; där till och med himlens blå ej längre är ren, och

där äfven på den skäraste lilja det enda anmärkningsvärda är dammet, hvarmed den besudlats.

»Jag har nog tyckt ibland att de där böckerna på det hela voro otrefliga,» fortfor han, »men alla läste dem, och hur smutsiga de voro, upptäckte jag först, då jag såg en af dem i min systers händer. Gud ske lof att jag fick se det, innan hon läst längre än hon gjort. Och nu lofvar jag dig mamma, att smutsen skall ur huset. Ett par af böckerna äro i alla fall ej värda annat än att brännas upp. Den där Ingrid fått tag i, hade en kamrat lånat mig; och jag skall säga honom att jag förstört den, och hvarför; jag skall betala den med, om han vill — och nu, mamma, vet du allting. Det var, som om jag inte riktigt kunde komma till dig som förr, så länge jag hade allt detta på mitt samvete; äfven om jag sökte öfvertala mig själf, att det hela just ingenting var att *tala* om.

O, hvad jag tackade Gud, där jag låg med armarna kring min gosse och mina tårar fallande på hans hår. Jag hade känt detta något, hvilket ej var som förr; detta något, hvilket smugit sig in mellan mitt barn och mig; men ville knappt erkänna det ens för mig själf; försökte i stället, såsom jag tyckte, att vara förnuftig och sätta mig in däri, att Ivar nu var man, och att jag ej kunde begära, att han nu, som under pojkåren, skulle bringa allt — både motgångar och fröjder — till mamma. Att han väl en gång måste — åtminstone till en viss grad — växa ifrån att vara »mammans gosse», att — ja, jag vet ej allt hvad förnuftsskäl jag uppfann för att trösta och lugna mig själf, nedtysta denna onämnbara oro, som ej ville låta fullt nedtysta sig — och som först nu aldeles försvunnit. — Gud vare tack och lof! *Tacka Honom så som jag ville, det kan jag ej; men Han, som läser hjärtan, behöfver inga ord.*

2 mars.

Jag har tänkt mycket sedan i går; jag har så god tid att tänka nu — isynnerhet om natten, under dessa långa, tysta timmar, då sömnen så ofta uteblifver — och hvad jag ej kan få ur mitt hufvud är tanken på allt det onda, som sprides kring världen medelst det som en gång var människosläktets största uppfinning och en af dess största välsignelser nämligen boktryckerikonsten. Nu, bredvid det myckna goda den ännu åstadkommer, hvilka otaliga giftrön sår den ej ut kring hela den vida världen. Och sedan undrar man hvarifrån de kommit, alla dessa giftiga örter, hvilka spira så ymnigt midt på civilisationens höjdpunkter, frodas så yppigt i dess hägn.

O, jag skulle vilja skrika ut, så det hördes till världens ända, ett varningsrop till en hvar som fattar pennan: *Kommen ihåg hvad I gören!* Tänken på svaret, det dryga svaret; på hvad I måsten känna, när I en gång skolen stå öga för öga med dessa tusende, hvilka I kanske hjälpt till att förföra; från hvilka de tanklösa ord, hvarmed I möjligen endast åsyftade att göra Eder ett bemärkt namn såsom skriftställare, stulit hjärtats renhet, tron på Gud, den ledstjärna, som skulle föra dem säkra genom lifvets faror och bränningar. Hur mången har ej kanske er hand fört till branten af den afgrund, i hvilken de nu rulla allt djupare ned.

En skriftställare, en tidningsman, borde känna sitt kall lika högt, lika ansvarsfullt som prestens: säningsmän äfven de — men hvad skörd skall uppväxa af deras sådd? Jag undrar hur mången gör sig denna fråga. Ack, kunde blott deras ögon öppnas härför, skulle månget samvete vakna — som härvidlag hittills slumrat.

30 mars.

Jag fick i morse helt oväntadt ett paket från Hannover. Det innehöll en sista hälsning från fru

Lanneweit, hvilken jag ej hade hört af på mycket länge. Det första jag såg, när jag öppnade det, var min tyska bibel. Den var åtföljd af en skrifvelse, hvori jag underrättades, att fru Lanneweit på sin dödsbädd förordnat, att den skulle återsändas till mig med en sista hälsning och tack för lånet af en bok, som hon visste varit mig dyrbar och som äfven blifvit det för henne i högre mått än hon kunnat finna ord för.

Det var allt. Men var det ej på det hela nog? Att Guds ord blifvit henne så dyrbart, var ej detta detsamma som en trosbekännelse? Jag såg på denna lilla kära bok, min mors gåfva, som återvände till mig efter väl fullbordadt verk — och kände att den skulle bli mig kärare än någonsin. Jag tänkte på hur svårt jag haft att bestämma mig för att skiljas vid den och kände att jag föga förtjänade den nåden att så återfå den.

Ack ja, världen synes ibland vara så öfverfull af otro, att ofta stiga mig i minnet vår Herres och Frälsares sorgsna ord: »Då människones os återkommer, måne Han skall finna tro på jorden!» — och jag ser hur striden pågår öfverallt, den samma strid mellan ljus och mörker, som stridts i årtusenden. Huru världen går framåt i så mycket, i kunskapsutveckling och märkvärdiga uppfinningar på vetenskapens område, och hur det, som borde komma oss att känna och inse vår egen litenhet inför Gud allsmäktig, blåser upp oss, arma varelsor, hvilkas lif dock blott är en fläkt, samt huru — i stället för att böja oss allt djupare och djupare i ödmjukhet för alltings skapare, som dock värdigas kalla sig vår fader — den ene efter den andre reser upp rorsfanan emot Honom, under påstående att världen ej behöfver någon Gud!

Men å andra sidan, hur många vägar har ej Gud att nå oss människor, och hur många finner Han ej till slut? — Äfven härvidlag sannas nog ofta Kristi ord: »Många af de ytterste skola blifva de främste.»



30 maj.

Att efter en lång sjukdom så småningom känna hälsa och krafter återvända, det är som att vakna till ett nytt lif: och då jag, i det sköna, härliga vårväder vi nu hafva, får vistas i trädgården en stor del af dagen, är det som om samma nyvaknade lifskraft, som genomströmmar allt i naturen, äfven genomträngde mig, som om äfven jag vore delaktig af denna naturens uppståndelse — såsom den så ofta kallas. Där finnes väl knappast någon större njutning, någon fullare känsla af välbehag än den som åtföljer ett tillfrisknande likt detta. — Ingen, som ej känner till det af egen erfarenhet, kan ens ana hvad något sådant vill säga. Jag glömmmer ibland att jag är gammal och känner mig färdig att instämma i fåglarnas jubelsång — i min innerliga känsla af tacksamhet och lycka.

Sedan mitt tillfrisknande börjat på allvar, går det framåt med verkliga stormsteg — och min snälle doktor är riktigt förvånad öfver att se, hur fort jag repar mig.

Jag börjar längta efter att åter få taga itu med alla de många plikter, hvilka jag i så lång tid måst lämna ouppfyllda — dem i hemmet främst — för man och barn! Att kunna gälda dem alla, och särskildt min Elis, all den ömma vård, all den kärlek jag rönt, både nu och alltid!

10 april 1884.

Så är verkligen min lilla Ingrid förlofvad! Det var i går det skedde, och jag kan ej ännu klargöra mina tankar och känslor därvidlag. — Det borde ju, på det hela, ej hafva kommit oväntadt. Men då Ingrid i förgår afton slog armarna om min hals, och gömmande ansiktet vid mitt bröst, sade mig att Edvard Hollstenius frågat . . . frågat — hon kunde inte riktigt få fram orden, men så mycket begrep jag då,

att han friat och fått ja — och i går var den unge läkaren här och bad oss, föräldrar, om vår dotters hand — om rättigheten att få vara oss en son — och vi, ja vi fingo gifva honom vårt ja, vi med.

Vi hade redan förut lärt känna och värdera den unge dr Hollstenius; han var nämligen kamrat med Marthas söner, och där i huset gjorde vi först bekantskap. — Huruvida Ingrid sedan blef dragningskraften och orsaken till, att han blef så god vän med Ivar vet jag ej; men han har tillbragt mången afton i vårt hem, och det är med innerlig tacksambet, vi tänka på, att det ej blott är åt en allvarlig, rättänkande och arbetsam man, vi gå att anförtro vårt barns framtid, men till en som, oberörd af den nu gängse rationalismen, icke är kristen blott till namnet. — Också försöka vi vara så glada som möjligt, och endast se saken från dess ljusaste sidor — ehuru det ej är så alldes roligt att lämna ifrån sig sitt barn, just då hon så mognat och utvecklat sig, att hon blifvit ett riktigt sällskap, en vän för oss, en solstråle i hemmet. Men när man, å andra sidan, ser hennes innerliga lycka, och, själf lycklig, vet hvad ett lyckligt hem vill säga, så kan man ju ej missunna sitt eget barn — utan man måste ju vara glad — och tacka Gud!

*23 april.*

Det är riktigt lustigt att höra och se, hvad alla människor anse det för en lycka, att få en dotter bortgift. Blott en och annan far och mor, som af egen erfarenhet känt, hur stor tomhet äfven ett bröllop kan förorsaka i hemmet, äro mindre högljudda i sina lyckönskningar, ehuru kanske ej mindre välmenande för det. Eljes ser det nästan ut, som om folk tyckte att en ära vederfarits en, därför att någon velat hafva ens dotter, och att man kan anse sig hafva blifvit något för mer, därför att hon fått en fästman! Hade man en hel lång rad af fullvuxna döttrar, så är det ju möjligt, att man kunde känna

sig tacksam öfver att få någon af dem försörjd, såsom det kallas; men när man bara har en! . . . ty lilla Margareta räknas knappast ännu; hon har hittills egentligen varit allas leksak, lillan i familjen, som man ej tänkt sig ännu under den högtidliga benämningen: »vår dotter».

Nå ja, föräldrar böra ju glömma sig själfva och endast hafva barnens lycka för ögonen, och från synpunkten af vår lilla Ingrids lycka tycks ju allt vara endast godt. — Utom att Edvard Hollstenius själf är allt hvad vi kunde önska, så är hans älskliga, gamla mor, som nyligen varit här för att göra sin blifvande sonhustrus bekantskap, en borgen för resten af familjen; — och ehuru det visserligen är af vida större vikt, hvad en man själf blifvit, än hvad hans familj är och varit, så blir det dock ej så alldeles likgiltigt, hurudan den nya krets är, hvaraf ens barn måste bli en medlem, utan har man stort skäl till tacksamhet, när äfven den tyckes motsvara ens bästa önskningsar.

20 aug.

Här äro vi nu igen på Furutorp, i mitt kära, gamla barndomshem. Morfar vill nämligen, att Ingrids bröllop skall stå här, på vår egen silfverbröllopsdag. Jag fruktade visserligen för att bråket skulle bli något väl ansträngande för honom; men när vi sågo, hur angelägen han var om saken och hur han riktigt gått och gladt sig åt tanken att själf få fira detta det första barnbarnets bröllop, så måste vi ju gifva med oss.

Hvad själfva saken beträffar, är det ju ganska naturligt, att det äfven för mig måste kännas kärt att här få fira den dubbla högtiden.

Det är ändå märkvärdigt att tänka sig, att tjugufem år förflutit, sedan jag själf stod brud, och ändå står alltsammans för mitt minne så klart som vore det i går. Eivin skulle således hafva varit tjugufyra år gammal, om han fått lefva, min lille mörkögde, präk-

tige pojke! — Ja, ja, de börja bli fullvuxna nu litet hvar. Ivar är ju redan i full verksamhet i sitt yrke, och nu står Ingrid färdig att flyga ur boet. De andra hafva vi visserligen ännu kvar en tid, men åren gå så fort att äfven deras tur att lämna hemmet är kommen, förrän vi veta af det. Halfdan skall ju redan gå och läsa nästa vår. Tvillingarne äro endast 10 år gamla ännu, det är nog sant; men kunna de lyckas i sina hjärtans åstundan så skola de inom kort in i sjökrigsskolan, och då äro de strax hela sommaren på sjön. — Lilla Margareta återstår sedan ensam. — Hon var sex år i våras, några veckor äldre således än liten Verna var, då hon togs ifrån oss — och ofta nog påminner hon oss också om »min lilla syster, som är en ängel,» för att nyttja hennes egna ord. — Att hon är vid samma ålder gör ju sitt till, och äfvenledes har hon Vernas ljusa hår; men brunögd är hon, så att namnet af pappas blåöga — detta namn, hvilket utgjorde vår lilla dotters stolthet och glädje — har ingen fått bära efter henne.

Att vår lilla Margareta för resten är allas vår älskling i hemmet, där hennes lilla röst höres i hvarje vrå såsom det muntraste fågelkvitter, är ju helt naturligt. Min enda oro är att den lilla ungen skall bli bortskämd af de många, som alltid uppmärksamma henne.

Min oro . . . ack, ja, hvilken mor har ej oro i sitt hjärta vid tanken på barnens framtid. Och dock är det ej egentligen denna framtid i världslig mening, som ibland ligger mig så tungt uppå; *den* är ju i alla fall så helt och hållet tagen ur våra händer, men då man ser den tidsanda, som nu råder, denna tidsanda, för hvilken intet är högt, heligt och oantastligt, kan man då annat än med oro tänka sig ens kära smittade däraf, förlorande sitt fotfäste, glömande att vårt mål måste vara himmelen och ej jorden — — glömande att om människan vunne

hela världen och toge skada på sin själ, kunde hon ej återköpa denna med all världens rikaste häfvor.\*

Blott ett medel finnes för att fördrifva dessa sorgliga tankar och hindra dem att vinna herravälde: det är att bringa denna oro, dessa bekymmer till Honom, som har allt i sin hand. Här på bordet bredvid mig ligger mitt lilla testamente, och nästan af sig själf öppnar det sig vid Efeserbrevets 3:dje kapitel. Pauli bön för dessa sina barn i Kristo uttrycker väl allt, hvad äfven den ömmaste moder kan bedja för de sina, från och med denna innerliga vädjan till Honom, som är fader öfver allt hvad fader heter, i himmel och på jorden, att Han själf måtte gjuta sin anda i deras hjärtan, göra dem starka i sin starkhets kraft, fylla med all Guds fullhet; lärande känna Guds oändliga vishet och nåd, och denna Kristi kärlek, som öfvergår all kunskap; ända till detta sista öfverlämnande af dem till Honom, som förmår göra vida utöfver hvad vi ens våga tänka, hoppas eller begära! Ja, till Honom vill jag lämna mina barns framtid. O kunde jag blott själf riktigt tro på Honom — tro med denna lefvande, sanna, verkliga tro, hvarom vår Herre sade till sina lärjungar: »Hade ni ett grand däraf, ett grand, ej större ens än det lilla, nästan omärkbara senapskornet, så vore eder intet omöjligt!»

---

\* *Anm.* Jag tror att det här bör göras ett tillägg, lydande ungefär så här: »Det torde emellertid vara orättvist att gifva »den nu rådande tidsandan» större skuld till den rådande otron än hvad fallet varit under svunna tider, ty otro och världsliga liferiktningar hafva nog funnits under *alla* tidehvarf. De komma helt säkert att under *alla* tider finnas på denna vår jord; ty roten och orsaken därtill finnas ju uti människans syndiga natur, och hvem kan tänka sig vår värld utan synd!

*Ett* är säkert och detta är att världen går framåt — ej blott i materielt hänseende utan kanske lika mycket i moraliskt: *gärlande lagar* torde vara säkraste utslaget på människosläktets — på nationernas — moraliska ståndpunkt, och huru mycket bättre — kristligt taladt *bättre* — blifva icke lagarna sekel efter sekel!

*Elis.*

1 sept.

Jag har suttit och bläddrat igenom min lilla bok nu på lediga stunder. Huru många minnen af alla slag, från de snart förgångna tjugufem åren gömmer den ej på, minnen, som det alltid bör bli kärt att återupplifva.

En sak märker jag dock: den som jag talar nästan minst om, är den som likväl ligger mitt hjärta allra närmast — min Elis. Hur det kommer sig vet jag knappt. Kanske därför att tala om honom är som att tala om mig själf — men om mitt bättre jag, ett jag, med hvilket jag ej behöfver gå till rätta, såsom fallet så ofta är med mitt eget — ty ingen, ingen vet hvad min Elis är — utom hans hustru!

Världen känner honom såsom den begåfvade och genialiske uppfinnaren, den kloke, duglige och omutligt rättänkande mannen och skänker honom såsom sådan sitt erkännande och sin aktning, om äfven den möjligen ibland skulle småle åt entusiasterna, som så lätt kan råka i hänförelse öfver en idé.

En och annan har lärt känna den varmhjärtade, ädelsinnade, hjälpsamme vännen, till hvilken en hvar med fullt förtroende kan vända sig; men blott jag vet hur ödmjukt detta varma hjärta är, med hvilken barnlig tro och förtröstan det är uppfyllt. Då jag hör honom bringa allt, glädje och sorg, förhoppningar och missräkningar, fram till Gud i bön, likt ett litet barn, som kommer till sin fader med allt hvad som ligger det på hjärtat, då stiger mig ofrivilligt i tankarna de orden: Sådana höra Guds rike till; och ibland kommer öfver mig såsom en ångest tanken: kanske han redan är mogen till detta himmelska rike!

O himmelske Fader, tag honom ej ifrån mig — ej ännu! Du vet hur väl jag behöfver honom till hjälp och stöd i ett och allt — mest kanske ändå för våra barns skull. Utan honom blefve det dubbelt svårt att uppfostra dem rätt!

Men hvarför skrämma upp mig själf? Gud vet allt detta bättre än jag, vet hvad som är till vårt bästa. Jag vill lämna allt, ja, allt i Hans händer.

4 sept.

Jag har blott en sida kvar i min kära, gamla bok och hade tänkt lämna den tills i morgon. Jag tyckte att vår dotters bröllop och vårt eget silfverbröllop skulle bilda en värdig afslutning därpå. — Men i morgon blir nog ingen tid att skrifva — kanske ej heller så lätt att reda alla de tusende känslor, hvilka nog på en sådan dag strida om platsen i en mors och makas hjärta . . . och då jag just nyss i min bibel läste tvänne verser, som jag märkt med ett förflutet årtal, kom det öfver mig en längtan att här nedteckna dem.

Det är nu tjugufem år sedan denna dato ditskrefs, strax efter att Elis friat till mig. Då jag ej fullt kunde reda de inom mig svallande känslorna, slog jag upp det dyrbara ordet, där alltid ljus och ledning finnes att tillgå, och från djupet af mitt hjärta steg till Gud den bön, som David en gång bad, i sin tjugufemte psalm: »Led mig i din sanning och lär mig, ty du är den Gud som mig hjälper. Bittida förbidar jag Dig!»

Orden uttalade så tydligt mitt eget hjärtas tankar, att jag bredvid dem antecknade dagens dato. Vänder jag ett par blad, har jag ett annat datum från följande dag: »Jag vill undervisa dig och lära dig vägen, den du vandra skall. Jag vill leda dig med mina ögon.»

Det ljufva löftet tycktes mig som ett svar på min bön. Jag minnes ännu hvilket lugn det skänkte mig: förtröstan att Gud skulle leda mitt lufs val till välsignelse — och efter ett fjärdedels sekel står detta om möjligt än tydligare för min syn. Gud *har* ledt mig i sin eviga kärlek, ledt oss under vår vandring, så i ljusa som mörka dagar. Och ännu

står löftet fast och orubbligt — tills Han en gång tager oss till sig.

Måtte detta löfte såsom en välsignelse följa äfven våra barn på deras väg i lifvet — särskildt vår lilla Ingrid, som nu står vid samma tröskel, där jag stod för tjugufem år sedan. Måtte hon äfven lära och fatta sanningen af dessa ord af Lobstein, hvilka jag nedskrifvit på första bladet af denna min lilla bok — och hvarmed jag äfven skulle vilja sluta den, ty de uttala min lifserfarenhet:

*»Hvarje ögonblick utgör en bråkdel af Herrans godhet. Huru lätt att lefva skulle ej lifvet vara, om vi vore genomträngda af denna sanning!«*



### Rättelser.

- Sid. 6 rad 32 står: stadan, läs: staden.  
» 64 » 34 » dräktig, läs: präktig.  
» 64 » 35 » pärlute, läs: därute.  
» 72 » 34 » tröstlikt, läs: tröstrikt.  
» 101 » 27 » slutat, läs: sått.  
» 144 » 21 » lefvande, läs: lofvande.  
» 151 » 35 » Ingelsparre, läs: Igelsparre.  
» 210 » 21 » Här, läs: När.  
» 212 » 29 » armen, läs: axeln.

Öfriga tryck- och interpunktionsfel, af hvilka inga dock äro af beskaffenhet att föranleda missförstånd, torde med lätthet kunna af läsaren rättas.

---

6000178365



Göteborgs universitetsbibliotek

GÖTEBORGS  
UNIVERSITETS  
BIBLIOTEK

